

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI**

**©Kütüphaneler ve Yayınlar
Genel Müdürlüğü**

Eser Adı: Neşâtî Dîvânı

Müellifi: Neşâtî Ahmet Dede

Hazırlayan: Mahmut Kaplan

Yayın Yılı: 2019

ISBN: 978-975-17-4385-5

Ana Yayın Numarası: 3650

Kültür Eserleri Dizisi- 620

Adres: Emek Mahallesi, Wilhelm Thomsen Caddesi

N0:4 06490 Çankaya/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 470 54 71

e-posta: yaphaz@ktb.gov.tr

www.ktb.gov.tr

<http://ekitap.ktb.gov.tr>

NEŞÂTÎ

DÎVÂN

Hazırlayan
Dr. Mahmut KAPLAN

Ankara
2019

GİRİŞ

Neşâtî, Ahmed Dede'nin (d.??-ö.1085/1674) Hayatı ve Eserleri

Klâsik Türk edebiyatının 17.yüzyılda yetiştirdiği büyük şairlerden biri olan Neşâtî Edirneli olup kaynaklarda hayatı hakkında geniş bilgi bulunmamaktadır. Şairin doğum tarihi bile bilinmemektedir. Neşâtî'den bahseden kaynaklar adının Ahmed olduğunda birleşirlerken¹; Sâkıb Dede adının Süleyman olduğunu kaydeder². Safâyî, Rıza, Abdurrahman Hibri ve Süleyman Sadettin, şairin ilk dönemlerinde Semendî mahlasını kullandığını, kendisine sunduğu kasideyi beğenen devrin şeyhülislâmı (Bahâyî Efendi olmalı) Neşâtî'ye, “Çelebi sen bir müstaid âdeme benzersin, lâkin Semendî at canbazı dimekdür. Şimden sonra mahlasun Neşâtî olsun” deyince bu mahlası kullanmaya başlamıştır³.

Neşâtî, zamanında geçerli olan ilimleri öğrendikten sonra Gelibolu Mevlevîhanesi'nde Ağa-zâde Şeyh Mehmed Dede'den inabet alıp bu tarikate intisap eder⁴. Şeyhî bu olayı şöyle anlatır: “Tahsîl-i ma'ârif-i ilmiye ve tekmil-i âdâb-ı resmiye eyledükde küberâ-yı mevleviyyeden Gelibolu Mevlevîhânesi'nde seccâde-nişîn-i irşâd olan Ağa-zâde Şeyh Mehmed Efendi hizmetlerine vâsıl ve şeref-i bey'atlerine nâ'il olup bir müddet hizmetlerinde kıyâma âgâz itdükden sonra irşâd-ı erbâb-ı isti'dâda mücâz olmuşlar idi”⁵. Bu cümlelerden şairin Ağa-zâde'den hilâfet aldığı ve insanları irşatla görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Neşâtî, 1030/1621 tarihinde İstanbul'da yaşanan şiddetli soğuktan dolayı denizin donmasına tarih düşürdüğüne göre bu tarihte, şehirde bulunmuş olmalıdır. Ayrıca şiirde bir hayli ustalık kazandığı dolayısıyla olgun yaşta bulunduğu tahmin edilebilir⁶:

Lafzan u ma'nen ana didi Neşâtî târîh

Be meded toñdı sogukdan biñ otuzda deryâ

¹ Pervin Çapan (hızl.) (2005). *Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî: Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yay. 595; Gencay Zavotçu (hızl.) (2009). *Rıza Tezkiresi (İnceleme-Metin)*. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı. 99.

² Sâkıb Dede 43 Va 1462: 130b.

³ Pervin Çapan (hızl.) (2005). *Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî: Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yay. 595.

⁴ Faik Reşat (1312). *Eslâf*. İstanbul: Âlem Matbaası. 165.

⁵ Abdulkadir Özcan (hızl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi Şakâ'ik-i Nu'mâniyye ve Zeyilleri “Vakâyiü'l-Fuzalâ”*. C. 3. İstanbul: Çağrı Yay. 569.

⁶ Mahmut Kaplan (hızl.) (1996). *Neşâtî Divanı*. İzmir: Akademi Kitabevi. 168.

Ağa-zâde 1063/1653'te vefat edince Neşâtî Konya'ya giderek orada bir müddet kalır, Mevlânâ'nın türbesini öven ünlü methiyesini kaleme alır⁷. Daha sonra Konya'dan Edirne'ye döner, Muradiye Mevlevîhanesi Şeyhi Osman Dede'nin vefatı üzerine onun yerine 1081/1670 tarihinde postnişin olarak tayin edilir. Bu tayin çevrede sevinçle karşılanır. Rüşdî şu tarihi söyler⁸:

Oldı yümnile Neşâtî mevlevîye râhber

Neşâtî tekkeyi tamir eder, yeni odalar ekleyerek genişletir. Nazîm, tekke tamirine şu tarihi düşürmüştür⁹:

Dedi târîhini Nazîm görüp
Cây-ı hâlet-fezâ makâm-ı neşât 1082

Saraybosnalı Rüşdî de şu iki tarihi düşürmüştür:
Böyle bir tarh-ı latîfe nola târîh olsa bu
Mecma'-ı zîbâ makâm-ı dil-güşâ 1083

Geldi iki vâsif ile hâtif dedi târîhini
Hücre-i erbâb-ı irfân uma kâm-ı ehl-i dil 1083

Uzun bir ömür sürdüğü, kaynaklardaki “altmış sene kadar irşâd-ı âşıkîn ve tadrîs-i tâlibîn ile meşgûl olarak”¹⁰, “yetmiş seksen sene kadar medrese-i belâgatta murabb-nişin-i kürsî-i üstâdiyet olmuştur”¹¹ sözlerinden anlaşılmaktadır.

Birçok kişiye kasideler sunmasına rağmen Neşâtî'nin arzulanılgı ve desteği gördüğü söylenemez. Neşâtî'nin tekke şeyhliği dört yıl sürer. Şair 1085/1674 Şevval ayında vefat eder. Muradiye'nin haziresine defnedilir. Kaynaklar, Neşâtî'nin vefatına tarih düşüren Sükkerî, Nâbî, Fasîh, Nazîm, Vehbî, Fâ'ik, Tâhir, Kadrî, Reşid, Şâkir, Saraybosnalı Rüşdî, Bâdî, Ammeci-zâde Rüşdî ... olmak üzere 20'den fazla şair ismi saymaktadır. Bunlardan:

Nazîm:

1 Ayak çekdi göçüp câm-ı fenadan el yudı vâ hayf
Neşâtî-i Nizâmî-rütbe ol mest-i mey-i ma'nâ

Peyâm-ı fevti giryân eyledi mestân-ı 'irfânı
Neşâtî gitdi bezm-i 'âlemüñ feryâd u vâveylâ

⁷ İlhan Genç (hızl.) (2000). *Esrâr Dede, Tezkire-i Şuarâ-yı Mevlevîyye*. Ankara: AKM Yay. 484.

⁸ İlhan Genç (hızl.) (2000). *Esrâr Dede, Tezkire-i Şuarâ-yı Mevlevîyye*. Ankara: AKM Yay. 487; Abdulkadir Özcan (hızl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi Şakâ'ik-i Nu'mâniyye ve Zeyilleri "Vakâyiü'l-Fuzalâ"*. C. 3. İstanbul: Çağrı Yay. 569.

⁹ Nazîm (1258). 493.

¹⁰ Bursalı Mehmed Tahir (1334-1343). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul. 445.

¹¹ Faik Reşat (1312). *Eslâf*. İstanbul: Âlem Matbaası. 165.

Hitâb-ı irci'î ol şeyh-i murtazâ delîl oldı
Revân-ı pâkine Hakk kürsî-i 'ışkı ide me'vâ

Hümâ-yı rûh-ı pâki 'azm-i 'illiyyîn idüp itdi
Hazîz-i hâkdan pervâzgâhın 'âlem-i bâlâ

Bu tîre hâkdândan 'âlem-i nura revân oldı
Vücûdın garka-i enhâr-ı rahmet eyleye Mevlâ

Ola dâ'im harîm-i tekyegâhı 'arş-ı a'lâdadüp
Revân-ı pâki hem-dest-i semâ'-ı rûh-ı Mevlânâ

Nazîmâ gûş idüp fevtin didüm feryâd idüp târîh
Ola ruh-ı Neşâtî 'andelîb-i sidre vü Tûbâ

2 Rûh-ı Neşâtî eyledi sadr-ı bekâda câygâh

Sükkerî:¹²

3 Gitdi 'ukbâya Neşâtî Mevlevî 1084

4 Bu dehrûñ Neşâtı bile gitdi âh 1084

5 Didi âh gitdi Neşâtî-i Rûm 1084

Nâbî:

6 Neşâtı gitdi devrânuñ

Fasîh Dede:

7 Neşâtî bezm-i fâniden çekildi bezm-i firdevse

Berây-ı vefât-ı Neşâtî Dede¹³

8 Fasihâ didiler mâtem-keşân fevti târîhin
Neşâtî gitmek ile mahzûn eyledi ahhâbı

Reşîd:

9 Bu câm-ı dehrûñ gitdi Neşâtı

¹² Sükkerî'nin tarihleri 1084 olup şairin vefatından bir yıl öncesine denk gelmektedir.

¹³ Mustafa Çıpan (hızl.) (2003). *Fasîh Dîvânı*. İstanbul: MEB Yay. 256.

Fâ'ik:

10 Eyvâ Neşâtî Ahmedî mest eyledi câm-ı ecel

Tâhir:

11 Eyledi rûh-ı Neşâtî me'men-i 'Adnî makâm

Kadrî:

12 Ola rahmet Neşâtîye ihdâ

Reşîd, Şâkir, Dâniş'in tevarüdle söyledikleri tarih:

13 Erbâb-ı dilüñ gitdi Neşâtî hey âh

Saraybosnalı Rüşdî:

14 Gitdi bir ehl-i hüner didüm anuñ târihini
Bezmgâh-ı 'âlemüñ hâlen Neşâtî gitdi âh

15 Gitdi bir ehl-i hüner didüm anuñ târihini
Eyledi 'azm-i cinân terk idüp ol dünyâyı

Ammecizade Rüşdî¹⁴: Târîh-i vefât-ı Şeyh Ahmed Neşâtî el-Mevlevî

16 Bezm-i 'ukbâya Neşâtî çekilüp dünyadan
Eyledi şevk ile 'azm-i harem-i dâr-ı selâm

Çemen-i gülşen-i 'Adn içre idüp 'işretler
Neşveyâb-ı mey-i Kevser ola cennetde müdâm

Fevtini gûş iderek Rüşdî didi târihini
Bezm-i gülzâr-ı Na'im ola Neşâtîye makâm

İbrahîm Vehbî¹⁵:

17 Gürûh-ı 'âşıkâne şeyh-i erşed
'Azîz ü muhterem merhûm u mağfur

Bilüp fânî cihân-ı bî-bekâyı
Bekâyâ 'azm idüp oldukda mestur

¹⁴ Bu tarih, Neşâtî'nin mezar taşının ön yüzüne yazılmıştır. (Pervin Çapan (hızl.) (2005). *Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi: Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yay. 209)

¹⁵ Bu tarih, Neşâtî'nin mezar taşının arka yüzüne yazılmıştır. (Pervin Çapan (hızl.) (2005). *Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi: Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yay. 698)

Dem-i fevtine Vehbî didi târîh
Ola Ahmed Neşâtî merkaduñ nûr

Şairi belli olmayan:

18 Neşâtî gitdi bezm-i mevlevînün ¹⁶

Behcetî Hüseyin:

19. **Vefât-ı Şeyh Neşâtî rahimehu'llâh**¹⁷:

Neşâtî şâ'ir-i üstâd ü şeyh-i mevlevî-hâne
Makâmı ola Firdevs-i berînüñ cây-ı a'lâsı

O pîr-i meclis-i erbâb-ı 'irfân kim cihân içre
Leb-i dilberden a'lâ idi şi'r-i hâlet-efzâsı

Mürîd-i hâs idi el-hak Celâle'd-dîn-i Rûmiye
Aña kalmışdı nazm-ı Mesnevînüñ lutf-ı ma'nâsı

Gidüp dünyâdan itdi hâtır-ı ehl-i dil mahzûn
N'ola mâtemde olsa ehhl-i nazmuñ pîr ü bernâsı

Ol idi sûret-i nazma viren ma'nâ-yı ruhânî
Ol idi bezm-i nazmuñ kâmil u üstâd-ı garrâsı

Olnca gûş-zed erbâb-ı 'irfâne o üstâduñ
Cihân-ı bî-bekâdan rihlet-i zât-ı dil-ârâsı

Recâ idüp didüm Hakdan aña iy Behcetî târîh
Neşât-âbâd ola hakkâ Neşâtînüñ bu me'vâsı

1085

Vefatına bu kadar çok tarih düşürülmesi Neşâtî'nin çok sevildiğinin, beğenildiğinin ifadesi olsa gerektir.

Neşâtî, değer verilen, takdir edilen üstat bir şair olarak edebiyat tarihindeki yerini almıştır. Kaynaklarda şair hakkında kullanılan “şems-i ufk-ı hidâyet”¹⁸; “Fârsî-dân sâhib-i ma'ârif ü irfân

¹⁶ Safâyi tezkiresinde bulunan bu tarihin şairi belli değildir. (Pervin Çapan (hzl.) (2005). *Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi: Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eş'âr İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yay. 596)

¹⁷ Bu tarih Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi H.964/3'ten alındı. Ayrıca bu tarih manzumesi için bkz.: Sadeddin Nuzhet Ergun (1936-45). “Behcetî (Hüseyin)”. *Türk Şairleri*. İstanbul. 786. Bu tarihi haber veren Prof. Dr. Adem Ceyhan'a teşekkür ederim.)

¹⁸ Pervin Çapan (hzl.) (2005). *Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi: Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eş'âr İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yay. 595.

idi.”¹⁹; “Henüz sinn-i şebâbda iken meblag-ı ma’ârifden vâsıl-ı nisâb olup”²⁰; “bir serv-i ser-âmeddür”²¹; “Neşâtî-i üstâd”²²; “Edirne’den neş’et eden fuzalâ ve urefâ-yı Mevleviyye’den”²³ gibi övgü dolu ibareler, şairin ne kadar sevildiğini ve ona ne kadar saygı duyulduğunu göstermektedir.

Neşâtî’nin Sarı Abdullah’a derviş olduğu, onun kîsedarlığında bulunduğu ve dolayısıyla melâmî olduğuna dair görüşler²⁴ doğrulanamamıştır. Şairin divanında da melâmîliğini gösterecek taşkın melâmet ifadeleri yoktur.²⁵

Neşâtî, birçok şaire hocalık yapmakla da şöhret bulmuş, yüzü aşkın şair yetiştirdiği ifade edilmiştir. Bu sayı abartılı olsa da pek çok şaire hocalık ettiği, mesnevi okuturken Farsça öğrettiği söylenebilir. Kaynaklarda Şehîdî (ö.1671), İbrahim Vehbî (ö.1701), Enîs Receb Dede (ö.1734) ve Kâmî Mehmed (ö.1724)²⁶’ın, Neşâtî ile üstatlık-talebelik ilişkisi olduğu belirtilir. Esrâr Dede, Hey’etî’yi²⁷, Neşâtî’nin şâkirdi olarak gösterir. Neşâtî, aralarında Sâlim’in babasının da bulunduğu Nâbî, Râmî, İshak, Hocası Ahmed Efendi ve Musahip Mustafa Paşa, Edirne’de şiir ve irfan meclislerinde buluşmuşlardır²⁸. Cevrî de Neşâtî’nin meclislerinin müdavimi idi²⁹.

Neşâtî, Nâilî, Vecdî, İsmetî, Fehîm-i Kadîm, Mezâkî, Sabrî olmak üzere çoğu dostları olan şairlere nazireler söylemiş; Gavsî Ahmed, Nâyî Osman, Fasîh, Sâkıb Dede, Tarzî, Şeyh Gâlib, Nedim, Süleyman Ârif de şaire nazireler yazmıştır. Yahya Kemal de Neşâtî’nin bir gazelini tahmis etmiştir.

Neşâtî hakkında söylenen, “peyrev-i Nef’î olmanın eş’ârı şûh ve selîs ve güftârı kulûb-ı irfâna enîs ü celîsdür”³⁰; “eş’ârı pâk ve güftârı tâb-nâk bir şâ’ir-i sihr-âferîn olmagıla”³¹; “Neşâtî mahlasıyla meşhur fârsî-dân sâhib-i ma’ârif u ‘irfan idi. Âsâr-ı ‘ilmiyyelerinden Kavâ’id-i Deriyyenâm lugatları ve manzûm Hilye-i Enbiyâları olduğundan mâ’ada Türki ve Fârsî eş’âr-ı âb-dârları ve müdevven dîvân-ı belâgat-şi’ârları vardır”³²; “nazm-ı letâfet-âyîni ve şi’r-i neşât-engîzi”³³; “Üstâd-ı üstâdân-ı Rum oldukları hüveydâ ve dîvân-ı ğazeliyâtları senedü’ş-suarâdur... Kudemâda Rum’a iki şair-i gazel-gû gelmişti. Biri Neşâtî Dede biri Vecdî Beg... Aziz-i müşârün-ileyhün meslek-i şi’r ü inşâda kîdemi olup şu’arâ-yı vaktün fenn-i i’câzda üstâdı olduğu gibi

¹⁹ Abdulkadir Özcan (hzl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi Şakâ’ik-i Nu’mâniyye ve Zeyilleri “Vakâyiü’l-Fuzalâ”*. C. 3. İstanbul: Çağrı Yay. 569.

²⁰ Abdurrahman Hibrî. *Enîsü’l-müsâmirîn*. Süleymaniye Ktp. Reşid Efendi 616. 81b.

²¹ İlhan Genç (hzl.) (2000). *Esrâr Dede, Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 484.

²² Faik Reşat (1312). *Eslâf*. İstanbul: Âlem Matbaası. 162.

²³ Bursalı Mehmed Tahir (1334-1343). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul. 445.

²⁴ Abdülbaki Gölpınarlı (1931). *Melâmilik ve Melâmiler*. İstanbul: Milenyum Yay. 145.

²⁵ İsmail Ünver (1986). *Neşâtî*. Ankara: KB Yay. 9.

²⁶ Uğurcan Yapıcı (2009). *Edirneli Mevlevî ve Gülşenî Şairler*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.

²⁷ İlhan Genç (hzl.) (2000). *Esrâr Dede, Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 523.

²⁸ Adnan İnce (hzl.) (2005). *Tezkiretü’ş-Şu’arâ Sâlim Efendi*. Ankara: AKM Yay. 587.

²⁹ Hüseyin Ayan (hzl.) (1981). *Cevrî Hayatı Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı’nın Tenkitli Metni*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yay. 47.

³⁰ Gencay Zavotçu (hzl.) (2009). *Rıza Tezkiresi (İnceleme-Metin)*. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı. 99.

³¹ Pervin Çapan (hzl.) (2005). *Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî: Nuhbetü’l-Âsâr Min Fevâ’idi’l-Eş’âr İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yay. 596.

³² Abdulkadir Özcan (hzl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi Şakâ’ik-i Nu’mâniyye ve Zeyilleri “Vakâyiü’l-Fuzalâ”*. C. 3. İstanbul: Çağrı Yay. 569.

³³ Abdurrahman Hibrî. *Enîsü’l-müsâmirîn*. Süleymaniye Ktp. Reşid Efendi 616. 81b.

kıdem-i şî'rde dahî pîrleridir.”³⁴, “Rûmda tâze-gûy-yı bî-pervâ/Hak budur kim Neşâtî-i şeydâ”³⁵, “cenâb-ı Neşâtî'nin eş'ârını müdekkikâne mütâlaa eden bir suhan-şinâs el-yevm mehcûr olan birkaç kelime ve ta'bir ile çekilebilir imalelerden kat'-ı nazar şiiire bâ-husus şiiirin zamanımızda peyda eylediği incelikçe bir kusur görmeyecek”³⁶; “Mürşid-i ma'nî neşâtî-i Nizâmî-lehçe kim/Olmada sâdır zebân-ı hâmesinden vâridât”³⁷; “gazel-serâlıkda mütehayyiz idi.”³⁸; “Lisânı temizdir, üslûbu selîs/Duygusu incedir, tasviri nefis/(Nâilî)de olan münakkahiyet/Olmuştur onun da sözünde âdet”³⁹ gibi ifadeler şairliğinin derecesi hakkında önemli ipuçları vermektedir.

Edebiyat tarihçileri ve araştırmacılar da Neşâtî'nin şairliği konusunda olumlu görüşler dile getirmişlerdir: “Bilhassa gazelleriyle mümtâz bir hususiyet teminine muvaffak olmuştur”⁴⁰, “Güzel söz söyleme sanatını gerçekten üstün bir hâle getiren, ifadedeki ahengi hayalle örmekle beraber taklide düşmeyip selâsetten ayrılmayan bir şair”⁴¹, “Onun şiiirinde tasavvuf, asırlarca heyecanı duyulmuş derin duygu, düşünce ve neşve âleminin mûsikîsi hâlinde doyurucu ve kanatlandırıcıdır.”⁴², “Sebk-i Hindî'yi Türkçede en iyi temsil eden ilk şairdir”⁴³, “Neşâtî'nin orijinal kişiliği özellikle gazellerinde görülür. Neşâtî, çağının en büyük gazel üstâdlarından biridir. Neşâtî Dede coşkun, taşkın duygularla değil; olgun bir ifade ve hüviyetle karşımıza çıkar.”⁴⁴, “Her dönemde beğenilen başarılı gazeller ve beyitler bırakmıştır.”⁴⁵, “Neşâtî her beyitte bir evvelkindeki kelimeleri bile kullanmaktan çekinmez.”⁴⁶, “Neşâtî'nin şiiirinde âhenk ve hayâl zenginliği hemen kendini belli eder. Türk şiiirine getirdiği yeniliklerden biri, sebk-i hindî akımının öncülüğüdür.”⁴⁷, “Gazellerinde sık sık kullandığı tasavvuf kavramları bile hayallerle süslü bir anlam zenginliği taşır.”⁴⁸, “17. asır divan şiiirinin ve Hint üslûbunun önde gelen isimlerinden”⁴⁹; “Sağlam bir dile ve zarif bir üslûba sahip olan Neşâtî'nin şiiirlerinde titiz bir sanatkârın derinliği ve duygulu ifadesi görülür.”⁵⁰, “özellikle gazellerindeki engin hayal gücü, mübalağalı ifadeler orijinal benzetmeler, mecazlar ve yeni mânâlar onun Hint üslûbu ile olan alakasını göstermektedir.”⁵¹, “Neşâtî Sebk-i Hindî'nin her iki grubunda yer alan bütün özellikleri orta derecede kullanan bir şairdir.”⁵²

³⁴ İlhan Genç (hızl.) (2000). *Esrâr Dede, Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay. 523.

³⁵ Kâşif Yılmaz (hızl.) (2001). *Güftî ve Teşrifâtı-ş-Şuarâsı*. Ankara: AKM Yay. 227.

³⁶ Faik Reşat (1312). *Eslâf*. İstanbul: Âlem Matbaası. 163.

³⁷ Faik Reşat (1312). *Eslâf*. İstanbul: Âlem Matbaası. 163.

³⁸ Bursalı Mehmed Tahir (1334-1343). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul. 445.

³⁹ Tâhirü'l-Mevlevî (1931). *Türk Edebiyatına Dair Manzum Bir Muhtıra*. İstanbul: İttifak Matbaası. 87.

⁴⁰ Sadettin Nüzhet Ergun (1933). *Neşâtî*. İstanbul. XX.

⁴¹ Abdalbaki Gölpınarlı (1931). *Melâmilik ve Melâmiler*. İstanbul: Milenyum Yay. 446.

⁴² Nihat Sami Banarlı (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. C. II. İstanbul: MEB Yay. 666.

⁴³ Yeni Türk Ansiklopedisi (1985). 2645.

⁴⁴ Halil Erdoğan Cengiz (1983). *Divan Şiiiri Antolojisi*. Ankara: Turhan Kitabevi. 534-535.

⁴⁵ İsmail Ünver (1986). *Neşâtî*. Ankara: KB Yay. 40.

⁴⁶ Ahmet Hamdi Tanpınar (2003). *Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Çağlayan Kitabevi. 18.

⁴⁷ *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (1990). 34.

⁴⁸ Rıdvan Canım (1995). *Edirne Şairleri*. Ankara: Akçağ Yay. 314.

⁴⁹ Osman Horata (1999). “Mevlâna ve Divan Şairleri”. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi- Osmanlı'nın Kuruluşunun 700. Yılı Özel Sayısı*. Ankara. 49.

⁵⁰ Bayram Ali Kaya (2007). “Neşâtî”. *İslam Ansiklopedisi*. C.33. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 18.

⁵¹ Ahmet Atilla Şentürk ve Ahmet Kartal (2009). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul. 439.

⁵² İsrail Babacan (2010). *Klasik Türk Şiiirinin Sonbaharı Sebk-i Hindî*. Ankara: Akçağ Yay. 360.

Bazı araştırmacılar tam olarak Sebk-i Hindî 'nin temsilcisi olarak görmeseler de onun birçok gazeline bu akımın özellikleri görülür⁵³. Kaldı ki şair bizzat kendisi bu akımın önde gelen İran şairlerini örnek aldığını, kimi zaman bir fahriye edası ile hatta onlardan üstün olduğunu söylemekten çekinmemiştir. İran şairlerinden Örfî-i Şîrâzî, Kelîm, Hâkânî, Şifâyî, Selîm, Enverî, Zahîr, Selmân, Rûknâ, Tâlib-i Âmülî ve Kemâl-i İsfahânî'yi anar⁵⁴.

Neşâtî'nin şiirlerinde, özellikle kasidelerinde Nef'î'yi takip ettiği, hatta onunla kendisini mukayese ettiği görülse de kasidede onun derecesine çıkmadığı söylenebilir. O, Bâkî, Fehîm, Sabrî, Nef'î, Bahâyî ve İsmetî'yi anmış, bu şairlere nazireler söylemiştir. Önemli gazellerinin çoğunun nazire olduğu bilinmektedir. Özellikle kasidelerinde üçlü, dördlü, beşli hatta az da olsa altılı zincirleme terkipler kullanması dikkat çeker. Gazellerinde kullandığı dil, terkipler bakımından kasidelerinden daha sadedir.

1. *Divan: Neşâtî Divanı* iki kez yayımlanmıştır (Ergun 1933; Kaplan 1996). Kaynaklarda Farsça şiirleri olduğu belirtilen şairin Farsça sadece bir gazelini tespit edebildik.

2. *Şehrengiz*: 144 beyitli bir mesnevi olup Edirne'nin meşhur güzellerinden bahseder. Bu eser *Neşâtî Divanı* içinde neşredilmiştir (Kaplan 1996).

3. *Hilye-i Enbiya*: 187 beyitli bu hilyede Hz. Peygamberden başka 13 peygamberin hilyesi anlatılmıştır. Eser, eski harflerle Şeyh Vasfî (İstanbul 1312); yeni harflerle Sadettin Ergun, daha sonra Halil İbrahim Şener (İzmir 1983), Mahmut Kaplan (Kaplan: Van 1991) yayımlamış; Bayram Ali Kaya da eser hakkında bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır (Edirne 1991).

4. *Şerh-i Müşkilât-ı Örfî*: Yirmi sayfalık bu küçük şerh, şairin Örfî'nin şiirlerine duyduğu ilginin ifadesidir. Eser, Turgut Karabey ve Mehmet Atalay tarafından yayımlanmıştır (Erzurum 1999). Ayrıca Süleyman Çaldak ve Kâzım Yoldaş tarafından da yayınlanmıştır (Malatya 2000).

5. *Kavâid-i Deriyye: Kavâid-i Fûrs* olarak da bilinen eser, Farsça dilbilgisi hakkındadır. Birçok yazma nüshaları vardır. Bazı kaynaklar, Neşâtî'ye aidiyetinden şüphe duymaktadır.

6. *Tuhfetü'l-Uşşâk*: Nuruosmaniye Kütüphanesinde bulduğumuz bu eser, Sultan Veled'in 70 beytine beşer beyitle yapılmış manzum Farsça bir şerhtir. Baş tarafta Türkçe bir giriş vardır. Eserin bir nüshası da Manisa Kitapsaray'dadır (Nuruosmaniye Ktp. 2370/3; Manisa 45 Ak.Ze.168/2).

7. *Mektup*: Neşâtî'nin Hâfız Post Mehmet Çelebi'ye gönderdiği bir mektuptur.

⁵³ Ali Fuat Bilkan (2007). *Türk Edebiyatı Tarihi (Şiir bölümü)*. C.2. Ankara: KB Yay.

⁵⁴ Mahmut Kaplan (2001). "Sebk-i Hindî Şairlerinden Fehîm, İsmetî, Nâ'îli ve Neşâtî'nin Divanlarına Göre Şair ve Şiir Hakkındaki Görüşleri". *Hece* (53-55): 275.

Neşâtî'nin Şairliği Hakkında Yazılanlar

Nazîm:

Mürşid-i ma'nî Neşâtî-i Nizâmî lehçe kim
Olmada sâdır zebân-ı hâmesinden vâridât

Şâ'ir-i 'Îsî-nefes kim feyz-i nutkî gösterir
Dehre ihyâ-yı ma'ânide demâdem mu'cizât

Güftî:

1. Şimdi meşgûl-i nükte-dânîdür
Tab'ı gencîne-i ma'ânîdür
2. Nokta-i şi'rîn itmede her-dem
Dâg-pîrâ-yı hoş-dilân-ı 'Acem
3. Levh-i irâde nazm-ı hâtır-sâz
Şâh-beyt-i kasîde-i 'câz
4. Lafz-ı şi'r-i hoş u sitâre-redif
Metn-i i 'câz-ı rûzgâra redif
5. Mekteb-i nazma ol edîb-i dîger
'Akl-ı evvel aña sitâre-i der
6. Her sözi gerçi nükteyi câmi'
O da Güftî gibi siyeh-tâli'
7. Rûmda tâze-gûy-ı bî-pervâ
Hak budur kim Neşâtî-i şeydâ

Sükkerî:

Mahz-ı feyz-i Hakk Neşâtî-i zemâ
Defter ü dîvân-ı nazmuñ Hüsrevî⁵⁵

Şeh-i kişver-ârâ-yı mülk-i sühân
Musahhar-kun-ı ‘âlem-i intibâh

Neşâtî-i devrân neşât-ı zemân
Müşârü'l-benân şöhre-i mihr ü mâh⁵⁶

Es’ad-ı Bağdâdî:

Degül mümkün nazîre söylemen Es’ad Neşâtî’ye
Ki zâtı bî-nazîr ü nazm-ı pâki ‘ıkd-ı gevherdür⁵⁷

Böyle pey-revlik Neşâtî gibi bir rûşen-dile
Es’adâ Hızr-ı reh-i kûy-ı kemâl itmiş seni⁵⁸

Nakşî İbrahim:

48 Baksalar eş’âruma rûh-ı Neşâtî şâd olur
Vâlih ü hayrân ider Nef’î gibi kâmilleri⁵⁹

Şeyhî Mehmed Efendi: “Neşâtî mahlası ile meşhur Fârisî-dân sâhib-i ma‘ârif ü irfan idi. Âsâr-ı ilmiyelerinden Kavâ‘id-i Deriye nâm lugatları ve manzum Hilye-i Enbiyâları olduğundan ma‘adâ Türkî ve Fârsî eş’âr-ı âbdârları ve müdevven dîvân-ı belâgat-şi‘ârları vardır.”

Uşşâkî-zâde: Şeyh-i mezbûr Neşâtî Efendi demekle meşhur fârsî-dân sâhib-i ma‘ârif ü ‘irfân idi. Eserlerinden Türkî ve Fârsî eş’âr-ı âbdârı vemüdevven dîvân-ı belâgat-şi‘ârı vardır.⁶⁰

Sâkıb Dede: “Unfuvân-ı şebâblarında mecmua-i letâif-i ‘ulûm ve gencine-i esnâf-ı cevâhir-i ma‘ârif ve sâhib-i kârîha-i sâfiye ve mâlik-i bidâ‘a-i vâfiye olup inşâ-yı âsâr-ı nazmiyye nigîn-i halka-i zürefâ-yı vaktleri iken...”

⁵⁵ Erdoğan Erol (1994). *Sükkerî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı*. Ankara: AKM Yay. 265.

⁵⁶ Erdoğan Erol (1994). *Sükkerî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı*. Ankara: AKM Yay. 266.

⁵⁷ İdris Kadioğlu (hzl.) (2008). *Es’ad-ı Bağdâdî Dîvânı (İnceleme, Metin, Dizin)*. Malatya. 114.

⁵⁸ İdris Kadioğlu (hzl.) (2008). *Es’ad-ı Bağdâdî Dîvânı (İnceleme, Metin, Dizin)*. Malatya. 318.

⁵⁹ Emrah Ayhan (hzl.) (2000). *Nakşî Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

⁶⁰ Hans Jochim Kissling (1965). ‘Uşşâqîzâde’s Lebensbeschreibungen Berühmter Gelehrter Und Gottesmänner Des Osmanischen Reiches Im 17. Jahrhundert (Zeyl-i Şaka’iq). Wiesbaden.

Ali Enver: “Neşâtî dühât-ı şu‘arâdan ma’dut olup eş‘ârı müsteşbihün-bihdür. Diyâr-ı Rum’a iki şair-i gazel-gû gelmişdür. Biri Neşâtî biri de Vecdîdür diyü zebân-zeddür... Neşâtî’nin eş‘ârı ne kadar vasf edilse hakkıyla edilemez. Gazelleri ser-â-pâ ‘ac-z-i cevâb ile zencîrdür.”

Faik Reşat, Eslâf: “Yüzden ziyâde üdebâya ve ez-ân cümle Kadîm Nâ’îlî, Fehîm, Nazîm kabilinden en büyük şu‘arâya üstâd olan cenâb-ı Neşâtî’nin eş‘ârını müdekkikâne mütalaa eden bir sühen-şinâs –el-yevm mehcûr olan birkaç kelime ve tabir ile çekilebilir imalelerden kat’-ı nazar-şuurca, bahusus şiirin zamanımızda peydâ eylediği incelikçe bir kusur göremeyerek Nâbî’nin:

Bakdum sûtûr-ı nüsha-i imkâna ser-te-ser
Yek harf-i nâ-be-kâ’ide yokdur miyânede

beytini ve gayet latîf, rakîk ve ünsiyetde dil-firib olan hayâlât ve mezâminin görerek Nazîm’in (yukarıda verdiğimiz MK) kıt’asını yâda mecbur olur.”

Bursalı Mehmed Tâhir: “Gazel-serâlıkda mütehayyiz idi.”

Sadettin Nüzhet Ergun: “Neşâtî, tarikat propagandası yapan bir şair değil, bedîî gayelerle manzumeler vücade getiren bir sanatkârdır.

Neşâtî manzumelerinde en ziyade samimi bir eda ile aşkı terennüm etmiştir. Zarif bir üslûba mâlik bulunan ve ince bir hayalin ifadesi olan bu şiirler, derin bir hassasiyetin mahsulüdür. Gerçi şairin gazellerinde, bilhassa kasidelerinde Nef’î tesiri göze çarpmaktadır. Filvaki Neşâtî, Nef’î muakkiplerindedir ve ona fevkalâde hürmetkârdır...

Neşâtî bilhassa kaside vadisinde Nef’î’yi geçmiş değildir. Fakat şairin gazelde mümtaz bir hususiyete malik olduğu muhakkaktır. Gerçi onun gazellerinde dahi Nef’î tesiri gözükür. Hatta şair, ona bir takım nazire gazeller de yazmıştır. Fakat bunlarda bile ayrı bir eda derhal hiss olunur...

Onun bizzat kendi ibdâını gösteren manzumeleri de mühim bir yekûn teşkil eder. Ekseriyetle beş beyitten fazla olmayan bu güzel gazeller, ilhamkâr bir ruhun mahsulüdür... ekseriyet itibariyle onun yazılarında bir vüzu, bir selâset mevcuttur.

Her halde Neşâtî, en büyük şairlerimiz derecesinde değilse bile, şahsiyetten mahrum, kıymetsiz ve iptiadaî bir nâzım olark kalmamış, bilhassa gazelleriyle mümtaz bir hususiyet teminine muvaffak olmuştur.”

Nihat Sami Banarlı: Neşâtî de asrının diğer büyük şairleri gibi, engin bir şevki şiir mısralarında teksif etme kudretindedir. Mısralarının mîmârîsine büyük bir duygu ve düşünce neşvesi, bir musiki gibi işlemek, Neşâtî’nin de sanatının anavasfıdır.

Bir Mevlevî şeyhi olduğu hattâ çevresindekilere şiiri bile öğretmek temâyülünde bulunduğuhâlde kendi şiirine, bağlandığı tarikate âid didaktik çizgiler koymamıştır. Onun şiirinde

tasavvuf, asırlarca heyecânı duyulmuş derin bir duygu, düşünce ve neşve âleminin mûsikîsi, halinde doyurucu ve kanadlandırıcıdır.

Vasfi Mahir Kocatürk⁶¹: “Neşâtî -dil ve eda mükemmeliyeti bakımından- Nef’î ananesini yaşatanlardandır. Şiirlerinde tamamıyla estetik gaye güden ve maddi âlemi terennüm eden bir ruh görülür. Üslûbu Fehîm’den ve Nâilî’den daha sade, duyuları biraz daha tabii ise de ruh kuvveti ve ilham bolluğu bakımından onlara nisbetle biraz daha basitçedir. Yalnız, eserleri normal duygulu, nezih ve samimi bir ruhla doludur. Bu seste derin bir şair şahsiyetinden çok titiz bir sanatkâr edası hâkimdir. Hele mısralarının düzgünlüğüne, dilinin duruluğuna diyecek yoktur.

....

O, Enverî, Urfî derecesinde gerçekten büyük çığır sahibi sanatkârlarla tartışacak kıratta olmadığı gibi, onların hakkıyla dengi olan Nef’î’nin coşkuluğuna, derinliğine ve parlaklığına da mâlik değildir. Kasidelerinin düzgünlüğüne, güzelliğine ve Nef’î yolundaki bir hayli muvaffakiyetine rağmen bu sahada bariz bir şahsiyet kazanamamıştır. Fakat gazellerinin Divan şiirimizde hususi bir tadı ve değeri vardır.

Neşâtî’nin gazellerine Nef’î’nin parlak cephesinden ziyade sade ve samimi tarafı aksetmiştir. Nef’î’yi yakından hatırlatan mısralarına tesadüf ediliyor. Bir bakıma da Bâkî’nin zarafetini ruhlendiren Riyâzî, Yahya ve Bahâyî silsilesine katılabilir... Neşâtî, Yahya ve Riyâzî’den daha derin ve daha sanatkâr, Bahâyî’den ise daha geniştir.

Neşâtî, Fehîm ve Nâ’ilî’nin temsil ettiği Nef’î yolunu Nâbî’ye hatta Nedîm’e, hatta hafif tertip de Gâilb’e doğru götürünlendirdir...

Neşâtî, Nef’î ve Nedîm cinsinden bol ilhamlı bir şair değilse de temiz ve kudretli dili, samimi ve hususi duyularıyla yüksek bir şair ve müstesna bir sanatkârdır. Onda coşkulu ve taşkın bir şair ruhundan ziyade olgun ve asil bir üstat evsafı vardır.”

Halil Erdoğan Cengiz: “Neşâtî’nin orijinal kişiliği özellikle gazellerinde görülür. Neşâtî, çağının en büyük gazel üstâdlarından biridir. ...bizce Neşâtî, Nâ’ilî’den daha samimî, daha içli, daha derin bir sana’atçıdır. Bütün gazelleri aynı güçte olmamakla beraber zarif, ince bir dille yazdığı gazellerinin kendine özgü çeşnisi, ifadesi dikkati çeker. Neşâtî Dede coşkulu, taşkın duygularla değil olgun bir ifade ve hüviyetle karşımıza çıkar.⁶²”

İlhan Berk: Ben Neşâtî’yi, Fuzûlî’yi Bâkî, Şeyh Gâlib, Nedîm gibi şairler katında görüyorum. Bu elbette benim yargım. Daha çok da duyuşa, sezgiye dayanan bir yargı bu. Böyle diyorum, çünkü benim divan şiirine bakışım salt bir sevgiye dayanıyor. Divan şiirine bir sevgi duyuyorum, bu sevgi de bilgiçe değil (öyle uzun boylu eğilmedim çünkü üstüne) bana verdiği tadla yetindim... Neşâtî’yi niçin sevdiğime, ona neden bu denli önem verdiğime gelmek istiyorum. Her şeyden önce, büyük bir söyleyiş ustası, büyük bir duyarlık adamıdır Neşâtî.

⁶¹ Vasfi Mahir Kocatürk (2016). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul. 418-420.

⁶² Halil Erdoğan Cengiz (1983). *Divan Şiiri Antolojisi*. Ankara: Turhan Kitabevi. 534-535.

Bağırmayan, gizli, sessiz, parıltılı, özgün. Hep büyük , derin bir duyarlık vurur şiirlerinden... bilge görünmeye, bilgelik taslamaya yanaşmaz, şiirlerinde sade bir insan gibi davranmayı yeğler... Kendi sade tabiatından olacak, “ hüner” göstermeye, tepeden bakmaya kalkmaz. Divan şiirinde bol bol düşülen klişeciliğe düşmez o. Klişeleri hem kırmasını, hem de aşmasını bilmiştir. Gerçi dili ağırdır, seçtiği sözcükler de öyle, hele bugün için çok eskidir dili, ama söyleyişte, seste, duyarlıkta çok yenidir...

Büyük bir imge kurucusudur. Sözü sığırma indirmiştir, sezdirme, duyurmadır daha çok başı çeken...

Özellikle gazellerinden vuran hüznün başka hiçbir divan şiirinde böylesine yaşarlık kazanmamıştır. Bir ‘melâl’ şairidir Neşâtî, bir karasevda. Ama salt ona özgü bir melâldir bu. Lirikdir, içtendir. İçtenlik onda, nereden bakılırsa bakılsın, en ağır basan yönüdür. Kendisidir. Simgelerle yazar. İki büyük simgeci ozanımızı o hazırlamıştır diyebiliriz: Şeyh Gâlib, Ahmet Haşim. Mallarmé, Neşâtî’yi okuyabilseydi kadrini en çok o bilirdi sanırım.

Yalnız o mu? Ben onu çağdaş şiirimizin ağababası olarak görüyorum. Kapalı (hermétique) şiirin kurucusu diye bakabiliriz ona. Batı’ da karanlık (obscure) zor (difficult) şiir diye geçen, özellikle de eliot’un adlandırdığı bu kavramları Neşâtî’yi onun şiirini daha iyi anlatmak için kullanıyorum. Bu yüzden olacak, hem şiir gibi kapalı, sessiz yaşamasından, hem de alçakgönüllü olmasından, çağında pek öyle el üstünde tutulduğu söylenemez...

Neşâtî, bugün de bir saklı sudur.⁶³

İsmail Ünver⁶⁴: “Neşâtî’yi günümüze kadar getiren, gazeldeki başarısıdır... Onun gazellerinde sebk-i Hindî etkisi vardır. Ancak Neşâtî’nin bütün şiirlerinde bu üslubun hakim olduğu söylenemez... Neşâtî’nin gazellerinde sebk-i Hindî özelliği taşımayan, söyleyiş rahatlığı ve hayaller yönünden mükemmel denilebilecek noktaya ulaşmış beyitler de vardır... Gazellerindeki engin hayal gücüne ve söyleyişteki ustalığına rağmen, Neşâtî’nin önde gelen şairler arasına giremeyişinde, Farsça tamlamaları çok kullanmasının önemli bir payı vardır. Onun bazı beyitlerindeki Farsça tamlamalar Türkçenin sözdizimini etkileyecek ölçülere varır...

O, birçok divan şairinde görüldüğü gibi, tasavvufun mecazlarından yararlanmıştır. Bu yolla, şiirlerinde her zaman ağır basan aşk duygusuna derinlik ve incelik kazandırmıştır.

Tezkireciler, eski şairlerimizin şiirlerini “rindâne”, “âşıkâne”, “ârifâne”... gibi sözlerle değerlendirirler. Neşâtî’nin şiirlerine böyle bir sıfat vermek gerekirse, bu sıfat mutlaka “âşıkâne” olmalıdır.”

Atilla Şentürk-A. Kartal⁶⁵: “Neşâtî, “Sebk-i Hindî”nin önemli temsilcilerindendir. Nitekim özellikle gazellerindeki engin hayal gücü, mübalağalı ifadeler, orijinal benzetmeler, mecazlar ve yeni mânâlar onun Hint üslubu ile olan alakasını göstermektedir... Neşâtî’nin

⁶³ İlhan Berk (1982). “Neşâtî Bugün de Bir Saklı Sudur”. *Gösteri* 17: 77.

⁶⁴ İsmail Ünver (1986). *Neşâtî*. Ankara. 37, 38, 39, 40.

⁶⁵ A. Atilla Şentürk ve A. Kartal (2009). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul. 439.

kasidelerinin sadetî'nce vezin, kafiye ve redif bakımından değil, duygu, hayal ve üslûp yönünden de Nef'î'ye yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca Neşâtî'nin gazellerindeki hayaller, düşünceler ve mazmunlarda da Nef'î etkisi görülmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse, Neşâtî kasidede Nef'î'den gazelde ise Sebki Hindîden ve şairlerini bu tarzda yazmış Türk şairlerinden etkilenmiştir.”

Ali Fuat Bilkan⁶⁶: “Sebki Hindi'nin revaçta olduğu XVII. yüzyılda, zaman zaman orijinal benzetme ve mecazlara başvurarak bu üslubu benimsediğini göstermiştir. Şiiri, akıcı ve hoş giden bir ahenk taşımaktadır. Özellikle gazellerindeki engin hayal gücü, mübalağalı ifadeler, orijinal teşbihler ve yeni manalar, şairin Hint üslubuna ilgi duyduğunu ortaya koymaktadır. Ancak *Neşâtî Divanı*'ndaki pek az beyitten hareketle, şairin bu üsluba mensup olduğunu iddia etmek

---

⁶⁶ Ali Fuat Bilkan (2007). *Türk Edebiyatı Tarihi (Şiir bölümü)*. C.2. Ankara: KB Yay.

Neşâtî Dîvânı Nüshaları**1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi T.Y.545.**

Kasideler: 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 1, 2, 4, 7, 8, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25.

Gazeller: 1, 2, 4, 53, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31,32, 33, 34, 35, 36,3 7, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115,116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136.

Şehrengiz.

Rubailer: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Tarihler: 1, 2.

Bu nüsha en muhtevalı olup sayfa numaralarında esas alınmış ve metinde Ü ile gösterilmiştir.

2. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, H.964/3.

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 18, 19, 20, 22, 23, 21, 24, 25.

Gazeller: 1, 4, 3, 5, 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 13, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 41, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 50, 51, 53, 54, 47, 55, 56, 57, 58, 53, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 90, 94, 91, 95, 96, 87, 92, 100, 98, 102, 112, 114, 116, 115, 113, 120, 121, 106, 118, 117, 124, 123, 104, 122, 110, 111, 130, 129, 133, 128, 132, 131, 127, 125, 136, 135.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 10, 12, 4, 9, 13, 14, 15.

Bu nüsha metinde H1 ile gösterildi.

3. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, H. 937.

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 22, 25, 15.

Gazeller: 1, 4, 2, 7, 8, 9, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 23, 36, 37, 39, 50, 51, 53, 54, 47, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 102, 112, 114, 116, 115, 119, 121, 108, 117, 118, 104,122, 110, 111, 124, 123, 130, 129, 133, 128, 131, 127, 125, 136, 135, 134, 132.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9

Bu nüsha metinde H2 ile gösterildi.

4. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi,H.958.

Kasideler: 1, 2, 26, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 15.

Gazeller: 1, 4, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 38, 34, 35, 23, 40, 36, 37, 26, 39, 50, 51, 54, 47, 55, 53, 56, 52, 57, 58, 59, 60, 62, 61, 64, 65, 66,

67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 114, 102, 112, 116, 115, 113, 121, 108, 120, 117, 118, 104, 122, 110, 123, 124, 105, 111, 130, 129, 133, 128, 131, 132.

Bu nüsha metinde **E** ile gösterildi.

5. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi,R.798/2.

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 15, 26.

Gazeller: 1, 4, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 23, 40, 36, 37, 39, 50, 51, 54, 47, 55, 53, 56, 52, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 114, 102, 112, 116, 115, 113, 121, 106, 117, 118, 104, 122, 110, 123, 124, 105, 111, 130, 129, 133, 128, 131, 127, 132, 125, 136, 135, 134, 38(rubailerden sonra).

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9.

Bu nüsha metinde **T** ile gösterildi.

6. Süleymaniye Kütüphanesi,Nafiz Paşa, 942.

Kasideler: 1, 2, 26, 4, 5, 7, 8, 12, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 15.

Gazeller: 1, 4, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 23, 40, 36, 37, 39, 26, 38, 50, 51, 54, 47, 55, 53, 56, 52, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 93, 114, 102, 112, 116, 115, 113, 121, 108, 117, 118, 104, 122, 110, 123, 124, 105, 111, 130, 129, 133, 128, 131, 127, 132, 125, 136, 135, 134.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9.

Bu nüsha metinde **N** ile gösterildi.

7. Süleymaniye Kütüphanesi Şeyh Murat Ef.(Darülmecnevi) 417.

Kasideler: 1, 2, 4, 3, 5, 7, 6, 13, 14, 15, 9, 10, 11, 8, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 16, 17.

Şehrengiz.

Gazeller: 1, 2, 4, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 93, 91, 94, 92, 95, 96, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 105, 113, 112, 114, 115, 119, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 125, 135, 136.

Rubailer: 1, 8, 7, 11, 6, 2, 3, 4, 5, 10, 9.

Bu nüsha metinde **D** ile gösterildi.

8. Millet Kütüphanesi (Mzm.) 449.

Kasideler: 23, 22, 24, 1, 2, 26, 4, 5, 7, 8, 11, 18, 19, 21, 25, 15, 20.

Gazeller: 1, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 2, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 28, 23, 29, 30, 31, 40, 32, 33, 34, 38, 35, 36, 37, 26, 39, 50, 51, 54, 47, 55, 56, 52, 57, 59, 60, 58, 61, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 102, 112, 116, 114, 115, 113, 121, 124, 108, 117, 118, 123, 104, 122, 110, 105, 111, 130, 129, 133, 132, 128, 131, 127, 125, 136, 135, 134.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9.

Bu nüsha **M** ile gösterildi.

9. Ankara İl Halk Kütüphanesi (Cebeci) TY 943.

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 15, 23.

Gazeller: 1, 4, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 41, 25, 23, 40, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 50, 51, 53, 54, 47, 55, 56, 52, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 102, 114, 112, 116, 115, 113, 121, 106, 117, 118, 104, 122, 110, 105, 111, 132, 130, 129, 133, 128, 131, 127, 125, 136, 135, 134.

Tahmis: 1.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9.

Bu nüsha metinde **C** ile gösterildi.

10. Yapı Kredi Sermet Çiftler Araştırma Ktp. TY 758/1 (11a-54b)

Kasideler: 2, 4, 26, 5, 8, 10, 12, 3, 11, 13, 14, 16, 27, 15, 1, 20, 19, 21, 22, 23, 24, 25.

Tahmis: 1

Gazeller: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 76, 77, 79, 80, 81, 83, 85, 87, 90, 91, 92, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 102, 104, 105, 106, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 12, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137.

Rubailer: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13.

Tarihler: 5.

Hilye-i Enbiya.

Metinde **Yk** ile gösterildi.

11. Konya Bölge Yazmalar Ktp. (Rodos-Edebiyat 43) genel no:1095.

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 10, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 13, 14, 15, 16, 17.

Gazeller: 1, 2, 4, 5, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 20, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 76, 77, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 92, 96, 98, 99, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136.

Şehrengiz

Rubailer: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.

Tarihler: 1, 2.

Bu nüsha Şehrengiz karşılaştırmasında kullanıldı ve **R** ile gösterildi.

12. Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi, 699/3.

Gazeller: 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 41, 34, 35, 36, 37, 39, 38, 50, 51, 53, 47, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 74, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 102, 112, 114, 115, 113, 120, 121, 118, 108, 117, 124, 123, 104, 122, 110, 111, 130, 129, 133, 128, 132, 131, 125, 136, 135, 134.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9, 5.

13. İstanbul Üniversite Kütüphanesi TY 9727.

Kasideler: 1, 2, 5, 8, 11, 12, 20, 21, 22, 25, 23.

Gazeller: 1, 4, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 41, 22, 24, 25, 23, 46, 40, 27, 28, 30, 31, 32, 33, 34, 37, 39, 50, 51, 53, 54, 47, 55, 56, 52, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 65, 67, 66, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 102, 114, 124, 112, 116, 115, 113, 121, 106, 117, 118, 104, 122, 110, 123, 105, 111, 130, 129, 132, 133, 128, 131, 127, 125, 136, 135, 134.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9.

Tahmis:1.

Bu nüsha tahmis karşılaştırmasında **Ü2** olarak gösterildi.

14. İstanbul Üniversite Kütüphanesi TY 462 /2.

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25.

Tahmis: 1.

Gazeller: 1, 4, 2, 3, 5, 7, 89, 6, 10, 11, 14, 13, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 41, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 50, 51, 53, 47, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 88, 94, 91, 95, 96, 87, 100, 98, 112, 114, 116, 115, 113, 120, 121, 106, 117, 124, 123, 104, 122, 110, 111, 130, 129.

Bu nüsha eksik olup tahmis karşılaştırmasında **Ü3** olarak gösterildi..

15. İstanbul Üniversite Kütüphanesi (İbnülemin M. Kemal İnal), TY 3444.

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 18, 19, 20, 21, 23, 25, 22, 24, 15.

Gazeller: 1, 4, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 50, 51, 53, 47, 52, 55, 56, 57, 58, 49, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 97, 98, 102, 112, 114, 116, 115, 113,

121, 108, 117, 118, 104, 122, 110, 111, 124, 123, 105, 132, 130, 129, 133, 128, 131, 127, 125, 136, 135, 134.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9.

16. Ankara İl Halk Kütüphanesi (Cebeci), TY 1241.

Gazeller: 4, 10, 11, 8, 7, 9, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 28, 30, 31, 35, 36, 37, 1, 24, 27, 32, 33, 34, 50, 51, 54, 56, 59, 58, 61, 60, 64, 65, 66, 67, 68, 76, 77, 69, 72, 73, 79, 80, 85, 90, 95, 96, 94, 84, 100, 98, 102, 114, 116, 113, 121, 118, 105, 122, 123, 110, 120, 108, 112, 124, 129, 128, 132, 131, 135, 134, 118, 39, 38, 125, 136, 2,29.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 3, 10, 9, 4.

17. Nuruosmaniye Kütüphanesi, TY 4959/7.

Kasideler: Yok.

Gazeller: 1, 4, 7, 8, 9, 13, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 28, 30, 35, 36, 37, 39, 38, 50, 51, 53, 54, 56, 57, 58,59, 60, 61, 62, 64, 66, 68, 76, 77, 72, 79, 81, 82, 85, 90, 95, 112, 106, 116, 115, 113, 120, 108, 117, 124, 123, 104, 122, 110, 129, 128, 132, 131, 125, 136, 135,134.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 10, 9.

18. Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, TY 233.

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 15.

Gazeller: 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 50, 51, 53, 54, 47, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 75, 79, 81, 80, 85, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 102, 112, 114, 116, 115, 113, 120, 121, 108, 117, 124, 123, 107, 104, 122, 110, 111, 130, 129, 133, 128, 132, 131, 127, 125, 136, 135, 134.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9.

19. İstanbul Belediye Kütüphanesi, TY 445/1.

Kasideler: 2, 4, 26, 5, 7.

Gazeller: 1, 4, 2, 7, 13, 8, 9, 10, 11, 24, 25, 23, 18, 19, 21, 22, 30, 31, 32, 38, 40, 27, 28, 29, 36, 37, 39, 35, 26, 34, 33, 55, 56, 52, 53, 50, 51, 54, 47, 61, 64, 65, 66, 57, 59, 60, 58, 77, 72, 73, 79, 67, 68, 69, 76, 80, 81, 85, 84, 90, 94, 91, 95, 96, 100, 98, 102, 112, 115, 124, 114, 116, 113, 121, 123, 108, 117, 118, 104, 122, 110, 105, 111, 130, 129, 133, 132, 128, 131, 127, 125, 136, 135, 134.

Rubailer: 1, 7, 11, 6, 2, 12, 4, 10, 9.

20. Milli Kütüphane, TY FB 321.

Kasideler: 1, 2, 3, 7, 4, 11, 12, 10, 5, 13, 14, 25, 8(eksik).

Gazeller: 3, 1, 4, 2, 6, 11, 7, 8, 13, 15, 16, 17, 18, 35, 21, 23, 30, 45, 31, 25, 33, 36, 19, 29, 22, 41, 32, 42, 43, 44, 38, 23, 24, 34, 47, 55, 56, 52, 49, 51, 54, 50, 53, 57, 61, 58, 59, 62, 64,

65, 67, 66, 70, 69, 68, 76, 74, 73, 71, 72, 80, 85, 83, 84, 90, 87, 96, 91, 100, 99, 98, 114, 115, 79, 108, 110, 112, 105, 133, 137, 128, 127, 125, 136.

21. Neşati, Sadettin Nüzhet, İstanbul 1933.

Bu eserde Neşati'nin 25 kasidesi, 128 gazeli, 4 tarihi, 11 rubaisi ve *Hilye-i Enbiyâ*'sı bulunmaktadır.

22. İzmir Milli Ktp. TY 1646/1

Gazeller: 1, 24, 7, 8, 9, 10, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 47, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 72, 73, 74, 76, 77, 79, 80, 81, 84, 85, 87, 90, 91, 94, 95, 96, 98, 100, 102, 104, 108, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136.

23. İzmir Milli Ktp. TY 1646/2

Gazeller: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 37, 38, 41, 47, 50, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 72, 73, 77, 79, 80, 81, 85, 87, 90, 91, 94, 95, 96, 98, 100, 102, 110, 111, 112, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136,

24. İzmir Milli Ktp. TY 1646/3

Kasideler: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 26, 27.

25. Medine Arif Hikmet Kütüphanesi (Müntehabât-ı Divan-ı Neşati) (Süleymaniye Ktp. Mikrofilm 2956)

Kasideler: 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 18, 19, 20, 22, 23, 21, 24, 25,

Gazeller: 1, 4, 2, 3, 5, 7, 13, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 41, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 50, 51, 53, 54, 47, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 76, 77, 72, 73, 79, 81, 80, 85, 90, 94, 91, 95, 96, 87, 100, 98, 102, 112, 114, 116, 115, 113, 120, 121, 108, 117, 124, 123, 104, 122, 110, 111, 130, 129, 133, 128, 132, 131, 127, 125, 136, 135, 134.

Rubaiyât: 1, 7, 11, 6, 2, 10, 12, 4, 9.

MECMUALAR:

1. Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. H. 1073.

Murabba: 1.

2. Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. H. 1127:

Gazeller: 4, 22, 71.

3. Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. H. 1763:

Gazeller: 4, 60.

4. Topkapı Sarayı Müzesi Ktp. R. 795:

Gazeller: 77, 40, 114.

5. Ankara Adnan Ötügen İl Halk Ktp. (Ceb.) TY 178 /2:

Gazel: 7.

6. Nuruosmaniye Ktp.TY 4967:

Kaside: 8

Gazeller: 18, 51.

7. İstanbul Üniversite Kütüphanesi T 3636:

Kit'a: 2.

8. Süleymaniye Kütüphanesi (Ali Nihat Tarlan Kitapları) TY 58 /1(69b):

Gazel: 63.

9. Süleymaniye Ktp. (Ali Nihat Tarlan) TY 68 (81b):

Gazel: 101.

10. Süleymaniye Ktp. (Ali Nihat Tarlan) TY 80/5 (157a-159a):

Kasideler: 27, 26.

Gazeller: 36, 41, 79, 19.

Rubailer: 7, 8.

Matla: 4.

11. Süleymaniye Ktp. (Ali Nihat Tarlan) TY 188/1 (yk. 556):

Gazel: 78.

12. Süleymaniye Ktp. (Ali Nihat Tarlan) TY 116 (47b):

Farsça bir gazel.

13. Konya Mevlana Müzesi Ktp. 2095 (30b):

Kit'a: 1.

14. Millet Kütüphanesi Mzm. 782:

Gazeller: 36, 22.

15. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 875:

Gazel: 81, 22, 122, 54, 96, 130, 35, 77, 36, 90, 135, 76, 19, 18, 131, 68, 16.

16. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 54:

Gazel: 23

17. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 9230:

Gazel: 16, 135, 96, 115, 104, 110,

Rubai: 2

18. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 8121:

Gazel: 27, 118, 36, 127.

19. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 8071:

Kaside: 7.

Gazel: 25, 81 (sadece matla), 51, 50.

20. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 75:

Gazel: 124.

21. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 4168:

Gazel: 116.

22. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 4072:

Rubai: 1, 7, 11, 6, 2, 10, 12, 4, 9.

23. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz FB 533/1:

Gazel:4, 39.

24. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 3877:

Rubai: 2 (sadece ilk iki mısra), 8,7.

25. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 3862

“Benzersin” redifli bir gazel var ama daha çok halk şairlerinin şiirlerini andırıyor. Halk şairi Neşâtî’ye ait olmalı.

26. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 795:

Gazel: 116.

27. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 1870:

Gazel: 122.

28. Milli Kütüphane, 06 Mil Yz C 4 :

Gazel: 51

Bu mecmuada 51 nolu gazelin yine Neşâtî'ye ait şu gazele nazire olduğu belirtilmiştir:

Refik olursa gönül kûy-ı yâre dek giderüz
Karârgâh-ı dil-i bî-karâre dek giderüz

Ol gül-rüha el irişmezse iy dil-i şeydâ
Bu ârzû ile bir lâle-zâre dek giderüz

Derûnumuzdaki ser-mâye-i mahabbet ile
Metâ'-ı dil bulunur bir diyâre dek giderüz

Re's zevrakımı Nûh-ı vakt olursa eger
Demî müsâ'ade-i rûzgâre dek giderüz

O haste yüzün yine gayret eyleyüp sâyir
'Îlâc-hâne-i vasl-ı nigâre dek giderüz

Gönül olmuş durur Mansûrveş 'ışkuñda bî-karâr
Neşâtî seyr-i yâri hevesiyle o zâre dek giderüz

29. Galata Mevlevihanesi Yazmaları no. 200⁶⁷:

Gazel: 76, 51, 74, 123, 80, 122, 95,S 81, 39, 127.

Rubai: 6.

30. Afyokarahisar 03 Gedik 18228:

Gazel: 50.

⁶⁷ Bayram Ali Kaya (Ed.) (2016). *Dem ve Sema Arasında Galata Mevlevihanesindeki Şiir Mecmualarının Sistematik Tasnifi*. Sakarya: Sakarya Yay. 301-302.

KAYNAKÇA

- Abdurrahman Hibrî. *Enîsü'l-müsâmirîn*. Süleymaniye Ktp. Reşid Efendi 616.
- Abdulkadiroğlu, Abdulkerim (hzl.) (1999). *İsmail Belîğ Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara: AKM Yay.
- Altun, Kudret (hzl.) (1997). *Tezkire-i Mucîb (İnceleme-Tenkitli Metin)*. Ankara: AKM Yay.
- Ayan, Hüseyin (hzl.)(1981). *Cevrî Hayatı Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yay.
- Ayhan, Emrah (hzl.) (2000). *Nakşî Divanı*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Babacan, İsmail (2010). *Klasik Türk Şiirinin Sonbaharı Sebki Hindî*. Ankara: Akçağ Yay.
- Banarlı, Nihat Sami (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. C. II. İstanbul: MEB Yay.
- Bilkan, Ali Fuat (2007). *Türk Edebiyatı Tarihi (Şiir bölümü)*. C.2. Ankara: KB Yay.
- Bursalı Mehmed Tahir (1334-1343). *Osmanlı Müellifleri*. C. II. İstanbul.
- Canım, Rıdvan (1995). *Edirne Şairleri*. Ankara: Akçağ Yay.
- Cengiz, Halil Erdoğan (1983). *Divan Şiiri Antolojisi*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Çapan, Pervin (hzl.) (2005). *Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî: Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr İnceleme-Metin-İndeks*. Ankara: AKM Yay.
- Çıpan, Mustafa (hzl.) (2003). *Fasîh Dîvânı*. İstanbul: MEB Yay.
- Ekinci, Ramazan (hzl.) (2013). *Hâfız Hüseyin Ayyansarayî Vefeyât-ı Ayyansarayî*. İstanbul: Buhara Yay.
- Ergun, Sadettin Nüzhet (1933). *Neşâtî*. İstanbul.
- Ergun, Sadeddin Nuzhet (1936-45). "Behcetî (Hüseyin)". *Türk Şairleri*. İstanbul.
- Erol, Erdoğan (1994). *Sükkerî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı*. Ankara: AKM Yay.
- Faik Reşat (1312). *Eslâf*. İstanbul: Âlem Matbaası.
- Genç, İlhan (hzl.) (2000). *Esrâr Dede, Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1931). *Melâmilik ve Melâmîler*. İstanbul: Milenyum Yay.
- Horata, Osman (1999). "Mevlâna ve Divan Şairleri". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi- Osmanlı'nın Kuruluşunun 700. Yılı Özel Sayısı*. Ankara.
- İlhan Berk (1982). "Neşâtî Bugün de Bir Saklı Sudur". *Gösteri* 17: 77.
- İnce, Adnan (hzl.) (2005). *Tezkiretü'ş-Şu'arâ Sâlim Efendi*. Ankara: AKM Yay.
- Kadioğlu, İdris (hzl.) (2008). *Es'ad-ı Bağdâdî Dîvânı (İnceleme, Metin, Dizin)*. Malatya.
- Kahraman, Seyit Ali (hzl.) (1996). *Mehmed Süreyya Sicill-i Osmânî*. C.4. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Ortak Yayını.
- Kaplan, Mahmut (1991). "Neşâtî'nin Hilye-i Enbiyası". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2) 2.
- Kaplan, Mahmut (2001). "Sebk-i Hindî Şairlerinden Fehîm, İsmetî, Nâ'ilî ve Neşâtî'nin Divanlarına Göre Şair ve Şiir Hakkındaki Görüşleri". *Hece* (53-55).
- Kaplan, Mahmut (hzl.) (1996). *Neşâtî Divanı*. İzmir: Akademi Kitabevi.

- Kaya, Bayram Ali (1991). *Neşâtî: Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Hilye-i Enbiyâsı'nın Tenkitli Metni*. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Kaya, Bayram Ali (2007). “Neşâtî”. *İslam Ansiklopedisi*. C.33. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.
- “Neşâtî” (1985). *Yeni Türk Ansiklopedisi*. C.7. İstanbul: Ötüken Yay.
- Kissling, Hans Jochim (1965). ‘Uşşâqizâde’s Lebensbescheibungen Berühmter Gelehrter Und Gottesmänner Des Osmanischen Reiches 17. Jahrhundert (Zeyl-i Şaka’iq). Wiesbaden.
- Kocatürk, Vasfi Mahir (2016). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul. 418-420.
- “Neşâtî” (1990). *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C.7. İstanbul: Dergâh Yay.
- Özcan, Abdülkadir (hzl.) (1989). *Fındıklılı İsmet Efendi, Tekmiletü’ş-Şekâyık fi-Hakk-ı Ehli’l-Hakâyık*, İstanbul: Çağrı Yay.
- Özcan, Abdulkadir (hzl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi Şakâ’ik-i Nu’mâniyye ve Zeyilleri “Vakâyiü’l-Fuzalâ”*. C. 3. İstanbul: Çağrı Yay.
- Sadettin Süleyman. *Mecelletü’n-nisâb*. Süleymaniye Ktp. Halet Efendi Nu: 628.
- Sakıp Dede. *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyye*. 43 Va 1446/2.
- Şener, Halil İbrahim (1983). “Neşâtî’nin Hilye-i Enbiyası”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* I.
- Şentürk, Ahmet Atilla ve Ahmet Kartal (2009). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul.
- Tâhirü’l-Mevlevî (1931). *Türk Edebiyatına Dair Manzum Bir Muhtıra*. İstanbul: İttifak Matbaası.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi (2003). *Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Çağlayan Kitabevi.
- Ünver, İsmail (1986). *Neşâtî*. Ankara: KB Yay.
- Yapıcı, Uğurtan (2009). *Edirneli Mevlevî ve Gülşenî Şairler*. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Yılmaz, Kâşif (hzl.) (2001). *Güftî ve Teşrifâtı’ş-Şuarâsı*. Ankara: AKM Yay.
- Zavotçu, Gencay (hzl.) (2009). *Rıza Tezkiresi (İnceleme-Metin)*. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı.

NEŞÂTÎ DÎVÂNÎ

Metin

1

**DER MENKÂBE-İ GÜL-İ GÜLZÂR-I RİSÂLET MÂHBÛB-I RÂBB-İ 'İZZET
MUHAMMEDÜ'L-MUSTAFÂ SALLA'LLÂHU 'ALEYHİ VE SELLEM***

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- 1 Gel iy bihîn-güher-i kâr-hâne-i tekvîn
Akıt firâk ile gözden cevâhir-i rengîn
- 2 Hücûm-ı hasret ile kan taşup derûnuñdan
Kenâr-ı çeşmüñi laht-ı cigerle kıl tezyîn
- 3 Reh-i mecâzda tâ key bu lagziş-i dâ'im
Dahı açılmadı mı dîde-i hâkikat-bîn
- 4 Düşer mi meşreb-i 'irfâna sen de insâf it
Bu dil-harâbî-i gaflet bu hiçkârî-i dîn
- 5 Ne tâ'atuñda safâ var ne haşyet-i yek-dem
Ne hevl-i şûriş-i mahşer ne fikr-i rûz-ı pesîn
- 6 Misâl-i lâle siyeh-dilsin olmaduñ hergiz
Benefşe gibi hacâletle ser-be-rûy-ı zemîn
- 7 Ne bûd-ı dehr ile şâd ol ne dil-harâb-ı ne-bûd
Bunuñla oldı olan rûtbe-i rızâya kârîn
- 8 Olursa hûn ile serşâr gonçe-i kalbüñ
Yine safâyile ol gül gibi güşâde-cebîn
- 9 Tamâm nakş-ber-âb oldıgın bilen dehrüñ
Olur mı lutf u sitemle güşâde vü gamgîn

* Bu na't Ü, H1, H2, E, T, N, M, D, Yk, C nüshalarında vardır.

Der Na't-i Hazret-i Peygamber-i Hudâ Ve Habîb-i Kibriyâ vü Şefî'-i Zu'afâ Salla'llâhu 'aleyh M; T, C, N, H1, H2, E, Yk nüshalarında başlık yoktur; ... Muhammed Mustafâ 'Aleyhi efdâlu's-selâm D.

3a. dâyim: dâ'im Ü.

4b. dil-harâbî: dil-hırâşî N.

7a. -harâb: -hazîn,T:

7b. rızâya: ensâba N.

8a. hûn: havf Yk./ser-şâr: her şâm D; şer-şâr N.

- 10 Yine zevâli mukârrer degül mi fikr eyle
Cihânı mühr gibi eyleseñ de zîr-i nigîn
- 11 Bürehne-ser mi degülsin sabâh-ı mahşerde
Serüñde şem' gibi olsa efser-i zerrîn
- 12 Firâz-ı evce de çıksañ misâl-i tîr eger
Yine ider seni bir gün zamâne hâk-nişîn
[14a]
- 13 Sütûn-ı hayme gibi râstdur o kim olmuş
Bu hâkdân-ı fenâdan çü hayme dâmen-çîn
- 14 Sakın safâyile işrâk-ı dilden ayrılma
Ne lâzım 'ârif iseñ güft-güy-ı *Meşşâ'in*
- 15 Dirîg o 'ömre ki zâtuñ tefekkür eylemeyüp
Geçe hayâl-i heyûlâyile şühûr u sinîn
- 16 Yeter bu 'âlem-i hâkîde üstühân-çînî
Humâ-yı fikrûñi kıl rû-be-râh-ı 'illiyîñ
- 17 Gubârını göze çek bir der-i felek-kadrûñ
Ki pestdür aña nisbet firâz-ı 'arş-ı berîn
- 18 Der-i sa'âdet-i Şâh-ı rüsül ki olmadadur
Hemîşe nâsiye-sâ hüsrevân-ı rûy-ı zemîn
- 19 Penâh-ı 'âlem ü âdem Peyem-ber-i zî-şân
Hudâygân-ı felek -bârgâh-ı 'arş-ı mekîn
- 20 Şefi'-i küll-i ümem melce-i heme 'âlem
Şeh-i sûtûde-şiyem fahr-ı enbiyâ-yı güzîn

10a. zevâli: zevâl Ü.

11b. efser-i: efserüñ N.

13a. olmuş: bulmuş D.

14a. işrâk-ı dilden: işrâkiyândan

15a. zâtuñ: zâtın N,E.

15b. hayâl-i heyûlâ M, T, N, E,Yk: hevâ-yı heyûlâ Ü

17a. bir: bu N.

19. beyit N, E'de yok.

19a. peyember: peyâmbet C.

20. beyit D'de yoktur.

20a. küll-i: hayl-i Yk.

20b. şeh-i sûtûde-şiyem: nebiyy-i pâk-şiyem Yk.

- 21 Cenâb-ı Ahmed-i mürsel ki eylemiş Hâllâk
Fürûg-ı neyyir-i zâtın ziyâ-yı çeşm-i yakîn
- 22 O nâzenîn-i dü ‘âlem ki töhmet-i şirket
Hizâne-i ‘ademe sâyesinde kıldı rehîn
- 23 Şeh-i melâ’ike-‘asker ki tahtıdur eflâk
Sezâdur olsa güneş aña bâliş-i zerrîn
- 24 Yegâne şâri ‘-i vâlâ-güher ki zâtından
O deñli düşdi cihâna hirâs-ı şer‘-i mübîn
- 25 Ki *Zühre* dâ’ire-i mâhı eyleyüp pür-tâb
Tagıldı rûy-ı sipihre celâcil-i Pervîn
- 26 Gubâr-ı reh-güzeri tûtiyâ gibi mergûb
Kelâm-ı feyz-eseri tende cân gibi şîrîn
- 27 ‘Uluvv-i kadrini gör kehkeşân degül olmuş
Derinde çarh kemer-beste bende-i dîrîn
- 28 Hilâl ü bedr degül hasm-ı şer‘ine gerdûn
Çeker gehi teber-i hışm gehi hançer-i kîn
- 29 Hudâygâna sensin ki şem‘-i zâtuñla
Harem-sarây-ı dil ü cânı eyledüñ tezyîn
- 30 Nihâl-i kâmet-i mevzûnuñ olmasa dehrüñ
Ne bâğı zâhir olurdı ne lâle vü nesrîn
- 31 Cihân-penâh şehâ âb-ı şer‘-i pâküñdür
Fesâd-ı şu‘le-i âşûbı eyleyen teskîn
- 32 Medâr-ı her dü serâsın ‘aceb mi dergâhuñ
Gezend-i fitneden olsa cihâna hısn-ı hasîn

22a. töhmet: himmet N.

22. beyit Yk’da yok.

25a. Ki *Zühre*: Nigeñle Yk.

28b. teber; siper Ü; tîr C/ hışm: hışm u E.

31a. pâküñdür: pâküñ ile Yk.

- 33 Sa'âdet ol sere kim baht-yâb-ı devlet olup
Hemîşe dergeh-i vâlânı eyleye bâlîn
- 34 O katre kim dökilür dîdeden firâkuñla
Olur mı añâ bahâ sad hezâr genc-i defîn
- 35 O seng-rîze ki pâ-mâl-i reh-güzâruñdur
Bulursa kadr ile lâyıq bahâ-yı dürr-i semîn
- 36 Kerem-şî'âr şehâ mevkîf-i tahayyürde
O dem ki lutfuñ ola 'âcizân-ı haşre kârîn
- 37 Kuluñ Neşâtî-i güstâhı da meded şâhum
Koma hücûm-ı hacâletle şermsâr u gamîn
- 38 Hamûş vakt-i edebdür sakın sakın iy dil
Kef-i du'âyı açup kıl hulûs ile âmîn
- 39 Hemîşe tâ ki sühân-perverân-ı 'âlem ide
Nevâ-yı na't ile eflâki pür-sadâ vü tanîn
- 40 Çerâg-ı şer'î olup tâ ebed ziyâ-güster
'Aduvv-i dînine sad bâr la'net ü nefrîn

33a. baht-yâb: baht-yâr Yk/ olup: ola Ü.

33b. eyleye: eyleyen E/ bâlîn: tezyîn N.

34b. olur mı: olurdı Ü/genc-i:genc ü E.

35b. Bulursa lâyıq-ı kadr bahâ-yı dürr-i semîn N.

36. beyit E, M, N'den alınmıştır.

37b. hacâletle: cehâletle N:

39b. sadâ vü: sadâ-yı N.

40a. çerâg-ı: çerâgı C./şer'î: şer' N.

40b. 'adûvv-ı: 'adû-yı M, N.

2

[14b] **DER-MENKÂBE-İ RİSÂLET-PENÂH SALLA'LLÂHU
'ALEYHİ VE SELLEM ***

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Mihr ü meh ser-germ-i sevdâ kim gezer her rûz u şeb
Sîm ü zer îsâr iderler dehre yek-ser rûz u şeb
- 2 Mihr ü meh kim iki sūdâger seyâhat-pîşedür
'Arz iderler 'âleme kâfûr u 'anber rûz u şeb
- 3 Mihr ü meh sanma be-sad nukl-ı kevâkib ber-tâbak
Devr ider bezm-i felekde iki sâgar rûz u şeb
- 4 Mihr ü meh biri gül-i zerd ü biri nergis midür
Kim virürler gülşen-i eflâke zîver rûz u şeb
- 5 Mühre-i mihr ü mehûñ gerdûn derûn-ı hokkadan
Birini izhâr idüp birini gizler rûz u şeb
- 6 Şem'-i mihr ü mâha bîm-i gird-bâd-ı âhdan
Şîşeden ser-pûş ider çarh-ı sitemger rûz u şeb
- 7 Mihr ü mehden havf ile iki kedû bend eyleyüp
Bahr-ı hayretde felek olmuş şinâver rûz u şeb
- 8 Mihr ü meh mîzân-ı dehre olmuş iki keffe kim
Vezn-i isfidâc ider geh müşg-i ezfer rûz u şeb
- 9 Mihr ü mâh-ı nev ki hem çün gûy u çevgândur felek
Gösterür bâzîgeh-i dehr oldugın her rûz u şeb

* Bu na't T, C, N, H2, E, Yk nüshalarında başlıksızdır; Velehu der-Na't-ı Peugamber M; Der Menkâbe-i Risâlet-penâh 'aleyhi's-selâm D; Na't-ı Resûl Salla'llâhu Ta'âlâ 'aleyhi ve sellem H1.

1a. kim: dur D.

3a. be-sad: ki sen H1/ nukl-ı: nukl u N.

4b. gülşen: meclis N.

5a. hokkadan: hokkada M, E, N.

5b. gizler: saklar N.

8b. müşg: misk Yk.

9a. gûy u: gûy-ı Yk/çevgândur: çevgân-ı C.

9b. bâzîgeh: bâzîçe T, H1.

- 10 Girde-i mihr ü mehe bu tâbe-i pür-tâbda
Nârdur gûyâ şafak encümdür ahker rûz u şeb
- 11 Mihre dâgın gösterür meh zerdî-i rûyın görüp
Bir birine derd-i 'ışkın 'arz iderler rûz u şeb
- 12 Gör safâ-yı 'ışkı mihr ü meh bu sûz-ı dâg ile
'Âleme olmakda yine şevk-güster rûz u şeb
- 13 Mihr ü meh olmazdı böyle pertev-endâz-ı safâ
Olmasa ger mazhar-ı nûr-ı Peyember rûz u şeb
- 14 Ol şeh-i yektâ ki mihr ü meh be-sad üftâdegî
Tâ ezelden emrine olmuş musahhar rûz u şeb
- [15a]
- 15 Ahmed-i mürsel ki mihr ü mâha tâb-endâz olur
Her kim eyler cân u dilden na'tin ezber rûz u şeb
- 16 Mihr ü meh gibi hüveydâ cebhesinde nûr-ı Hak
Sırr-ı gaybî her ser-i müyında muzmer rûz ü şeb
- 17 Mihr-i şer'-i 'âlem-efrûz ile mâh-ı 'adlidür
Eyleyen dünyâyı ser-tâ-ser münevver rûz u şeb
- 18 Mihr ü meh sanma melâ'ik nûrdan revzen açup
Ravza-i cennet-nâzîrin seyr iderler rûz u şeb
- 19 Mihr ü meh gibi o vâlâ ravzada rahşân olup
Zîb-bahş olmuş kanâdil-i mücevher rûz u şeb
- 20 Mihr-tâb'a meh-zamîrâ şer'-i pâküñdur senüñ
Bâ'is-i âsûdegî-i hâlk yek-ser rûz u şeb
- 21 Sensin ol çeşm ü çerâg-ı dehr kim sad mihr ü mâh
Lem'a-i feyzüñ yanında şem'-i bî-fer rûz u şeb

10a. tâbe-i: pûte-i E/ pür-tâbda: pür-tâbdur N; ser-tâbda Yk.

12a. 'ışkı: 'ışkın Ü/ sûz-ı: sûz u M, D,E.

12a. Gör safâ-yı derd-i 'ışkı mihr ü meh bu sûz ile N.

12b. yine : dürlü H1.

15a. olur: olup N.

18b ile 19b H1'de yer değiştirmiştir./17b ile 18 b.Yk'da yer değiştirmiştir.

- 22 Mihr ü mehden Çarh iki mir'ât-ı sâf 'arz eyleyüp
Tâbiş-i 'aks-i ruh-ı pür-tâbuñ ister rûz u şeb
- 23 Mihri yakmış iştîyâkuñ mâhı itmiş dâgdâr
Ebrûñ ahvâli perîşân u mükedder rûz u şeb
- 24 Mihr ü meh pervâne-i şem'-i cemâlûndür senûñ
Devr iderler sûz ber-dil dâg ber-ser rûz u şeb
- 25 Mihr ü meh-eyzâ cenâbuñdan recâ-yı feyz ider
Yazmaga na'tuñ Neşâtî-i senâger rûz u şeb
- 26 Mihr ü meh gibi alur dünyâyı zîr-i pâyine
Nûr-ı feyzûñ kim ola bir fikre rehber rûz u şeb
- 27 Çarh-ı nazma mihr ise ol ben meh-i tâbendeyem
Peyrev-i kilik-i **Fehîm** olsam n'ola ger rûz u şeb
- 28 Habbezâ tâb'-ı *Fehim*-i hoş-sühân kim mihr ü meh
Nazmına itmektedir isâr-ı gevher rûz u şeb
- 29 Merhâbâ hâmem benüm kim mihr ü meh bâ-fart-ı şevk
Çihre -sâdur pây-ı müşgîn-nakşına her rûz u şeb
- 30 Levh-i mihr ü mâha yazmakdur bu na'ti niyyetüm
Eyleyüp elde şu'a'ın hâme-i zer rûz u şeb
- 15b. Rûşenî-i nazmumı çün mihr ü meh seyr eyleyüp
Enverî olsa 'aceb mi hâk ber-ser rûz u şeb
- 32 Mihr ü meh pertev-nisâr-ı dehr olup tâ kim ola
Bir birinden geh ziyâde geh berâber rûz u şeb
- 33 Mihr ü mâh-ı nev gibi tâ rûz-ı mahşer ümmetüñ
Düşmen-i dîne çeke şemşîr ü hançer rûz u şeb

22a. eyleyüp: idüp C.

23 ve 24. beyitler D'de yer değiştirmiştir.

23a. dâgdâr: dâg dâg N.

24. beyit N'de yoktur.

24b. dâg ber-ser: dâg der-ber M, E, H2.

26 ile 27. beyitler Yk'da yer değiştirmiştir.

28b. nazmına: nazmuma N.

29a. Merhabâ hâmem benüm mihr ü mehe bâ-fart-ı şevk N.

29b. çihre: mihr Yk.

31a. eyleyüp: eylesün Yk.

3

**KALEMİYYE DER NA‘T-I HAZRET-I RESÛL
‘ÂLEYHİ‘S-SELÂM***

Mef‘ûlü/mefâ‘ilün/fe‘û lün

- 1 İy kilik-i sühân-tırâz-ı ma‘nî
Gencîne-güşâ-yı râz-ı ma‘nî
- 2 İy bülbül-i şüh-ı nagme-perdâz
V‘ey tûtî-yi nükte-senc-i i‘câz
- 3 Pâkîze-beyân-ı mütercim-i gayb
İcrâ-kün-ı sad zebân bilâ-reyb
- 4 Sad şevk ile ol sarîr bi-bâk
Raks-âver-i kudsiyân-ı eflâk
- 5 İtsem ne zamân sarîre âgâz
Âheng tutar füsûn u i‘câz
- 6 El-hak nedür ol sarîr-i dil-keş
Urmaz mı derûn-ı nâye âteş
- 7 Hayret-dih-i ‘akl-ı dâniş-âsâr
Zencîr-i sûtür ile o refâtâr
- 8 Nakş-ı kademûñ ki reşk-i Çîndür
Pîrâye-i zülf-i hûr-ı ‘îndür
- 9 Her gevher-i nazm-ı tâbnâküñ
Cümle ‘arak-ı cebîn-i pâküñ

* Bu na‘t M1, D ve Yk‘da vardır. Kalemîyye Der Na‘t-ı Hazret-i Resûl ‘Âleyhi‘s-selâm D: Kalemîyye Der-Na‘t Yk.

2. beyit D nüshasından alındı.

3b. bi-lâ reyb: bi‘l-edeb D.

4. beyit D nüshasından alındı.

5. beyit D nüshasında yoktur.

7a. ‘akl-ı: ‘akl u D./ dâniş-âsâr: dânişver M1.

7b. zencîr ile sûtür o refâtâr Yk.

- 10 İy murg-ı hü mâ-şikâr-ı zî-fer
Ol hatt-ı siyehle bâl-güster
- 11 İy zîb-dih-i cemâl-i sâde
Ma'nâ kademün seyr-nihâde
- 12 Gel çâh-ı devâta eyle efsûn
Kıl Yûsuf-ı mısır-ı nâz mı bîrûn
- 13 Sad sihr ile ol yine füsûnkâr
Gencîne-i gaybı eyle izhâr
- 14 Râmişger-i bezmgâh-ı cân ol
Mestî-dih-i 'akl-ı nükte-dân ol
- 15 Ezhâr-ı hayâlî âşikâr it
Bâg-ı süheni benefşezâr it
- 16 Destân-zen-i na't-i pür-safâ ol
Mâdih-i Resûl-i Kibriyâ ol
- 17 Mâhbûb-ı Hudâ şeh-i dü 'âlem
Ser-defter-i enbiyâ-yı ekrem
- 18 Yektâ dür-i lücce-i hakîkat
Vâlâ-güher-i muhît-i kurbet
- 19 Keyhusrev-i dîn-penâh-ı kevneyn
Şâhenşeh-i taht-ı kâbe-kavseyn
- 20 Sultân-ı rüsül şeh-i mü'eyyed
Tâc-ı ser-i enbiyâ *Muhammed*
- 21 Ol pâdişeh-i serîr-i levlâk
Kim pâye-i pestidür nüh eflâk

---

10. beyit D nüshasından alındı.

11. beyit D nüshasında yoktur.

11b. kademün: kademünde Yk.

14a. Râmiş-ger-i bezm-i sayd-ı beyân ol D.

16b. mâdih: meddâh D; mi'râc Yk.

18a. dür-i lücce-i: dür o Yk.

- 22 Cevlângeh-i pâki cây-ı bî-câ
Ya'nî ki bisât-ı kurb-ı Mevlâ
- 23 Meh şevk-i ruhiyla dâgdârı
Hurşîd-i sipîhr hâksârı
- 24 Hem hâtem-i enbiyâ-yı ekrem
Hem sırr ile cümleden mukaddem
- 25 Üftâde-i hâki müşg-i ezfer
Âvâre-i hüsni mihr-i enver
- 26 İy bâ'is-i hestî-i dü 'âlem
V'ey râtibe-bahş-ı kadr-i Âdem
- 27 Sen olmuş idüñ nebiyy-i yektâ
Âdem dahı olmadın hüveydâ
- 28 Sensin bu kadar zuhûra bâ'is
Dillerde olan bu şûra bâ'is
- 29 Sen olmasañ iy cihân-ı biniş
Gelmezdi vücûda âferiniş
- 30 Zâtuñ ki tılsım-ı bî-bahâdur
Gencîne-i sırr-ı Kibriyâdur
- 31 Hâk-i kademüñ ki kuhl-ı dîndür
Pîrâye-i çeşm-i hür-ı 'îndür
- 32 Cibrîl-i emîn rikâbdâruñ
Gülzâr-ı bihişt reh-güzâruñ
- 33 La'luñ ki hayât-ı câvidândur
Şerbet-dih-i cân-ı 'âşıkândur

22a. pâki: aña Yk.

23a. ruhiyla: şûhiyla M1

25a. hâki: hâke Yk/müşg: misk Yk.

25b. hüsni : mesti D, Yk.

26b. v'ey: iy D, Yk.

31. beyit D nüshasından alındı.

- 34 Sad Hızr u Mesih haste-hâlûñ
Leb-teşne-i şerbet-i zülâlûñ
- 35 Yûsuf-menişân-ı mısr-ı i'câz
Mûsî-revişân-ı vâdi-i râz
- 36 Dil-beste-i zülf-i müşg-bûyuñ
Der-bân-ı 'asâ-be-dest-i kûyuñ
- 37 Sen şem' -i münîr-i bezm-i tafsîl
Pervâne o bezme rûh-ı Cibrîl
- 38 Hurşîd ile meh ki çâkerüñdür
Hasret-keş-i rûy-ı enverüñdür
- 39 Hicrân-zede ol iki cîger-sûz
Cûyendeñ olup gezer şeb ü rûz
- 40 Göklerde sehâb bî-kâraruñ
Olmak diler ol da sâyedâruñ
- 41 Olsa ne kadar edâ-yı medhûñ
Mümkün mi yine sezâ-yı medhûñ
- 42 Besdür saña medh iy şeh-i pâk
Lev-lâke lemâ halaktü'l-eflâk
- 43 Lutfuñdan olursa ger icâzet
Hâlüm ideyüm biraz hikâyet
- 44 Pâ-beste-i nefsi-i şûm-kârem
Âşüfte-dimâg-ı rûzgârem
- 45 Derd oldur aña nefsi-i ser-keş
Urmakda metâ' -ı câna âteş
- 46 Kaldum reh-i gamda zâr pâmâl
Ben haste gönül şikeste-ahvâl

34b. şerbet-i zülâlûñ: şerbet ü visâlûñ D.

44a.şûm-kârem: şerm-kârem Yk.

45,46,47,48,49,50,51,52,53,54.beyitler D, Yk nüshalarından alınmıştır.

46. beyit D, Yk'da var.

46a.zâr: zâr u Yk.

- 47 Sûdâger dil ki pür-ziyândur
Bâ'is gam-ı 'ışk-ı dilberândur
- 48 Birinden olursa dâmen-efşân
Elbetde bulur bir âfet-i cân
- 49 Her biri bir birinden âfet
Âteş-zen-i hirmen-i selâmet
- 50 Bir tîr atar mı kim zamâne
Evvel beni eylemez nişâne
- 51 Kendüm bileli bu gamla zârem
Çün gerdiş-i çarh bî-kârârem
- 52 İy hüsrev-i din-penâh ki sad dâd
V'ey şâh-ı felek-cenâb feryâd
- 53 Feryâd ki zâr-ı dil-harâbem
Üftâde-i çâh-ı ıztırâbem
- 54 Kalursam eger bu gamla me'yûs
Hayfâ hayfâ hezâr efsûs
- 55 Demdür bu Neşâtî-i hazînüñ
Lutfuñdan olursa hûşe-çînüñ
- 56 Kıl bend-i belâdan anı âzâd
Olsun ko gamuñla da biraz şâd
- 57 Göster aña rûy-ı bî-misâlün
Görsün ko cemâl-i bâ-kemâlün
- 58 Sad derd ile bî-karârûñ olsun
Dil-haste vü cân-figârûñ olsun
- 59 Dûr itme meded mahabbetüñden
Ayrılmaya tâ ki kurbetüñden

56b. ko: bu Yk.

57b. ko: bu Yk.

58. beyit D, Yk'den alındı.

4

MÎ'RÂCIYE *

Mef'ûlü/mefâ'ilün/fe'ûlün

- 1 Bir şeb ki felek idüp çerâgân
Zeyn olmuş idi nücûm-ı rahşân
- 2 Geymişdi cihân libâs-ı müşgîn
Olmışdı zamâne 'anber-âgîn
- 3 Üstâd-ı felek be-hokka-bâzî
Bâ-şu'bede vü füsûn-tırâzî
- 4 Bir demde cihân be-dest-i devrân
Zer-mühre-i mihri kıldı pinhân
- 5 Ahsente zihî şeb-i dil-ârâ
Şâm-ı tarab-ı letâfet-efzâ
- 6 Subhana'llâh zihî letâfet
'Âlem 'âlem fûrûg-ı behcet
- 7 Hasret-keş idi o şâha gerdûn
Her şeb be-şafak olup ciger-hûn
- 8 Geh na'l kesüp be-tîg-ı firkat
Geh dâg yakup çekerdî hasret
- 9 Nâzırdı o şâha dîde-hayrân
Pür-çeşm idi çarh tâ-be-sâmân
- 10 Hikmetle o şeb şeh-i risâlet
Keyhusrev-i kişver-i nübüvvet

* Mî'râciye T, C, H2, E, Yk nüshalarında başlıksızdır; Mî'râciye: Ve lehu Mî'râciye M; Mî'râciye-i Resûl-i Sakaleyn ve Mefhar-i Mecmû'a-i Zât H1 .

2a. müşgîn: miskîn C.

3. beyit M, T, C, N, H2, E nüshalarında yoktur.

4. beyit M, T, C, N, H2, E nüshalarında yoktur.

8. beyit M, T, C, N, H2, E nüshalarında yoktur.

9a. şâha: şâma Ü /dide: dîde-i H1/ Hep nâzır o şâha dîde-hayrân N.

9b. pür: bir D, E/ tâ-be-sâmân: nâ-be-sâmân D/Bir çeşm idi çarh idi tâ-be-sâmân N.

10b. nübüvvet : fazîlet D.

- 11 KılmıŖdı nüzûl-ı kâmrânı
Lutf ile sarây-ı *Ümmühâni*
- 12 Nâ-gâh gelüp edeble Cibrîl
Kıldı reh-i hıdmetinde ta'cîl
- 13 ÜŖküfte be-zîver-i tebessüm
Ber-dest Burâk-ı sünbülîn-düm
[16a]
- 14 Çün 'ömr-i 'azîz-ter-i sebük-rev
Mânend-i du'â be-çarh-ı hoş-rev
- 15 Pâkîze-reviŖ be-dil-rübâyî
Ŗîrîn-hareket be-tîz-pâyî
- 16 Devletle basup rikâba pâyın
Kuds eyledi bir demde câyın
- 17 Cem' oldı be-zîb-bahŖî-i dîn
Ervâh-ı peyemberân-ı pîŖîn
- 18 Ol hâdî-i dîn idüp imâmet
Hep itdiler iktidâ çü ümmet
- 19 Ŗevkile 'urûc idüp semâya
'Azm itdi Cenâb-ı Kibriyâya
- 20 Ber-düş libâs-ı mâ-'arefnâk
Ber-ser be-Ŗükûh tâc-ı levlâk
- 21 Çün basdı kadem sipihre ol Ŗâh
'Arz itdi gelüp kusûrını mâh

12a. edeble: cenâb-ı Ü, H1, D.

12b. Kıldı reh-i hidmetinde ta'cîl, E: Envâr-feŖân be-tab'-ı ta'cîl Ü, H1, D.

14a. 'azîzter: 'azîzterîn E.

18a. hâdî: husrev Ü, H1, D.

19a. Ŗevk ile: Ŗevketle Ü, H1, D.

20. beyit M, T, C, N, H2, E nüshalarında yoktur.

21b. Gösterdi kusûrın 'arz idüp mâh M, T, C, N, H2, E.

- 22 Çok dâg be-sîne oldu sâyil
Pâ-bûsına meh olunca nâ'il
- 23 Geh zerd ü nizâr olup be-ümmîd
Eylerdi berât-ı şevki tezdîd
- 24 Hasretle çeküp gam-ı nihânı
Gâhî görünürdi üstühânı
- 25 Bî-nûr kalup meh-i felek-câh
Çarh-ı düvüme irişdi ol şâh
- 26 Yümn-i kademiyle oldu eفزün
Ferûnhdegî-i debîr-i gerdûn
- 27 Defterlerin 'arz idüp ser-â-ser
İmzâ-yı kâbûle oldu mazhar
- 28 Tâ 'arşa çıkup sadâ-yı tebşîr
Çarh-ı sevüme irişdi çün tîr
- 29 Şer'inden idüp hicâb Zühre
Esbâb-ı verâ'dan aldı behre
- 30 Pür-şerm ü hayâ berây-ı tasrîh
Evtârını kıldı târ-ı tesbîh
- 31 Çârüm felege idüp 'azîmet
Bâ-mihr-fezâyî vü mahabbet
- 32 Ber-sîne sadâ-yı şevk rahşân
Hurşîd çü zerre oldu raksân

22a. sâyil: sâ'il Ü.

23a. geh: ger C.

24a. çeküp: geçüp C.

26a. Yümn-i kademiyle oldu eفزün: Oldı kademi be-yümn-efzün Ü/efzün: gerdûn Yk.

31. beyit M,T,C,N,H2,E nüshalarında şöyledir:

Bâlâyî olup tamâm câzım

Çârüm felek üzre oldu 'âzım

Yk'de bâlâya.

32a. ber-sîne:pür-sîne D,N/sadâ: ziyâ C, N, E, Yk.

- 33 Pencüm felek üzre saldı nûrın
Hem-râhına neşr idüp sürûrın
- 34 Behrâm-ı felek olup nümâyân
Oldı reh-i hıdmetinde pûyân
- 35 Çün bâd geçüp be-feyz-bahşi
Çarh-ı şeşüme irişdi rahşi
- 36 Devlet olup aña rû-nihâde
Oldı der-i Müşterî güşâde
- 37 Oldı be-fürûg-ı baht-ı sermed
Mazhar-ı sa'âdet-i mü'ebbed
- 38 Heftüm felege idüp 'azîmet
Kıldı *Zuhal* iktisâb-ı rıf'at
- 39 Bî-nûr kalup Zu'hal de mehcûr
Bâlâya teveccüh itdi mesrur
- 40 Dil pür-leme'ân-ı şavk-ı kurbet
Cân teşne-i selsebîl-i vuslat
- 41 Der- zîr Burak-ı cilve-güster
Cibrîl-i emîn be-pîş rehber
- 42 Fî'l-hâl olup mekânı *Sidre*
Yümn-i kademinden aldı behre
- 43 Hem-râhı da kaldı sîne-sûzân
Sad 'acz ile lâhtarakt-gûyân

---

33. beyit Ü, H1, D,'de şöyledir:

Pencüm felege çıkup be-i'zâz
Ol pâdişeh-i bülend-pervâz

34a. olup nümâyân: be-tîg-ı bürrân Ü, H1, D.

35a. geçüp: çeküp N.

36a. Devlet aña ki rûy nihâde H1.

37. beyit M1 nüshasından alındı.

40a. dil: ol N.

41. beyit M1 nüshasından alındı.

43b. 'acz ile: 'acz-ı D.

- 44 Nâ-gâh gelüp be-pîş Refref
‘Arş oldu o şâh-ile müşerref
- 45 Kat‘ eyledi râh-ı mümkünâtı
Tayy itdi hudûd-ı şeş cihâtı
- 46 Bir perde-i nûr olup hüveydâ
Bî-reng ü latîf-i hayret-efzâ
- 47 Ol nûrı dahı geçüp be-sür‘at
Menzilgehi oldu kurb-ı ‘izzet
- 48 Berk urdı tecellî-i İlâhî
Kevneyne fenâ virüp kemâhi
- 49 Ma‘nâ idi anda güft-gû hep
Bî-vâsıta-i tekellüm-i leb
- [17a]
- 50 ‘Âvd itdi yine beşîr-i râhmet
Dünyâya o şeh berây-ı ümmet
- 51 Bil haddüñi iy Neşâtî-i zâr
Ol şerm ile çün kalem nigunsâr
- 52 İtseñ ne kadar edâda tedkîk
Sıgmaz bu mahâlde bast-ı tahkîk
- 53 ‘Akluñ bu mahâlde kârı yokdur
Pây-ı kalemüñ güzârı yokdur
- 54 Olma be-gurûr-ı nükte-dânî
Güstâh-rev-i reh-i ma‘ânî
- 55 Kıl ‘aciz ile i‘tirâf-ı taksîr
Ol beste-zebân be-şerm-i ta‘bîr

48a. urdı: oldu N.

50a. beşîr: tebşîr T; be-neşr C, D, N, D, H1, H2, E.

51a. haddüñi: haddîni D; kadrüñi Yk.

51b. Ol server için olup nigunsâr H1.

52b. mahalde: mahalle M.

5

[1b] MERSİYE Lİ-HAZRET-İ İMÂM HÜSEYN*

Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

I

- 1 Akıt hûn-âbe-i çeşmüñ gelen mâh-ı muharremdür
Yine mâh-ı muharrem bâ'is-i endûh-ı 'âlemdür
- 2 Ciger-hûn olmamak mümkün mi 'âlem derd ile şimdi
Zamân-ı mâtem-i şeh-zâde-i zi-şân-ı Ekremdür
- 3 Vücûdın pâre pâre eyleyüp meh derd-i mâtemle
Tagıtımş ebr kendin seb'a-i seyyâre derhemdür
- 4 Güsiste rişte-i 'işret perîşân hâne-i şâdî
Şikeste çeng-i Zühre hâl-i gerdûn cümle pür-gamdur
- 5 Atar bir gün vücûdın hâke seyr it çün şihâb ol da
Niçe demdür felek gamla dimâg-âşüfte sersemdür
- 6 Meger bülbül çemende mersiye-hân oldı ezhâre
Perişân hâl-i sünbül gonçeler mebhût u ebkemdür
- 7 'Aceb mi şâh-ı gül pür-dâg iderse şimdi bâzûsın
N'ola hûnîn 'âlem kaldursa lâle vakt-i mâtemdür
- 8 Gezer gülşende zencîrin sürür mecnûn olup cûlar
Benefşe ser-fikende bâr-ı sad endûh ile hamdur

* Mersiye li: mersiye-i D; Ve lehu Mersiye M; Mersiye-i Hasan ve Hüseyin H1; N, H2, Yk' de başlık yoktur.

1b. yine: nite Yk./ 'âlemdür: hayretdür Yk.

1/4a. hâne-i şâdî: dâne-i gâvî N; dâne-i şâdî M, H1, H2.

4b. hâl: cân Yk.

5a. hâke: câne Yk.

6b. hâl-i: hâl u D.

7b. hûnîn: neyler H1/ vakt-i: teşne Yk.

8b. hamdur. gamdur Yk.

- 9 Bu bir mâtemdür el-hâk kim buña mümkün degül tâkat
N'ola olsa derûn-ı gonçe pür-hûnâbe-i hasret

II

- 1 Çeker çâk eyleyüp gül dest-i mâtemle girîbânı
Cîgerler hûn ider bülbüllerüñ feryâd u efgânı
- 2 Olur pür-nem çemende çeşm-i nergis eşk-i şebnemle
Görüp her subh-dem hûnîn-şafak hurşîd-i rahşânı
- 3 Hayâl-i Kerbelâ eyler ki galtân itdiler hâke
Dem-âlûde ser-i şeh-zâde-i yektâ-yı zî-şânı
- [2a]
- 4 Dirîg ol dem şihâb âsâ niçün mâhv olmadı bilsem
Düşüp hâke sipihrüñ âftâbı mâh-ı tâbânı
- 5 Dirîg ol dem niçün gerdûn girüp sad perde-i şerme
Yirin milk-i 'ademde itmeye bir künc-i pinhânî
- 6 Dirîg ol dem niçün tolâb-ı çarhuñ akmayup âbı
Felek soldurdı ol nev-res nihâl-i gülşen-i cânı
- 7 Dirîg ol dem niçün kan aglayup ebr-i siyeh gamla
Cihânuñ olmaya her sengi bir yâkût-ı rummânî
- 8 Dirîg ol dem niçün sad lücce-i mâtem gelüp cûşa
Tecâvüz itmeye tufân-ı girye hadd-i imkânı
- 9 'Aceb hâl-i musîbet bü'l-'aceb hayret-fezâ mâtem
Revâdur tâ kıyâmet olsa 'âlem derd ile pür-gam

9a. el-hak: ancak Yk.

II/1a. gül: dil Yk./mâtemle : hasretle M,T, C, H1, H2.

1b. cîgerler hûn ider: cîger çâk ider H.

3a. hâke: hûna Ü, H1, N, Yk..

3b. Dem-âlûde-i şeh-zâde-i yektâ-yı zî-şânı D.

4b ile 5b Yk'de yer değiştirmiştir.

5b ile 7b; 4b ile 6b Yk'de yer değiştirmiştir.

6a. tolâb: dolâb M, H1, H2./ âbı M, Yk: kanı Ü.

5 ve 6.beyitler H1'de yer değiştirmiştir.

8. Beyit N'de yoktur.

9a.hâl-i: hâlet N.

9b. gam: nem D.

III

- 1 Cigerler âteş-i hasretle yansun şu'le-hâr olsun
Gönüller derd ile pür dîdeler hem eşk-bâr olsun
- 2 Yine bir mertebe tutsun cihânı nevha-i mâtem
Melâ'ik dîde-giryân ehl-i 'âlem cümle zâr olsun
- 3 Çıkup dîd-i derûn-ı ehl-i mâtem evc-i gerdûna
Siyehler geysün 'âlem şâm-ı hasret âşikâr olsun
- 4 Kesüp geh na'l-i tâze geh yakup bir dâg-ı pür-hasret
Felek mâtemgeh-i 'âlemde dâ'im dil-figâr olsun
- 5 Akıtsun dîdeden feryâd ile ebr-i siyeh eşkin
Derûnı derd ile mâhuñ da yansun dâgdâr olsun
- 6 Yıkılsun sakfı gerdûnuñ dökülsün dâne-i encüm
Dil-i 'uşşâk-ı şeydâ gibi ol da târümâr olsun
- 7 Atılsun mihr-i 'âlem-tabhâke bâm-ı gerdûndan
Düşüp rûy-ı zemîne hem çü sâye hâksâr olsun
- 8 Görüp bu mâtemi cûlar da dögsün seng ile cismin
Cihânı geşt idüp hasretle dâ'im bî-kârâr olsun
- 9 Figân sad âh ile çarh-ı denî-i sifle-perverden
Ki ayırdı cihâm böyle bir pâkîze gevherden

IV

- 1 Nedür bâ'is bu deñlü kîne bilsem çarh-ı hod-râye
Şikest olmak neden ol gevher-i pâk-i girân-mâye
[2b]
- 2 Neden ol gevher-i yektâyı devrân eylemek zâyi'
Ne gevher kim fûrûgı ta'ne eylerdi *Süreyyâya*

III/1a. hâr: -zâr D; -dâr H1.

1b. pür dîdeler: mahzûn dîde N.

3a. çıkup: bakup Yk.

3b. âşikâr: eşk-bâr H1, H2, Yk.

4b. mâtemgeh: mâtem ile N.

5a. Akıtsun dîdeden ebr-i siyeh feryâd ile eşkin M, T, C, H1, H2, Yk; feryâd ile nâle N.

8b. hasretle M, T, C, N, H1, H2: hayretle Ü.

9a. âh ile: derd ile Yk.

IV/1a. deñlü: deñli M, D, H1.

- 3   Şehâb ol gevher-i yektâyı turmaz cüst ü cû eyler
Kemâl-i iştiyâkından iner geh rûy-ı deryâya
- 4   ‘Alevzâr oldı her bir dil tutuşdı ser-be-ser ‘âlem
‘Aceb âteş bırakdı çarh-ı zâlim cân-ı dünyâya
- 5   N’ola hûn-ı şafak dâmânını eylerse âlûde
Tokındı seng-i fitne ‘aks idüp nüh çarh-ı mînâya
- 6   Ne dâmâmı kala gör çarh-ı dünüñ ne girîbânı
Hele gör sen de seyr it pençe-i pür-zûr-ı da‘vâya
- 7   Ne da‘vâ kim ola erbâb-ı mahşer cümle pür-hasret
Ne da‘vâ kim düşe dehşetle lerze ‘arş-ı a‘lâya
- 8   Ne da‘vâ kim kopa nev bir kıyâmet dahı ol demde
Gele bir mertebe meydân-ı mahşer şûr u gavgâya
- 9   Dönüp hûnîn kefenle lâlezâre ‘arsa-i mahşer
Akar her dîdeden sad derd ile cûy-ı belâ yek-ser

V

- 1   Neşâtî gel yeter feryâdı ko dehri harâb itdûñ
Eritdûñ zehre-i hurşîdi mâhı dil-kebâb itdûñ
- 2   Neşâtî gel yeter âteş bırakduñ hırmen-i sâbra
Hırâş-ı cevı ile cân u dili pür-ıztırâb itdûñ
- 3   Neşâtî gel yeter virdûñ sipihre havf ile lerze
Ciger-hûn eyledûñ geh mihre geh mâha ‘itâb itdûñ
- 4   Neşâtî gel yeter koyduñ sipihri perde-i şerme
Nikâb-ı ebr ile mihri giriftâr-ı hicâb itdûñ

4b. zâlim: ‘âlem Ü, H2.

5a. N’ola hûn-ı şafak dâmânını eylerse k’âlûde H1.

5b. tokındı: dokındı Yk.

6a. kala: kalur Yk.

6b. gör: gir N, H1, H2.

IV/ 7 ve 8.beyitler D, N, H1, H2 'de yer değiştirmiştir.

7a. pür-hasret: pür-hayret Yk..

9b. akar: aka M; akıt Yk.

- 5 Nedür bu nazm-ı pür-sûzuñda âteş-pâre mazmûnlar
Dil-i sükkân-ı çarhı cümle hep pür-sûz u tâb itdün
- 6 Nedür bu dîde-i terden akan hûnâbe-i hasret
Çemenzâr-ı gamuñ seng-i siyâhın la‘l-ı nâb itdün
- 7 Nedür bu cûş-ı tufân-hîz-i hasret cism-i zâruñda
Akıtduñ lücce-i çeşmüñ cihâmı gârk-ı âb itdün
- 8 Nedür bu derd ile şîven yeter zâbt eyle feryâduñ
Ki ‘aklı rû be-râh-ı hasret u sâbrı harâb itdün
- 9 Yeter virdüñ yeter ruhsat beyân-ı hecre hâmûş ol
Çeküp sahbâ-yı ‘ışkı gel biraz ser-mest ü medhûş ol

V/5a. mazmûnlar: mazmûnuñ Yk.

V/5b. Dil-i sükkân-ı çarhı derd-ile hep pür-sûz u tâb itdün M.

8b. hasret: hayret M, H2.

9b. akar: aka N/cüy: hûnN./yek-ser:-güster D/Aka sad derd ile her dîdeden cüy-ı belâ yek-ser M, H1, H2.

6

[3a] **DER NA‘T-İ HAZRET-İ MEVLÂNÂ KUDDİSE SIRREHÜ***

Mef‘ûlü/mefâ‘ilün/fe‘ûlün

- 1 Gül câme-i alın itdi ber-dûş
Bülbül demidür olursa pür-cûş
- 2 ‘İşret-geh-i bâğı gör ki bî-bâk
Hep gülleri mest pîrehen-çâk
- 3 Her lâle çemende câm ber-dest
Sad şevk ile cümle baş açık mest
- 4 Her bülbül-i şüh-ı nagme-perdâz
İtmekde birer nevâya âgâz
- 5 Her serv-i çemen-tırâz-ı zîbâ
Bir dilber-i sebz-pûş-ı ra‘nâ
- 6 Dîvân-ı çemende oldı sünbül
Tugrâ-keş-i şevk-nâme-i gül
- 7 Gör lutf-ı bahârı hemîşe jâle
Üftâde o deñlü verd-i ale
- 8 Geh varını bezl ider hevâdan
Geh mahv-ı vücûd ider safâdan
- 9 Cûlar yine pür-safâ vü hâlet
Çün nazm-ı şehenşeh-i velâyet
- 10 Keyhusrev-i tahtgâh-ı vahdet
Şehenşeh-i kişver-i hakîkat
- 11 Ser-çeşme-i evliyâ-yı zi-şân
Deryâ-yı ledün muhît-i ‘irfân

* Bu Mevlana na‘ti C, E, M, H1, H2, N, T, Yk nüshalarında yoktur/ Der Na‘t-i Hazret-i Mevlânâ D. 5a. tırâz-ı: tırâzı D.

- 12 Gencîne-güşâ-yı li-ma'a'llâh
Tâc-ı ser-i 'ârifân-ı âgâh
- 13 Ol şem'-i hüdâ ki feyz-i zâtı
Gârk eyledi nûra kâ'inâtı
- 14 Hâk-ı rehi tûtiyâ-yı bîniş
Pîrâye-i çeşm-i âferîniş
- [3b]
- 15 Berter o kadar revâk -ı şâmı
Pest eyledi kasr-ı âsmânı
- 16 Her bir sözi bir nikât-ı i'câz
Memlû be-hezâr sırr u sad râz
- 17 İy dürr-i girân-bahâ-yı Sıddîk
V'ey nâzım-ı sad hezâr tahkîk
- 18 Sensin o felek-cenâb-ı yektâ
Evreng-nişîn-i milk-i ma'nâ
- 19 Sad *Edhem* ü sad *Cüneyd* ü *Bu-zer*
Olsa yaraşur derûnde çâker
- 20 Hem vâris-i sırr-ı *Mustafasın*
Hem mazhar-ı lutf-ı *Kibriyâsın*
- 21 Bu rütbe ki tamâm var sende
Sen kande vü *Bu-Sa'id* kande
- 22 Esrâr-nümâ-yı kün-fe-kânsın
Hayret-dih-i 'akl-ı 'ârifânsın
- 23 Zâtuñdur ol âftâb-ı tevhîd
Bir zerre degül yanında hurşîd
- 24 Tab'uñdur o gül-bün-i hakîkat
Revnaq-dih-i gülsitân-ı hikmet
- 25 Dil-beste-i rengi cân-ı *'Assâr*
Hasret-keş-i bûyî rûh-ı *'Attâr*

- 26 Nazmuñdur o şâhid-i dil-efrûz
Şeydâ-kun-ı ‘akl-ı dâniş-endûz
- 27 Mestâne-i şevkî *‘Ârif-i Câm*
Dîvâne-i hüsni *Pîr-i Bistâm*
- 28 Hâk-i kademûñ ki kuhl-ı cândur
Revna-k-dih-i çeşm-i ‘âşıkândur
- 29 İy kân-ı hüdâ vü bahr-i ‘irfân
V’ey cân-ı cihân u ‘âlem-i cân
- 30 Bî-çâre esîr-i nefis-i bed-kâr
Ya‘ni ki kuluñ Neşâtî-i zâr
- 31 Bî-çâre ‘aceb belâya düşmiş
Bir olmayacak hevâya düşmiş
- [4a]
- 32 Kalmış reh-i gamda pây-beste
Sad bâr-ı elemle dil-şikeste
- 33 Yok nâleden özge bir enîsi
Hem gussadan özge bir celîsi
- 34 Olmakda hevâ-yı tab‘ı efvân
Günden güne hâl-i zârı magbûn
- 35 Lutfuñdan olursa ger mücellâ
Âyîne-i kalb-i jeng-peydâ
- 36 ‘Aks eyleyüp anda nakş-i tecrîd
Yüz göstere sad safâ-yı tefrîd

26a. dil-efrûz:dil-fürûz D.

27b. Dîvâne-i hüsni *Pîr-i Bistâm* : Dîvâne *Hüseynî Pîr-i Bistâm* Ü.

7

**DER MİDHAT-I MERKAD-I HAZRET-İ MEVLÂNÂ
KUDDİSE SIRREHÜ'L-‘AZİZ***

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/

- 1 Bâreka’llâh zihî merkad-i kâşî-bünyâd
Eylemiş tarh-ı esâsında tekellûf üstâd
  - 2 ‘Alem-i zerle ziyâ-güster-i fark-ı ‘âlem
Tarh-ı matbû‘ ile revnak-şiken-i seb‘-i şidâd
  - 3 Hâke gûyâ ki düşer nûr-ı siyehden pertev
Sâyesi itse zemîn üzre kaçan nakş-ı sevâd
  - 4 Sâf bir mertebe her câm-ı ziyâ-güsteri kim
Görinür dîde-i cân u dile sad rûy-ı murâd
  - 5 Şecer-i Tûr gibi şu‘le be-serdür her şeb
Câ-be-câ sebz-kabâ-şem‘ çü serv-i âzâd
  - 6 Hâlet-i sûr-ı Sırâfili nümâyân eyler
Âteşin nagme ile eylese n’eyler feryâd
  - 7 Berk urur sine-i ‘âşık gibi meydân-ı harem
Seher oldıkca der-i pâki sa‘âdetle güşâd
  - 8 Bu letâfet ki var ol sahn-ı dil-ârâda virür
Rîze-seng-i haremi gevher-i hurşide kesâd
  - 9 Kudsiyân şevk ile yüz sürmededür şâm u seher
Gerd-i pâk-i haremi olsa n’ola reşk-i zebâd
- [17b]
- 10 Nedür ol bâgçe-i dil-keş ile ol ezhâr
Nedür ol havz-ı latîf ol harem-i feyz-âbâd

* Ve lehu Der Medh-i Merkad-i Hazret-i Mevlân M; Kasîde-beççedür H1; Der-Merkad-i Hazret-i Mevlânâ D; T, C, N, H2, E nüshalarında başlık yoktur.

3a. pertev: hurşid N

- 11 Bu hayâtı ebedî-bahş o cân-bahş-ı dü dem
Nefes-i ‘Îsî ile bir midür ol ravzada bâd
- 12 Hâbbezâ bâgçe kim çekmiş anı âgûşa
Harem-i *Hazret-i Mollâ-yı Ebûbekr-nijâd*
- 13 Nice Mollâ şeh-i şâhân-ı cihân-ı ma‘nî
Ki kemîn bendesidür dergehiniñ niçe *Kubâd*
- 14 Niçe şeh kâm-ren-i mertebe-i ma‘şûkı
Ki odur tâc-ı hakikat-dih-i fark-ı efrâd
- 15 Vâris-i sırr-ı *Resûl* mazhar-ı küll kim dâ‘im
Evliyâ feyz-i cenâbından ider istimdâd
- 16 Matla‘-ı şems-i hakikat ki misâl-i zerre
Zâ‘ir-i dergeh-i vâlâsı olunmaz ta‘dâd
- 17 Nâzım-ı gevher-i ma‘nâ ki dūr-i nazmından
Leme‘ân eylemede ‘âleme nûr-ı irşâd
- 18 Dergeh-i feyz-eseri kible-i cân-ı ‘urefâ
Kuhl-ı hâk-i kademi sürme-i çeşm-i evtâd
- 19 Şeref-i zât ile yektâ güher-i kân-ı şühûd
Kıymet-i tâm ile zîbendedür ol bahr-ı vidâd
- 20 Nâzmı bir tîg-i celi-şa‘şa‘adur kim el-hak
Virmiş ol tîga safâ cevher-i esrâr-ı me‘âd
- 21 Zâtı bir âyîne-i sâf u mücellâdur kim
Tâbiş-i ‘aksi ider nûr-ı dil ü cânı ziyâd
- 22 Kâm-bahşâ sen o şehsin ki olur bî-şübhe
Yüz süren dergehüñe nâ‘il-i sad gûne murâd

11b. ravzada: nefha-i H1.

14a. kâm-ren: kâm-zen M, H1, H2, E

14b. fark: güzîn H1.

16b. zâ‘ir: zâyir E.

16b. zâ‘ir: zâyir E.

17a. nazmından: nazmında H1.

18a. ‘urefâ: ‘irfân N, H1

18a. eseri E: eser-i/ ‘urefâ: ‘irfân N.H1

21b. nûr-ı: n’ola N,D

22a. o şehsin ki: osun ki N/olur bî-şübhe:olur mı şübhe H1.

8

DER SİTÂYİŞ-I SULTÂN MURÂD-I GÂZÎ *

Fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün (fa‘lün)

- 1 Seyr idüp yine rûy-ı cânânı
Virdüm esbâb-ı hûşa talanı
- 2 Tâze gül-çîn olup cemâlinden
Dâg dâg eyledüm dil ü cânı
[18a]
- 3 Oldı telkîn-i ‘ışkı bî-pervâ
Dil-i şeydâya bâ-sanem-hânî
- 4 ‘İşve sâkî-i meclis-i nâzı
Fitne hıdmet-güzâr-ı fermânı
- 5 Lebi hû-kerde-i tebessüm-i nâz
Âşinâ-yı niyâz-ı müjgânı
- 6 Dâmen-i turrasında bi’nhüfte
Hân mân-sûzî-i müselmânî
- 7 Düşürür ebrûvân-ı çîndârı
Pîçiş ü tâba rişte-i cânı
- 8 Olsa gâhî harâret-i meyden
Şeb-nem-âlûde verd-i handânı
- 9 Tâze keyf-i ‘arak füzûn eyler
Mestî-i cân-ı nâ -be-sâmânı
- 10 El-amân-hâh-ı çeşmidür dâyim
Fitne bâ-lerziş-i perîşânî

*Bu kaside Ü, H1 (kaside eksiktir), H2, E, T, N, D, M, C, Yk de bulunup T, C, N, H2, Yk nüshalarında başlıksızdır; Ve lehu Der Sıtâyîş-i Sultân Murâd M; Der Medh-i Sultân Murâd D; Kaside.H1.

1b. tâlânı: palanı Yk.

3a. Oldı ‘ışkı telkîn bî-pervâ N.

7b. pîçiş ü: pîçiş-i C, N.

8b. şeb-nem: sitem Yk.

9a. füzûn: bîrûn Yk.

9b. nâ: tâ Yk.

- 11 Dil-i ‘uşşâkı mey-perest itdi
Mestî-i nâz-ı çeşm-i fettânı
- 12 Niçe mey kudsiyân be-pençe-i mihr
Olsa lâyıık piyâle-gerdânı
- 13 Niçe mey bûy-ı hâlet-efrûzı
‘Itr-sây-ı meşâm-ı rûhânî
- 14 Niçe mey fi’l-mesel eger bâga
Cür‘a-rîz olsa câm-ı rahşânı
- 15 Gonçe bâ-sad terâne çün bülbül
Eyleye şûriş-i hoş-elhânı
- 16 Ben de leb-teŝneñem senüñ sâkı
Sun meded sâgâr-ı dırahşânı
- 17 Mest olup tâ ki şevk ile deste
Alayum kilik-i gevher-efŝâmı
- 18 Medhine bir ŝehûñ idüp âgâz
Vireyüm şân-ı nazma ‘unvânı
- 19 Cem-i vâlâ-nijâd-ı devrân kim
Tutdı dünyâyı şevket ü şâmı
- [18b]
- 20 Mihr-i encüm-sipâh kim olmuş
Meh-i nev sîm- na’l-ı yek-rânı
- 21 ‘Alem-efrâz-ı dîn ki ŝeŝŝîri
Çâk ider zehre-i *Nerîmânı*
- 22 Mesned-ârâ-yı milket-i *Kayser*
Zîver-i tahtgâh-ı ‘*Osmânî*

15b. şevk ile: şûriş-i Ü, D.

17a. Mest olup şevk ile dem-beste D.

19a. Cem: Dem N.

19b. şevket ü: şevket-i Ü, D.

20a. mihr: şâh Yk.

- 23 Zıll-ı Hakk *Hân Murâd* kim zâhir
Cebhesinde fûrûg-ı Yezdânî
- 24 O şehenşâh-ı kişver-ârâ kim
'Adlidür 'âlemüñ niğeh-bânı
- 25 Kemterîn bahşış-i kef-i cûdı
Câm-ı *Cem* hâtem-i *Süleymânî*
- 26 Kemterîn nasb-kerde-i câhı
Kişver-ı *Mısr* u milket-i hânî
- 27 Câm-ı sîmin be-kef meh-i enver
Meclisinde piyâle gerdânı
- 28 Çüb-ı zerrîn be-dest mihr-i felek
Dergeh-i devletinde der-bânı
- 29 Havf-ı şemşîri bî-kârâr itdi
Ser-be-ser pür-dilân-ı *Îrâm*
- 30 Dest-i kahıryla düşmen-i dünüñ
Oldı bir dâmen ü girîbânı
- 31 Darbet-i tîgı k'eyledi tâze
Zahm-ı şemşîr-i *Şeh Selîm Hâm*
- 32 Bu şecâ'atle tâk-ı 'arşa sezâ
Olsa âvize tîg-ı bürrânı
- 33 Reşk ider safha-i zemîne felek
İtse gâhî cevâhir-efşânî
- 34 Husrevâ pâdişâh-ı *Cem*-kadrâ
İy viren tâc u tahta 'unvânı
- 35 Sensin ol pâdişâh-ı zi-şân kim
Saña mâhsûsdur cihân-bânî

26b. milket-i hânî: milk-i hâkânî N.

30b. bir: pür E.

31a. k'eyledi: eyledi YM.

31b. zahm-ı: zahmı D./ şemşîr-i: şemşîri N.

- 36 Sen o şehsin ki eyledüñ ma‘mûr
Kişver-i ‘ilmi milk-i ‘irfânı
[19a]
- 37 Vasf-ı pâkünde hüsn-ı güftârum
Şâd ider rûh-ı pâk-i *Hassân*
- 38 Benem ol şeh-süvâr-ı ma‘nâ kim
Edhem-i hâmem aldı meydânı
- 39 Tâze gül-deste-i hayâlümdür
Dâg iden *Nahl-bend-i Kirmâm*
- 40 Suhanum vâridât-ı kudsîdür
Kalemüm gayb-gûy-ı Râbbânî
- 41 Ney -i hâmem ki eylemiş takdîr
Perveriş-yâb âb -ı hayvânı
- 42 Bü’l-‘aceb sır ki dil helâk eyler
Nagmesi hâsid-i girân-cânı
- 43 Âh elinden hasûd-ı gaddârûñ
Ki ne insâfı var ne ‘irfânı
- 44 Bahs-i şi‘r eyledükçe neşr eyler
Nefesi serdî-i zemistânı
- 45 Raş-ı tâb‘ın sürince meydâna
Çün har-ı süst-pây-ı dihkânı
- 46 Zahm-ı mehmizle olup bî-tâb
Resm olur hâke nakş-ı bî-şânı
- 47 Yine söyletseñ ol harı ammâ
İ‘tikâdınca aldı meydânı

37a. pâkünde : pâkinde N.

37b. Hassânı: Selmânı D.

41a. Ney: Pâk Yk

43a. Âh: Dâd Yk.

45. beyit Yk’de yok.

46a. mehmizle: mehmiz ile E.

46b. nakş-ı bî-şânı: nakş-ı pîşânı M, D,E.

- 48 Lîk virmez baña keder aslâ
Ne kadar itse yâve destânı
- 49 Neylesün hâsid-i girân-fikret
Fehm-kec bir belâ-yı nâdânî
- 50 Rind-i 'ışkam yanumda yeksândur
Dahl-ı bî-câ vü âferîn-hânî
- 51 Çarhdan ârzû-yı kâm itmem
Bahta nâz eylerin be-şâdânî
- 52 Evvelîn neş'e-i cünûnumdur
Âhirin keyf-i 'akl-ı insânî
- 53 Söz temâm oldı bes Neşâtî bes
Ne bu lâf u güzâf-ı tûlânî
- [19b]
- 54 Bu kadar şekva düşmez 'irfâna
Ko be bihûde sen de hezyânı

48a. Lîk: Lîk o N.

48b. yâve : bâde D.

49b. fehm: fehmi Yk.

54b. Ko be: Ko ya M, Ü, D.

9

DER SÎTÂYİŞ-İ SULTÂN MURÂD HÂN *

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1 Gezse dünyâyı n’ola müjde ile bâd-ı nesîm
Aldı Bâgdâdı yine pâdişeh-i heft iklim
- 2 Bâreka’llâh zihî müjde-i rûh-efzâ kim
Eyledi ‘âlemi başdan başa handân u besîm
- 3 Levhaşa’llâh zihî kuvvet-i bâzû ki felek
Yiridür her ne kadar itse bu fethe ta‘zîm
- 4 Buldı bu zevk ile pür-zîb ü safâ ‘âlem kim
Oldı gûyâ kim cihân reşk-i gülîstân-ı Na‘îm
- 5 Geldi bir mertebe ‘âlem ki degül cây-ı ‘aceb
İtse bülbül gibi ger gonçe gazeller taksîm
- 6 Atsa biñ şevk ile ‘arşa külehin mihr ile mâh
İtse kuhsâra felek şîve-i raksı ta‘lîm
- 7 Geldi ol dem ki alup destine sâzın Zühre
Eyleye şevk ile sükkân-ı felek sûr-ı ‘azîm
- 8 Yine nâr-ı şafaka dâyire-i mihri tutup
Virmede ‘âleme deffâf-ı felek şevk-i ‘azîm
- 9 Bu safâ-yı dili görmezdi felek olmasa ger
Himmet-i şâh-ı cihân lutf-ı Hudâvend-i kerîm
- 10 O şehenşâh-ı muzaffer ki revâdur itse
Yed-i ikbâline eflâk zimâmın teslîm
- [4b]
- 11 O şehenşâh-ı Süleymân-reviş-i devrân kim
Görse reşk eyler idi tarzına *Sultân Selîm*

* Bu kaside M, H1, H2, E, T, N, C, Yk nüshalarında yoktur.
6b. şîve-i: şîve vü D.

- 12 O şehenşâh-ı felek-mesned-i meh-çâker kim
Medhini böyle ider mu'cize-gûyân *Nazîm*
- 13 Şâh-ı seyyâre-haşem husrev-i hurşîd-‘âlem
Dâver-i pâk-şiyem sâhib-i tâc u dihîm
- 14 *Kahramân-kevkebe Sultan Murâd-ı gâzî*
Ki ider havf-i hücûmı dil-i a'dâyı dü nîm
- 15 Dâdger dâver-i yektâ ki revâdur itse
Dâg-ı emriyle cebîn-i meh-i tâbânı vesîm
- 16 Nüktever şâh-ı suhan-perver-i nâzûk-dil kim
Lutf-ı güftârını idrâk idemez fehmi hakîm
- 17 Zîr-i kadrinde felek sâye-nişîn-i hoş-hâl
Devr-i ‘adlinde cihân mugtenem-i nâz u na‘îm
- 18 Fikr-i feyz-i kefi cûdı sebeb-i dil-şâdî
Yâd-ı kahr u gazabı bâ‘is-i sad renc-i elîm
- 19 Fer-i ikbâli ile hâlk-ı cihân hurrem ü şâd
Havf-i şemşîri ile fitne vü âfet pür-bîm
- 20 Lutfi bir mertebe kim dehri iderdi pür -zer
Eylese kâ‘ide-i cûdı sâbâya ta‘lîm
- 21 Kahrı bir mertebe kim bir nîgeh-i hışmından
Kahraman olsa da bir demde olur mâhv ü ‘adîm
- 22 Şeb-nem-i gülşen-i firdevs ola her bir şereri
Bâd-ı lutfından eger feyz-pezîr olsa cahîm
- 23 Gonçeler pûte-i pür-tâba döner gülşende
Tef-i kahrıyla eger bâga vezân olsa nesîm
- 24 Katre-bâr olsa sehâb-ı keremi deryâya
Dâmen-i mevc ile dünyâyâ saçardı zer ü sîm

12a. mesned-i: mesned ü D.

14b. havf-i: havf ü D.

18b. renc-i: renc ü D.

- 25 Nükhet-i hulki eger itse sirâyet çemene
Gül gibi eyler idi lâle dahı neşr-i şemîm
- 26 Bî-kârâr olmaz idi tâ bu kadar gökde sehâb
Çekmese jeng-i kefi cûdı ile renc-i elîm
[5a]
- 27 Husrevâ dâdgerâ dâver-i vâlâ-güherâ
İy şehensâh-ı kader-kevkebe-i heft iklim
- 28 Benem ol pâk-suhan *Enverî*-i devrân kim
Hâh u nâ-hâh ider tâb'umı dünyâ teslîm
- 29 'Örfî-i mu'cize-perdâz-ı zamânım ki ider
Şi'rüme reşk ü hased nâdire-sencân *Fehîm*
- 30 Nükte-i nazmumı gûş itse olurdu bî-şek
Şîve-i tab'uma dil-beste *Şifâyi vü Selîm*
- 31 Lehce-i *Nefî* ile olsa kelâmum n'ola bir
Cevher-i ferd degül kâbil-i neng-i taksîm
- 32 Suhanum râz-nümâ-yı nefes-i pâk-i *Mesîh*
Kalemüm kâr-kün-ı çüb-ı cihân-gîr-i *Kelîm*
- 33 Cebhe-i mâh-ı cihân-tâba revâdur nazmum
Hâme -i şa'sa'a-i mihr ile itsem terkîm
- 34 Behre-yâb olsa eger feyz-i dem-i nutkumdan
Nagamât eylemege başlar idi 'azm-i remîm
- 35 Söz temâm oldı Neşâtî niçe bir bu da'vâ
Gel du'â eyle yeter kendiñi itdün tefhîm
- 36 Her seher tâ ki çeküp husrev-i hâver tîgîn
İde Behrâm-ı felek kal'a-i çarhı teslîm
- 37 Eyleyüp böyle nice feth ile dil-şâd Hudâ
Eylesün taht-ı sa'âdetde ser-efrâz mukim

28b. tab'umı: tab'uma D.

37b. ser-efrâz: ser-efrâz u D.

10

DER SİTÂYİŞ-İ SULTÂN İBRÂHÎM*

Mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

- 1 Yine ‘âlem musahhar oldu bir Cem-taht-ı yektâya
Ki sıyt-ı ‘izz ü şânı çıksa lâyık evc-i a‘lâya
- 2 Yine hurşîd-i ‘âlem-tâbı togdı burc-ı ikbâlün
‘Aceb mi gelse ‘âlem şevk ile cây-ı temâşâya
- 3 Cihâna mihr-i rûyı saldı pertev evc-i devletden
Çıkup zerrîn-küleh bir ser-firâz taht-ı vâlâya
- 4 Gelüp yüz sürdi evvel pâyma geydürdi lutfından
Fürûg-ı tâc-ı hil‘at âftâb-ı ‘âlem-ârâya
- [5b]
- 5 Güzellendi cihân oldu şüküfte rûyı gerdûnuñ
‘Aceb zîb ü letâfet düşdi el-hâk zir ü bâlâya
- 6 Yine dünyâyı tutdı müjde-i devr-i tarab-sâzî
Nevâ-yı sâz-ı dil-sûzı irişdi tâ süreyyâya
- 7 Ne müjde behcet-efzâ-yı cemâli şâhid-i devlet
Ne müjde nev-‘arûs-ı şevket ü iclâle pîrâyeye
- 8 Ne müjde mâye-i şevk ü tarab kim beñzemez aslâ
Ne zevk-i vasl-ı yâre ne safâ-yı keyf-i sahbâyaya
- 9 Felek kasd eyleyüp bu müjde-i pür-zevkden atsun
Külâhm âftâb-ı ‘âlem-ârâ ‘arş-ı a‘lâya

* Bu kaside C, M, H1, H2, T, E, N, nüshalarında yoktur. Yk’da başlık: Der Cülûs-ı Sultân Sultân İbrâhîm.

2a. Pertev-i hilâl-i mihr-i devlet oldu tâbende Yk.

4b. fûrûg-ı: fûrûgı D.

6. beyitle 13. beyit Yk’da yer değiştirmiş.

6b. dil-sûzı: dil-şâdî Yk.

7a. efzâ: efrûz Yk/ cemâli: cemâle D.

7. beyitle 14.beyit Yk’da yer değiştirmiş.

8a. mâye: pâye D.

- 10 İreydi ger bu müjde külbe-i ahzân-ı *Ya 'kûba*
Dönerdi kasr-ı *Yûsuf-zâr-ı* ra'nâ-yı *Züleyhaya*
- 11 Nedür bu müjde-i hâlet-fezâ kim zevk-i te'siri
Safâ-bahş olmada dâ'im dil-i a'lâ vü ednâya
- 12 Bu bir ferhûnde demdür ki safâ-yı gerdiş-i pâki
Hayât-ı tâze virdi kâleb-i bî-rûh-ı dünyâye
- 13 Zihî devr-i dil-ârâ kim nesîm-i gülşen-i şâdi
Gül-efşân olmada dâ'im girîbân-ı temennâya
- 14 Nice sad şevk ile dil-şâd u hurrem olmasun 'âlem
Ki teshîr ola devlet böyle şâh-ı kişver-ârâya
- 15 Ta'âla'llâh zihî şâhenşeh-i yektâ-yı zi-şân kim
Bir ednâ bendesi itmez tenezzül milk-i *Dârâya*
- 16 Hudâvend-i *Ferîdun*-kevkebe hâkân-ı *Cem*-şevket
Cihângîr-i *Humâyûn*-mertebe şâh-ı humâ-sâye
- 17 Şehenşâh-ı yegâne Hân *İbrâhîm*-i devrân kim
Safâ-yı 'adli nâr-ı cevri gülzâr itdi dünyâya
- 18 O yektâ şeh-suvâr-ı *Kahramân*-sîmâ vü heybet kim
Yeter bir hamle-i pür-zûrî yüz biñ saff-ı a'dâya
- 19 Vücûdı efser-i ikbâle bir 'âlem-bahâ gevher
Derûnı mahzen-i idrâke bir dürr-i girân-mâye
- 20 Dili kerrât ile 'ârif heme ahvâl-i dünyâyı
Zamîr-i mû-şikâf-ı pâki vâkîf râz-ı ma'nâya
- [6a]
- 21 Cihâna gelmemişdür muntazam bir hâl ile el-hak
Bu gûne bir ser-âmed pâdişâh-ı âsmân-pâye

10.beyit Yk'da yoktur.

12.beyit Yk'da yoktur.

12a. ki: kim D.

13.beyit Yk'da yoktur.

17a. yegâne: zemâne Yk.

20a. heme: yine Yk./ kerrât: kîrât Yk.

- 22 Beşer dil-dâde-i lutfi melek meftûn-ı etvârı
Muhassal feyz-ı zâtı virdi hâlet zîr ü bâlâya
- 23 Cihâna sıyt-ı ‘adli olmada günden güne sârî
‘Aceb mi başlasa ‘uşşâk ile dilber müdârâya
- 24 Cihândan ber-arafdur şimdi âyîn-i sitemkârî
Mukayyed olmasun ‘âşık yeter teshîr ü esmâya
- 25 Dönerdi mihr aña nisbetle gûyâ kirm-i şeb-tâb a
İrişse pertev-i re’y-i müniri ger Süreyyâya
- 26 Humâr-ı gam nedür görmezdi rindân-ı safâ-güster
Neşât-ı meşreb-i pür-zevki te’sîr itse sahbâya
- 27 Olurdu gevher-efşân dâmen-i emvâc ile dâ’im
Ger itse feyz-i ihsânı sirâyet tab’-ı deryâya
- 28 Dönerdi âteş-efşân bir dehân-ı ejdere lâle
İrişse ger semûm-ı nâm-ı kahrı kûh u sahrâya
- 29 Güzel düşmüş ser-i vâlâ-yı pür-iclâlîne el-hâk
O ra’nâyî behâ perr-i külâh-ı ‘arş-pîrâya
- 30 Zihî ‘âlem-behâ perr-i küleh kim evc-i devletden
Humâ-yı saltanat gûyâ ki salmış farkına sâye
- 31 Nedür ol tîg-i pür-gevherle ol elmâs-gûn hançer
‘Aceb zîbâ yâraşmış ol miyân-ı müyâsâya
- 32 Nice tîg âb-ı âteş-bâr-ı şûr -efzâ-yı heycâ kim
Yeter kemter şerârı hirmen-i sad ‘ömr-i a’dâya
- 33 Sözüm reddeyleyüp dir kudsiyân ebrû-yı dilberdür
Meh-i nevdür disem ol hançer-i ser-tîz-i zîbâya

---

22. beyit Yk’da yok.

24b. teshîr ü: teshîre D.

26a. Humârîñ bir dahı anmazdı nâmın rind-i meyhâre Yk.

29b. behâ: bahâr D.

- 34 Ne hançer bir neheng-i hûn-feşândur bahr-ı peygâra
Ne hançer gamzedür gûyâ büt-i tannâz-ı heycâya
- 35 Döner hurşid-i 'âlem-tâb'ına gûyâ ki gerdûnuñ
Sa'âdetle suvar oldukca rahş-ı bâd-peymâyaya
- 36 Zihî nâzük-reviş pâkize rahş-ı bâd-cünbiş kim
Geçer hem çün nesim-i subh degmez pâyı deryâya
- 37 Dem-i sür'atde seyr itmek olurdu cünbiş-i pâyın
İrişse ger nigâh-ı dîde ol rahş-ı sebük-pâya
- [6b]
- 38 İder bir mertebe cünbiş reh-i pür-pîç-i mûr üzre
Virür hayret temâşası resen-bâzân-ı dünyâya
- 39 Safâ-yı raks ile bir lahza turmaz cilveler eyler
Eger nakş itse bir üstâd şeklin seng-i hârâya
- 40 Hudâvendâ zamânuñda benem ol şâ'ir-i yektâ
Ki nazmum olmada eş'âr-ı 'Örfî ile hem-pâyâ
- 41 Göreydi cevher-i tîg-i zebânum bu letâfetle
Elin sunmazdı *Nef'î* bir dahı şemşîr-i da'vâya
- 42 Olurken dâg-ı cân-ı *Enverî* her beyt-i mümtâzı
Nice dahl eylesün hâsid bu nazm-ı pâk-ı gârrâya
- 43 Bu gûne bir kasîde nazm ider ger var ise gelsün
Salâdur şâ'irân-ı Rûma belki cümle dünyâya
- 44 Bu bir dâd-ı Hudâdur kasd ile taklîd ile olmaz
Nice mümkün böyle bir nazm-ı dil-ârâya
- 45 Husûsâ ol gazel-güyem ki beñzer nazm-ı güftârum
Biri birinden a'lâ bir dür-i lûlû-yı lâlâyâ
- 46 Olurdu her hayâlüm hayret-efzâ-yı dil-i *Emrî*
Düşürsem meyl-i tab'um sehv ile gâhî mu'ammâyâ

34b. tannâz-ı: tannâza D./heycâya : hemtâya Yk.

38. beyit Yk'da yoktur.

39a. cilve: cilveler T/cilve eylerdi D.

42b. pâk-i: pâk ü D.

44. beyit Yk'dan alındı.

- 47 Göreydüh hüsni-elfâzı niçe ma'nâ-yı fâhirlle
Tenezzül eylese tab'um eger bir kerre inşâya
- 48 Murâd itsem biraz da bahse esrâr-ı hikmetden
Komazdı sözlerüm ragbet *Şifâ-yı İbni Sînâya*
- 49 İder evvel kademde pür-tezelzül sahn-ı meydânı
Sürince rahş-ı tab'um vâdi-i pehnâ-yı ma'nâya
- 50 Temeddüh tâ-be-key vakt-i du'âdur iy Neşâtî gel
Ko lâfi sür yüzüh biñ cân ile dergâh-ı Mevlâya
- 51 Ola tâ bir şehüh muhtâcî tâc u taht-ı hâkanî
Vire havf-i hücumı tefrîka evhâm-ı a'dâya
- 52 Sipihri pâk idüp şemşîr-i 'adli gerd-i zulmetden
Fürûg-ı gevher-i tâcî ziyâ-bahş ola dünyâya

47a. fâhirlle: dil-keşle Yk.

49b. sahn: sath Yk/ pehnâ: heycâ Yk/ ma'nâya: Mevlâya D.

51a. bir: her D.

52a. sipihri: ki şehri Yk.

11

DER MEDH-İ SULTÂN İBRÂHİM HÂN *

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 Bahârdur yine gör hây u hûy-ı murgânı
‘Aceb mi eylese cûlar çemende tugyânı
- 2 Bahârdur yine her lâle yakdı bir micmer
N’ola nisâr-ı gülâb itse ebr-i nisanî
[7a]
- 3 Bahârdur yine mestâne çâk idüp bî-bâk
Bir oldı gonçelerüñ dâmen u girîbânı
- 4 Bahârdur yine bülbüllerüñ sürûrın gör
Kâbâ-yı al ile seyr eyle verd-i handânı
- 5 Çemen tarâvet ile reşk-i gülşen-i cennet
Hevâ letâfet ile pür-safâ-yı rûhânî
- 6 Derûn-ı lâle ki pür-dâg-ı verd-i ra‘nâdur
‘Aceb mi dîde-i nergis de olsa hayrânı
- 7 Hevâ-yı serv ile âvâre ol kadar cûlar
Gezer çemen-be-çemen rûz u şeb gülistânı
- 8 Benefşe olsa n’ola şermsâr ser der-pîş
‘Aceb mi gül yine gösterse çin-i pîşânî
- 9 Çemende bülbül-i şeydâya kârşu bî-pervâ
Tagıtdı sünbül-i ter zülf-i ‘anber-efşânı
- 10 Terâne eylemede bezm-i gülde bülbüller
Güşâde itmek için tab‘-ı şâh-ı devrânı

* Ve lehu Der Sitâyîş-i Sultân İbrâhîm M; Der Sitâyîş-i Sultân İbrâhîm Yk; Bu kaside T, C, D, H2, E nüshalarında başlıksızdır; Kasîde-i Sultân İbrâhîm H1. Bu kaside N’de yoktur.

1a. hây u hûy: hûy u hây D.

3b. bir oldı dâmen ü: pür oldı dâmen-i Yk.

7b. rûz u şeb: geşt ider Ü, C, D.

8a. olsa n’ola şermsâr ser der-pîş; ola şermsâr ser der-bîniş D; hüşyâr ser-der pîş H1.

- 11 Ne şeh şehenşeh-i *Rüstem*-sipeh ki devrinde
Dikildi küngür-i ‘arşa livâ-yı ‘*Osmânî*
- 12 Ne şeh şehenşeh-i gâzî ki darb-ı şemşîri
Düşürdi havf ile sad derde kâfiristânı
- 13 Ne şeh şehenşeh-i *Dârâ*-haşem ki lâyıkdur
Olursa cân ile *Behmen* derinde der-banı
- 14 Yegâne pâdişeh-i *Cem*-cenâb-ı zi-şân kim
Kemîne bahşîşidür hâtem-i Süleymânî
- 15 Hudâygân-ı felek-rütbe *Hân İbrâhîm*
Ki münhasır dur aña devlet-i cihân-bânî
- 16 O saf-şikâf-ı *Tehemten*-şükûh-ı yektâ kim
‘Âdûyü eyledi pür-lerze tîg-ı bürrânı
- 17 O yekke-tâz-ı cihân kim sezâdur eylerse
Semend-i devleti sahn-ı felekde cevlânı
- 18 Şemîm-i hulkı mu‘attar-kun-ı dimâg-ı cihân
Gubâr-ı reh-güzeri sürme-i *Sifahânî*
- 19 Cihân-ı mekrümetüñ *Hâtem*-i kerem-bahşı
Sipîhr-i ma‘deletüñ âftâb-ı rahşânı
- [7b]
- 20 Fûrûg-ı tal‘atı pertev-fürûz-ı mihr-ı felek
Râhîk-i tâb‘ı safâ-bahş-ı keyf-i rûhânî
- 21 Hıyâm-ı rıf‘atınuñ kem-sütûnidur Sidre
Sezâdur olsa güneş mehce-i dırahşânı
- 22 Şükûh-ı devleti kim zîb-bahş-ı ‘âlemdür
‘Aceb mi çeşm-i hired olsa deng ü hayrânı

11. beyit M, T, C, H1, H2, Yk nüshalarından alındı./11a.Ne şeh: Zehi Yk.

14b. Kemîne bahşîşidür hâtem-i Süleymânî: İder şükûhı hacil şevket-i *Süleymânî* Ü.

16b. pür-lerze: şüre Yk.

17. beyitten sonra MT nüshalarında 19.beyit yer almaktadır./17a.eylerse: eyler ise Yk.

19 ve 20. beyitler H1, H2, E de yer değiştirmiştir./ 20.tal‘atı: hilkatı Yk.

21a. kem: bir H1.

22b. deng ü: deng Ü.

- 23 Olurdi nâm-ı şerîfiyle lâyıık-ı sikke
Eger ki kurs-ı mehûñ olmayaydı noksânı
- 24 Kefinde habs-i zer itmezdi bir dahı güller
İdeydi bâga eser feyz-i dest-i ihsânı
- 25 Dönerdi tâbe-i pertâba her gül-i ra'nâ
Semûm-ı kahrı güzer eylese gülistânı
- 26 Ger olsa şu'le-i şemşîri bahre 'aks-efken
İderdi ma'den-i elmâs ka'r-ı 'ummânı
- 27 Hevâyı şa'sa'a-bâr u zemîni gülşen ider
Çekince 'arsa-i rezm içre tîg-ı bürrânı
- 28 Göreydi cünbiş-i rezmin miyân-ı ma'rekede
Tutardı havf ile lerze dil-i *Nerimânı*
- 29 Güşâde-baht şehâ pâdişâh-ı Cem-kadrâ
Eyâ vücûh ile şâyeste-i cihân-bânî
- 30 Sen ol yegâne şehenşâh-ı 'âlem-ârâsın
Ki tâzelendi vücûduñla milk-i 'Osmânî
- 31 Ben ol sühanver-i mu'ciz-beyân-ı devrânem
'Uluvv-ı nazmuma hayrân *Zahîr* u *Hâkanî*
- 32 Benem oHızr-ı suhan kim safâyile hâmem
Akıtdı havz-ı dil ü câne âb-ı hayvânı
- 33 Benem ki mâhrem-i hâlvèt-sarây-ı ma'nâyam
Derûnum olsa n'ola pür-neşât-ı rûhânî
- 34 Bu hoş edâyile şî'rüm ki reşk-i 'Örfîdür
Şikest iderse n'ola kadr-ı nazm-ı *Selmâmı*
- 35 Kemâl-i reşk ile mümkün mi olmamak meftûn
Hayâl-i nâzüküme şâ'ir-i *Sıfahânî*

24a. Biterdi her ser-i hâr üzre sad dür ü şehvâr Ü.

24b. bâga: hake Ü.

32a. sühan kim: ma'ânî ki Ü, D / safâ ile hâmem: lûle-i hâmem Ü.

- 36 Göreydi şîve-i tarz-ı kasâyidüm *Nef'î*
Olurdu sözlerümün çâk çâk u hayrânı
- [8a]
- 37 Elümde hâme ki sûret-nigâr-ı ma'nîdür
Olur ne dem ki vire nakş-ı nazma 'unvanı
- 38 Fûrûg-ı hattı ziyâ-bahş-ı dîde-i dâniş
Sarîr-i dil-keşi hâlet-fürûz-ı vicdânî
- 39 Yeter temeddühı ko iy Neşâtî-i güstâh
Du'âya başla ki buldı kasîde pâyamı
- 40 Hemîşe tâ ki virüp gülşene sabâ revnak
Müzeyyen eyleye ezhar ile gülistânı
- 41 Çerâg-ı bahtı olup tâ ebed ziyâ-güster
Münevver eyleye hurşîd gibi devrânı

12

DER SÎTAYİŞ-İ SULTAN MEHEMMED*

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Eyyâm-ı hazân irdi çemen zerd-nümâdur
Bülbüleri bâguñ yine bî-berg ü nevâdur
- 2 Her zîr-i dırâhtı çemenüñ olmada pür-zer
Üstâd-ı hazân var ise gencîne-güşâdur
- 3 Bir zînet-i nev virdi çemenzâre hazân kim
Her kûşesi revnak-şiken-i sahn-ı semâdur
- 4 Her şâh-ı çemen hüsn ile bir şüh-ı sehî-kad
Kim geydügi geh sebz ü gehi zerd kâbâdur
- 5 Evrâk-ı gülistânı hazân kıldı zer-efşân
Cûlardan aña cedvel-i sim olsa sezâdur
- 6 Tâ kim yaza üstâd-ı hured kıssa-i medhin
Ol şâh-ı cihânuñ ki kefi ebr-i 'atâdur
- 7 Ferhunde-likâ pâdişeh-i kâm-revâ kim
'Adliyle cihân mugtenem-i zevk ü safâdur
- 8 *Cemşîd*-i felek-mertebe kim perr-i külâhı
Pür-gevher-i tâbende-i hurşîd-ziyâdur
- 9 *Keyhüsrev*-i vâlâ-güher-i devr-i zamân kim
Hurşîd-i semâ dergehine nâsiyesâdur
- 10 *Dârâ*-yı kerem-pîşe ki meşşâta-i lutfi
Pîrâye-dih-i rûy-ı 'arûsân-ı recâdur

* Bu kaside Ü, H1, H2, D de yoktur, M, T, C, N, E, Yk nüshalarından alınmıştır. Ve lehu Der sîtâyîş-i Sultân Mehemed M; E, Yk'da başlıksızdır.
3a. bir zînet-i nev virdi: Pür zîb ü pür-zerd Yk.
8a. perr-i: fer-i N.
8b. pür: bir Yk/tâbende-i: tâbende vü Yk./hurşîd-ziyâdur: hurşîd-nümâdur N.
9b. semâ: felek Yk.

- 11 Şâhensh-i Cem-kevkebe *Sultân Mehmed*
Kim mihr-i felek pertev-i kadrinde sühâdur
- 12 Ol pâdişeh-i memleket-ârâ ki vücûdı
Sad lutfîle pür-zîver-i envâr-ı hüdâdur
- 13 Ol hüsrev-i yektâ-yı sahî zât ki dâyim
Hâtem der-i cûdında bir üftâde gedâdur
- 14 Gerd-i harem-i devleti iksîr-i sa'âdet
Ceyb-i keremi bahr-ı 'atâ kân-ı sehâdur
- 15 'Âlî o kadar kadri ki dergâhına nisbet
Kâşâne-i nüh-tâk-ı felek teng serâdur
- 16 Ferrâş-ı sarây-ı harem-i pâki *Ferîdûn*
Cârûb-ı der-i bârgehi bâl-ı hümâdur
- 17 Kahr u gazâbı lerze-dih-i fitne-i eyyâm
Lutf ü keremi renc-i gam-ı dehre devâdur
- 18 Bir fitne mi var el uzadır şimdi cihâna
Var ise meger milk-i dile zülf-i dü-tâdur
- 19 Bahtı ki o bir şâhid-i mehrûydur ancak
Devlet aña biñ cân ile dil-beste-nümâdur
- 20 Re'yi ki yetişmez aña sad 'akl-ı *Aristo*
Emri ki heme dehre revân olsa revâdur
- 21 Her hâlde bu nûr-ı isâbetle müselleme
Her kârda ol mâsadâk-ı hükm-i kazâdur
- 22 Ey hüsrev-i *Cem*-rütbe ki mecmû'a-i zâtuñ
Pür nükte 'aceb nüsha-i esrâr-ı Hudâdur
- 23 Devründe ben ol şâ'ir-i mu'ciz-kelîmâtum
Kim her sühenüm dâg-ı derûn-ı şu'arâdur

14a. gerd: gird N.

19a. meh-rûydur ancak: mihr ü bedir el-hak N.

20a. yetişmez: irişmez N,E.

- 24 Üstâd-ı sühen-perver-i 'ahdem ki kasîdem
Sad ma'nî-i bârik ile reşk-i bülegâdur
- 25 Ol hâce-i bâzâr-ı beyânem ki derûnum
Dükânçe-i pür-gevher-i bî-misl ü bahâdur
- 26 Gîtükce güzellense n'ola şâhid-i nazmum
Bu hüsni viren dâ'im aña lutf-ı edâdur
- 27 Tab'um sadef-i dânişe bir gevher-i yektâ
Nazmum çemen-i ma'rifete cûy-ı safâdur
- 28 Her bir sühenum tâze gül-i bâg-ı tahayyül
Hâmem aña bir bülbül-i pâkize edâdur
- 29 Söz buldı nihâyet niçe bir lâf Neşâtî
Şimden girü ihlâs ile hengâm-ı du'âdur
- 30 Tâ kim irişüp fasl-ı hazân rûy-ı çemenzâr
Hem-reng-i ruh-ı 'âşık olup zerd-nümâdur
- 31 Gülzâr-ı sa'âdetde ola gül gibi hurrem
Tâ feyz-i nesîm-i seherî rûh-fezâdur

28a. tahayyül: tecelli Yk.

31. beyit Yk'da yoktur.

13

DER MEDH-I ŞEYHÜ'L-ISLÂM BAHÂYÎ EFENDİ *

Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

- 1 Ta'ala'llâh zihî mektûb-ı pür- esrâr-ı pinhânî
Ki her ta'bîr-i pâkinde nihân sad zevk-i rûhânî
- 2 Nikât-ı hattı kim sermâye-i 'akl-ı *Aristodur*
Ne mümkün olmamak derkinde diller deng ü hayrânı
- 3 O deñlü pür-tahayyül her sûtûr-ı nükte-âmizi
Çeker zencîr-i fikre fart-ı hayretle dil ü cânı
- 4 Letâfetle müzeyyen ol kadar her nokta-i pâki
Ferâmûş itmemek mümkün mi 'âşık hâl-ı cânânı
- 5 Fürûg-ı hüsn-i hattı behcet-efzâ-yı rûh-ı şâdî
Edâ-yı dil-keşi hâlet-fürûz-ı zevk-i vicdânî
- 6 Ma'ânisinde var bir neş'e kim fart-ı letâfetden
Unutursa 'aceb mi *Hızra* zevk-i âb -ı hayvânı
- 7 Nedür ol ma'nî-i pâkize ol zengin edâlarla
Şikest itse 'aceb mi kıymet-i la'î-i Bedehşâmı
- 8 Zihî mektûb-ı fehûnde-edâ kim ser-be-ser olmuş
Safâ-yı nükte-i mihr ü mahabbet zîb ü 'unvânı
- 9 Ne nükte nükte-i pejmürde-i cân-bahş-ı rûh-efzâ
Ne müjde müjde-i teşrif u sun'-ı lutf-ı Yezdânî
- 10 Yegâne şeh-süvâr-ı 'arsagâh-ı kişver-i dâniş
Ki esb-i tab'-ı pâküñ almada gitdükce meydânı
- [8b]

* Bu kaside M, H1, H2, E, T, N, C nüshalarında yoktur. Der Midhat-ı Şeyhü'l-islâm Bahâyî Efendi D; Yk'da başlık yoktur.

1b. zevk: sırr Yk.

4. beyit Yk'da yoktur.

5a. efzâ-yı: efrûzı Yk.

5b. -fürûz-ı: fezâyı Yk/ vicdânî: handânî D.

6a. Ma'ânisinde: Ma'ânide Yk.

9b. sun'-ı lutf-ı : lutf u sun'-ı Yk.

10b. pâküñ: pâki Yk.

- 11 Kerem-perdâz-ı yektâ kâm-bahş -ı ser-be-ser dünyâ
Hidiv-i ‘âlem-ârâ mesned-efrûz-ı cihân-bânî
- 12 Sipih-r-i ‘ilm ü fazluñ âftâb -ı mâh-dîdârı
Serîr-i milk-i nazmuñ husrev-i Cemşid- ‘üvânı
- 13 Ser-i erbâb-ı dil ya‘nî *Bahâyî*-i suhen-perver
Ki oldur şimdi icrâ eyleyen âyîn-i ‘irfânı
- 14 O mâhdûm-ı melek-hilkat ki zât-ı feyz-bahş ında
Hayât-ı tâze bulmakda hemîşe ‘âlem-i fânî
- 15 Sipehsâlâr-ı ma‘nî kişver-ârâ-yı ma‘ârif kim
Revâdur dergeh-i tâb‘ında olsa bende *Hâkânî*
- 16 Hayâl-i pâk ile tarz-ı suhende *Enverî*-lehce
Kef-i zer-pâş ile resm-i sehâda *Hâtem*-i sâni
- 17 Cemâl-i şâhid-i mazmûnı kim hayret-dih-i cândur
Ne mümkün olmamak dil-beste-i zülf-i perîşânı
- 18 Nesîm-i hulkı kim revnak-rübâ-yı nâfe-i Çîndür
İder te’sîr-i feyzi pür-safâ bâg-ı dil ü cânı
- 19 Zihî meşreb-şinâsî merhabâ hâtır-nevâzî kim
Bir ednâ Lutf ile meftûnı eyler ‘akl-ı insânı
- 20 Ger olsa pertev-âftâb-ı lutfi sahrâya
İder her sengini reşk-âver-i yâkût-ı rümmânî
- 21 Ger olsa berk-i mihri lücce-i deryâya ‘aks-efken
Ser-â-ser ma‘den-i elmâs iderdi ka‘r-ı ‘ummânî
- 22 Cihân-dâver hidivâ ser-firâz-ı âsmân- kadrâ
Eyâ her vech ile şâyeste-i eltâf-ı Rabbânî
- 23 Safâ-yı makdemünle oldı dil bir mertebe hurrem
Ki yok takrîre bir çâre gam-ı eyyâm-ı hicrânı
- 24 Kalem destümde raks-âver zebânım şevk ile gûyâ
Dilüm hod olmada pür güft ü-gûy-ı zevk-i rûhânî

13a. Ser-i erbâb-ı: penâh-ı ehl-i Yk.

14a. Mahdûm-ı melek-hilkat ki: mu‘ciz-pâye-i ‘İsî-i dil ki Yk.

15b. olsa bende Hâkânî: Husrev olsa bende der-bânı Yk.

18a. nâfe: nâme D.

21a. mihri: kahrı Ü./Ger olsa şu‘le-i şemşîri bahre ‘aks-efgen /İderdi ma‘den-i elmâs ka‘r-ı ‘ummânı Y.

- 25 Açıldı gonçe-i hâtır biraz da bülbül-i tab‘um
‘Aceb mi gülşen-i medhünde eyleirse gazel-hânî
- 26 Hücûm-ı gamze bî-tâb eylemişken cân-ı nâlânı
Yine tahrîk-i nâz itmekde turmaz çeşm-i fettânı
[9a]
- 27 Nedür ol nev-demîde hattile la‘l-ı revân-perver
Ne mümkün olmamak biñ cân ile dil mest ü hayrânı
- 28 O zülf-i ham-be-ham kim dâmgâh-ı fitnedür dâ‘im
Çeker zencîre gâhî mâhı geh mihr-i dırahşânı
- 29 Ol iki ebrûvân hod bir kemân-ı ‘işvedür gûyâ
Ki âb-ı nâz ile her tûrinüñ ser-tîz peykânı
- 30 N’ola reşk eylese ‘âlem Neşâtî tab‘uma dâ‘im
Edâ-yı nâzüküm virmekde dad-ı nazm-ı *Selmânı*
- 31 Benem ol ‘âlem-ârâ şâ‘ir-i ‘*Örfî-tâbî*‘at kim
Hayâlüm olmada revnak-rübâ-yı nazm-ı *Hâkânî*
- 32 Benem kim her sözüm bir câm-ı pür-sahbâ-yı ma‘nâdur
N’ola mest itse rûh-ı pâk-ı *Nef‘î*-yi suhan-dânı
- 33 Kasîdem ‘işveger bir dil-rübâ-yı pâk-tal‘atdur
Ki tîr-i nâzına cân atmada üstâd-ı *Kâşânî*
- 34 Zamîr-i pâküm ol âyîne-i sâf u mücellâdur
Nümâyân cümle anda âsmânuñ râz-ı pinhânı
- 35 Kelâmum ser-be-ser sad nükte-i i‘câz ile memlû
Dilüm pür-vâridât-ı kudsiyân-ı ‘arş-ı Rahmânî
- 36 Temâm oldı kasîdem n’ola âheng-i du‘â itsem
Sürüp dergâh-ı Hâkka sıdk ile rüy-ı dil ü cânı
- 37 Hemîşe tâ ki peyk-i zer-külehle nâme-i rûzı
Felek irsâl idüp dünyâya dil-şâd eyleye anı
- 38 Sa‘âdetle idüp her gün müşerref sadr-ı fetvâyı
Ola her kârda lutf-ı Hudâ dâ‘im nigh-bânı

34a. sâf: pâk Yk.

37. beyit yerine Yk’da şu beyit vardır:

Açar bir nâme-i zerri hıyâm-ı subh ile her gün
İde devrân üşkûfte nâgeh ebri çarh-ı gerdânı

14

DER SÎTÂYİŞ-İ HAZRET-İ BAHÂYÎ EFENDİ*

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1 Hamdüli’llâh ki yine çarh-ı denî vü kec-bâz
Eyledi bahtum ile itdüğü va‘di incâz
- 2 Oldı ol deñlü müsâ‘id yine tâli‘ ki felek
Olmada zahm-ı ciger-sûz-ı dile merhem-sâz
- 3 Bâreka’llâh zihî devr-i safâ-güster kim
Felek itmekde telâfi-i cefâya âgâz
- [9b]
- 4 Levhaşa’llâh zihî kevkebe-i tâli‘ kim
Der-i sad genc-i temennâ-yı muhâl olmada bâz
- 5 Gitdi ol dem ki füzûn eyler idi derd-i seri
Gelse gûş-ı dile bir rûh-fezâ nagme-i sâz
- 6 Geldi ol dem ki yine mihr-i cihân-tâb-ı neşât
Ola sad hâlet ile her tarafa tâb-endâz
- 7 Yine ‘âlemde keder olmada mahv u nâ-bûd
Yine dillerde safâ olmada endûh-güdâz
- 8 Bu safâ-yı dili bulmazdı felek olmasa ger
Zevk-i teşrîf-i Hudâvend-i mekârim-perdâz
- 9 Âb -ı rûy-ı ‘ulemâ server-i hayl-i fuzalâ
Kâm-bahş-ı şu‘arâ kible-i erbâb-ı niyâz
- 10 Suhan-ârâ-yı zamân ya‘ni Bahâyî ki odur
Şimdi i‘câz-ı belâgatla olan vahy-trâz
- 11 O suhan-perver-i yektâ ki revâdur olsa
Rütbe-i nazmı hased-kerde-i sihr ü i‘câz
- 12 O kerem-bahş-ı yegâne ki kef-i ihsânı
Dâ‘imâ olmada sad lutf ile ahhâb-nevâz

* Bu kaside Ü, D, Yk nüshalarında var; Yk’da başlık yoktur.

1a. denî vü: denî-i D,Yk.

1b. va‘di: va‘de D.

8a. felek: cihân Yk.

9a. hayl-ı: haylı Ü.

10b. i‘câz-ı: i‘câz u Yk.

- 13 Sâf bir mertebe âyîne-i tab‘ -1 pâki
Görinür rûy-be-rû olsañ eger dildeki râz
- 14 Kasr-i iclâli ki bir câyıdur anuñ hurşîd
Yâraşur kürsî-i eflâke iderse sad nâz
- 15 Hem-ser-i küngüre-i ‘arş-ı berin kim çıkamaz
Murg-ı endîşe eger eylese biñ yıl pervâz
- 16 Zâtı envâ‘-ı ma‘ârifle ki arâstedür
Yâraşur her ne kadar itse zamâne i‘zâz
- 17 Hüsn-i ahlâkıma âşüfte-dil hâlk-ı cihân
Şâhid-i tâb ‘ına dil-dâde ‘arûsân-ı tırâz
- 18 Tâze ta‘bîr ile mazmûn-ı sühanda yektâ
Lutf-ı endîşe ile hüsn-i edâda mümtâz
- 19 Serverâ sadr-ı fezâ‘il güherâ pâk-dilâ
Ïy hidîv-i hüner-ef rûz-ı ma‘ârif-perdâz
- [10a]
- 20 Dile bî-şübhe mukârrerdi firâkuñla helâk
Olmasa küşe-i hasretde hayâlün dem-sâz
- 21 Geldi ol dem ki yine cân ile istikbâle
Murg-ı dil eyleye gülzâr-ı bedenden pervâz
- 22 Geldi ol dem ki yine hâhiş-i pâ-bûsuñla
Gerd-i râhuñda ide rûyını dil pây-endâz
- 23 Söz temâm oldı Neşâtî niçe bir ‘arz-ı hulûs
Eyle şimden girü sıdk ile du‘âya âgâz
- 24 İtdügi cevre olup tâ ki peşimân gâhî
Başlaya lutf ile devre felek-i şu‘bede-bâz
- 25 Çetr-i ikbâli salup fark-ı cihâna sâye
Dâ‘imâ sadr-ı sa‘âdetde ola bende-nevâz

13b. rûy be- rû: rûy-be-reh Yk.

14a. câyıdur: câmidur D, Yk.

17a. âşüfte-dil: dil-beste anuñYk.

19a. fezâ‘il: efâzıl D; fezâyıl Yk..

22a. pâ-bûsuñla: pâ-bûsuñ ile Yk.

24b. devre: cevre Yk.

15

**KALEMİYYE DER SİTÂYİŞ-İ RE'İSÜ'L-KÜTTÂB
HAZRET-İ ŞÂMÎ-ZÂDE ***

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- 1 Kalem ki vesme-keş-i nev-'arûs-ı ma'nâdur
Hemîşe zib-dih-i haclegâh-ı inşâdur
- 2 Kalem ki sihr ile kat'-ı reh-i hayâl eyler
Egerçi silsile-i hat hemîşe ber-pâdur
- 3 Kalem ki şifte-i şâhid-i tahayyüldür
Cünûn-ı 'ışk ile ser-der-hevâ-yı sevdâdur
- 4 Ne hâme gülşen-i hâlet-fezâ-yı i'câza
Siyeh bahâr-ı letâfetle serv-i ra'nâdur
- 5 Ne hâme şâhid-i müşgin-kâb a-yı ma'nâya
Midâd-ı sürh-i hinâ ol benân-ı zibâdur
- 6 Ne hâme mutrıb-ı şîrin-terâne-i hoş-dem
Ki tâze tâze nevâlarla hâlet-efzâdur
- 7 Zihî mütercim-i esrâr-ı gayb kim kârı
Edâ-yı nâzük ile her zebânı icrâdur
- 8 O nagme-rîz-i belâgat ki şâhidan-ı suhan
Nevâ-yı pâkine bî-ihtiyâr şeydâdur
- 9 Ya târ-ı satırda mîzân-ı vezn ile bî-bâk
Yürür hemîşe resen-bâz-ı sihr-pîrâdur
- 10 Hırâm-ı nâz ile şeb-dîz-i pûyegâh-ı hüner
Ki pây-bend-i dil -ârâsı zülf-i havrâdur

* Bu kaside H1'de yoktur. Der Sıtâyiş-i Şâmi-zâde M; T, C, N, H2, E nüshalarında başlık yoktur; Kalemîyye Der Sıtâyiş-i Şâmi-zâde D; Der Medh-i Şâmi-zâde Yk.

2b. ber: der Ü, Yk.

4b. Siyeh: Yine Yk/serv-i ra'nâ: server-i ra'nâ Ü.

6a. şîrin: nâzük Ü, D.

7. beyit esas nüsha ile D'de ;8.beyit ise M, T, N, H2, E de yoktur.

8. beyit Yk'da yoktur.

[10b]

- 11 Şarâb-ı şevk be-ser ‘âşık-ı girîbân-çâk
Ki kârı girye ile râz-ı ‘ışkı ifşâdur
- 12 Safâ-y-ile serini pây idüp yürür dâ’im
O rehde kim reh-i medh-i hidîv-i vâlâdur
- 13 Yegâne zât-ı mükerrerem re’îs-i deryâ-dil
Ki rîziş-i kalemi reşk-i dürr-i yektâdur
- 14 Penâh-ı cümle memâlik ki dâver-i re’yi
Hemîşe hâmî-i ahvâl-i dîn ü dünyâdur
- 15 Bülend-pâye-i ‘âlem ki cebhe-i pâki
Sîpihr-i devlete hurşîd-i ‘âlem-ârâdur
- 16 O Kâm-bahş -ı yegâne ki dest-i ihsânı
Nesîm-i lutf ile bir pür-hurûş deryâdur
- 17 O pâk zât-ı mükerrerem hidîv-i ferhûnde-dem
Ki hüsn-i hulk ile vâlâ keremde yektâdur
- 18 Cebîni matla’-ı subh-ı sa’âdet-i ezeli
Derûmî ‘ârif-i esrâr-ı şâm-ı esrâdur
- 19 ‘Ulurv-ı kadr ile zâtı kıyâsdan berter
Safâ-yı meşrebi idrâkden müberrâdur
- 20 Zamîr-i pâki o mir’ât-ı pür-letâfetdür
Ki anda râz-ı dil-i kudsiyân hüveydâdur
- 21 Sarây-ı kadri ki her câmı mihr-i enverdür
Hasîr o kasr-ı mu‘allâya bâl-ı ‘ankâdur
- 22 Gubâr-ı dergehi kim tutiyâ-yı bînişdür
Hemîşe zîb-dih-i dîde-i temennâdur

11a. şevk: ‘ışk D.

13b. reşk-i dürr-i yektâdur: dürr-i lücce-rîz-i ma’nâdur M; lücce-rîz-i ma’nâdur; dürr-i ma’nâdur C.

17a. pâk zât : zat-ı pâk T; zât-ı mükerrerem ki E./ ferhunde-dem: ferruh -dem Yk.

17b. vâlâ: ol N, E: sahn-ı T.

19b. meşrebi: menzili D.

- 23 Cihânda kalmadı dil-hûn zamân-ı ‘adlinde
Meger ya gonçe-i ra‘nâya câm-ı sahbâdur
- 24 Der-i sa‘âdetine gâhî ‘arz-ı hâl eyler
Degül hilâl felekde zebân-ı şekvâdur
- 25 Bülend-pâye hidîva safâ-yı medhûñle
Elümde hâme degül tûtî-yi şekker-hâdur
- 26 Ne dem ki başlasa tahrîre midhat-i pâkûñ
Aña midâd-ı siyeh dildeki süveydâdur
- [11a]
- 27 Bu feyz-i şevk ile bir genc girdi destüme kim
Zebân-ı hâme cevâhir-nisâr-ı ma‘nâdur
- 28 Hücûm-ı şevk ile küstâh olup huzûruñda
Bu gûne bir gazel-i terle meclis-ârâdur
- 29 Hayâl-i zülfi ki Mecnûn-ı ‘ışka Leylâdur
Siyâh-ı hâme aña dildeki süveydâdur
- 30 Nigîn-i la‘line virmiş sevâd ile zînet
Lebinde sanma hat-ı nev-demîde peydâdur
- 31 Hayâl olınsa çıkâr geh hilâl u geh hançer
Ol iki mısra‘-ı ebrû ‘aceb mu‘ammâdur
- 32 Gönülde râz-ı mahâbbet çü şem‘a-i fânûs
Ne deñlü olsa nihân ol kadar hüveydâdur
- 33 Şafakla tâbiş-i hurşîdi dir gören sâkî
Fürûg-ı ‘aks-i ‘izâruñla reng-i sahbâdur
- 34 Bu şi‘r-i dil-keş ile bu kasîde-i gârrâ
Sadefçe-i yem-i ma‘nâda dürr-i yektâdur

24b. felekde: felekden D.

26. beyit M, T, C, N, H2,E’de yoktur.

27. beyit C nüshasında yoktur.

28b. gûne bir gazel-i terle: şevke gazel birle Yk.

29a. zülfi: zülf C.

31. beyit T, C, N, H2, E, Yk nüshalarından alındı.

33b. ‘izâruñla: ‘izâruñda N.

34a. garrâ M, T, C, N, H2, E: ra‘nâ Ü.

- 35 Benüm ki *Bâkî*yi yâd eylemek zamânümde
Misâl-i yây-ı izâfet tamâm bî-câdur
- 36 Benem o şâ'ir-i sihr-âferîn ki güftârum
Kemâl-i reşk ile hayret-fezâ-yı *Rûknâ*dur
- 37 Bu intizâm ki var sözlerümde bî-pervâ
Safâ-yı nazm ile reşk-âver-i süreyyâdur
- 38 Hayâl-i nâzüküm ol şûh-ı 'işvegerdür kim
Nîgâh-ı gamze-i hûbâna nâz-fermâdur
- 39 'Aceb mi dâmen-i emvâcî olsa pür-gevher
Degül kasîde bu bir kulzüm-i güher-zâdur
- 40 Du'âya başla Neşâtî ki kudsîyân-ı felek
Du'âña cân ile âmâde vü müheyyâdur
- 41 Hemîşe tâ kim kalem âb-ı feyz idüp cârî
Riyâz-ı ma'rifete nâvdân-ı zîbâdur
- 42 Nesîm-i şevk ile olsun güşâde vü hurrem
Derûmî kim gül-i gülzâr-ı lutf-ı Mevlâdur
- 43 Dil-i a'dâsı ola çün likâ müşevveş-hâl
Kelîm-i hâme kim tâ levh-i gaybî gûyâdur

36b. reşk: şevk E.

38. beyit D'de yoktur./nigah-ı: nigahı E.

41a. tâ kim: nâ-geh N;tâ ki E.

42. beyit M, T, C, N, H2, E nüshalarında yoktur./42 ile 43 Yk'da yer değiştirmiştir.

43a. a'dâsı: 'adûsı N, H2, E; 'adûya Yk..

43. beyit M, T, C, N, H2, E, Yk nüshalarından alındı.

16

[11b] **DER MEDH-İ HAZRET-İ BOSTÂN-ZÂDE ***

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1 Oldı ‘âlem yine bir mertebe pür-şevk ü sürûr
Hâtıra eyleyemez şimdi gam u gussa ‘ubûr
- 2 Şevk bir mertebe ‘âlemde neşât-âver kim
Oldı her kûşe-i gam reşk-i tarab-hâne-i sûr
- 3 Düşdi bir feyz-i safâ ‘âleme kim dillerden
Oldı endûh u keder havf ile sad merhâle dur
- 4 Kalmadı gerd-i keder âyîne-i ‘âlemde
Olsa diller n’ola sad şevk ile şimdi mesrûr
- 5 Yine bir mertebe var cûş u hurûş ‘âlemde
Yine âvâze-i şevk itmede o deñlü zuhûr
- 6 Şimdi bir perdede olmakda hem-âvâz-ı neşât
Nevha-i mâtem-i gam nagme-i çeng u tanbûr
- 7 Mest-i sahbâdur eger var ise ‘âlemde harâb
Ol kadar oldı cihân emn ile şimdi ma‘mûr
- 8 Oldı gül gibi şüküfte yine rûy-ı ‘âlem
Hem-çü ferhundeğî-i baht-ı Hudâvend sudûr
- 9 O felek-mesned-i meh-tal‘at-i yektâ ki ider
Derk-i zâtında *Aristo*-yı hıred ‘arz-ı kusûr
- 10 Ma‘delet-kiş-i cihân *Hazret-i Bostan-zâde*
Ki odur şimdi iden ‘adl ile dehri mesrûr
- 11 O kerem-güster-i zî-şân ki revâdur dâ‘im
Nâmı ta‘zîm ile dillerde olursa mezkûr

* Bu kaside M, T, H1, H2, E, N nüshalarında yoktur; Der Sıtâyîş-i Bostân-zâde D: Der Medh-i Bostân-zâde Yk. 6b. mâtem: şîven Yk.

- 12 Dil-i dâniş-güheri mazhar-ı envâ'-ı 'ulûm
Cebhe-i pâk-i ziyâ-güsteri pür-lem'a-i Tûr
- 13 Pertev-i mihr-i ruhi şem'-i şebistân-ı safâ
Sürme-i hâk-i rehi zîb-dih-i dîde-i hûr
- 14 Cân virür lehce-i pâkîzesîne âb-ı hayât
Reşk ider gevher-i güftârına dürr-i menşûr
- 15 Zâtı kim mâhzen-i vâlâ-güher-i ma'nîdür
Yâraşur olsa aña şâhid-i tâb'ı gencûr
[12a]
- 16 Neyyir-i re'yi ki bir mihr-i celî-şa'şa'adur
'Âleme zerre kadar olsa eger fâ'iz-i nûr
- 17 Gün gibi zâhir olur dîde-i a'mâya dahı
Zîr-i hâk içre olan cümle künûz-ı mestûr
- 18 Kasr-ı ikbâli ki hem-kadr-i felekdür yâraşur
Olsa hurşîd ile meh ger aña câm-ı billûr
- 19 Ne kadar dikkat ile eylese pervâz-ı bülend
İremez küngür-i iclaline sîmurg-ı şu'ûr
- 20 Bîni-i gonçe-i lâle ola fevvâre-i hûn
Bûy-ı hulkıyla sâba eylese gülzâre 'ubûr
- 21 Sadr-ı vâlâ-güherâ dâver-i ferhunde-dilâ
İy olan zâtı cihâna sebeb-i şevk u sürûr
- 22 Raks ider şevk-i kudûmuñla kalem destümde
Olsa tab'um yâraşur reşk-i tarab-hâne-i sûr
- 23 Şevk-i medhûñle safâ-güster iken elde kalem
Eyledi tâb'a bu gûne gazel-i pâk hutûr
- 24 Çeşmi kim gâhî ola nâz ile ser-mest-i gurûr
Kişver-i cân u dili gamzesi eyler pür-şûr

18a. felekdür: felekde D.

20. beyitten sonra Yk'da şu beyit vardır:

Gonçeler ptevbe-i pür-tâba döner gülşende
Tef-i kahrından aña ..... olsa debûr

- 25 Zühdi te'sîr-i nigâhiyle ider gamzeleri
Gâh mestâne-i âlüfte-nümâ geh mahmûr
- 26 Olmaz ol gamze-i fettân gibi âfet ki ider
Peyk-i dil fitne-i âşûb-ı nigâhın rencûr
- 27 Her ser-i mûyına biñ dil de mi olmaz beste
Turralar zîr-i külehden ki ider gâhî zuhûr
- 28 Rişte-i nazma Neşâtî yine virdüñ zînet
Bahr-i dilden çıkârup bir nice dürr-i menşûr
- 29 Nicedür her biri yektâ güher-i 'âlem-tâb
Yaraşur olsa eger zîb-dih-i gerden-i hûr
- 30 Böyle pâkize kasîde nice mümkün diñmek
İtse yârân ne kadar sihr ile bezl-i makdûr
- 31 Söz tamâm oldı ko tasdi'î du'â eyle yeter
Rind-i hoş-tâb'a düşer mi bu kadar bast-ı gurûr
- [12b]
- 32 Her seher tâ ki ziyâ-güster olup mihr-i felek
Eyleye pertev-i pâkiyle cihânı pür-nûr
- 33 Eyleyüp zâtını Hâk cümle hatâdan mahfûz
Dil-i pâki ola sad zevk ile pür-şevk ü sürûr

25a. Zühdi: Dili Yk.

33b. şevk ü sürûr: şevk-i sürûr Ü; dâyim mesrûr Yk; sad zevk pür şevk u sürûr D.

17

MERSİYYE BERÂY-I ETMEKÇİ-ZÂDE MEHMED ÇELEBİ*

Fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

-I-

- 1 Esdi bir bâd-ı semûm-ı pür-musîbet kim ciger
Hûn ile memlû olup akdı gözümde eşk-i ter
- 2 Taşdı seyl-âb-ı musîbet esdi bâd-ı pür-belâ
Eyledi sad hâne-i milk-i dili zîr ü zeber
- 3 Çıkdı bir sarsar-nümâ bâd-ı hazân-ı merg kim
Soldı gülzâr-ı letâfetde hezârân verd-i ter
- 4 ‘Âleme bâd-ı fenâ bir mertebe tünd esdi kim
Oldı yeksân hâk ile nice nihâl-i bârver
- 5 Var mı bir dil kim musîbetle ciger-hûn olmaya
Çıka her bir küşeden çarha ‘aceb mi nevhalar
- 6 Dûd-ı âh-ı ehl-i mâtem tutdı dehri ol kadar
Fark olunmaz böyle kalursa eger şâm u seher
- 7 Demdür aksun dîdeden hûn-âbe-i pür-iftîrâk
Ben de kıldum bir dür-i nâ-yâbı güm âh el-fîrâk

-II-

- 1 Tîg-ı kahrı cevr ile iy çarh ‘uryân eyledüñ
Hayf kim ol serv-i nâzî hâke yeksân eyledüñ
- 2 Hañcer-i bî-dâd ile kıyduñ tarâhhum itmedüñ
N’eyledüñ ey çarh-ı zâlim n’eyledüñ kan eyledüñ
- 3 Bir ‘aceb âteş bırakduñ hâne-i cân u dile
Hân mân-ı ‘akl u sâbrı cümle sûzân eyledüñ
- 4 Tâ-be-mahşer çâre yok bir vech ile cem‘ olmaga
Ol kadar eczâ-yı ümmîdüm perîşân eyledüñ

* Bu mersiye M, H1, H2, E, N, Yk nüshalarında yoktur.

- 5 Kalmadı ma‘mûre-i hâtırdan aslâ bir eser
Dest-i bidâduñla anı şöyle vîrân eyledüñ
[13a]
- 6 Eyledüñ pejmürde ol nev-gonçe-i bâg-ı dili
Kârumı şeb-tâ-seher feryâd u efgân eyledüñ
- 7 Ol ten-i nâzûk dirîga oldu der-zîr-i türâb
Derd ile hâlum n’ola olsa harâb ender-harâb

-III-

- 1 El-vedâ‘ iy gonçe-i bâg-ı letâfet el-vedâ‘
El-vedâ‘ iy serv-i gülzâr-ı melâhat el-vedâ‘
- 2 Derd ile diller yanup olsun cigerler çâk çâk
Oldı ‘âlem firkatuñla pür-musîbet el-vedâ‘
- 3 Demdür aksun dîdeden pergâle-i hûn-ı ciger
Derd-i hasret kaldı hayfâ tâ kıyâmet el-vedâ‘
- 4 Söylemez oldu o lebler oldu hem-çün gonçe lâl
Gitti ol zevk-i tekellüm şevk-i sohbet el-vedâ‘
- 5 Soldı ol endâmı nâzûk oldu ruhlar zerd-fâm
Gitti ol hüsn-i tarâvet lutf u behcet el-vedâ‘
- 6 Gitti ol dem ki sorarduñ hâtırum sad lutf ile
Geldi ol dem ki çekem ol zevka hasret el-vedâ‘
- 7 Kalmadı tâkat firâkuñla dil-i bî-tâb da
Gâh u bî-geh ‘arz-ı didâr eyle bâri hâb da

-IV-

- 1 İy dirîgâ oldu ruhlar zerd hem çün berg-i kâh
İy dirîga oldu âhir ol ten-i nâzûk tebâh
- 2 İy dirîgâ hâba mı vardı ‘aceb ol dîdeler
Yohsa fart-ı nâzdan bakmaz mısın dünyâya âh
- 3 İy dirîga oldu pûşide kefenle ol cemâl
Oldı bir ebr-i sefid içre nihân gûyâ ki mâh

- 4 İy dirîga görmez oldum rûy-ı mihr-âsârûñı
Ser-be-ser olsa ‘aceb mi çeşmüme ‘âlem siyâh
- 5 Çıksun ol gözler yog olsun ol gönül kim tâ ebed
Bir dahı dünyâ-yı duna eylese sensüz nigâh
- 6 Yâd idüp lutfuñ Neşâtî derd ile kan aglasun
Bu du‘âyı eyleyüp vird-i zebân her subhgâh
[13b]
- 7 Cilvegâh-ı rûhım kılsun Hudâ-yı Müste‘ân
Geh firâz-ı ‘arş-ı a‘lâ geh gülistân-ı cinân

IV/4b. çeşmüme: çeşme-i D.

6b. eyleyüp: eylesün D.

7b. firâz: karâr Ü.

18

DER SÎTÂYİŞ-I HAZRET-İ SADR-I AZAM FÂZIL AHMED PAŞA *

Fâ' ilâtün/ fâ' ilâtün/fâ' ilâtün/fâ' ilün

- 1 Müjde kim zînet-fezâ-yı milk-i dünyâdur gelen
Âsaf-ı pîrâye-bahş-ı sadr-ı a'lâdur gelen
- 2 Olsa dillerden 'aceb mi zulmet-i gaam ber-taraf
Zerre- perver âftâb-ı 'âlem-ârâdur gelen
- 3 Hâbbezâ hengam-ı şâdî kim derûn-ı 'âleme
Yümn-i teşrîfiyle şevk-i hâlet-efzâdur gelen
- 4 Sâyesinde baht-yâb olsun yine erbâb-ı dil
Bir hümâ-fer dâver-i sîmurg-sîmâdur gelen
- 5 Tâze revnak bulsa dîvân-hâne-i devlet n'ola
Saltanat-pîrâ vezîr-i kâr-fermâdur gelen
- 6 Hazret-i Paşa-yı *Ahmed* nâm kim ta'zîm ile
Pâyine yüz sürmege *Behmen* ya *Dârâdur* gelen
- 7 Müsteşâr-ı dîn ü devlet iftihâr-ı saltanat
Zîb-i şevket zîver-i sadr-ı mu'allâdur gelen
- 8 Hem *Nizâmü'l-mülke* gâlib dikkat-i tedbîr ile
Hem kemâl-i cûd ile *Hâtemden* eshâdur gelen
- 9 Milk-i düşmen zîr- pâ nûr-ı hidâyet pîşvâ
Sayd-ı himmet der-kafâ düstûr-ı vâlâdur gelen
- 10 Zîr-i tedbîrinde esrâr-ı isâbet muhtefî
Pîş-i 'azminde livâ-yı feth ber-pâdur gelen
- 11 El-hazer iy har-ı dâmen-gîr-i şeh-râh-ı sitem
Berk-i hîrmen-sûz-ı baht-ı cân-ı a'dâdur gelen

* Bu medhiye N, Yk'da yoktur. Ve lehu Der Sîtâyîş-i Fâtih-i Girid Fâzıl Ahmet Paşa M; T, C, H2, E nüshalarında başlık yoktur; Der Medh-i Köprüli-zade Ahmed Paşa D; Kasîde-i Hazret-i Sadr-ı A'zam Ahmed Paşa H1.

3a. 'âleme: 'âlemde T.

3b. şevk; zevk E.

- 12 Hâr u has gibi idüp a‘dâ-yı dîni pâ-y-mâl
Eylemiş emvâcını der-pîş deryâdur gelen
- 13 Kudsiyân tesbîh-hân-ı rezmidür hengâm-ı cenk
Kâm-yâb-ı devlet-i “innâ fetahnâ”dur gelen
[20a]
- 14 Evc-i himmetde çıkup pervâza itmiş tu‘mesin
Ârzû-yı âşiyân eyler bir ‘ankâdur gelen
- 15 Bîm-i tîgî itdürüp a‘dâ-yı dîne ser-fürû
Her taraftan geh harâc u geh hedâyadur gelen
- 16 Hâmesinden dir gören cârî midâd-ı pâkini
Nâvdân-ı feyzden âb-ı musaffâdur gelen
- 17 Medhine şâyeste bir mazmûn ararken hâtıra
Nazm-ı *Sâbrî*den bu beyt-i pâk-ma‘nâdur gelen
- 18 Çıkdı bir günlük yol istikbâline sultân-ı subh
Zerreler tursun mı mihr-i ‘âlem-ârâdur gelen
- 19 Gevher-i nazmum ‘aceb mi ben de eylersem nisâr
Devr-i dil-şâdî zamân-ı şî‘r ü inşâdur gelen
- 20 İy vezîr-i ma‘delet-güster ki tab‘-ı pâküñe
Hıfz-ı ‘âlem dâ‘im ahvâl-ı re‘ayâdur gelen
- 21 Havf-ı tîguñ ol kadar dehşet-fezâ kim pâyuña
‘Acz ile gerden-keşân-ı ser-be-bâlâdur gelen
- 22 Her ne hasma ‘atf-ı himmet eyledüñse der-kazâ
Gâfil olma *Rüstem*-i meydân-ı heycâdur gelen

14a.: itmiş: almış M, E.

14b. âşiyân: âşinâ D.

18a. medhine: nâmına T.

19.beyit T nüshasında yoktur.

19b. dil-şâdî: dil-şâd-ı Ü, D, H1, .

20a. pâküñe: pâk ile Ü: pâküntüñ H1.

21a. pâyuña: pâyına D.

21b. keşân-ı: keşânân E.

- 23 Hasm-ı dūnuñ leşkeri *Rûyinten* olsa ser-te-ser
Cenk ile her vech ile elbetde rüsvâdur gelen
- 24 Saldı tıguñ şimdi bir dehşet derûn-ı düşmene
Yâ güriz elbetde ya sulh u müdarâdur gelen
- 25 Şevk-i medhūñle zebân-ı hâmeden gūş-ı dile
Şimdi güstâhâne böyle şî'r-i gârrâdur gelen
- 26 Dideden kim âh ile eşk-i gam-efzâdur gelen
Bahr-ı dilden genc-i bâd-âverd-i sevdâdur gelen
- 27 Añdurur câm-ı mey-i la'li gubâr-ı hattımı
Hep mezâk-ı 'âşîka keyf-i dü-bâlâdur gelen
- 28 'Âlemi mahşergeh-i pür-fitne itmiş nâz ile
Var ise hançer be-dest ol şûh-ı ra'nâdur gelen
- 29 Pâyine kâbil mi diller akmamak cûlar gibi
Cilve-rîz-i 'işve ol nahl-ı dil-ârâdur gelen
[20b]
- 30 Hisse-yâb olsa meşâm-ı dil Neşâtîveş n'ola
Hâlet-efzâ büy-ı gül-berg-i temennâdur gelen
- 31 Çâre yok bir vech ile evsâfına şimden girü
Hâtıra fikr-i du'â-yı 'arş-peymâdur gelen
- 32 Tâ ki nusrat-yâb olup dâ'im livâ-yı Ahmedî
Müjde-i feth u zamân-ı gussa-fersâdur gelen
- 33 Hak hatâlardan emîn itsün ki dâ'im tâb'ına
Lutf ile efkâr-ıhayr-ı dîn ü dünyâdur gelen
- 34 Böyle nice fethler idüp disün erbâb-ı dil
Müjde kim yine vezîr-i sadr-pîrâdur gelen
- 35 Olmasun dâ'im hedâyadan tehî tâ 'âleme
Atlas-ı subh-ı sefid-i mihr-tamgadur gelen

23a. ser-te-ser: ser-be-ser M, H1, H2, D, E.

26b. dilden: dilde Ü, D,H1,.

27a. la'li: la'l-i Ü, H1.

30a. hisse-yâb: hıfz-yâb Ü, D.

31.beyit H1'de yoktur.

19

**DER MİDHAT-I MERHÛM SADR-I ‘ÂLÎ ASAF-I SÂHİB-MEKÂRİM U MA‘ÂLÎ
VEZİR-İ A‘ZAM İBNİ VEZİR-İ AZAM HAZRET-İ AHMED PAŞA ***

Mef‘ûlü/fâ‘ilâtü/mefâ‘ilü/fâ‘ilün

- 1 Sad bârek’ allâh iy ‘âlem-efrâz-ı serverî
Kılduñ temâm şâd revân-ı Peyâmberî
- 2 Hûn-ı ‘adûyı cûy gibi eyledüñ revân
El-hâk tamâm ancak olur rezm-i *Haydarî*
- 3 İtdüñ nice kıllâ‘ını ber-bâd düşmenüñ
Kim añdurur metâneti sahtî-i Hayberî
- 4 Âvâre oldu dâr u diyârından ol kadar
Kim dûzah oldu her birinüñ kahr ile yiri
- 5 A‘dâ-yı dîn ki itmez idi çarha ser-fürû
Mânend-i senglah yatur şimdi serleri
- 6 Dest-i zaferle rahşuña ur dâ‘imâ hınâ
İtsün ko hûn-ı düşmen içinde şinâverî
- 7 Dikdüñ firâz-ı çarha ‘âlem erlük eyledüñ
Hatm oldu sende kâ‘ide-i rezm-güsterî
- 8 Yazsun kazâ sahîfe-i eyyâma rezmüñi
Tutsun sadâ-yı menkâbetüñ heft kişverî
- 9 Revnak-rübâ-yı kevkebe-i pûr-ı *Baykâra*
Güm-nâm-sâz-ı debdebe-i rezm-i *Sencerî*

[21a]

* Ve lehu Li Ahmed Paşa M;bu kaside T, C, N, H2, E,Yk nüshalarında başlıksızdır; Sıtâyiş-i Diğer der Hakk-ı Ahmed Paşa D; Kaside-i Güzîde...H1.

1a. efrâz: efrûz D,N

3b. metâneti: metânet-i E.

4b. kahr ile yiri: yirleri Ü; şimdiki yiri Yk.

6a. rahşuña ur: rahşuñ urur N.

9b. pûr-ı Baykara: nûr-ı bî-karâr H1.

- 10 İtsün bu resme medhüñi zerger-i hıred
Zer-tâc-ı nazma per-i külâh-ı sühanveri
- 11 Hem-nâm-ı server-i dü cihân *Fâtih-i Girîd*
Yektâ dilîr-i ma'reke-perdâz-ı safderî
- 12 Ol nâzım-ı umûr-ı cihân kim *Nizâm-ı Mülk*
Şâyestedür olursa derinde senâgeri
- 13 Ol âsaf bin âsaf -ı devr-i zamâne kim
Lâyık olursa *Mir 'Ali Şîr* çâkeri
- 14 Çeşm-i 'adûya kim elif-i ismi tîrdür
Dâlı şükûh-ı nâm ile dâl-ı dil-âveri
- 15 Pinhân sözinde nükte-i bârik-i sad hikem
Zâhir yüzinde bârika-i nûr-ı dâverî
- 16 Teslîm dest-i cûdına isâr-ı bahr u kân
Mahsûs zât-ı kâmiline ehl-perverî
- 17 Tedbîr baht-ı yâverinüñ 'avn-ı hem-rehi
Şemşîr berk-i pertevinüñ feth-cevheri
- 18 Kemter işâretiyle cihân râm emrine
Ednâ teveccühiyle memâlik musahharı
- 19 Vâlâ sûtûn-ı haymesi kim reşk-i Sidredür
Dâg itse mehcesi n'ola hurşîd-i enveri
- 20 Şemşîr-i âbdârı ki turmaz niyâmda
Bir cûydur ki gülşen ider akduğı yiri

---

9 ve 10.beyit M, H2, E nüshalarında yer değiştirmiştir.
10. beyit M,T nüshalarında yoktur H1'de 13.beyitten sonradır.
12a. nâzım-ı umûr-ı : nazm-ârâ Ü/ kim:H1'de yok.
13. beyit H1'de yoktur.
14b. dâlî: dâl-ı Ü.
16a. dest-i cûdına: cûdına yine T.
17b. feth-cevheri: subh-cevheri Ü.
19a. Sidredür: Sidrede Ü.
19b. mehcesi n'ola: n'ola mehcesi N/ mehcesi: mehcesin H1.

- 21 Encüm gibi sipâh-ı ‘adû nâ-bedîd olur
Zâhir olunca zer- ‘âlem-i mihr-peykeri
- 22 Âsûde kıldı bahr u beri fitneden n’ola
Âvîze olsa küngüre-i ‘arşa hançeri
- 23 İtse bahâr-ı feyzi eser tab‘-ı âteşe
Bülbül iderdi tûde-i hâk-i semenderi
- 24 Tâb-efgen olsa neyyir-i iclâli çarha ger
Mânend-i zerre mâhv ola hurşîd-i hâveri
- 25 Ger feyz-ı zûr-ı desti ile bulsa takvîyet
Bağlardı peşşe reh-güzer-i bâd-ı sarsarı
- 26 Haydar-neberd-i şîr-dilâ pâk-gevherâ
İy mâhv iden zuhûrî şükûh-ı *Sikenderi*
- 27 Sensin o nerre şîr-i vegâ kim mehâbetüñ
Eyler esir-i lerze-i dehşet Gazanferi
- 28 Bu zûr-ı *Rüstemâne* ki zâtuñda var senüñ
Kimdür ki eyleye saña fikr-i berâberî
- 29 Bir hamleñe getürmeye tâkat gürîz ide
Rûyinten olsa hasmuñ eger cümle leşkeri
- 30 ‘Adlûñle salduñ ‘âleme bir ittihad-ı nev
A‘dâyı eyledüñ o kadar kîneden berî
- 31 Kim mihre kârşu bâz perîn sâye-bân ider
Der-hâb bulsa lânesi üzre kebûteri
- 32 Virdüñ cihâna dâd ile bir intizâm kim
Gelmez zebâne bir dahı nâm-ı sitemgerî

28.beyit M, E nüshalarından alındı.

29b. hasmuñ eger cümle leşkeri: ger siper-i cümle leşkeri Ü; Rûyinten olsa düşmenüñüñ H1.

30b. A‘dâyı M, E: ezdâdı Ü.

30, 31. beyitler M, T, E nüshalarında 32.beyitten sonra gelmiştir. 30 ve 34.beyitler N’de yer değiştirmiştir.

31 ve 32. beyitler C, N nüshalarında yer değiştirmiştir.

32b. zebâne: zamâne Ü,D,H1.

- 33 Sen zîver-i şükûh ile pîrâye-bahş-ı milk
Ben devletünde nazm ile mâhsûd-ı *Enveri*
- 34 Sâhib-kırân-ı ‘arsa-i nazmem ki tab‘umuñ
Olmış temâm kişver-i ma‘nâ musahhari
- 35 Hâmem ki âb-yâr-ı suhandur safâyile
Mîzâb-ı feyzden akıdur ma’-ı Kevseri
- 36 Rengînî-i edâyile her beyt-i nâzüküm
Vâlâ hadîka-i suhanuñ verd-i ahmeri
- 37 Şâyestedür olursa zer-i aftâb ile
Her gevher-i kelâmuma *Nâhid* müşteri
- 38 Tasdi‘i ko mahâll-i du‘âdur Neşâtîya
Tâ key gurûr-ı tab‘ ile bu lâf-ı ser-serî
- 39 Tâ her seher niyâm-ı şeb-i tîreden çıkup
Mihrüñ cihâna fer vire tîg-i mücevheri
- 40 Olsun misâl-i gûy düşüp hâke bî-kârâr
Çevgân-ı pây-ı rahşî ile düşmenüñ seri

35a. âb-yâr-ı: şî‘âr-ı H1.

35b. mîzâb-ı feyzden: mîzâb-ı feyzinden Ü. mîzât-ı feyzddür D.

36. beyit T nüshasında yoktur.

39 ve 40. beyitler H1'de yer değiştirmiştir.

20

**DER SİTÂYİŞ-İ MERHÛM HAZRET-İ AHMED PAŞA
İBNİ KÖPRÜLÜ MEHEMMED PAŞA***

Mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ûlün

- 1 Bir mertebe olmakda füzûn zîver-i 'âlem
Kim gülşen-i cennet olamaz hem-ser-i 'âlem
- 2 Her kûşe tarabzâr-ı safâ ehl-i memâlik
Ferhûnde-derûn gül gibi hurremter-i 'âlem
- [22a]
- 3 Bir kûşe mi var gelmeye gûş-ı dil ü cânê
Âvâz-ı safâ nagme-i cân-perver-i 'âlem
- 4 Bir devr-i safâ-bahş ile devr itmede gerdûn
Kim her demi olmakda neşât-âver-i 'âlem
- 5 Yok gerd-i kûdûretten eser şimdi cihânda
Mir'ât-ı safâdur yine ser-tâ-ser-i 'âlem
- 6 Olmazdı cihân böyle letâfetle müzeyyen
Ger olmasa feyz-i kadem-i dâver-i 'âlem
- 7 Ferhunde-şiyem dâver-i zî-şân ki sezâdur
Olsa şeref-i dâniş ile mefhar-i 'âlem
- 8 Düstûr-ı mûkerrem ki Hudâ zâtını itmiş
Envâ'-ı mekârimle kerem-güster-i 'âlem
- 9 Hem-nâm-ı şehenşâh-ı rûsül *Fâtih-i Efrenc*
Yektâ 'âlem-efrâz-ı cihân safder-i 'âlem
- 10 Ol haydar-ı meydân-ı şecâ'at ki revâdur
Düşında siper olsa meh-i enver-i 'âlem

* Velehu li Ahmed Paşa M; bu kaside T, C, N, H2, E, Yk nüshalarında başlıksızdır; Sitâyîş der Medh-i Ahmed Paşa D; Kasîde-i 'âlem-nümâdur H1.

2a.-zâr: zây E, N.

2b. hurremter: hurrem-ser D, Yk.

4 ve 5.beyitler D de yer değiştirmiştir.

- 11 Ol mihr-i cihân-tâb-ı sa'âdet ki derinde
Ber-pâ niçe hâkân-ı bülend-ahter-i 'âlem
- 12 Tedbîr-i memâlikde *Aristo* gibi sâ'ib
Teshîr -i vilâyetde *Sikender*-fer-i 'âlem
- 13 Hengâm-ı sehâ hâk ile birdür nâzârında
Genc-i güher ü mâhzen-i sîm ü zer-i 'âlem
- 14 Feyz-i kef-i cûdıyla sehâb ola güher-rîz
Pür-gevher-i sîr-âb ola deşt ü der-i 'âlem
- 15 İtlâf-ı zer ü sîmle reşk-âver-i hâtem
Pîrâye-i 'irfân ile dânişver-i 'âlem
- 16 Ger olsa çemen sille-hor-ı sarsar-ı kahrı
Hep hâk ile yeksân ola berg ü ber-i 'âlem
- 17 Ger itse eser kuvvet-i temkîni dırâhtuñ
Bir bergini tahrîk idemez sarsar-ı 'âlem
- 18 Ger kuvvet-i 'adlûñ ki revâdur eger olsa
Âhû-bere hem -pençe-i şîr-i ner-i 'âlem
[22b]
- 19 Rüstem gibi bir hamlesîne tâb getirmez
Olsa ne kadar düşmeni zûr-âver-i 'âlem
- 20 Sürdükce semendin görünür dîde-i hasma
Zin-pûş ile bir ejder-i 'anka- per-i 'âlem
- 21 Ol rahşî sâb a-seyr-i cihân-gird ki dâ'im
Yeksândur aña pûyede bahr u ber-i 'âlem
- 22 Ferhunde-şiyem dâdgerâ ehl-nevâzâ
İy 'adl ile berhem-zen-i şûr u şer-i 'âlem

---

15. beyit M, N, E'de yoktur.

16 ve 17. Beyitler M, C, N, E nüshasında yer değiştirmiştir.

16. beyit C nüshasında yoktur.

17. beyit T nüshasında 14.beyitten sonradır.

21a. ki: ile H1.

22b. 'adl ile M, E: 'adline Ü, Yk.

- 23 Havfuñla gürîz eyledi hep fitne cihândan
Pür emn ü safâ olmada huşk ü ter-i ‘âlem
- 24 Sandum ham-ı zülfinde görüp hâlini yârûñ
İtdi gazabuñ fitneyi der-çenber-i ‘âlem
- 25 Meşatta-i nev-rûz ile ‘îd olsa da hem-dest
Olmaz yine ‘adluñ gibi zînetger-i ‘âlem
- 26 Bu hamle-i şîrâne ki var sende ‘adûya
Teng olsa n’ola ‘arsa-i pehnâver-i ‘âlem
- 27 Dîvân-ı humâyûna şeref virmedi el-hâk
Zâtuñ gibi bir sadr-ı cihân bihter-i ‘âlem
- 28 Hem zîver-i ahlâk ile yektâ-yı melek-hu
Hem behcet-i endâm ile meh-peyker-i ‘âlem
- 29 Halleyleyen elbetde benân-ı kalemüñdür
Olsa ne kadar ‘ukde-i müşkilter-i ‘âlem
- 30 ‘Arz itsem olur ‘ukde-i ahvâlümi ben de
Ey kâm-revâ-yı zu ‘afâ server-i ‘âlem
- 31 Kaldum gam ile zâr güşâd olmadı hergiz
Bir kerre murâdumca der-i şeş-der-i ‘âlem
- 32 Dil kûşe-nişîn-i gam u cân zâr u belâ-keş
Ben hayret ile muztarib u muztar-ı ‘âlem
- 33 Kâbil mi tahammül buña kim olmada efzûn
Bî-dâdi-i gerdûn-ı sitem-ser-ber-i ‘âlem

25a. Meşatta-i nev-rûz ile ‘îd olsa: mâbî-i bahâr olsa eger sayd ile: da Ü,D, H1, H2.

26a. Bu: Bir Yk.

28a. yektâ-yı: hoş zât Ü,D,H1,H2.

30b. Ey kâm-revâ-yı: Ey püşt ü penâh-ı H1.

32a. zâr u: zâr-ı Ü, M.

32b. ben: bir N.

33b. Bî-dâdi-i gerdûn-ı sitem-ser-ber-i ‘âlem: Bî-dâdi-i gerdûn –sitem be-ser-ser-i ‘âlem Ü; ...ser-ser-i ‘âlem D.
sitem-i be-ser-ser-i ‘âlem Ü.

- 34 Bir cur‘asını görmedi erbâb-ı ma‘ârif
Âgâz ideli devre bu nüh sâgâr-ı ‘âlem
- 35 Lutfiyle edânîdür olan şâd sipihrüñ
Elbetde hüner ehli olur mugber-i ‘âlem
[23a]
- 36 Tasdi‘i ko bî-hûde figân itme Neşâtî
Şekvân ile tolsun mı yeter defter-i ‘âlem
- 37 Tâ zer- ‘âlem-i mihr çıkup sûy-ı ufukdan
Ber-pâ ola bu çetr-i zer-ender-zer-i ‘âlem
- 38 Dünyâyı tuta debdebe-i ‘adl ile nâmuñ
Pür emn ü emân ola heme kişver-i ‘âlem
- 39 Mir‘ât-ı cihânda görine râz-ı ma ‘ânî
‘Adlün ola bir mertebe rûşenger-i ‘âlem
- 40 Her demde olup lutf-ı Hudâ yâr u zahîrüñ
Ol devlet ü nusratla zafer-yâver-i ‘âlem

34a. bir: teh Ü,D,E H2,M; nüh. N.

36b.yeter: bütün Yk.

38,39.beyitler M, T, N, E nüshalarında yer değiştirmiştir.

40a. olup: ola M, T, C, N, E:

21

**DER MİDHAT-I MESNED-NİŞÎN-İ SADÂRET-İ KÜBRÂ
HAZRET-İ MUSTAFÂ PAŞA ***

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- 1 Zihî zamân-ı kerem hâbbezâ dem-i hurrem
Cihân safâyile memlû cihâniyân hoş-dem
- 2 Hoşa sürûr-ı dem-â-dem neşât-ı pey-der-pey
Ki devr devr-i safâdur zamân zamân-ı kerem
- 3 Nedür bu her leb-i cûda çemen çemen hâlet
Nedür bu kûşe-be-kûşe cihân cihân 'âlem
- 4 Nedür bu cûşîş-i sahbâ-yı şevk dillerde
Derûnda kalmadı mikdâr-ı zerre gerd-i elem
- 5 Nedür bu devr-i safâ kim olursa şimdi olur
Kemâl-i şevk ile üşkûfte hâtır-ı pür-gam
- 6 Hilâl-i 'iyd kim hamyâze-rîzidür ne 'aceb
Tolarsa hûn-ı hasedle tamâm sâgâr-ı Cem
- 7 Görüp bu hâleti nâhid aceb degül bir gün
Atlasa bâm-ı felekden olup ham-ender-ham
- 8 Bu incilâ-yı letâfetle bir dahı çarhuñ
Olur mı âyîne-i mihri jeng-yâb-ı sitem
- 9 Cihân bu revnakı bulmazdı salmasa pertev
Fürûg-ı neyyir-i ikbâl-ı âsaf-ı ekrem
- 10 Bihin bahâr-ı sa'âdet ki gül-bün-i câhı
Cihâna sâye salup kıldı reşk-i Bâg-ı İrem
- [23b]
- 11 Vezîr-i kevkebe-güster ki vâsf-ı zâtında
Suhanverân-ı cihân fart-ı 'acz ile ebkem

*Bu kaside T, N, H2, E,Yk nüshalarında başlıksızdır; Der medh-i Kâyım-makâm Mustafa Paşa D; Kasîde-i Mustafa Paşa Hazretleri H1.

4 ve 5.beyitler M, T, C, D, N, H1, H2, E nüshalarında yer değiştirmiştir.

7a. hâleti: hâlini Ü.

- 12 Ferîd-i dehr ki yâkût-ı zerdi hurşîdüñ
Benân-ı kadrine şâyeste gevher-i hâtem
- 13 Yegâne sadr-ı felek-rütbe *Mustafa Paşa*
Ki bassa kadr ile lâyıq cebîn-i mihre kadem
- 14 O sadr-ı memleket-ârâ ki dest-i pâkinde
Olursa ancak olur imtizâc-ı tîg ü kalem
- 15 O pâk zât-ı mükerrem ki mîm-i isminde
Fürûg-ı cûd ‘ıyân çeşme-i kerem müdgam
- 16 Ne mîm şâhid-i ikbâle çeşm-i devlet kim
Beyâzı subh-ı safâdur siyâhı şâm-ı kerem
- 17 Vücûd-ı kâmilî bir nüsha-i İlâhîdür
‘Aceb mi olsa şehenşâh-ı ‘âleme hem-dem
- 18 Fürûg-ı şevketi revnak-fezâ-yı milk-i cihân
Şükûh-ı heybeti tagyîr-sâz-ı reng-i bekam
- 19 Kemâl-i hulk ile hâtır-firîb-i ehl-i sühan
‘Uluvv-ı himmet ile feyz-güster-i ‘âlem
- 20 Elinde ka‘be-i ümmîde hâme zer-mîzâb
Devât-ı pâkine dirsem n’ola çeh-i zemzem
- 21 Ne hâme gülşen-i i‘câza serv-i hoş-kâmet
Benefşe-zâr-ı letâfet aña sevâd-ı rakam
- 22 Hilâl-i çarh ki sîmin rikâbıdur yâraşur
Olursa satl-ı zer-i rahşî neyyîr-i ‘âlem

12a. zerdi: zerd-i Ü, D,H1 .

14b. imtizâc-ı tîg ü kalem: imtizâc-ı tîg-ı kalem Ü, H1,D.

17a. İlâhîdür: İlâhî kim N.

17b .bekâm: rakam N.

20a. mîzâb: nîzâb Ü/ 22a ile 23b Yk’da bir beyit oluşturmuş.

21b. benefşe-zâr-ı letâfet: benefşe-i letâfet Ü,H1;benefşe levh-i letâfet D.

22a. çarh: ‘îd E.

22b. rahşî: rahşa H2./ ‘âlem: a‘zam N, H1, H2.

22b. Olursa satl-ı zer-i rahşî neyyîr-i a‘zam: Sevâd-ı feth aña ‘anberîn perçem Ü.

- 23 Zebân-ı şu‘le-i nusrat ki rumh u nîzesidür
Sevâd-ı âyet-i feth aña ‘anberîn perçem
- 24 O zûr-ı şast ki var dest-i iktidarında
Kepâde olmaya aña kemân-ı sad *Rüstem*
- 25 Göreydi rûy-ı safâ-bahş-ı şâhid-i cûdı
Çekeydi hâk-ı rehın çeşmine eger *Hâtem*
- 26 Ne dur-baş-ı keder var ne bîm-i hâcib-i lâ
Sarîr-i bâbını itmiş Hudâ sadâ-yı ne‘am
- 27 Nizâm-ı ‘adli o gâyetde kim ba ‘îd degül
İderse destini bâlin-i kebş şîr-i ücem
[24a]
- 28 Cihânda kalmadı âsâr-ı girye devrinde
Meger ki dîde-i nergis seher ola pür-nem
- 29 Ger olsa şem‘-i neşât-ı derûnı şu‘le-fiken
Olurdu gün gibi rûşen derûn-ı tîre-i gam
- 30 Nesîm-i lutfi güzer itse taraf-ı kül-handân
İderdi dûdını sünbül şerâresin şeb-nem
- 31 Semûm-ı kahrı vezân olsa sûy-ı kuhsâra
Olurdu lâlesi bir demde kâse-i pür-sem
- 32 Sehâb-feyz vezîrâ hidîv-i bahr-kefâ
Eyâ cihânda olan şöhret-i keremle ‘âlem
- 33 Sen ol kerîm-i cihânsın ki vaf-ı zâtuñdur
Zebân-ı ehl-i dile cümleden olan elzem

23a. zebân: zamân C.

23. beyit M, T, C nüshalarından alınmıştır.

23b. Sevâd-ı feth ola aña ‘anberîn perçem D; Sevâd-ı feth aña ‘anberîn bir perçem H1.

24a. zûr M, T, C: rûz Ü.

25a. gör zîn-i: göreydi C; görürdi D, H1, H2, E / zin: rûyM, T, C, H1, H2, E.

26a. Ne durbaş-ı keder var ne bîm-i hâcib-i lâ: Ne durbaş-ı keder var ne hucb-ı hâcib-i lâ D; Ne durbaş-ı keder ne bîm-i sâhib-i lâ N; hâcib-i lâ Yk.

26b. bâbını: nâyını Yk.

28 ve 29. beyitler H1, H2 de yer değiştirmiştir.

29b. tîre: nîze N

- 34 Veli o mertebeden kadr ile müberrasın
Ki cür'et eyleye evsâfuña zebân-ı kalem
- 35 'Ale'l-husûs ben ol şâ'ir-i suhan-sencem
Ki reşk ider baña dâ'im suhanverân-ı 'Acem
[24a]
- 36 Benem ki bîm-i zuhûrumla 'Örf-i Şîrâz
Diyâr-ı Hinde gidüp oldı rû-be-râh-ı 'adem
- 37 Olurdı hâme gibi şerm ile ser-efgende
Göreydi tarz-ı kasîdem *Zahîr*-i mu'ciz-dem
- 38 Du'âya başla Neşâtî yeter temeddühi ko
Hulûs-ı kalbünü ammâ ki eyle şevk ile zam
- 39 Hemîşe tâ ki fîrûg-ı dem-i sabâhu'l-hayr
Neşât-ı tâze ile dehri eyleye hurrem
- 40 Ola güşâde der-i devleti kıyâmete dek
Ma'ârif ehli ola sâyesinde gârk-ı ni'am
- 41 Nihâl-i rif'atini bârver görüp saçsun
Hasûd-ı devleti kişt-i vücûda tohm-ı derem

37b. kasîdem: kaydum Ü,Yk..

40b. sâyesinde: senâsında N.

41b. derem: jerem Ü; verem C,E.

22

**DER MİDHAT-I PERVERDE-İ SULTÂNÎ MÂHREM-İ MECLİS-İ
CİHÂN-BÂNÎ MUSÂHİB-İ ŞEHRİYÂRÎ MUSTAFÂ PAŞA***

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

[24b]

- 1 Dil ki hem âyîne hem tûtî-i şekker-hâdur
Gayre muhtâc degül kendüyle gûyâdur
- 2 Dil ki dîvâneliginden hazer eyler Mirrîh
Âteşin-cilve siyeh-mest ‘aceb rûsvâdur
- 3 Turfadur hâli dilün ‘akl ile olmaz idrâk
Ki süveydâda mekân tutmuş iken bî-câdur
- 4 Gâh olup nâvek-i müjgân ile mecrûh-ı mecâz
Derd-i endûh be-ser hâr-ı sitem der-pâdur
- 5 Gâh mürgân-ı gam-ı ‘ışk ile hem-vak‘a-i Kays
Geh siyeh-hâne-nişîn hem-reviş-i Leylâdur
- 6 Gâh biñ renge girer cilve ider gûn-â-gûn
Gâh her rengde pinhân yine nâ-peydâdur
- 7 Hor bakma dile iy ‘akl-ı tenük-mâye ki dil
Katredür katre velî katre-i tufân-zâdur
- 8 Dil bilür ‘ışk zebânın ki eger şem‘ ise ol
Bu da her şu‘leye pervâne-i bî-pervâdur
- 9 Diñle bu matla‘-ı gârrâyile vâsf-ı dili kim
Âherin gofte-i *Nef‘î*-i sühan-ârâdur

* Bu kaside T , C, N, H2, E nüshalarında başlıksızdır; Li-nâzımı’l-fakîr Der sitâyîş-i Musâhib Paşa M; Der Sitâyîş-i Musâhib Mustafa Paşa D; Terkiib-i bend H1; Der Medh-i Mustafa Paşa Yk..

1b. kendüyle: kendü ile E, M.

2b. siyeh: sine H1/ mest: mest ü Ü.

6b. yine: şeh-i D.

7a. mâye: pâyê N.

8a. şem‘: var Ü, Yk.

9b. -ârâdur: -pîrâdur D.

- 10 Dil-i şûrîdeme cûş itse dimeñ şeydâdur
Dil degül şimdi o bir cevheri çok deryâdur
- 11 Nice deryâ ki habâbında nihân her dü cihân
Kemterîn katresi bir kulzüm-i gerdûn-sadur
- 12 Nice deryâ ki idüp gerd-i sivâdan ‘ârî
Dâmen-i mevci safâ-bahş-ı rûh-ı ma‘nâdur
- 13 Böyle pervâz-ı bülend itse ‘aceb mi dâyim
Dergeh-i hazret-i Paşaya cebîn-fersâdur
- 14 Fahr-ı erbâb-ı düvel kim der-i devlet-eseri
Pâyede kadr ile hem-meretebe-i Şi‘râdur
- 15 Âsmân-pâye hümâ-sâye *Müsâhib Paşa*
Ki der-i devleti erbâb-ı dile me’vâdur
- 16 O felek meretebe kim bezmgeh-i kadrinde
Mîhr ü meh hıdmet ile iki kadeh-peymâdur
[25a]
- 17 O kerem-pîşe-i yektâ ki kef-i ihsânı
Ebr-i dür-bâr-ı ‘atâ bahr-ı cevâhir-zâdur
- 18 Kadri bir meretebe kim mâh-ı felek bezminde
Kâse-i sîm be-kef bende-i pâ-ber-câdur
- 19 Hulki ol hadde ki pîş-i nâzârında birdür
Pest ü bâlâ gerek a‘lâ vü gerek ednâdur
- 20 Sürme-i hâk-ı rehi zîb-dih-i çeşm-i cihân
Belki pür-nur kun-i dîde-i nâ-bînâdur
- 21 Meh-i nevdin felek almış eline bir nâme
Dergeh-i devletine kasdı meger şekvâdur

10a.şûrîdeme: şûrîdeye N.

11a. cenâbında: habâbında M, C.

12. beyit H1, Yk’ de yoktur.

13. beyit M, T, C nüshalarından alındı

19a. ol: o Ü.

- 22 Hayme-i rif'ati kim reşk-i felekdür dâ'im
Mehce-i zer aña hurşîd-i cihân-pîrâdur
- 23 Atlas-ı çarh ki ferş-i harem-i devletidür
O der-i devlete cârûb per-i 'ankâdur
- 24 Dâverâ sensin o meh kim mihr-i felek-peymâdan
Pâyûña yüz sürenüñ mertebesi vâlâdur
- 25 Oldı bir rütbeye dil lutfuñ ile nâ'il kim
Bahta nâz u felege itdigi istignâdur
- 26 Mutrib-i hâme alup sâz-ı hayâli deste
Yine sad şevk ile mızrâb -zen-i ma'nâdur
- 27 Evcde beste idüp bu gazel-i zîbâyı
Âteşin nagmeyile meclise şevk-efzâdur
- 28 Dil ki sevdâ-zede-i turra-i müşkâsâdur
Hûn iden derd ile bî-çâreyi ol sevdâdur
- 29 'Aklı zencîr be-pâ cû gibi sahrâya salan
Serv-kâmet yine bir şûh-ı perî-sîmâ dur
- 30 Şafak-ı şerme koyan mâh-ı nevi sâkînüñ
Şu'le-i meyle benânında olan hınnâdur
- 31 Dîde-i terde hayâl-ı ruhi zîbâ yâraşur
Güyyâ şîşe ile iki gül-i ra'nâdur
- 32 Gösterür şem' gibi şevk ile kendin 'âşık
Kârı giryeyle yine sûz-ı dilin ifşâdur

[25b]

22b. mehce: mehçe E.

24a. meh: kim Ü, N; o kim , H2, E.

24b. pâyûña: pâyına N.

25a. nâ'il: mâ'il D.

25b. nâz u felek: nâz-ı felek Ü.

27b. -yile: ile M, D.

29a. zencîr be-pâ: zencîrin H1.

29b. perî-sîmâdur: senem-sîmâdur H1.

31a. ruh-ı: ruhi N.

31b. şîşe: sîneYk.

- 33 Bu kasîdemde letâfetle bu pâkize gazel
Bezm-i ma'nâda dırahşân kadeh-i sahbâdur
- 34 Benem ol nâzım-ı pür-zûr-ı nizâm-endîşe
Ki letâfetle sözüüm reşk-i dür-i yektâdur
- 35 Âteşin-lehce ben ol *Enverî-i Rûmem* kim
Nokta-i şi'r-i terüm dâg-ı dil-i *Rûknâdur*
- 36 Hatt-ı eş'ârum ile şâhid-i mazmûn-ı terüm
Bir siyeh-câme güzel dil-ber-i müstesnâdur
- 37 Âb-ı fikrümle çemenzâr-ı sühan tâze vü ter
Nâvdân-ı kalemüm aña 'aceb mecrâdur
- 38 Söz tamâm oldı Neşâtî nice bir 'arz-ı hüner
Ko bu tasdî'î du'â eyle du'â evlâdur
- 39 Tâ ki hem-vâre debistân-ı mahâbbetde gönül
Yazmada derdini hem hâme vü hem inşâdur
- 40 Gül-i ikbâli ola bâd-ı sa'âdetle güşâd
Gülşen-i bahtda kim bâgçe-i vâlâdur

35a. lehce: lehçe M, E.

37a. fikrümle: fikrüm ki Ü.

37b. kalemüm: kalem Ü.

39b. yazmada: yazmaga C; Bâdî-i kahr-ı dile Yk./ hame: nâme H2.

23

**DER SİTÂYİŞ-İ KÂ'İM-MAKÂM-I 'ÂLÎ-MAKÂM VEZİR-İ
MÜŞTERÎ-TEDBİR HAZRET-İ MUSTAFA PAŞA***

Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

- 1 Bi'hamdi'llâh degül devri sipihrüñ inkılâb üzre
Cihân yek-ser neşât-âver zamâne âb u tâb üzre
- 2 Zihî devr-i dil-ârâ hâbbezâ hengâm-ı rûh-efzâ
Ki gâlibdür safâ-yı her-demi zevk-i şebâb üzre
- 3 Gönüller şevk ile pür sîneler sad zevk ile memlû
'Aceb mi hây-hûy çıksa sipihre nüh kıbâb üzre
- 4 Olur mı hâlet-efzâ böyle bir eyyâm-ı şâdî kim
Felek ehl-i dile şimdi sitemden ictinâb üzre
- 5 N'ola ehl-i dilüñ bîdâr olursa bahtı kim olmuş
Ser-i âşûb ber-bâlin ü çeşm-i fitne hâb üzre
- 6 Cihân âsûde-hâtır şimdi ancak zülf-i pür-hamdur
Ruh-ı dilberde tahrîk-i sâbâdan ıztırâb üzre
- 7 Bahâr-ı şevk ile 'âlem güşâd iken neden olmak
Derûn-ı gonçe pür-hûn u benefşe pîç ü tâb üzre
- [26a]
- 8 Bu emn-i dehre bâ'is 'adl-i düstûr-ı mükerrermdür
Ki vâcibdür du'â-yı devleti her şeyh ü şâb üzre
- 9 'Adâlet-pîşe düstûr-ı cihân kim bîm-i kahrından
Gürizân olmada her küşeden fitne şitâb üzre
- 10 Vezîr-i muhteşem kim görse zîb-i şevket-i câhın
Kalurdu ta kıyâmet rûh-ı *İskender* hicâb üzre

* Bu kaside karşılaştırmada kullanılan bütün nüshalarında mevcut olup T, C, N, H2, Yk da başlıksızdır; Der Sıtâyışgeri-i Kâyim-makâm Mustafa Paşa M; Der Sıtâyış-i Kâyim-makâm Mustafa Paşa D; Kasîde-i Kâyim-makâm Mustafa Paşa Hazretleri H1.

2a. devr: tarh A; tarz Yk.

2b. zevk: şevk A(Nüşa: zevk), D.(nüsha), H1.

9a. cihân: mükerrer Yk.

- 11 Mühim-sâz-ı cihân kim bâd-ı lutfından olur bî-şek
Kemândan her çıkan tîr-i hatâ lâbüd savâb üzre
- 12 Cenâb-ı hazret-i Kâyim-makâm Paşa-yı zî-şân kim
Fürûg-ı ‘adli gâlibdür safâda mâhtâb üzre
- 13 O vâlâ -rütbe-i ‘âlem ki devr-i kâm-bahşında
Niçe ma‘mûre peydâ oldu her cây-ı harâb üzre
- 14 Vücûd-ı kâmilî bir nüsha-i sun‘-ı İlâhîdür
Ki pür-ma‘nâ-yı hikmetdür ser-â-ser çâr bâb üzre
- 15 Der-i devlet-penâhında sa‘âdet kim mülâzımdur
Şükûh ol dergeh-i vâlâya dâyim intisâb üzre
- 16 Olurdı zulmet-i şeb ber-taraf bir dahı ‘âlemden
Düşeydi sâye-i temkîni cirm-i âftâb üzre
- 17 Ger olsa feyz-i ‘adli ‘âcizâna takvîyet-güster
İder hamle kebûter-beççeler fevc-i ‘ukâb üzre
- 18 Za‘îfân-ı cihâna olsa hâmî dâver-i hıfzı
Şikest itmez tokınsa sadme-i sarsar hâbâb üzre
- 19 Olurdı bir mücevher sâyebân sahn-ı çemenzâre
Tokınsa ger fürûg-ı kevkeb-i bahtı sehâb üzre
- 20 Olurdı gevher-i nâb ile pür bir bahr-ı bî-sâhil
Düşeydi ebr-i cûdından eger katre serâb üzre
- 21 Tutar devlet ‘inân-ı zîb-bahş-ı dâmenin ammâ
Suvâr oldukça şevketle semend-i zer-rikâb üzre

11a. olur: anuñ T, C,

16a. ‘âlemden: ‘âlemde N.

16b. temkîni: temkîn H1/ temkîni cirm-i: lutfî hıyâm-ı Yk.

17b. hamle: cümle A.

18a. hamî: cây A / hıfzı: feyzi Yk.

19b. kevkeb-i bahtı: kevkebi baht-ı H1.

21a. Tutar devlet ‘inân-ı zîb-bahş-ı baht dâmânın M, T, C.

21b. semend-i: iderdi Yk.

- 22 Zihî nâzük-reviş pâkize rahş-ı bād-cünbiş kim
Ter olmaz pâyı cevân itse gâhî sath-ı âb üzre
- 23 Zihî pür-pîç mûy pây-ı hoş-refâtî tayyeyler
Gelür cevânâ isterse eger târ-ı rebâb üzre
[26b]
- 24 Hudâvendâ degül bir vech ile şâyeste-i medhûn
Safâda ta'n iderken her sözüdür dürr-i hoş-âb üzre
- 25 Husûsâ ol sühan-perdâz üstâdem ki eş'ârum
Gören tercîh ider nazm-ı *Zahîr-i Fâryâb* üzre
- 26 Ser-â-ser ma'nî-i rengîn ile ta'bîr-i dil-keşdür
'Aceb mi sözlerüm râcîh görinse la'l-ı nâb üzre
- 27 Neşâtî gel yeter tasdî'i ko 'arz-ı hüner tâ key
'Azîmet şimdi elzemdür du'â-yı müstecâb üzre
- 28 Hemîşe tâ ki ola nev-bahâr-ı şevk ile gâhî
Cihân gül gibi üşkûfte memâlik âb u tâb üzre
- 29 Olup sadr-ı vezâretde sa'âdetle kerem-güster
Ola nâr-ı hasedle düşmen-i devlet 'azâb üzre
- 30 Sa'âdet yâr u devlet hem-dem-i per-pâ olup dâ'im
Ola her kârda tevfik-i Bârî feth-i bâb üzre

22a. cünbiş: cevân E.

22b. cevân: refât M, T, N, E.

23a. zihî: reh-i M, T, C, N, H2, E./ mûy: mûr E.

25a. perdâz: pür-zûr Ü.

24

**DER SÎTÂYİŞ-İ PERVERDE-İ SULTÂNÎ
HAZRET-İ NİŞÂNCI ‘ABDÎ PAŞA***

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 Nedür bu gerdiş-i nevle fûrûg-1 câm-1 murâd
Ki oldı reşk-i tarabgâh-1 *Cem* dil-i nâ-şâd
- 2 Nedür bu devr-i dil-ârâ bu inbisât-1 derûn
Nedür bu cûşîş-i hâtır bu inşirâh-1 fu’âd
- 3 Nedür bu fez-i nesîm-i safâ ki şimdi olur
Olursa ehl-i dilüñ gonca-i ümmîdi gûşâd
- 4 Kuruldu meclis-i şâdî sürüldi câm-1 ümîd
Sunuldu nukl-1 emel aldı dil felekden dâd
- 5 Sımâ‘-1 harf-1 ferâmûş-1 cevre kalmadı yir
Nevâ-yı şevk ile pürdür o deñlü gûş-1 bilâd
- 6 Bu devre devr-*i Cemi* kimdür eyleyen teşbih
Dem-i bahâr ile hiç bir mıdur zamân-1 hasâd
- 7 Düşinde görmedi *Cem* böyle devri ‘ömrinde
Bu zevki bezm-i safâda *Sikender* itmedi yâd
[27a]
- 8 Felek safâyile devr itmede murâd üzre
Cihân letâfet ile ser-be-ser neşât-âbâd
- 9 ‘Aceb mi nâ‘il olup milk-i zevke çekdürsem
Berât-1 şevküme tugrâçe-i mübârek-bâd
- 10 Ki oldı sadr-1 nişânîde cilveger şimdi
O zûr-1 tab‘ ile tekâmîl-sâz-1 cümle mevâd

* Bu kaside karşılaştırılan bütün nüshalarda mevcut olup Der Sîtâyîş-i Perverde-i Sultânî Hazret-i Nişâncı ‘Abdî Paşa:
Der Senâ-gerî-i Nişâncı ‘Abdî Paşa M; T, C, N, H2, E, Yk nüshaları başlıksızdır; Der medh-i Nişâncı ‘Abdî Paşa D;
Kaside-i ‘Abdî Paşa Hazretleri H1.

3b. ümmîdi: niçe Yk.

4a. Kuruldu: Bozuldu Yk.

7b. Bu zevki bezm-i safâda: Bu zevk-i pür-safâda H1.

9a. çekdürsem: çekdisem A.

9b. tugrâçe: dîbâce N.

- 11 Yegâne sadr-ı sühanver hidiv-i ferruh-fer
Vezîr-i pâk-siyer dâver-i huçeste-nihâd
- 12 Bülend-pâye hidiv-i cihân ki lâyıkdur
Olursa hâcib-i dergâhı *Erdeşîr* ü *Kubâd*
- 13 Sütûde sadr-ı kerem-pîşe '*Âbdî Paşa* kim
İder senâsını 'âlem zamîme-i evrâd
- 14 O ser-firâz ki zencîr-i kehkeşâna çeküp
Sipîhr-i ser-keşi fermâmı eylemiş münkâd
- 15 O dâd-güster-i 'âlem ki siyt-ı ma'deletin
İştise havf ile bir dilber-i sitem-mu'tâd
- 16 Kemend-i zülfi ile bir bir eyleyüp bîrûn
İderdi çâh-ı zekandan niçe dili âzâd
- 17 Ger olsa neyyir-i re'yi devâta şu'le-fiken
Bulurdu lem 'a-i nûr-ı siyâhı reng-i midâd
- 18 Ger itse micmer-i ahlakı bâga neşr-i şemîm
Çemende bir dahı açmazdı dürc-i gonçeyi bâd
- 19 Degül mahâll-ı ta'accüb zamân-ı 'adlinde
İderse sâye-i bâzı penâh beççe-i hâd
- 20 Şehâb-ı himmeti ger bâga katre-bâr olsa
Olurdu her giyeh-ı huşkı hem-ser-i şimşâd
- 21 Der-i sa'âdeti cây-ı penâh-ı ehl-i sühan
Gubârı kuhl-ı dü çeşm-i ekâbir-i emcâd
- 22 Zekâda zihni *Aristo*-yı 'akl ile hem-düş
Keremde zâtı kemâl-i sehâyile hem-zâd
- 23 Şu'a'-ı mihri ki zer-târ-ı udıdur yaraşur
Olursa meclisinde *Zühre* şevk ile 'avvâd

18b. gonçeyi: gonçe A, E.

19a. mahal: zamân N./zamân: mahal N.

20a. ger: ki A.

[27b]

- 24 Cihân ki yek-sere fermânına musahhardur
Ne ihtimâl felekden aña sudûr-ı ‘inâd
- 25 Güneş ki matbah-ı kadrinde tâbe-i zerdür
Sipîhr ü encüm aña ahker ile gerd-i remâd
- 26 Hıyâm-ı şevket-i câhı o deñlü ‘âlidür
Ki pestdür aña nisbet firâz-ı seb‘-i şidâd
- 27 Zülâl-i nazmı o gâyetde hâlet-efzâdur
Ki reşk ider aña dâ’im dükânçe-i kannâd
- 28 Bu zîb-i hüsn ile mümkün mi olmamak meftûn
‘Arûs-ı nazmına hubân-ı *Hâlluh* u *Nevşâd*
- 29 Kalem elinde ki sûretger-i ma‘ânîdür
Nedür bu zîver-i ma‘nâ nedür bu reng-i sevâd
- 30 Ki tarh-ı resmini seyr itse fart-ı şerminden
Atardı hâmesin elden şikest idüp *Bihzâd*
- 31 Vezîr-i ehl-nevâzâ keremverâ sadrâ
Eyâ ser-âmed-i ‘âlem güzîde-i efrâd
- 32 Be-hakk-ı sun‘-ı Hudâvend-i lem-yezel ki odur
Bu imtizâc ile ezdâdı eyleyen îcâd
- 33 Be-feyz-i pertev-i mişkât-ı mazhar-ı *lev-lâk*
Ki enbiyâ dahı hep andan eyler istimdâd
- 34 Ki niçe sâl idi kim iştiyâk-ı dîdârûñ
Hücûm-ı hasret ile olmadaydı dilde ziyâd
- 35 Felek müsâ‘ade-i hâtr eyleyüp şimdi
Açıldı perde-i tâli‘ görindi rûy-ı murâd

24b. aña: ibâ M.

25b. ahkeriyle: ahker ile N.

26a. ‘âlidür: gâlibdür D,H1,H2.

35a. müsâ‘ade-i: müsâ‘ade vü A.

35b. revzen-i: perde-i Yk.

- 36 Zihî muvâfakat-ı baht kim dil-i zâre
Olursa ancak olur şeyş-der-i emel de güşâd
- 37 Murâdı üzre gönül şimdi buldı memdûhın
‘Aceb mi medhine itsem kasîdeler inşâd
- 38 Söz âhir oldu Neşâtî du‘âya başla yeter
Zebân-ı hâme ile cân u dilden ‘arz-ı vidâd
- 39 Hemîşe tâ ki gelüp çarh gâhî insâfa
Cihânı eyleye câm-ı keremle ‘ayş-âbâd
- 40 Ne kâr-ı müşkili düşse mu‘în olup Bârî
Ola refîk-i mededkârı himmet-i evtâd
- [28a]
- 41 Berât-ı devleti sah-kerde-i selâmet olup
Ola safâyile tigrâ-nüvîs-i cümle ‘ibâd

39a. Çarh gâhî M, D, N, H1, H2, E: Çarh gâh A.

40a. Bârî: aña Yk; A’da “Bârî” yok.

40b. ola: olur A.

25

DER MİDHAT-I HAZRET-İ 'İSMETİ*

Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

- 1 Nedür bu hây-hûy kim istimâ'ı cânı şâd eyler
Safâ-yı şevk-i müjdeyle sabâ geşt-i bilâd eyler
- 2 Ne müjde müjde-i hâlet-fezâ kim feyz-i te'sîri
Cihâm neşve-yâb-ı şevk idüp hurrem-nihâd eyler
- 3 Ne müjde müjde-i teşrîf-i sadr-ı ma'rifet-perver
Ki lutf-ı tâb'ma erbâb-ı dâniş istinâd eyler
- 4 Yegâne dâver-i eyyâm kim te'sîr-i 'adlinden
Safâda âb u âteş birbiriyle ittihâd eyler
- 5 Hidiv-i muhterem kim devr-i iclâlinde ehl-i dil
Ne cevri-rûzgârı ne gam-ı devrânı yâd eyler
- 6 Sütüde feylesof-ı nükde-dânî kim murâd itse
Dil-i cehl-âşinâyı 'ârif-i sırr-ı me'âd eyler
- 7 Cenâb-ı 'İsmetî kim hâme-i mu'ciz-tırâzından
Düşen her katre-i ter 'âleme feyz-i murâd eyler
- 8 O hurşid-i cihân-tâb-ı hüner kim pertev-i re'yi
Kemân-ı süst-pâyı reh-rev-i rüşd ü sedâd eyler
- 9 O kim bir cünbiş-i müjgâmı eyler hâll-i sad 'ukde
Ne fehm-i hikmet-endîşe ne 'akl-ı müstefâd eyler
- 10 Güneş kim zer devât-ı fazlıdur 'İsî-i mu'ciz-dem
Süveydâ-yı dilin hâll eyleyüp 'arz-ı midâd eyler
- 11 Melâ'ik nakd-ı cân ber-kef harîdâr-ı temâşâsı
Degül Pervîn felek 'ıkd-ı dür-i nazmın mezâd eyler

* Bu kaside Ü, H1, H2, E, M, N, D, C, Yk nüshlarında olup C, N, H2, E, Yk nüshalarında başlıksızdır; Der Sıtâyîş-i 'İsmetî Efendi M, D; Kaside-i 'İsmetî Efendi Hazretleri H1.

1a.hây hûy: hây u hûy M, E.

1b.şevk: zevk Yk.

7b. katre: nokta M,T,N,H2,E.

10a. fazlıdur: fazlı D.

10b. hall: 'arz N.

11a. Melâ'ik: Melâyik Yk..

- 12 Ne yir kim sâye-endâz olsa ol cây-i safâ-güster
Hitâ vü Çîne hâkin ber-güzâr-ı dest-i bâd eyler
- 13 Buhûr-ı feyzi te'sîr itse bâga 'andelîbânuñ
Gül-âb-ı eşk-i çeşmi hâkini reşk-i zebâd eyler
[28b]
- 14 Semûm-ı germ-ı kahrı âteş-efşân olsa deryâya
Dür-i yektâsın ahker-pâre vü rîgin remâd eyler
- 15 Kazâ fermân-ber-i hükmi kader mâhkûm-ı fermânı
Ne emr itse sipîhr-ı kîne-perver inkıyâd eyler
- 16 Safâ-yı hulkı ol gâyetde kim te'sîr-i feyzinden
Dil-i 'uşşâka gamze lutf ile 'arz-ı vidâd eyler
- 17 Şemîm-i micmer-i hulkıyla bezm-i kudsiyân hurrem
Nesîm-i iltifâtı gonçe-i kalbi güşâd eyler
- 18 Cihân-dârâ hidîvâ sensin ol kim fikret-i medhüñ
Kemâl-i inşirâh-ı tab' ile zîb-i fu'âd eyler
- 19 Safâda nâz ider câm-ı Cem-i devrâna ol dil kim
Neşât-ı keyf-i mazmûnuñla dâ'im i'tiyâd eyler
- 20 Degül mümkün Neşâtî medhi âheng-i du'â eyle
Elüñde kilik-i ter bîhûde teksîr-i sevâd eyler
- 21 Nedür eş'âr-ı cân-bahşuñda ol keyfiyyet-i tâze
Ki her bir beytine bakdukca sad hâlet ziyâd eyler
- 22 Cihân gâhî ki dil-hâh üzre ola ser-be-ser hurrem
Felek gâhî ki devrin böyle ber-vefk-i murâd eyler
- 23 Ola dergâhı dâ'im büse-cây-ı zümre-i dâniş
Penâhın tâ ki her dil cânib-i Râbi'l-'ibâd eyler

12b. Hitâ vü: Hitâ-yı H1.

13b. eşk-i çeşmi: eşk hâleti H1.

14a. âteş: nakş A.

14b. rîgin: rengin Yk.

18a. cihân-dâra: cihân-dâver M,C;hudâvendâ T.

20a. âheng-i du'â eyle: anuñ anuñ eyle du'â A.

20b. elüñde:elüñden H1.

20, 21.beyitler M, T, C, N, E, nüshalarında yer değiştirmiştir./21a. tâze: hayret Yk.

22a. ser-be-ser hürrem: ber-ser-i hürrem A.

26

KIT'A-I NEŞÂTÎ*

Fe'îlâtün/ fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

- 1 Nice bir dilde bu endîşe-i dünyâ nice bir
Nice bir peyrevî-i nefsi-i hod-ârâ nice
- 2 Nice bir olmaya şemşîr-i husûmet ber-dest
Nefsi-i bed-kiş ile dâyim bu müdârâ nice bir
- 3 Böyle gafletle geçe mi dahı şâm u seherüñ
İrmeye gâyete bihûde bu sevdâ nice bir
- 4 Nice bir bü'l-hevesâne bu sefâhet dâyim
Nakd-i 'ömrüñ idesin yok yire ifnâ nice bir
- 5 Fıkr-i dünyâ ile âlûde olup bî-pervâ
Gelmeye yâduña aslâ gam-ı ferdâ nice bir
- 6 Şu'le-i âhı idüp bedraka-i râh-ı yakîn
Olmaya cilvegehüñ 'âlem-i ma'nâ nice bir
- 7 Dahı gitmez mi derûnuñdan bu tıflâne heves
Nakş-ı bî-ma'nî-i dünyâyı temâşâ nice bir
- 8 Ne bu kûrâne reviş lagziş-i pâ insâf it
Olmaya dîde-i cânuñ dahı bînâ nice bir
- 9 Zâhirüñde kanı ârâyiş-i takvâdan eser
Bâtınuñ olmaya mir'ât-ı mücellâ nice bir
- 10 Sen iken mazhar-ı kül nüsha-i esrâr-ı ezel
Yine sen bilmeyesin kendüñi hayfâ nice bir

*Bu manzume E, T, M, N, Yk nüshalarında vardır. Ve lehu M; diğer nüshalarda ise başlıksızdır. Süleymaniye Ktp. Ali Nihat Tarlan Ty.80 nolu mecmua-i eş'ârda bu manzume, "Kit'a-i Neşâtî Şeyh-i Mevlevî" başlığı ile kayıtlıdır.

1a. Bu manzumenin redifi M nüshasında "niçe bir" şeklindedir.

2a. ber-dest: hem-dest Yk.

4b.4.beytin ilk mısraı ile 3.beytin 2. mısraı Yk'da birleşip 9. beyitten sonra gelmiştir.

5b. yâduña: yâdına T,N,Yk..

9a. kanı ârâyiş: kanı bir ârâyiş T.

10a. ezel: zamân Yk.

- 11 Pâk olup jeng-i suver âyîne-i kalbünden
Rûy-ı ma'nâ dahı olmaya hüveydâ nice bir
- 12 Reng-i zerdî-i nedâmet dahı itmez mi zuhûr
Nice bir humret-i keyfiyyet-i sahbâ nice bir
- 13 Mestî-i 'ışk-ı mecâz irmedi mi pâyâne
Kendüñi eylesin 'âleme rüsvâ nice bir
- 14 Takasın gerdenüñe kendi elüñle zencîr
Kayd-ı dil-bestegî-i zülf-i mutarrâ nice bir
- 15 Nice bir keşmekeş-i ma'reke-i kün fe-yekûn
Şöhret-i 'âlem için hâlk ile gavgâ nice bir
- 16 Gevher-i zâtuñ bil kan-ı vücûduñ fehm it
Bahs-ı bîhûde-i mâhiyyet-i eşyâ nice bir
- 17 'Ârif ol cümleyi bil nokta-i vahdetde tamâm
Fikr-i taksîm-i cüz'-i lâ-yetecezzâ nice bir
- 18 Nakd-i cân ber-kef-i teslîm dahı olmayasun
Taleb-i gevher-i gencîne-i *Bathâ* nice bir
- 19 İştîyâk-ı dili 'arz it bu iki beyt ile var
Nice bir olmaya dilde bu temennâ nice bir
- 20 Nahl-ı nâzuñ dahı itmez mi sa'âdetle kıyâm
İştîyâkuñla gezüp hep ola bî-câ nice bir
- 21 Nice bir bâgrına ol seng-i siyâhı basasun
Hasret-i hâluñ ile *Ka'be*-i 'ulyâ nice bir

11a. jeng: reng Yk.

13a. pâyâne: gâyetine M, Yk.

15a. kün fe yekûn: kâne yekûn M, E, Yk.

16a. gevher M: cevher M, C, Yk.

17a. cümleyi: cümle'i E.

18b. gevher M: cevher C.

21a. basasun: atasın Yk./Not Yk'da redifler « niçe bir » dışıdır.

27

KASÎDE-İ NEŞÂTÎ BERÂY-I RİYÂZÎ-ZÂDE*

Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

- 1 Yine hengâm-ı gül eyyâm-ı zevk-i bâde-nuşândur
Yine bülbül çemende şevk ile mest ü *gazel-hândur*
- 2 Ne mümkün düşmemek âteş derûn-ı bülbül-i zâre
Yine gül âteşin câmeyle gülşende nümâyândur
- 3 'Aceb mi nâz ile pür-zîb ü zînet eylese kendin
Yine cûy-ı çemen âyînedâr-ı verd-i handândur
- 4 Safâ-yı 'ışk ile nergisler almış destine sâgâr
Sebû-yı gonçe pür-bâde dem-i bezm-i gülistândur
- 5 Zihî bezm-i neşât-ef rûz-ı gülşen kim gül ü sünbül
Birisi pîreheh-çâk u biri kakül perîşândur
- 6 Hoşâ te'sîr-i feyz-i pür-safâ-yı bâd-ı nev-rûzi
Letâfetden şerer şeb-nem duhân ebr-i dür-efşândur
- 7 N'ola fânûs-ı alın lâle itse yine âmâde
Çemende şem'-i gül sad şevk ile şimdi fûrûzândur
- 8 Sâbâ bir lutf ile devr itmede sahn-ı gülistânı
Çü nefh-i pâk-i 'İsî rûh-bahş-ı cism-i bî-cândur
- 9 Açan bezm-i çemende gonçeyi böyle letâfetle
Nesîm-i dil-güşâ zevk-i nevâ-yı 'andelîbândur
- 10 Olur mı böyle bir ra'nâ dem-i dil-keş ki gülzârüñ
Yine her kûşesinde sad sehî-kâmet hırâmândur
- 11 Behîşt-âbâd-ı dili ol kadar pür-feyz [ü]hâlet kim
Nice cûy-ı ma'ânî anda pür-cûş u hurûşândur

* Bu kaside Süleymaniye Ktp.Ali Nihat Tarlan,Ty.80(157a-159b), İzmir Milli Kütüphane 1646/3 ile Yk'den alınmıştır.Yk'da başlık: Medh-i Riyâzî-zâde.

4a. 'ışk: 'iyş Yk.

6b. şerer: yine Yk.

7b. çemende: hamîdeYk/ fûrûzândur: perîşândur Yk.

- 12 Bu bir hengâm-ı şâdîdür dili pür-şevk ider şimdi
Safâ-yı makdem-i ferhunde-i mâhdûm-ı zî-şândur
- 13 Te'âla'llâh zihî mahdûm-ı 'âlî-rütbe-i 'âlem
Ki kuhl-ı hâk-i pâyi tûtiyâ-yı dîde-i cândur
- 14 Felek-mesned hudâvendâ celilü'l-kadr-i zî-şân kim
Fürûg-ı bahtı çarh-ı rif'ate hurşîd-i rahşândur
- 15 Fazîlet-güster-i devrân ki i'câz-ı tahayyülden
Aristo nükte-i güftârnuñ derkinde hayrândur
- 16 Ser-i erbâb-ı dil ya'ni *Riyâzî-zâde* kim dâ'im
'Uluvv-ı zâtı revnak-bahş -ı mesnedgâh-ı 'irfândur
- 17 O vâlâ rütbe üstad kâmil-i 'allâme-i yektâ
Ki hem sâhib-fazîlet hem suhan-perdâz-ı devrândur
- 18 Sipîhr-i 'ilm ü fazl-ı 'âlem-ârâ neyyir-i a'zam
Serîr-i milk-i nazma husrev-i *Cemşid*-'unvândur
- 19 Fazîlet zâtına 'âlem-bahâ bir câme-i garrâ
Ma'ârif ol müferrah câmeye gevher girîbândur
- 20 Güneş kim zer- devât-ı bezm-i pâk-i fazlıdur dâ'im
Şu'a'ı dest-i pür-feyzinde kilik-i gevher-efşândur
- 21 Çerâg-ı re'yi kim şem'-i şebistân-ı ma'ârifdür
O şem'a 'akl-ı kül pervâne-i bî-tâb u sûzândur
- 22 Zamîr-i pâki ol âyîne-i sâf-ı mücellâdur
Ki râz-ı her dü 'âlem anda peydâ vü nümâyândur
- 23 'Uluvv-ı kadri ol kasr-ı mu'allâdur ki rif'atden
Gül-i zer-mîhi encüm câmı hurşîd-i dırahşândur

14b. hurşîd-i: rahşândur; mihr-i dırahşândur Yk.

17a. rütbe: meretebe Yk.

19a. garrâ: zîbâ Yk.

19b. gevher: gûyâ Yk.

20a. Güneş kim zer: Safâdur bî Yk.

- 24 Hayâl-i nâzüki hâlet-fezâ-yı meşreb-i dâniş
Mezâyâ-yı kelâmı neşve-bahş-ı rûh-ı ‘irfândur
- 25 Dür-i dânişle memlû tâb’ı bir deryâ-yı bî-sâhil
Gül-i i‘câz ile pür nazmı bir ra’nâ gülistândur
- 26 Cemâl-i şâhid-i ma’nâya kim hâlet-dih-i dıldür
Sütür-ı hatt-ı nazmı ‘anberin zülf-i perîşândur
- 27 Letâfet ol kadar nazmında kim her ma’nî-i pâki
Neşât-efrûz-ı tab’-ı pür-safâ-yı nükte-sencândur
- 28 Nedür nazmında ol rengin edâlar sad letâfetle
Ki gûyâ her biri rahşende bir la’l-ı Bedâhşândur
- 29 Hudâvendâ sen ol ‘allâme-i yektâ-yı devrânsın
Ki zât-ı kâmilün şâyeste-i sad rif’at u şândur
- 30 Kusûrum lutf ile ma’zûr dut vasf-ı cemîlünde
Nice demdür gam u endûh ile hâtır perîşândur
- 31 Figân sad âh ile çarh-ı denî-i sifle-perverden
Ki gûn-a-gûn sitemle cevri mâhsûs-ı dil ü cândur
- 32 Şikâyet baht-ı zâlim hûy-ı nâ-hemvâr-ı ser-keşden
Sitemgerlikde dâ’im çarh ile hem-‘ahd u peymândur
- 33 Hemîşe çekdügi ‘işretgeh-i gamda dil-i zârûn
Ya hûn-âb-ı ciger yâ kâse-i pür-zehr-i hicrândur
- 34 Giyâhı nişter-i zehr-i belâ hâki heme âteş
Gönül bir tîh-i pür-hasretde ser-gerdân u hayrândur
- 35 Ser-i dil zahmdâr-ı seng-i gam ma’mûre-i hâtır
Hücûm-ı seyl-i pür-cûş-ı sitemle cümle vîrândur

---

25. beyit Yk’de yok.

26a. Ruh-ı ma’nâya kim ra’nâ ‘arûs-ı... dil-beste Yk.

26b. Sütür: sevâd Yk.

27a. ma’nî: gevher Yk.

30. beyit Yk’da yok.

32a.hûy: çün Tarlan.

33a. hasretgeh-i: ‘işretgeh-i AT(Tarlan).

34b. hasretde : âfetde Yk.

- 36 Müyesser olmadı 'âlemde hergiz kâm-yâb olmak
Dem-â-dem çarh-ı dûn 'aks-i murâdum üzre gerdândur
- 37 Zebânımdan dimiş gûyâ bu beyt-i şekve-âmîzi
Ol üstâd-ı cihân kim ser-firâz-ı nükte-gûyândur
- 38 Kafâya sîlî-i cevri felek gelmektedir dâ'im
Dil-i şeydâ gam-ı devrân ile ser-der-giribândur
- 39 Kasîde irdi pâyana Neşâtî gel du'â eyle
Du'â-yı pâki zîrâ vird-i yârân-ı sunhan-dândur
- 40 Vücûd-ı pâkini dâ'im hatâdan hıfz ide Bâri
Çemende tâ ki nergis genc-i gülzâre nigehbândur

36.beyit Yk'da yok.

40b. Çemende: Hemîşe Yk.

TAHMÎS *

Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

Ne bâguñ servisin ser-der-hevâ-yı kâmetüñ kimdür
 Ne şahuñ verdisin mecrûh-ı hâr-ı hasretüñ kimdür
 Ne kânuñ la'lisin hâhiş-nümâ-yı kıymetüñ kimdür
 Ne bezmüñ şem'isin pervâne-i bî-tâkatüñ kimdür
 Ne bürcüñ mâhısın pertev-perest-i tal'atuñ kimdür

Geçer mi 'ömr-i 'âşık dâg-ı hasretle cefâlarda
 Kalur mı küşe-gîr-i hecr olup künc-i belâlarda
 'Aceb kimdür nedîm-i bezm-i hâsuñ mübtelâlarda
 Kimüñle leb-be-leb zânû-be-zânûsın safâlarda
 Sebûveş hem-nişînüñ câmveş hem-sohbetüñ kimdür

Neden ehl-i dile dâ'im cefâ iy çarh-ı dûn-perver
 Kimi cevrüñle dem-beste kimi pür-dâg-ı gam yek-ser
 Cihânda var mı bilmem lutfuña bir vech ile mazhar
 Olurken câna resm-i dâg-ı mihnet sunduguñ sâgâr
 Senüñ ey çarh-ı dûn memnûn-ı câm-ı 'işretüñ kimdür

Degül dirken visâlün oldı şevk-efgen hele şimdi
 Ferâmûş eyledüñ ben nâ-tüvânı sen hele şimdi
 Dile künc-i firâkı eyledüñ mesken hele şimdi
 Şikâr-ı şâhne-i hicrânuñ oldum ben hele şimdi
 'Aceb âsûde ser-mest-i gurûr-ı vuslatuñ kimdür

Hoşâ ol dem ki olup mâhrem-i bezm-i hoş-âyîñüñ
 Neşâtîveş çekerdüm silk-i medhe la'l-ı rengînüñ
 İderdüm hükmin icrâ elde kilik-i gevher-âgînüñ
 Mâkâmın bilsün ehl-i şevkden kim tutdı *Sâbrîñüñ*
 'Aceb şimdi terennüm-sâz-ı bezm-i midhatüñ kimdür

17. yüzyıl şairlerinden Sabrî'nin gazeline Neşatî'nin yazdığı bu tahmis C, Ü2, Ü3 ve Yk nüshalarından alınmıştır.

I/3. hâhiş-nümâ : hâhiş-gerân Yk.

II/2. küşe-gîr: küşe C, Ü3.

II/4. Kimüñle: Kime geh C, Ü2.

III/1. cefâ iy: cefâ-yı Ü3.

3. lutfuña bir vech ile: hüsn ile olmuş hele Ü3.

4. senüñ: 'aceb Ü3.

IV/1. degül: gönül C, Ü2.

2.Neden 'uşşâka itmek hecr ile mesken hele şimdi Ü3.

2 ve 3. mısralar Ü3'te yer değiştirmiştir.

4. Figâr-ı şâhne-i hicrânuñ oldum ben hele şimdi Ü2.

5. âsûde: senüñ Ü3.

V/1 Hoşâ ol dem ki olup mahrem-i bezm-i hoş-ayîñüñ Ü2: Hoşâ ol dem ki mutrıb-ı bezm-i hoş-âyîñü:.

V/2. medhe: gevher Yk.

V/4. makâmuñ: makâmın Ü2.

V/5. terennüm-sâz: terennüm-rîz Ü2, Ü3.

MURABBA‘*

Mef‘ûlü/mefâ‘îlü/mefâ‘îlü/fe‘ûlün

İy ruhları gül gonçe dehen lebleri kandüm
 Gülzâr-ı cihân içre boyı serv-i bülendüm
 Kılduñ beni mecnûn yine iy zülfi kemendüm
 Derviş Çelebim gonçe gülüm şâh-levendüm

İy gonçe-lebüm lâle-ruhum serv-i revânum
 Bülbül gibi arturma benüm zâr-ı nihânum
 Pir eyledi ‘ışkuñ beni öldüm nemed-pûşum
 Derviş Çelebim gonçe gülüm şâh-levendüm

Bezm-i gamuña bu dil-i şeydâ olalı tuş
 Hecr ü elemüñ derdini ‘ışkuñla ider nûş
 Âbdaluñ olup ‘ışkun ile oldı nemed-pûş
 Derviş Çelebim gonçe gülüm şâh-levendüm

Ben tekye-i ‘ışkuñda senüñ olalı ‘uryân
 Esrâr-ı lebüñ şevkiyile vâlih ü hayrân
 Âşüfte vü rüsvâ iderem çâk-i girîbân
 Derviş Çelebim gonçe gülüm şâh-levendüm

Baş koşalı leylî saçuña bu dil-i mâhzûn
 Hecr-i ruhuñ eyler görenüñ başını gül-gûn
 Kapuñda Neşâtî kulinuñ hâli dîger-gûn
 Derviş Çelebim gonçe gülüm şâh-levendüm

* Bu murabba Topkapı Sarayı Müzesi Ktp.ty.H.1073 nolu mecmuadan alınmıştır.

GAZELİYYÂT

HARFÜ'L-ELİF

-1-

Müfte' ilün/fâ' ilün/müfte' ilün/fâ' ilün

- 1 Zâd-ı reh-i 'ışk kim zevk-i fenâdur baña
Şu'le-i âh-ı derûn râh-nümâdur baña
- 2 Seyr-i bahâr eylesem bâgda bî-rûy-ı yâr
Her güli bir şu'le-i sûz-fezâdur baña
- 3 Çâh-ı zekan kim dile oldı bilûrîn câm
Leb degül ol câm ile râh-ı safâdur baña
- 4 Husrev-i 'ışkâm ki ger sîb-i zenahdân-ı yâr
Dest-hoş-ı ârzû olsa sezâdur baña
- 5 Olsa Neşâtî n'ola sırr-ı hikem her sözüüm
Levh-i dil âyîne-i gayb-nümâdur baña

-2-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 'Âşık olurdu fikr-i leb-i yârdan cüdâ
Olsaydı âb gevher-i şehvârdan cüdâ
- 2 Dil târ-târ-ı gussa vü cân çâk-çâk-i gam
Mânend-i şâne zülf-i siyehkârdan cüdâ

1/1a. zâd: zâr Ü.

1/3a. Çâh: Mâh Yk.

1/3b ile 4b,H1, Yk'da yer değiştirmiştir.

2/1a. olurdu: olursa T.

- 3 İtmiş sevâd-ı hatt-ı ruhın dilde cilveger
Dâ'im duhânı eylemeyen nârdan cüdâ
- 4 Eksük degül kazâ ser-i erbâb-ı kibrden
Tîg olmasa n'ola ser-i kûhsârdan cüdâ
- 5 Olmaz Neşâtîya keder-i jeng -i hecr ile
Mir'ât-ı sîne 'aks-i ruh-ı yârdan cüdâ

-3-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/ mefâ'ilü/fâ'ilü

- 1 Ol pür-cefâyı gör ki olup 'âlem-âşinâ
Olmaz benümle cân da nisâr itsem âşinâ
- 2 Böyle kaçır mı cân ile dil-dâdesinden âh
Olmaz mı ol perî 'aceb âdem -âşinâ
- 3 La'l-i lebiyle olmadı hergiz nemek-feşân
Zahm-ı derûnum olmaya tâ merhem âşinâ
- 4 Leb teşne gonçe-i dili pejmürde eyledüñ
Olmak ümîdin eyleyerek şeb-nem âşinâ
- 5 Gelmez keder cefâ-yı felekden Neşâtîya
Ol rind-i 'ışka kim ola câm-ı Cem âşinâ

2/5a. jeng: reng Yk.

3. gazel M, H2'de yoktur.

3/2b. 'aceb: 'acabâ D, H1.

-4*-

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- 1 Zihî fûrûg ki virmiş şarâb-ı nâb saña
Bakınca hîre olur çeşm-i âftâb saña
- 2 Hoşâ letâfet-i te'sir-i feyz kim virmiş
Şarâba tâb u terâvet ruhuñ şarâb saña
- 3 Gören olur seni lâbüd olursa ger *Cibrîl*
Siyâh-mestî-i çeşmüñle dil-harâb saña
- 4 Sâbâ mıdur tokınan zülfine yâhud şâne
Nedendür ey dil-i şeydâ bu ıztırâb saña
- 5 Virürse gamzesi ruhsat Neşâtîya yârüñ
Nezâre-i ruhına var mı dilde tâb saña

---

* 4. Nolu gazel Topkapı Sarayı Müzesi Ktp.Ty.1127'de aşağıdaki gibi yer almıştır:

Olursa bâ'is-i tündi şarâb-ı nâb saña
Bakınca lerze tutar çeşm-i âftâb saña

O şûha hûn-ı dilüm iy sûrâhi 'arz eyle
Düşerse meclis-i cânânedede cevâb aña

Sabâ mıdur tokınan zülfine yâhud şâne
Nedendür iy dil-i şeydâ bu ıztırâb saña

Gören olur seni lâbüd olursa ger *Cibrîl*
Siyâh-mestî-i çeşmüñle dil-harâb saña

Neşâtîyâ ne bu feryâd dirse ger dilber
Nedür sükûtdan özge nefy-i cevâb saña

4/1a. Zihî fûrûg ki virmiş şarâb-ı nâb sana; Nedür bu tab ki virmiş şarab-ı nab saña D, H1, H2, Yk.

2b. tâb u: tâb-ı Yk.

2b. tâb u: tâb-ı M, E.

3a. ger *Cibrîl*: olursa Cebra'il N.

3b. çeşmüñle: hüsnüñle H2, Yk.

-5-*

Mef'ûlü/mefâ'ilün/mef'ûlü/mefâ'ilün

- 1 Çeşmüñ mey-i 'işveyle mestâne degül mi yâ
Kasd-ı nıgeh-i mestüñ hep câne degül mi yâ
- 2 Olsa ne 'aceb 'âlem evza'uña dil-beste
El-hâk heme -etvâruñ rindâne degül mi yâ
- 3 Olsam n'ola 'ışkuñla rüsvây-ı heme 'âlem
Dil mest-i mahâbbet cân dîvâne degül mi yâ
- 4 Ursa ne 'aceb kendin şem'-i ruhuña bî-bâk
Dil bezm-i mahabbetde pervâne degül mi yâ
- 5 Gamzeñden emîn olmak mümkin mi Neşâtîveş
Hançer be-kef-i fitne mestâne degül mi yâ

HARFÜ'L-BÂ**-6-**

Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- 1 Gerd-i sad gamla ki âlûde akâr cûy-ı taleb
Ola mı 'aks-i temâşâ-yı meh-i rûyı taleb
- 2 Pây-ı dil âbiledâr olmaz idi olmasa ger
Rîze- seng-i elem-i ye's ile pür gûy-ı taleb

5. Gazel M, T, N, H2 nüshalarında yoktur.

5/2b. heme: kamu Yk.

6. gazel M'de yoktur.

6/1b. meh-i: nıgeh Yk.

2b. rîze: rîze-i D, H1.

- 3 Yeter iy ye's yeter hışm ile bu çîn-i cebîn
Tengdür havsala-i kûşe-i ebrû-yı taleb
- 4 Eylesün 'ışk hemân himmet-i pâkin derkâr
İrişür menzile elbetde tekâpû-yı taleb
- 5 Şâh-ı ümmîd-i Neşâtî nice olsun sîr-âb
Bâg-ı dilde katı âheste akâr cûy-ı taleb

-7-

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

[29b]

- 1 Gögerdi rûy-ı hevâ zâhir oldı sanma sehâb
Çemende berf ile bâz-ı sefîde döndi gurâb
- 2 Ne nakş göstere eyyâma müşa'bid-i sermâ
Ki hem-çü âyîne yah-beste oldı safha-i âb
- 3 Cihân ki yek-sere yah-bestedür n'ola şimdi
Olursa bezmde yah-pûş âteşîn mey-i nâb
- 4 Nedür bu şiddet-i sermâ ki sanma hâkister
Geyürdi ahker-i sûzâna havfdan sincâb
- 5 Gezend-i bâd-ı şitâdan Neşâtîyâ şimdi
Sehâbı perde dutar şem' mihr-i 'âlem-tâb

7/1. Beyit M nüshasında şöyledir:

Kalur mı efser-i Cemden safâda câm-ı şarâb
Ya reşk-i çetr-i Sıkender degül mi anda habâb

7/1b. sehâb: habâb Yk.

7/2a. eyyâma müşa'bid-i sermâ: âba müşa'bid-i sermâ M: eyyâm-ı şu'be-i sermâ D.

7/4b. havfdan sincâb M, H2, E; havfdan sehâb Ü; havf-ı dey çü sehâb D, H1; havf-ı dey sincâb H1, N.

7/5b. sehâbı: sehâb Ü,D, Yk/ şem': şimdi N.

-8-

Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/ mefâ'îlün

[30a]

- 1 Gülistân-ı dilüñ kim gülleri dâg -ı belâdur hep
Nesîmi âh-ı hasret cûyı eşk-i gam-fezâdur hep
- 2 Perîşân olmamak mümkün midür 'ıškuñda diller kim
O müşgîn turra-i pür-ham gibi ser-der-hevâdur hep
- 3 N'ola hûn-ı ciğer rîzân olursa şîşe-i dilden
Gelen dest-i sitemle dem-be-dem seng-i cefâdur hep
- 4 Göñül pür-tâb-ı hasret 'ışk ile ben âteşem âteş
Mezâyâ-yı kelâmüm ser-be-ser sûz-âşinâdur hep
- 5 Neşâtiveş ki sad âşûb ile hâtır perîşândur
Bu şûr u fitneye bâ'is o kâfir mâcerâdur hep

-9-

Mef'ûlü/fâ'îlâtü/mefâ'îlü/fâ'îlün

- 1 Buldukça 'aks-i bâde ile gâh gâh tâb
Seyr-i cemâl-i yâre getirmez nigâh tâb
- 2 Bak zîr-i turradan ruhına la'lin it hayâl
İnkâr olur mı bâde ile zevk-i mâhtâb
- 3 Çeşmi siyâh-mest-i füsûn dest-i nâz yine
Ebrû-yı dil-keşi iki tîg-ı siyâh-tâb
- 4 Düşmez mi cur'a gibi varup hâk-i pâyine
Sâgar be-kef o şûhı gören şeb-külâh-tâb

8/1a. dâg: bâg Yk.

8/1b. cûy: bûy D.

9/1a. tâb: âb Yk.

9/3a. nâz yine : nâzına M, H2, N, Yk; nâz ile H1.

- 5 İtmez Neşâtîya eser ol cevı-pîşeye
Salsa cihâna her ne kadar sûz-ı âh tâb

-10-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Gülden derûn-ı lâleye düşdükce gâh tâb
Gûyâ be-dîd olur *Çeh-i Nahşebde* mâhtâb
- 2 Gül açdı sînesin n'ola olsa benefşe de
Ser-germî-i letâfet ile şeb-külâh tâb
- 3 Çîn-i cebîn-i gül dil-i bülbülde kor mı hûş
'Arz-ı niyâz kande getirmez nigâh tâb
- 4 Eşcar-ı bâgdan ki düşer cûya sâyeler
Şâh-ı bahâr tıgını eyler siyâh-tâb
- 5 Dil-sûz nâlelerle Neşâtî gibi yine
Bülbül cihâna salmada her subhgâh tâb

-11-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

[30b]

- 1 Saldukca şebde meş'ale-i lâle gâh tâb
Eyler fûrûgı bezm-i güli reşk-i mâhtâb
- 2 Gör inkılâb-ı 'âlemi bak tıg-ı sûsene
Her rûz jeng-horde vü her şeb siyâh-tâb

9/5b. salsa: salmasa H1./sûz': şûr Yk.

10/2b. letâfet ile: mahabbet ile T.

10/3b. kande: fitne N.

10/4a. Eşcâr-ı bâgda çü düşer suya sâyeler D/ bâgdan: bâgda H1.

10/5a. nâlelerle: nâle ile C.

- 3 Kâbil midür bu tâbiş-i nûr-ı cemâl ile
Ol aftâb-ı hüsne getürmek nigâh tâb
- 4 Gör hâlet-i mahabbeti zevk-i fenâyile
Meclisde şem‘ gâhî olur şeb-külâh-tâb
- 5 Gördüm Neşâtîya gice âsâr-ı sûzişin
Salmış sipihre hasret ile sûz-ı âh tâb

HARFÜ’T-TA*

-12 -

Mef‘ûlü/mefâ‘îlü/mefâ‘îlü/fe‘ûlün

- 1 Gâhî ki gele nâz ile reftare o kâmet
Dünyâyı dutar şûriş-i gavgâ-yı kıyâmet
- 2 Ol tâb mı var dilde ki ‘arz eyleye hâlin
Virmiş turalum gamzeleri lutf ile ruhsat
- 3 Hat sanma o bir nüsha-i i‘câz-nümâdur
Zâhir dile anda niçe ma‘nâ-yı mahâbbet
- 4 Sâgar gül-i bî-hâr u sebû gonca-i ser-sebz
Pür zîb ü safâ olsa n’ola gülşen-i ‘işret
- 5 Zeyn itmede güllerle ruh-ı yâri Neşâtî
Germiyyet-i sahbâda olan feyz-i tarâvet

11/3b. getürmek: getürmez H2.

11/4a. fenâyile: kabâyile Yk.

11/5b. sûz: şûr H1.

* Harfû’t-tâ: Velehû tâ M.

12. Gazel M, T, C , N, H2 nüshalarında yoktur.

12/1b. şûriş: sûziş D.

12/4b. zîb ü: zîb-i H1.

-13-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Çekdükce mey-i nâzı o çeşm-i siyeh-i mest
Bir âfet olur 'âleme her bir nigeş-i mest
- 2 Her kûşede sad şevk ile biñ hû da mı koymaz
Gâhî ki hırâm eyleye ol kec-küleş-i mest
[31a]
- 3 Bulmaz yine mey-hânedeki hâleti hergiz
Gülzâr-ı bihişt olsa eger câygeş-i mest
- 4 Ahsente zihî mezheb-i 'uşşâka ki anda
Def'-i gam-ı dil-dârdur güneş-i mest
- 5 Bilmem nice olur hâl Neşâtî bir olursa
Ol gamze-i pür-fitne ile ol nigeş-i mest

-14-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Gamzeñ ki ola böyle füsûnkâr-ı mahabbet
Eyler dil-i Cibrîli griftâr-ı mahabbet
- 2 Sad fitne ile turralaruñ olsa da hem-dest
Olmaz yine gamzeñ gibi mekkâr-ı mahabbet
- 3 Hem âfet-i dil hem sebep-i râhat-ı cândur
Uymaz hele birbirine etvâr-ı mahabbet

13/1a. çekdükce: içdükce D,Yk.

13/2a. koymaz: olmaz D / Bu mısra N, H1, H2, E de 3a'dır.

13/3a.Olmaz yine ser-germ-safa-yı ruh-ı sâki M(nüşa); germ-safâ: germ-hevâ T/ biñ: bir H1.

13/3b. olsa: ola T.

13/5a.bilmem: görsem N; evvel H1.

14.Gazel M, T, C, N, H2, E nüshalarında yoktur.

- 4 Nâzuñda olan hâleti bulmaz dil-i ‘âşık
İtseñ ne kadar lutf ile izhâr-ı mahabbet
- 5 Cevrũnde n’ola başka safâ bulsa Neşâtî
‘Âşık mıdur ol kim ola gam-hâr-ı mahabbet

HARFÜ’L-CİM

-15-

Mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

- 1 Sabâdan kim ola gîsû-yı dilber râst gâhî kec
Olur hâl-i dil-i ‘uşşâk yek-ser râst gâhî kec
- 2 Hazer iy fitne kim hançer be-kef mestâne ol âfet
Gelür meyhânedden destâr ber-ser râst gâhî kec
- 3 Ol ebrûlar ki sâkî kible-i cândur rükû‘ın gör
Sürâhî gerdenin meclisde eyler râst gâhî kec
- 4 Olur tîr ü kemân gülşende kasd-ı bülbül-i zâre
Sâbâdan kim ola şâh-ı gül-i ter râst gâhî kec
- 5 Hayâl-ı ebrûvân u kadd-i dilberle Neşâtîveş
Olur hâl-i dil-i endûh-perver râst gâhî kec

-16-

Fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Bî-safâ-yı ‘ışk olup bî-derd-i yâr olmak da güç
Bir sitemger âfetüñ cevriyle zâr olmak da güç

[31b]

- 2 Evc-i istîgnâda pervâz itmedigin murg-ı dil
Pây-bend-i ‘ışk ile âşüftekar olmak da güç
- 3 Bir nigâh-ı gamzeve tâkat getirmezken gönül
Günde biñ tîr-i cefâya sînedâr olmak da güç
- 4 Va‘de-i ferdâsına gâhî iderdüm i‘timâd
Hayret-âlûd-ı belâ-yı intizâr olmak da güç
- 5 Gerçi yok tâkat Neşâtî seyr-i didâr itmege
Kûşe-gir-i hasret-i didâr-ı yâr olmak da güç

HARFÜ’L-HÂ

-17-

Müfte‘ilün/fâ‘ilü/müfte‘ilün/fâ‘ilün

- 1 Geldi seher gerdişe câm-ı dırahşân-ı subh
Olsa n’ola tâb-nâk çâk-ı girîbân-ı subh
- 2 Geldi yine bir peyâm mihr-i şeh-i şevk ile
‘ÿşe sala yazdılar şevk-nüvisân-ı subh
- 3 Feyzini ‘âm eyleyüp dehre virür her seher
Şîşe-i eflâke zîb nergis-i bustân-ı subh
- 4 Pür ‘arak-ı jaledür sâgâr-ı la‘lîn-i gül
Olsa n’ola mest-i şevk yek-sere murgân-ı subh
- 5 Gelse Neşâtî n’ola raksa yine zerreler
Toldı mey-i sürh ile sâgâr-ı gerdân-ı subh

16/2 ve 3.beyit H1, H2’de yer değiştirmiştir.

16/5b. hasret: hayret D.

17/1b. tâb-nâk: tâb-nâf M, T, C, N, H2, E.

17/2a. peyâm: beyâz Yk/ şevk: şark N, H1, H2, E.

17/4b. yek-sere: yek-ser D/ murgân: mestân Yk.

17/5a. zerreler: zerresi D.

HARFÜ'R-RÂ

-18-

Mef'ûlü/fâ'ilâtün/mef'ûlü/fâ'ilâtün

- 1 Ruhâruñ üzre zülfüñ pür pîç ü tâb göster
Çün hâle her hamında bir mâhtâb göster
- 2 'Arz eyledükce 'âşık la'l-ı müzâb-ı çeşmin
Aç hokka-i dehânüñ sen dürr-i nâb göster
- 3 Olsun ol iki şemşîr cevher-nümâ-yı behcet
Ebrûlaruñda gâhî çîn-i 'itâb göster
- 4 Mestâne bir nigeble bir şûr sal ki dehre
Zühdi tamâm rüsvâ vü 'aklı harâb göster
[32a]
- 5 Resmeyle bezm-i 'ışkı iy *Mâni*-i mahabbet
Ol bezme cân-ı zârı târ-ı rebâb göster
- 6 Pertev-nümâ-yı şevk it ol nâr-ı âb-pûşı
Bezm-i safâyı sâkî pür-âb u tâb göster
- 7 Vâsf-ı hatında tarh it bir nev gazel Neşâtî
Yârâna nakş-ı sihri ber-rûy-ı âb göster

-19-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Âvâre dil ki kendi gibi bî-kârâr arar
Râz- ı derûnın açmaga bir gam-güsâr arar

18/3a. cevher: çü ber D; behcet-nümâ-yı cevher H2.

18/4b. rüsvâ vü: rüsvâ M, H1, H2, E.

18/6a. nâr-ı âb-pûşı: nâr-ı âb-pûş Ü; nâz-ı âb-nüş H1; şevk-pûşı Yk.

18/6b. pür: ber D.

- 2 Hâl-ı siyeh miyân-ı dü ebrû-yı yârda
Şeh-bâz-ı hüsndür ki per açmış şikâr arar
- 3 Çengâl-ı zülf-i pür-ham-ı müşgîn-kemend ile
Çâh-ı zekanda delv-i dili turma yâr arar
- 4 Mestâne râz-ı bülbüli bir gün açılmasun
Dâ'im dehân-ı goncâyı båd-ı bahâr arar
- 5 Dîvânçe-i derûnda Neşâtî safâ-y-ile
Vasf-ı lebûnde bir gazel-i âb-dar arar

-20- *

Fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

- 1 Cilve-i nâza 'aceb ol kad-i kâmet mi kopar
Ne bu âşûb-ı fiten yohsa kıyâmet mi kopar
- 2 Gülşen-i hüsnde o tâze ruh-ı nâz gibi
Perveriş-yâb-ı safâ gonçe-i behcet mi kopar
- 3 Zîver-i nâz gerek hüsne göre dilberde
Yohsa her sûret-i bî-câna mahabbet mi kopar
- 4 Kesb-i zûr ile hemân bî-meded-i kuvvet-i 'ışk
Lüce-i dilde olan lenger-i hasret mi kopar
- 5 Ne bu feryâd Neşâtî ney-i hâmende yine
Sîneden hasret ile yohsa şikâyet mi kopar

19/3b. turma M, D, N, H1, H2, E: turmaz Ü.

19/ 4a. râz: zâr N/ bülbüli: bülbüle Ü.

19/5a. safâyile: safâ ile E.

*.20. gazel Sadettin Nüzhet Ergun, *NEŞATÎ*, s.LVI"ten alındı.

-21-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Mihrüñ ki hum-ı çarh gibi câmı tehîdür
Mâhuñ mezeden sofrâ-i in'âmı tehîdür
- 2 İrmez elimüz mâve-i vasla dil-i zâruñ
Dâmân-ı niyâz-ı keder-encâmı tehîdür
- 3 Reh-yâb-ı visâl olsa da hayrân-ı cemâlüñ
Âgûş-ı ümîd-i dil-i nâ-kâmı tehîdür
- 4 İ'câz-ı melâhat mi degül çâh-ı zekan kim
Biñ cân u dile mahbes iken nâmı tehîdür
- 5 Bezminde Neşâtî meze yok tîre-dilânuñ
Meyden kadeh-i lâle gibi câmı tehîdür

-22-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Cilvegâh-ı nâza kim ol âfet-i meh-rû çıkâr
Her taraftan evc-i çarha şevk ile biñ hû çıkâr
[32b]
- 2 Cân atar bî-çâre dil gâhî niyâm-ı nâzdan
Kasd-ı zahm-ı cân ile ol hançer-i ebrû çıkâr
- 3 Remzden hâlî degül nakş-ı cemâl-i dil-rübâ
Hatt-ı la'li bir mu'ammâdur ki şeftâlû çıkâr
- 4 Yâsemenden ser-zede sünbül sanur seyr eyleyen
Kûşe-i destârdan kim zülf-i 'anber-bû çıkâr

21/ 4b. mahbes: meclis Ü.

22/2a. bî-çâre: bî-çâreler H1.

- 5 Demdür iy kilk-i Neşâtî şevk ile gavvâs olup
Zîb-bahş ol bahr-ı ma'nâdan yine lûlû çıkâr

-23-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Bezm-i çemende zevke sebep ney mi cû mıdur
Hûnîn terânelerle gelû-yı sebû mıdur
- 2 Hûn-ı şafakla mihri giriftâr-ı şerm iden
Dâ'im derûna âteş uran reng-i rû mıdur
- 3 Gülşen midür kenâresi olmuş benefşezâr
Ruhsâr-ı al ile o hatt-ı müşk-bû mıdur
- 4 Hayretle itdügüm bilemem hûn-ı giryeden
Mihrâb-ı ebrûvanuña kârşu vüzû mıdur
- 5 Bî-tâbî-i dimâga sebep hep Neşâtîya
Bûy-ı zükâm-rîz-i gül-i ârzû mıdur

-24-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Lutf-ı güftârında hayrân ol dehânın kim bilür
Çün kemer pür pîç ü tâb olma miyânın kim bilür
- 2 Gamzesin mestâne seyr it itme câmindan su'âl
Kuhl-ı çeşmin kıl temâşâ sürmedânın kim bilür
- 3 Keşf-i râza dilde yok cür'et hücûm-ı nâzdan
'Arz-ı hâle ol şeh-i hüsnüñ zamânın kim bilür

23/2a. hûn-ı şafakla: hûnîn şafak T, C.

23/2b. rû: bu H1,Ü.

24/1b. kemer: meger D.

- 4 Sen hele kendüñ tedârük üzre ol iy murg-ı dil
Kasd-ı şeh-bâz-ı dü çeşm-i cân-sitânın kim bilür
- 5 Söz Neşâtî böyle hoş-tâb'âne bî-pervâ gerek
Şâ'irüñ i'câz ile sihr-i beyânın kim bilür

-25-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Feryâd-ı dil ki sine-i gam-hârdan gelür
Bir nâledür ki ol pes-i dîvârdan gelür
- 2 Fitne salâ-yı el-hazer eyler şitâb ile
Ol şeh ki mest hâne-i hammârdan gelür
- 3 Hamyâze-rîz-i bâdesidür câm-ı âftâb
Ol neş'e kim dile nige-h-i yârdan gelür
- 4 Gül-güne-i cemâle olur zîb-bahş-ı reng
Her katre hûn ki çeşm-i güher-bârdan gelür
- 5 Kâlâ-yı sâbrı gâret iden düzd-i gamzedür
Sorsañ Neşâtiyâ yine inkârdan gelür

-26-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Şevk-i cemâl gâh nihân geh be-dîd olur
Berk-i visâl gâh nihân geh be-dîd olur

24/5a. bî-pervâ: bî-pervâ ne Ü.

25/2a. salâ-yı: salalı D.

25/4a. olur: olup N.

25/5a. düzd: derd Ü.

26. gazel M, N, E nüshalarından alınmıştır.

- 2 Ebrûsı zîr-i turrada gûyâ sehâbdan
Şekl-i hilâl gâh nihân geh be-dîd olur
- 3 Bir dâmdur o turra ki tahrîk-i bâd ile
Çün dâne-i hâl gâh nihân geh be-dîd olur
- 4 Mir'ât-ı dil ki râz-nümâ-yı dü kevndür
Gerd-i melâl gâh nihân geh be-dîd olur
- 5 Çün kirm-i tâb-dâde-i şeb çarh-ı feyzden
Necm-i hayâl gâh nihân geh be-dîd olur
- 6 Zîr-i külâhdan ham-ı zülfi degül çıkan
Cîm-i cemâl gâh nihân geh be-dîd olur
- 7 Şevk-i hücûm-ı 'ışk ile her şeb Neşâtîya
Sad vecd ü hâl gâh nihân geh be-dîd olur

-27-

Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

[33a]

- 1 Meclise sâkî-i gül-çihre ki câm-âver olur
Rûh-ı Cemden dil-i rindâna peyâm-âver olur
- 2 İtse gülzâre güzer bâd-ı sâba kûyuñdan
Çemenüñ raks-künân hâkı kıyâm-âver olur
- 3 Gamze tîrin hedef-i câna ki per-tâb eyler
Nâz dâmen-be-miyân aña sihâm-âver olur
- 4 Selb idüp 'aklı geçen nâm u nişân kaydından
Defter-i 'ışkda Mecnûn gibi nâm-âver olur

26/4a. râz M: kâr N.

26/6a. zülfi M, E: ebrû N;.

27. gazelin ilk iki beyti esas nüshada rübailer arasında yazılmış.

27/1b. dil: yine N.

- 5 Kâm-ı dünyâyı Neşâtî gibi nâ-çîz gören
Devlet-i 'ışkda her vech ile kâm-âver olur

-28-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Hattuñ ki zir-i turrada gâhî nihân olur
Gûyâ keminde fitne sipâhı nihân olur
- 2 Oldukça tâb-dâde ruhuñ zîr-i turradan
Çarhuñ sehâb-ı şerm ile mâhı nihân olur
- 3 Rahşende necm-i bahtum olur münkesif kaçan
Gîsûlarında hâl-i siyâhı nihân olur
- 4 Çeşmümde 'aks-i hançeri mestûr giryeden
Gûyâ derûn-ı âbda mâhi nihân olur
- 5 İfşâ-yı râzdan hazer eyle Neşâtîya
[33b] Derd ehlinüñ figân ile âhı nihân olur

-29-

Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/fâ'ilâtün-fâ'ilün

- 1 Çeşm-i ser-mestüñ ki fart-ı nâzdan bîmâr olur
Hân mân-sûz-ı dil-i Cibrîl pür-mekkâr olur
- 2 Her nigâh-ı nîm-nâzuñ dehre bir âfet salar
Zîr-i müjgânuñda gâhî fitne kim der-kâr olur

28/1b. keminde: kemînle T.

28/2a. oldukça: oldukça N.

28/5a. eyle: eyler N, H2, E.

29. gazelin 3.beyti T, C, H1, H2 nüshalarında 4.beyit olup 3 ve

5.beyitler D'de yer değiştirmiştir.

29. gazelin 5.beyti T, C, H1, H2 ve E nüshalarında yoktur; N'de 3. beyittir.

29/1b pür: bir M, D.

- 3 Gör safâ-yı 'ışkî kim dil külbe-i ahzân iken
Gâh olur kim yâd-ı ruhsârûnla Yûsufzâr olur
- 4 Gelse hattûñ hâtıra dil yâd iderken ruhlaruñ
Matla'-ı envâr iken bir mâhzen-i esrâr olur
- 5 Ol iki ebrû ki eyler tîr-i nâzın der-kemân
Fitne lertzân havf ile âşûb dest-efşâr olur
- 6 Şîve-i i'câza kim endîşe âgâz eylese
Tab'-ı pür-zûr-ı Neşâtî böyle sihr-âsâr olur

-30-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Mest-i nâz oldukca çeşmüñ âfet-i bî-bâk olur
Dest-i gamzeyle girîbân-ı verâ' sad çâk olur
- 2 Kudsiyân reşk itmemek mümkün mıdur ol sayda kim
Rahş-ı nâzuñda senüñ zîb-i ser-i fitrâk olur
- 3 Çeşm-i mihre tütüyâ eyler felek her zerresin
Ârzû-yı sâye-i kadduñle ol kim hâk olur
- 4 Gelse kûyuñdan sabâ gâhî olup 'anber-şemîm
Hâk-i pâyuñ zîb-bahş-ı dîde-i nem-nâk olur
- 5 Dâmen-i zülfe sunar bir gün Neşâtî pençesin
Şâneveş bir dil ki tîg-ı 'ışk ile sad çâk olur

29/3. Ve 5.beyitlr M'de yer değiştirmiştir.

29/4. beyit M, H1, H2, N, E'de; 5. Beyit Yk da yoktur.

29/5a. nâzın: nâzuñ D

29/5b. dest: mest N.

30/2a. ol sayda: ol demde Ü, Yk.

30/3a. zerresin: rizesin Ü

30/3b ol: dil N..

30/5b. Şâneveş: Sâyeveş Yk.

-31-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Bir dil ki tâb-ı 'ışk ile âteş-nihâd olur
Cevrûñ de görse şu'le-i şevki ziyâd olur
- 2 Her hûn-ı dîde penbe-i dâg üzre kim düşer
Hasret- zemîn-i sînede güller güşâd olur
- 3 Âh ol şarâb-ı nâzdaki lutf-ı keyfe kim
Gamzeñle 'işveye sebep-i ittihâd olur
- 4 Levh-i hayâle nakş-ı hattüñ kim çeker gönül
Aña sevâd-ı merdüm-i dîde midâd olur
- 5 Yek-rengî-i mahabbeti gör kim Neşâtîya
'Âşık sitemle pür gam iken yine şâd olur

-32-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

[34a]

- 1 Çeşmüñ ki gâhî dest-be-sahbâ-yı nâz olur
Her bir girişme hûş-rübâ-yı niyâz olur
- 2 Gamzeñ ki hışm ile çeke mestâne hancerin
'Âşık nisâr-ı cân iderek sîne-bâz olur
- 3 Mihr-i ruhuñ ki şem'-i şebistân-ı Tûrdur
Bir nîm-zerre şu'lesi 'âlem-güdâz olur

31/2b. sînede: sîne vü D.

31/3a. nâzdaki: nâzuña Ü; nâzdaki lutfi C, H2, E.

31/4a.hayâle: hayâl D,H1.

31/5b. 'âşık: 'âşık ki Ü.

32/3b. nîm-zerre: nim-şu'le T.

- 4 Zülfüñ ki her hamında niçe fitne bestedür
El-hâk o dil-siyeh ‘aceb sihr-sâz olur
- 5 Reşk itmemek olur mı melâ’ik Neşâtîya
Gâhî elümde hâme ki ma‘nî-tırâz olur

-33-

Mef’ûlü/mefâ’îlü/mefâ’îlü/fe’ûlün

- 1 Gamzeñ ki büt-i ‘işveger-i nâz-ı hevedür
Âşûb-ı dile bir nigeñ-i âfeti besdür
- 2 Çeşmüñ ki hümâ-sayd iki şeh-bâzdur el-hâkk
Sîmurg-ı hîred evc-i şikârında megesdür
- 3 Biz bâdiye-peymâ-yı reh-i ka‘be-i ‘ışkuz
Feryâd-ı ciger-sûz bize bâng-ı ceresdür
- 4 Müstagnî-i dehrüz ki yed-i himmetümüzde
Gülzâr-ı dü ‘âlem bir avuç hâr ile hasdur
- 5 Ol murg-ı belâ-perver-i ‘ışkuz ki Neşâtî
Her kûşe-i gülşen bize bir dâm u kafesdür

-34-

Mefâ’îlün/fe’îlâtün/mefâ’îlün/fe’îlün

- 1 Nedür o gâliye-gun hatt ile ruh çün hûr
Sevâd-ı harfî degül mi libâs-ı sûre-i nûr

32/4b. siyeh: siyâh M, H1, E.

33/1a. nâz-ı: nâz u E.

33b. gülşen: külhen N.

33/5b. dâm u kafesdür: dâm-ı kafesdür Ü,D, H1,Yk.

34/1a. ol: o M, H2, N, E.

34/1b. harfî: harf N, E.

- 2 Hücûm-ı gamze-i şûhıyla fitneler zinde
Siyâh-mestî-i çeşmiyle şehr-i dil pür-şûr
- [34b]
- 3 Ya âb-ı dîde ya hûn-âb-ı dil çeker lâbüd
Humâr-ı nâzını ref' itse gamze-i mahmûr
- 4 Hırâma gelse olup germ-cilve-i 'işve
Olur güzergeh-i nâzında fitneler mâhşûr
- 5 Bu genc-i 'ışk ki vardır Neşâtîyâ dilde
Ne deñlü olsa harâb ol kadar olur ma'mûr

-35-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Mûydan ince miyân-ı şûh-ı fettânum mıdur
Rişte-i bârîk-i dil mi yâ reg-i cânım mıdur
- 2 İstemez yüz sürdüğüm dâmânına bâ'is 'aceb
Eşk-i hûn-âlûd-ı dîde hâr-ı müjgânım mıdur
- 3 Meh midür zîr-i şafakdan gâhî tâb-endâz olan
Şu'le-pîrâ dâg-ı hûn-âlûd-ı sûzânım mıdur
- 4 Bahr-i 'ışka bî-keder saldum yine fûlk-i dili
Hızr-ı tevfik-ı mahabbet lâ-tehaf-hânım mıdur
- 5 Destine mir'ât alup bakdukca gâhî rûyına
Dirmiş ol âfet Neşâtî dahı hayrânım mıdur

34/3b. ref': def' M, D.

34/4a. olup: olur N, H2.

35/2b. dîde: dîde-i Ü.

35/3a. Meh midür zîr-i: mey midür bezm-i N.

35/3b. Şu'le- pîrâ dâg-ı hûn-âlûd-ı sûzânım mıdur(nüşha): Şu'le-i pür Ü; Şu'le ser-dag-ı...N.

-36-

Fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Şûriş-i dil ‘âşıkuñ çeşm-i terinden bellidür
Nev-bahâr-ı ‘ışk gül-berg-i terinden bellidür
- 2 Başka bir hâlet virür ebrûların çîn eylese
Tîg-ı pür-tâb-ı melâhat cevherinden bellidür
- 3 Kasdı ‘uşşâka sitem mi iltifât-ı nev midür
Bir nigâh-ı gamze-i nâz-âverinden bellidür
- 4 Tûde-i hâk-i mezârı küştegân-ı hasretüñ
Sebze-i hâbide-i gam-güsterinden bellidür
- 5 Ketm-i ‘ışk eyleser de ‘âşık Neşâtîveş yine
Zerdî-i ruhsâr ile çeşm-i terinden bellidür

-37-

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 Misâl-i çeşm-i bütân nerkis-i çemen mahmûr
İçen bu bâde’i mahmûr içmeyen mahmûr
- 2 ‘Aceb mi milk-i dile salsa gamzeler âşûb
Harâb-ı ‘işve nigh çeşm-i pür-fiten mahmûr
- 3 Bahâr-ı ‘âlemi câhuñ hazânı der-peydür
Olur bu meclise elbetde her gelen mahmûr
- 4 Hoşâ füzûnî-i keyf-i mey-i mahabbet kim
Harâb-ı ‘ışk yatur *Kays* u *Kûhken* mahmûr

36/3a. mi: yâ M, N, H2, E.

36/3b. nâz: gam D.

36/5a. yine: n’ola E, H2.

37/1b. bâde’i: bâdeyi M, D.

37/3a. ‘âlem-i: ‘âlemi N: /der-peydür: pey-der-pey T.

- 5 Bilür mi telhî-i kâm-ı dili Neşâtîveş
Humâr-ı hecr ile ‘âlemde olmayan mahmûr

-38-

Mef’ûlü/fâ’ilâtü/mefâ’îlü/fâ’ilün

[35a]

- 1 Bâg-ı ruhında sebze-i nev kim demîdedür
Mir’ât-ı sine âyîne-i jeng-dîdedür
- 2 Bînî-i pâkine elif-i ân disem n’ola
Ebrû-yı dil-keşi aña medd-i keşîdedür
- 3 Virdük fenâya ‘ışka düşelden vücûdumuz
Bizden yine o gözleri âhû remîdedür
- 4 Seyr eyle hâlet-i dil-i pür-hûmı gonçede
Açılsa şevk ile yine câme-derîdedür
- 5 Çek mîve-i visâlden el kim Neşâtîya
Ol tâze nahl-ı nâz dahı nev-resîdedür

-39-

Mefâ’ilün/fe’ilâtün/mefâ’ilün/fe’ilün

- 1 Göñül ki dâg ile vâdî-i lâlezâre döner
Sirişk-i dîdelerüm cûy-ı bî-kârâre döner
- 2 Benem o zâr-ı belâ-keş ki gird-bâdâsâ
Serümde dûd-ı derûnumla biñ şerâre döner

38. gazel T, C , H2 nüshalarında yoktur; M’de kenarda yazılmıştır.

38/4a. hûn: hûn-ı H1, E/ gonçede: gonçeden D.

39/2b. dûd: derd N.

- 3 Ne gerdişinde safâ var ne meclisinde neşât
Şikeste câmı mehûñ bilmezın ne kâre döner
- 4 Şarâba kim düşe ruhsâr-ı yârdan pertev
Elinde sâgâr-ı mey mihr-i tâbdâre döner
- 5 ‘Aceb mi olsa Neşâtî gamuñla ser-gerdân
Miyân-ı lüccede keştî-i pâre pâre döner

-40-

Mef’ûlü/mefâ’îlü/mefâ’îlü/fe’ûlün

- 1 Ser-mest-i ezel bezm-i mey-i sâgarı neyler
Hoş-hâl-ı fenâ gülşen-i verd-i teri neyler
- 2 ‘Uryânî-i subh-dem-i haşri bilen ‘ârif
Çün şem‘ giyüp farkına tâc-ı zeri neyler
- 3 Mürgânı üşürmiş başına Kays-ı dil-figâr
Hayret-zede-i deşt-i mahabbet seri neyler
- 4 İtmiş tutalum bâd ile dil tarh-ı tekellüf
Şâneyle olan renciş-i müşkilteri neyler
- 5 Olsa ne kadar hüsn ile ra’nâ dil-i ‘âşık
Bî-şîve olan dilber-i sîmîn-beri neyler
- 6 Yârâna nâzîre dimeyüp gâhî Neşâtî
Bilsem ‘acâba hâme-i sihr-âveri neyler

39/3b.bilmezın: bilmezem N

40 numaralı gazel esas nüsha ile H1, H2’de yoktur.

40/1b. hoş: hûn N.

40/4b. şâneyle: şâne ile E.

-41-

Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/ mefâ'ilün

[35b]

- 1 Görüp sûz-ı derûnum ol kadar şerm ü hicâb eyler
Ki dâ'im rûyine hâkisteri âteş nikâb eyler
- 2 Göñül bismil-geh-i gamda o murg-ı pür-belâdur kim
Dem-â-dem havf-ı tîg-ı gamzesiyle ıztrâb eyler
- 3 Düşürmez gamzeler mestâne elden sâgâr-ı nâzı
Görüñ dârü'l-emân-ı sâbrı da bir gün harâb eyler
- 4 Virür bir keyf-i tâze her nigâh-ı mesti 'uşşâka
Şarâb-ı nâz kim çeşmin o şûhuñ nîm-hâb eyler
- 5 Ne lâzım gamzeler çekmek Neşâtî tîg-ı ser-tîzin
Göñül hod nakd-i cân îsârına turmaz şitâb eyler

-42-

Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- 1 Dil ki sad çeşm ile ol şûh-ı gül-endâma bakâr
Ne ruh-ı yâsemene ne gül-i bâdama bakâr
- 2 Eylemiş câm-ı zer-enûdudını nerkis hâzır
Bezm-i gülşende hemân bâde-i gül-fâma bakâr
- 3 Bir gün elbette çözer gûy-ı girîbânımı gül
Himmat-i bâd-ı sabâyile pür ibrâma bakâr
- 4 Nâmesin elde tutup gonçe-i zanbak gûyâ
Yine şâh-ı güle ahvâlını i'lâma bakâr

41 numaralı gazel M, T, N, H2 nüshalarında yoktur.

41/2a. Göñül bismil-geh-i gamda o murg-ı rişte-pâdur kim (Ü, nüsha)

41/2a. Göñül bismil-geh-i gamda o murg-ı rişte ber-pâdur C.

42 numaralı gazel M, T, C, N, H1, H2 nüshalarında yoktur.

- 5 Seyr ider niçe gülistânı Neşâtî ‘ârif
Dîde-i cân ile kim âyîne-i câma bakâr

-43-

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 Gam-ı firâk ile dil bî-dimâg-ı hasretdür
Belâ-yı hecr ile cân dâg dâg-ı hasretdür
- 2 Çıkâr mı nahl-i ümîd-i visâl bâr-âver
Zemîn-i şûre-i dilden ki bâg-ı hasretdür
- 3 Olur mı renc-i humâr kederden âzâde
Dilüñ ki çekdügi dâ‘im ayâg-ı hasretdür
- 4 Çü *Kays* u *Kuhken* elbette menzil-i ‘âşık
Ya deşt-i vâdi-i mihnet ya dâg-ı hasretdür
- 5 ‘Aceb mi çıkmasa âhı Neşâtî-i zâruñ
[36a] Tamâm firkat ile bî-dimâg-ı hasretdür

-44-

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 Gam-ı firâk ile dil derd-nâk-ı hasretdür
Hadeng-i hecr ile cân çâk çâk-ı hasretdür
- 2 Kalur mı hecr ile bismil-geh-i mâhâbbetde
Dil-i şikeste ki dâ‘im helâk-ı hasretdür

43 numaralı gazel M, T, C, N, H1, H2 nüshalarında yoktur.

43/3a..olur mı: alur mı D.

43/4b. tâg: dâg D.

44. gazel M, T, C, N, H1, H2 nüshalarında yoktur.

- 3 Olur mı bir dahı şadı zebûn ‘aceb görmek
Dü çeşm-i dil ki keder-yâb-ı hâk-ı hasretdür
- 4 Humâr-ı gamdan olur mı gönül meger âzâd
Hemîşe çekdiği kim âb-nâk-i hasretdür
- 5 ‘Aceb mi şî‘r-i Neşâtî olursa ger pür- sûz
Semûm-ı firkat ile tâb-nâk-i hasretdür

-45-

Fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Dil ki dâ‘im çâk çâk-i gamze-i cânânedür
Nev-‘arûsân-ı gama hem âyîne hem şânedür
- 2 Gamzesi bir düzd-i çapük-dest-i nâz ü şîve kim
Kasdı dâ‘im kîse-i hûşa ya nakd-i cânédür
- 3 Câm-ı âşûbın şikest eyler serinde fitnenüñ
Gamze-i sahbâ-perest-i nâzı kim mestânedür
- 4 Cân u dil zahm-âşinâ-yı hançer-i müjgân iken
Gamze-i şûhı yine sad mertebe bî-gânedür
- 5 Pâyine yâruñ düşer dâ‘im Neşâtî şevk ile
Mest-i ‘ışkuñ vasfı lâbüd böyle dervîşânedür

44/4b.çekdiği: çekdügi D.

44/5a. olursa ger: olursa Ü; olur ise Yk..

45. gazel Milli Ktp.T.Y.FB.321 numaralı divandan alındı.

-46- *

Fe i lâ tün/fe i lâ tün/fe i lâ tün/fe i lün

- 1 Nokta-i hüsn mi hâl-i ruh-ı cânâne midür
Yoksa murgân-ı dilüñ saydı içün dâne midür
- 2 Şu‘le-i şem‘a yahud kendüyi üzmiş bî-bâk
Yanmış anda kararup ‘ışk ile pervâne midür
- 3 Şâh-ı gül miydi o bâzu-yı letâfet-güster
Kef-i destinde gül-i ter mi ya peymâne midür
- 4 Dillerüñ yine perîşânlığı var zülfinde
Lîk bâ‘is ‘acabâ bâde midür şâne midür
- 5 Gamzesinden hazer itmez dolaşur turrasına
Dil-i âvâre Neşâtî gibi dîvâne midür

HARFÜ’Z-ZÂ

-47-

Mef‘ülü/fâ‘ilâtü/mefâ‘ilü/fâ‘ilün

- 1 Biz kim gam-ı firâk ile bî-hûş-ı hasretüz
Leb-beste-i mahabbet ü hâmûş-ı hasretüz
- 2 Dökse ‘aceb mi dîde-i ter çeşme çeşmehûn
Biz mâyedâr-ı hâlet-i ser-cûş-ı hasretüz
- 3 Ol bahr-ı mevc-hîz-i gamuz biz ki rûz u şeb
Tahrîk-i bâd-ı âh ile pür-cûş-ı hasretüz

* 46. gazel İstanbul Üniv.Ktp. T.y.9727 (yk.18a) nolu mecmuadan alınmıştır.

47/2b. ser-cûş; ser-hoş D, Yk; bî-hûş M.

47/3a. rûz u şeb: rûz şeb Ü.

47/3b. -cûş: hoş D.

- 4 Biz çeşm-dûz-ı müjde vü zer-nakd-ı cân be-kef
Ser-tâ-be-pây dîde vü pür-gûş-ı hasretüz
- 5 Olduk o denlü 'ışk ile bî-tâb-ı intizâr
Dâ'im hücûm-ı za'f ile ber-dûş-ı hasretüz
- 6 Olsak 'aceb mi hem-çü Neşâtî helâk-i gam
Bezm-i belâda zehr-i keder nûş-ı hasretüz

-48-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Şemşîr-i mahabbetle ki sad pâre-i 'ışkuz
Mecrûh-ı sitem 'âşık-ı pür-yâre-i 'ışkuz
- 2 Yok derdümüze ölümden özge dahı çâre
Hâsıl bu ki mihnet-zede bî-çâre-i 'ışkuz
[36b]
- 3 Bir yirde kârâr eylemesek şimdi 'aceb mi
Sad derd-i dil-âşûb ile âvâre-i 'ışkuz
- 4 Olsak ne 'aceb gamze ile dest ü girîbân
Çıkmış yed-i tevfik ile gaddâre-i 'ışkuz
- 5 Bir cur'amuza teşne niçe Hızr Neşâtî
Gam-hâne-i vahdetde ki mey-hare-i 'ışkuz

47/5. beyit M, T, C, N, H1, H2, E nüshalarında yoktur.

48. gazel M, T, C, N, H1, H2 nüshalarında yoktur.

48/1b. yâre: pâre D.

-49-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Olsa n'ola yârân-ı safâ hurrem-i nev-rûz
Biñ 'âlem-i pür-zevke deger bir dem-i nev-rûz
- 2 Gör feyz-i bahârı ki nisâr itmede varın
Ezhâr-ı çemenzâre yine şebnem-i nev-rûz
- 3 Bir sînede yok gerd-i keder fart-ı safâdan
Ahsente zihî neşve-i câm-ı *Cem*-i nev-rûz
- 4 Böyle dem-i pür-zevkde pür-cûş iken 'uşşâk
İnsâf mıdur bülbül ola ebkem-i nev-rûz
- 5 Alsa n'ola mestâne Neşâtî ele sâgâr
İrişdi bahâr oldu cihân hem-dem-i nev-rûz

-50-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Şevkuz ki dem-i bülbül-i şeydâda nihânuz
Hûnuz ki dil-i gonçe-i hamrada nihânuz
- 2 Biz cism-i nizâr üzre döküp dâne-i eşki
Çün rişte-i cân gevher-i ma'nâda nihânuz
- 3 Olsak n'ola bî-nâm ü nişân şöhr-i 'âlem
Biz dil gibi bir turfa mu'ammâda nihânuz
- 4 Mahrem yine her hâlümüze bâd-ı sabâdur
Dâ'im şiken-i zülf-i dil-ârâda nihânuz

49. gazel M, T, N, H1, H2 nüshalarında yoktur

49/2b. çemenzâre yine: çemenzâre Ü; çemen-zâre düşerYk.

49/3b. neşve-i: neşve Ü.

- 5 Hem gül gibi rengînî-i ma'nâ-y-ile zâhir
Hem neş'e gibi hâlet-i sahbâda nihânuz
- 6 Geh câme gibi şekve-tırâz-ı gam-ı 'ışkuz
Geh nâle gibi hâme-i şekvâda nihânuz
- 7 İtdük o kadar ref'-i ta'ayyün ki Neşâtî
[37a] Âyîne-i pür-tâb-ı mücellâda nihânuz

-51-*

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/Mefâ'ilün/fe'ilün

- 1 Ne seyr-i gülşene ne cûybâre dek giderüz
Sirişk-i çeşm ile biz kûy-ı yâre dek giderüz
- 2 Yem-i mâhâbbete salduk dil-i şikestemüzi
Bu tahta-pâre ile bir kenâre dek giderüz
- 3 Bu yolda peyrev olup biz de rûh-ı *Ferhâda*
Hevâ-yı şevk be-ser kühsâre dek giderüz

50/5a. ma'nâyile: ma'nâ ile E.

50/6a. hâme: câme Ü.

* Bu gazel Milli Kütüphane, 06 Mil Yz C 4/(37a-66a)da şu şekildedir:

Refik olursa gönül kûy-ı yâre dek giderüz
Karârgâh-ı dil-i bî-karâre dek giderüz

O gül-ruha el irişmezse iy dil-i şeydâ
Bu ârzû ile bir lâle-zâre dek giderüz

Derûnumuzdaki ser-mâye-i mahabbet ile
Metâ'-ı dil bulunur bir diyâre dek giderüz

Re'îs-i zevrakını Nûh-ı vakt olursa eger
Demî müsâ'ade-i rüzgâra dek giderüz

O hasta yüzün yine gayret eyleyüp sâbır
'Îlâc-hâne-i vasl-ı nigâre dek giderüz

Gönül olmuş durur Mansûrves 'ışkında bî-karâr
Neşâtî seyr-i yâri hevesiyle o zâre dek giderüz

51/1a. cûybâr: hûybâr Ü.

51/2a. dil: ten Ü, D, M. H2, Yk

51/2b. H1'de 2b yerine 3b yer almış.

51/3b. şevk: 'ışk E, N,

- 4 Çemende sünbül ile gönümüz güşâd olmaz
Sebû be-dûş-ı safâ lâlezâre dek giderüz
- 5 Teveccüh-i dili pûyân-ı feyz idüp şimdi
Cenâb-ı pâk-i Hudâvendigâre dek giderüz
- 6 Suda‘-ı naliş-i dil ta-be-key Neşâtîveş
Şikâyet eyleyerek kûy-ı yâre dek giderüz

-52-

Mef‘ûlü/mefâ‘ilün/fe‘ûlün

- 1 Biz gamla ki reh-neverd-i ‘ışkuz*
Dil-puhhte-i germ ü serd-i ‘ışkuz
- 2 Şeb-gird-i mahabbetüz ki tâ ser
Âlûde-nümâ-yı gerd-i ‘ışkuz
- 3 Hem deşt-i belâda derd ile zâr
Hem hâne-harâb-ı nerd-i ‘ışkuz
- 4 Yok bûy-ı safâ meşâm-ı dilde
Âşüfte-dimâg-ı derd-i ‘ışkuz
- 5 Müstagnî-i ‘âlemüz ki Neşâtî
El-kıssa tamâm merd-i ‘ışkuz

* Bu gazel E, C, N nüshalarında vardır.

52/3a. deşt N, E: dest C.

52/4a. safâ N, E: vefâ C.

-53-

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1 Sînedede genc-i gam-ı ‘ışkı ki pinhân buluruz
Anda dâg-ı dili ol gence nıgehbân buluruz
- 2 Bir beyâbâna düşürdük yolumuz ‘ışk ile kim
Bün-i hârında niçe sahn-ı gülistân buluruz
- 3 Şâne sad çâk-i dü zülfün dil ü cân meftûnuñ
Çeşm-i mir’âtı dahı hüsnüñe hayrân buluruz
- 4 Mey-i ‘ıškuñla senün ‘aklı ki rüsvâ görürüz
Zühdi peymâne-keş-i meclis-i rindân buluruz
- 5 Hañçer-i gamzeñi vasf itse Neşâtî gâhî
Ser-i kilkinde mürekkeb yirine kan buluruz

-54-

Mef‘ûlü /fâ‘ilâtü/mefâ‘ilü/fâ‘ilün

- 1 Dil pâre pâre zahm ile pürdür derûnumuz
Şâhid degül mi gözden akan cûy-ı hûnumuz
- 2 Biz kim misâl-i şîşe-i mey pâk-meşrebüz
Birdür bizüm hemîşe derûn u bîrûnumuz
- 3 Biñ ‘akl-ı *Bu- ‘Alî* varamaz kasd-ı remzine
Bir nükte açsa sırr-ı hikemden cünûnumuz
- [37b]
- 4 Hayretle ıztırâb ta‘akkubda bir birin
Fark olmasa n’ola harekât u sükûnumuz

53/2a. kim: biz H1.

54/1a. Pâre pâre: Tâze tâze Yk.

54/2b. bizüm hemîşe: hemîşe bizüm Ü.

54/3a. ‘akl-ı: ‘aklı Ü/kasd: fâsd D.

54/3b. hikemden: hikmetden Ü.

- 5 Biz bir gürûh-ı bü'l-'acebüz kim Neşâtîya
Şîr-i felekle pençeleşür eñ zebûnumuz

-55-

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün (fa'lün)

- 1 Cünûn-ı 'ışkımuza hatt-ı yârdan bilürüz
Güşâyış-i dili seyr-i bahârdan bilürüz
- 2 Sebât-ı derd-i dili ıztırâb-ı hâtırdan
Karâr-ı 'ışkı dil-i bî-karârdan bilürüz
- 3 Çemende bülbül-i şeydâyı âteşin-nagme
Fürûg-ı câm-ı gül-i şu'le-bârdan bilürüz
- 4 Ne şûr salduğunu bâga neş'e-i 'ışkuñ
Figân-ı bülbül-i âşüfte-kârdan bilürüz
- 5 Şikâyet eylemezüz çarhdan Neşâtî biz
Ne gelse cânib-i Perverdigârdan bilürüz

-56-

Mef'ülü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

- 1 Biz âb-dih-i gülbün-i ibrâm-ı niyâzuz
Sîr-âb-kun-ı bâgçe-i kâm-ı niyâzuz
- 2 Hem mihr-i celî-şa'şâ'a-i subh-ı ümîdüz
Hem şem'-i ciger-suhte-i şâm-ı niyâzüz

55/2b. karar: firâr Ü/ 'ışkı: 'ışk-ı Ü/ dil-i: dili Ü.

55/3b. Fürûg: Dürûg Yk/ gül-i: güli Ü.

55/4. beyit T nüshasında yoktur.

55/5a. Neşâtî: Neşâtîyâ Ü.

56/3 ile 4.beyitler T, N, E nüshalarında yer değiştirmiştir.

56/2b. suhte-i şâm: -süz-ı meşâm Yk.

- 3 Üftâdesiyüz cur'a gibi sâkî-i nâzuñ
Biz bezm-i mahabbetde mey-âşâm-ı niyâzüz
- 4 Geh ye's ile peygûle-nişîn-i gam-ı hasret
Geh sahn-ı temennâda sebük-kâm-ı niyâzüz
- 5 Biz rind-i sebük-rûh-ı cihânuz çü Neşâtî
Ser-mest-i safâ bâde-keş-i câm-ı niyâzüz

HARFÜ'S-SİN

-57-

Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- 1 Şu'le-i âh ile kim bâdiye pûyândı *Kays*
Âteş-endâz-ı reh-i hâr-ı mugaylândı *Kays*
[38a]
- 2 Herze-gerd-i reh-i gam hâne ber-endâz-ı belâ
Hâsılı 'ışk ile bir bî-ser ü sâmândı *Kays*
- 3 Bir 'aceb hâlet-i pür-zevk getürmişdi ele
Dâ'imâ deşt-i mahabbetde hurûşândı *Kays*
- 4 Bâl-ı murgân-ı belâ perr-i külâhıydı anuñ
'Âlem-i 'ışkda bir başına sultândı *Kays*
- 5 Hırmen-i sabrı Neşâtî gibi itmişdi harâb
Şu'le-i âh ile kim bâdiye-pûyândı *Kays*

57/2a. endâz-ı belâ: endâz idi hem Yk.

57/3b. dâ'imâ: dâyimâ M, H1.

HARFÜ'Ş-ŞİN

-58-

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilâtün

- 1 Göñül hevâya uyup ârzû-yı gurbete düşmiş
Reh-i safâ diyerek hârzâr-ı hayrete düşmüş
- 2 Hatt-ı lebinde degül hâl-ı sebz şevk ile tekrâr
Ümîd-i âb-ı hayât ile Hızır zulmete düşmüş
- 3 Görüp 'arakları yir yir ruhında tâbiş-i meyden
Çemende jâle seher nevk-i hâr-ı hasrete düşmüş
- 4 Nedür letâfet-i endâm ile o gûy-ı girîbân
Tamâm câme-i 'işve o serv-kâmete düşmüş
- 5 Bahâr hattın işitmiş gibi Neşâtî sabâdan
Benefşe ser-be-zemîn pîç ü tâb-ı haclete düşmüş

-59-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Bârân-ı girye bâgçe-i râza sıgmamış
Seyl-i niyâz şâh-reh-i nâza sıgmamış
- 2 İtmiş tamâm zîr ü bem-i nâleden zuhûr
Hûnîn terâneler ki reg-i sâza sıgmamış
- 3 Olmuş hücûm-ı derd ile leb-rîz-i ıztırâb
Zevk-i sükûn derûn-ı keder-sâza sıgmamış

58/3b. hâr-ı hasrete düşmüş: hâra düşmüş T.

59/2a. itmiş: ateş T.

59/2b. terâneler ki reg-i: terâneleri görüñ Yk.; terânelerle H1,E.

- 4 Olsa ‘aceb mi ser-zede-i bustan-ı seher
Ezhâr-ı feyz gülşen-i i‘câza sıgmamış
- 5 Kâbil mi iştîrak-i mahabbet Neşâtîya
[38b] Ol nakd-ı şevk kîse-i enbâza sıgmamış

-60-

Mef‘ûlü/mefâ‘îlü/mefâ‘îlü/fe‘ûlün

- 1 Hâl-i dili ne yâr u ne agyâr ile söyleş
Ferhâd-ı belâ-keş gibi kûhsâr ile söyleş
- 2 Yetmez mi saña hem-demî-i nâle-i hasret
Ne hem-nefes ol nâye ne evtâr ile söyleş
- 3 Zulmet-kede-i gamda dilüñ sûz ü güdâzın
Dök hâke yaşuñ şem‘-i şeb-i târ ile söyleş
- 4 Gûş it cereyânında olan sıyt ü sadâyı
Var gülşene cûş-ı dili enhâr ile söyleş
- 5 Râz-ı dilüñi açma Neşâtî gibi yâre
Evvel hele ol gamze-i mekkâr ile söyleş

-61-

Mefâ‘îlün/fe‘îlâtün/mefâ‘îlün/fe‘îlün

- 1 Gönül ki câm-ı mahabbetle mest olup kalmış
Tamâm cur‘a gibi hâke pest olup kalmış

60/4a. sadâyı: safâyı Ü, M.

60/4b. dili: dil-i H1.

61/1. beyit esas nüshanın kenârında şöyledir:

Gönül ki sadme-i hayretle pest olup kalmış

Hezâr zahm be-ser ü pâ şikest olup kalmış

- 2 Çıkâr mı fikret-i hâlûñ derûn-ı ‘âşıkdan
Misâl-i Hindû-yı âteş-nişest olup kalmış
- 3 Ne hîçkâre olur şâhs-ı tâli‘üm gûyâ
Esîr-i hîregî-i pâ vü dest olup kalmış
- 4 Figân ki tündî-i bâd-ı sitemle zevrak-ı dil
Miyân-ı lücce-i gamda şikest olup kalmış
- 5 Düşüp Neşâtî harâbâta şevk-i la‘lûñle
Hevâ-yı ‘ışk be-ser mey-perest olup kalmış

-62-

Mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

- 1 O rind-i pâk-dil kim dâmen-i dünyâdan el çekmiş
Fenâ-yı dehri tuymış hâhiş-i bî-câdan el çekmiş
- 2 Fenâsın tuysa bezm-i ‘âlemüñ hurşîd için dirdüm
Humâr-ı şâhid-i nüh sâgâr-ı mînâdan el çekmiş
- 3 Görüp dür-dâne-i eşk-i dü çeşmüm pençe-i mercân
Kızârmış şermsâr-ı reşk olup deryâdan el çekmiş
- 4 Sabâ geşt eylemiş gülzârı bûy-ı zülf-i dilberle
Çenâr-ı bâgı gördüm sünbül-i ra‘nâdan el çekmiş
[39a]
- 5 Safâ-yı ‘ışk ile düşmüş Neşâtî bir ‘aceb zevke
Ki kayd-ı îñ ü ândan fikr-i her-sevdâdan el çekmiş

61/2a. ‘âşıkdan: hâtırdan E.

61/3b. hîregî-i : hîregi D, E.

62. gazel M, T, C, N nüshalarında yoktur.

62/2b. şâhid: şândan H2.

62/3b. reşk: jeng E.

-63-

Fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün

- 1 Fikr-i ruhsâruñla dil büt-hâne şeklin bağlamış
Dest-i bî-dâduñla ten vîrâne şeklin bağlamış
- 2 Mâhı yakmış tâbiş-i hüsnüñ degüldür şa'sa'a
Mihr zencîrin sürür dîvâne şeklin bağlamış
- 3 Çeşmüñe kimdür bakan hançer be-dest-i nâz iken
Hûn-ı dil nûş itmedin mestâne şeklin bağlamış
- 4 Gamze mahmûr u girişme ser-girân-ı nerm-i nâz
Kûşe-i çeşmüñ yine mey-hâne şeklin bağlamış
- 5 Hâlka-i zülfüñde hâluñ dir Neşâtiveş gören
Sayd-ı murg-ı câne dâm u dâne şeklin bağlamış

HARFÜ'T-TÂ**-64-**

Mef'ûlü/fâ'îlâtü/mefâ'îlü/fâ'îlün

- 1 Sâkî ki dergehinde gedâdur Cem-i neşât
Eyler gedâyı hüsrev-i dil-hurrem-i neşât
- 2 Degmez mi ömr-i Hızra hayât-ı Mesîh ile
Dilberle bezm-i meyde geçen bir dem-i neşât
- 3 Dil şekve-sâz hecr-i dili gâh 'ışk ile
Bir hâlet elvirür ki olur ebkem-i neşât

63. gazel Süleymaniye Ktp.(Ali Nihat Tarlan),T.y.58(yk.69b) nolu mecmuadan alınmıştır.
64/3a. Dil şekve-sâz hecr-i dili gâh vasl-ı yâr (nüsha Ü nün kenarında).
64/3b. ki: kim D.

- 4 Pejmürdedür hemîşe gül-i bahtumuz yine
Olsa çekîde şâm u seher şebnem-i neşât
- 5 Eyler Neşâtîyâ dili her kayddan hâlâs
İnkâr olur mı meyde olan ‘âlem-i neşât

-65-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 İy bezm-i şevke mutrıb-ı ferruh-dem-i neşât
Sal gûş-ı hûşa nagme-i zîr ü bem-i neşât
- 2 Bakdukca hatt-ı yâre gönül şevk-yâb olur
Hâlet-fezâ zihî çemen-i hurrem-i neşât
- 3 Yok şîşe-i kâbülde yir gonçe-i dile
Her bergi olsa bir güher-i şebnem-i neşât
- 4 Olmaz mı milk-i dilde Süleymânlık eylemek
Girmez kalur mı destümüze hâtem-i neşât
- 5 Dil zevk-i vaslı tuymadı bîm-i firâkdan
Hayfâ ki geçdi gamla Neşâtî dem-i neşât

64/5a. dili: dil D.

65/1b. gûş-ı hûşa: gûş u hûşa Ü, D, H1.

65/2b. zihî: rehi N.

65/3b. bir: pür M, H1, H2, E.

65/4a. Süleymanlık: Süleymanlıg Ü, D.

HARFÜ'L-KÂF

-66-

Fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

- 1 Olmasa cân ile dil hem-dem-i dîrîne-i 'ışk
Her biri olmaz idi vâkıf-ı gencîne-i 'ışk
[39b]
- 2 Lutf-ı tevfik-i Hudâdur ki ezelden olmuş
'ışk âyîne-i dil dil dahı âyîne-i 'ışk
- 3 Beste-pâ ol ki debistân-ı mahabbetdür bu
Yokdur iy tıfl-ı dil âzâdî-i âzîne-i 'ışk
- 4 Görinen şa'sa'a-i mihr degüldür bî-bâk
Çekdi zencîrine hurşîdi dahı kîne-i 'ışk
- 5 Bu cevâhir ki Neşâtî dökülür hâmeñden
Mahzen-i tab'uña dirsem n'ola gencîne-i 'ışk

-67-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Olsa ne kadar renc-fezâ silsile-i 'ışk
İtmez dil-i 'âşık yine hergiz gile-i 'ışk
- 2 Var her ser-i râhında niçe çâh-ı hatar-nâk
Pây-ı dil ile tayy olınur râhile-i 'ışk
- 3 Bu râbıta kim gamze-i cânân ile vardur
Mümkin mi dil-i 'âşık ile fâsıla-i 'ışk

66/2a. lutf-ı tevfik: hikmet-i lutf Ü, H1,D, Yk.

66/3b. âzîne-i: âyîne-i Ü, D,Yk.

66/5a. hâmeñden: hâmemden H1.

- 4 Ben âteşem âteş ki teb-i tâb-ı sitemle
Zeyn itdi leb-i cân u dili âbile-i ‘ışk
- 5 Olsam ne kadar şevk ile vassâf-ı mahabbet
Elbette yine nakd-ı sitemdür sıla-i ‘ışk
- 6 Biz râh-rev-i ka‘be-i cânuz çü Neşâtî
Besdür bize nâle ceres-i kâfile-i ‘ışk

-68-

Fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Nev nihâl-ı ‘ışvedür ol kâmet-i mevzûna bak
Sünbül-i bâg-ı vefâdur turra-i şeb-gûna bak
- 2 Serlerin gûy itdiler çevgân-ı ‘ışka ‘âkıbet
Himmat-i *Ferhâdî* gör insâf ile *Mecnûna* bak
- 3 Jengdâr itmiş ser-â-ser ‘âkıbet te’sîr-i âh
Yok letâfetden eser âyîne-i gerdûna bak
- 4 Kesb-i şevk it seyr-i ser-sebzî-i bâg-ı hüsn ile
Hat ber-âverde bütân-ı sebze-i gül-gûna bak
- 5 Hayret-i ‘ışkum görüp dâ‘im Neşâtî ta‘nı ko
[40a] Sen de insâf eyle gel ol çeşm-i pür-efsûna bak

67/5b. nakd-i sitemdür: nakd-i Rüstemle Ü.

67/6b. bize: bize ki H1.

68/1b. vefâ: safâ D, Yk.

68/3a. jeng-dâr: zeng-dâr H2, E.

68/4a. Kesb-i şevk itse serîr-i sebz-i bâg-ı hüsn ile: Kesb-i şevk itse ser-â-ser sebz-i bâg-ı hüsn ile D: Kesb-i şevk it seyr-i ser-sebzî-i bâg-ı hüsn ile M, N, E; Kesb-i şevk it ser-be-ser sebzî-i bâg-ı hüsn ile H1, H2.

68/4b. sebze-i: sebzine H1, H2.

68/5a. hayret: hasret Yk.

-69-

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1   Leb degül çeşme-i cân mevrîd-i i‘câz ancak
Hat degül fitne-i dil nev çemen-i râz ancak
- 2   Seyr iden gird-i lebünde hat-ı nev-hîzûnı dir
‘İsî-i la‘li yine Hızr ile dem-sâz ancak
- 3   Nedür ol serv-nümâ kaddile âheste hırâm
Perveriş-yâfte-i bâğçe-i nâz ancak
- 4   Süzilür gökde hümâ olsa da turmaz lâbüd
Murg-ı dil saydına çeşmün iki şahbâz ancak
- 5   Ney-i hâmeñde Neşâtî ne bu dil-sûz nevâ
Semt-i ‘uşşâkda bir nagme-i şeh-nâz ancak

-70-

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1   Gamze-i ‘işve ile çeşm-i füsûn-sâzına bak
‘Âşıkuñ cânına âteş bıragan nâzına bak
- 2   Tarf-ı la‘linde olan hâl-i siyâhın seyr it
Nigeh-i sihrini gör şive-i i‘câzına bak
- 3   Fitneye âfet olan turra-ı pür-tâbını gör
Âfete lerze viren gamze-i tannâzına bak

69/1a. leb: âb D.

69/1b. nev çemen-i râz M, D,E: nûr-ı çemenzâr Ü: Hat degül nev-çemen-i fitne-i dil-i zâr ancak N; Hat degül nev-çemen-i râz ancak H1, H2.

69/2b. ‘İsî-i la‘li: ‘İsî-i la‘l Ü.

69/5b. şeh-nâz: şeh-bâz H1.

70. gazel M, T, C, N, H1, H2 nüshalarında yoktur.

70/1a. gamze-i ‘işve ile: gamze-i ‘işve-i Ü ; ‘işve-i gamze-i Yk.

- 4 Biñ cihân-ı ma'nîyi bir harf ile eyler tahkîk
Güft ü gûy-ı nîgeh-i mu'cize-perdâzına bak
- 5 Söz de kalur mı Neşâtîya meger *Nef'îden*
Çeşm-i insâf ile gel kîlk-i sihir-sâzına bak

HARFÜ'L-KAF

-71-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Biñ pâre eylese dili şemşîr-i firkatüñ
Her pâresinde yine mukarrer mahabbetüñ
- 2 Hızr ü Mesîh cân ile dil-dâde-i lebüñ
Ervâh-ı kuds derd ile meftûn-ı tal'atuñ
- 3 Her bir hırâmı âfet-i sad 'akl u hûş olur
Gâhî ki nâz ile gele reftare kâmetüñ
- [40b]
- 4 Çeşmüñ ki câm-ı fitne ile hûn-ı dil çeker
Mümkin mi bir nigâhına tâkat ol âfetüñ
- 5 Yetmez mi zevk-i 'ışk Neşâtî-i zâruña
Neyler gönülde dâgdâga-i fikr-i vuslatuñ

-72-

Mef'ûlü /mefâ'ilü/mefâ'ilün/fe'ülün

- 1 Seyr eyle hat-ı zerdini ol 'ârız-ı alüñ
Gör şa'sa'asın mihr-i cihân-tâb-ı cemâlüñ

71. gazel M, T, N, H1, H2 nüshalarında yoktur.
71/2b. derd ile: derdüñe D.

- 2 Dâmında giriftâr yatur niçe hümâlar
Zîr-i ham-ı zülfinde olan dâne-i hâlûñ
- 3 Bihzâd-ı hıred resmini çekmekde ciger-hûn
Hurşîd-i cebîninde olan iki hilâlûñ
- 4 Çâk böyle neden yâre turup gögsüñi germek
Var ise yakındur senüñ iy mihr zevâlûñ
- 5 Ol gün ‘aceb olur mı Neşâtî diye dilber
Bî-çâre nedür ‘ışkum ile söyleye hâlûñ

-73-

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1 Olmayan hem-kadeh-i bâde-perestân-ı gamuñ
Bî-safâdur ne bilür zevkini mestân-ı gamuñ
- 2 Tâ ebed olmaya bir vech ile hergiz hüşyâr
Böyle kalursa eger mestî-i hayrân-ı gamuñ
- 3 Reşk-i sad Hızr u Mesîh olmamaga çâre mi var
Bir belâ-keş ki ola cân ile kurbân-ı gamuñ
- 4 Gülleri şu‘le-i cân-sûz-ı mahabbetdür hep
Hûn-ı dil olsa n’ola cûyü gülistân-ı gamuñ
- 5 Neşve-i şi‘r-i Neşâtîden alur mı behre
Olmayan hem-kadeh-i bâde-perestân-ı gamuñ

72/4b. senüñ: meger N.

72/5b. söyleye: söylese H2.

73/4a. cân-suz-ı: cân şûr-ı Ü.

73/4b. cûyü: cûy-ı Ü, D, H1, Yk.

73/5a. Neşve-i şi‘r-i Neşâtî M, T, D: Neşve şi‘r-i Neşâtî Ü.

-74-

Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Fitne meftûn-ı nigâh-ı ‘işve-bâzuñdur senüñ
‘İşve pür-âşûb-ı çeşm-i fitne-sâzüñdür senüñ
- 2 Dil esîr-i lezzet-i la‘l-ı leb-i cân-perverüñ
Cân giriftâr-ı dü zülf-i dil-nevâzüñdür senüñ
- 3 Nâz-perversin ko nâz eyleser gamzeñ eylesün
Cân u dil pür-iştiyâk-ı zevk-i nâzüñdür senüñ
- 4 Sad binâ-yı zühdi vîrân eyleyüp ber-bâd iden
Bir nigâh-ı nîm-mest-i cân-güdâzüñdür senüñ
- 5 Rûh-ı ‘Örfî kim Neşâtî dâg dâg-ı reşkdür
Dil-harâb-ı hâme-i ma‘nî-tırâzuñdur senüñ

-75-

Mef‘ûlü/mefâ‘ilü/mefâ‘ilü/fe‘ûlün

- 1 İy dil ne bu şûriş yine feryâde mi geldüñ
Her nâleye sad derd ile âmâde mi geldüñ
- 2 İy fitne ne bu gamze-i ser-mest ile ülfet
Âşûb-ı cihân olmada endâde mi geldüñ
- 3 Saçduñ yine tâze keş-â-keş dil ü cânê
İy zülf-i siyeh hâtır-ı nâ-şâde mi geldüñ

---

74. gazel Sadettin Nüzhet Ergun'un eseri ile S.Halet Ef.699/3, Yk da vardır. Bu nüshalar karşılaştırıldı.

74/4.beyit Halet Ef., Yk da şöyledir:

Aklı ser-germ-i cünûn zühdi sebû be-düş idüp

Piçiş-i zülf-i nigâh-ı cân-güdâzüñdür senüñ

74/5a. reşkdür: ‘ışkdur Yk.

74/5b. hâne: hâme Halet Ef.

75. gazel Türk Tarih Kurumu Ktp.T.y.233 'ten alınmıştır.

- 4 Tâ key bu giriftârî-i nev dilde Neşâtî
Şeb-nem gibi her gonçeye üftâde mi geldün

-76-

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 Zihî safâ diyecek ‘âlemün nesin gördük
Sitemden özge dahı hem-demün nesin gördük
- 2 Humârı derd-i ser ü neşvesi bükâ-engîz
Bu bezmgâhda câm-ı Cemün nesin gördük
- [41a]
- 3 Nişân-ı tîr-i sitem olduğundan özge meger
Derûn-ı sînede dâg -ı gamuñ nesin gördük
- 4 Hemîşe hâl-i ruhın dâmeniyle setr eyler
Biz ol dü zülf-i ham ender-hamuñ nesin gördük
- 5 Neşâtîya keder-i keşf-i râzdan gayrı
Akan bu dîde-i terden demün nesin gördük

-77-

Mef‘ûlü/mefâ‘ilü/mefâ‘ilü/fe‘ûlün

- 1 Agyâra uyup kûyuñı gavgâyile geçdük
Râz-ı dili bîgâneye ifşâyile geçdük
- 2 Cûlar gibi gülzârı gezüp yâd-ı ruhuñla
Her kûşesini zevk-i temâşâyile geçdük
- 3 Her hatvede bir der-pes idüp vâdî-i ‘aklı
Biñ merhâleyi Kays-ı sebük-pâyile geçdük

76/1b. Geçen cefâyile her bir demün nesin gördük (Ü de derkenar: nüsha)

77. gazeldeki “yile” kelimesi D, N, E’de “le” şeklindedir.

77/3a. bir: biz Ü.

- 4 Geh sâ'id-i sâkiye bakup geh mey-i nâba
Tih-i gamı nûr-ı yed-i beyzâyile geçdük
- 5 Yok tîregi-i gussa Neşâtî dilümüzde
Şâm-ı kederi meş'al-i sahbâyile geçdük

-78-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Gonçenüñ sırrın kişi ilden nihân itmek gerek
'Âşık-ı yek-reng olan bâgrını kan itmek gerek
- 2 Halkdan kat'-ı 'alâka eyleyüp 'ankâ gibi
Bir kanâ'at kûşesinde âşiyân itmek gerek
- 3 Yahşî günde bilmek olmaz kim diyânet kimdedür
Yahşî yoldaşî yaman gün imtihân itmek gerek
- 4 Derdi her yirde izhâr eylemek mümkün degül
Derdî bir derd ehline şerh [ü] beyân itmek gerek
- 5 İy Neşâtî oh sözüñden her kime sah añlanur
Böyle derde gayr sözi hâtır-nişân itmek gerek

HARFÜ'L-LÂM

-79-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Kim dir ki saña her gama âmâde ol göñül
Nâziyla niçe gussadân âzâde ol göñül
- 2 Seyr eyle nakş-ı 'âlemi olma firifte
Mir'ât-ı âftâb gibi sâde ol göñül
- 3 Yitmez mi saña hûn-ı ciger çün habâb-ı mey
Ne dîde-dûz-ı sâgâr u ne bâde ol göñül
- 4 Reşk eylesün safâña hümâ belki kudsiyân
Bir dâm-ı zülfe şevk ile üftâde ol göñül
- 5 Bihûde gezme hem çü Neşâtî cünûnı ko
N'eylerseñ eyle kûy-ı dil-ârâda ol göñül

-80-

Mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ülün

[41b]

- 1 İtmiş tutalum sûz-ı dile hâme tahammül*
İtmek gereke havsala-i nâma tahammül
- 2 Olsa n'ola geh dilde gehi gözde hayâli
Kâbil mi meger germî-i hammâma tahammül

79/1b.nâziyla: nâz ile M, N, H1, H2, E.

79/2b. mir'ât-ı âftâb: müzât-ı âftâb Ü.

79/3a. habâb-ı mey: hayât-ı mey Ü.

79/3b.sâgar u: sâgara H1.

79/4a. reşk: eşk Ü.

* Bu gazelin redifî Ü'de "tahammul" biçimindedir.

80/1b. nâma: hâme H1.

- 3 Çözmiş yine gülşende sabâ bend-i kabâsın
Bildüm yog imiş gonçede ibrâma tahammül
- 4 Çâk itdi girîbânımı gül bezm-i çemende
Mestâne olup itmedi bir câma tahammül
- 5 İnsâf hele ancak olur sende Neşâtî
Bu za'file bâr-ı gam-ı eyyâma tahammül
- 6 İy dil bu kadar keş-me-keş-i gamla idersin
Dâ'im sitem-i düşmen-i hod-gâma tahammül
- 7 Sânî-i *Nizâm*em dimesi hazm olunur mı
Olmış tatalum tafra-yı *Nazzâma* tahammül

-81-

Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

- 1 Ciger kaniyla itmiş şöyle rengîn lânesin bülbül
Ki gâhî gül sanup egler dil-i dîvânesin bülbül
- 2 Sunarken bir tolu peymâne her gül bezm-i gülşende
Nice zâbt eylesün yâ nâle-i mestânesin bülbül
- 3 Semender-meşreb olmak şu'le-nûş olmak gerek 'âşık
'Aceb mi eylese dâ'im şererden dânesin bülbül
- 4 Şarâbı bezmgâh-ı hasretüñ hûn-âbe-i dildür
N'ola eylerse dâ'im şu'leden peymânesin bülbül
- 5 Boyanmış hûn-ı dilden tâb düşmüş verd-i ra'nâya
Sanur fânûs-ı al olmuş Neşâtî lânesin bülbül

80/6a. ey dil: eydür M, N, H1, H2, E, Yk.

81/1b. egler: eyler Ü.

81/4a. şarâbı: şarâb-ı Ü, D, Yk.

-82-

Fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün

- 1 Tâ ezelden bezm-i hâs-ı 'ışka mâhremdür gönül
Hem şarâb-ı cân-fezâ hem cân hem *Cemdür* gönül
- 2 Katredür ammâ ki çeşm-i cân ile seyreyleseñ
Kulzüm-i pür-gevher-i râz-ı dü 'âlemdür gönül
- 3 Derk-i ma'nâsında 'âciz feylesof-ı 'akl-ı kül
Pür nikât-ı bü'l-aceb bir sırr-ı mübhemdür gönül
- 4 Gûş-ı 'ârifdür kelâmüñ var ise fehmeyleyen
Nükte-perver bir 'aceb gûyâ-yı ebkemdür gönül
- 5 Olmadı bir gonçenüñ girmek Neşâtî koynına
Gerçi kim üftâdelikte hem-çü şebnemdür gönül

HARFÜ'L-MÎM

-83-

Fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlâtün/fâ'îlün

- 1 Levh-i pür- nakşı safâyem harf-ı gamdan sadeyem
Hem giriftâr-ı mahabbet hem yine âzâdeyem
- 2 şu'le-i şevkâm ki tâb-ef rûz-ı şem'-i hâverem
Neşve-i 'ışkâm ki şûr-efzâ-yı keyf-i bâdeyem
[42a]
- 3 Nûr-ı idrâkem ki 'akl-ı feyz-baş-ı dânişem
Gûy-ı sevdâyem cünûn-ı 'ışk ile ser-dâdeyem

82. gazel Sadettin Nüzhet'in kitabından alındı, s. XLIII-XLIV.

83. gazel M, T, C, N, H1, H2, E, Yk nüshalarında yoktur.

83/2a. şu'le-şevkam: şu'le-i şevkam ki D.

- 4 Cilvegâhum evc-i istîgnâ iken dâ'im yine
Turfa şehbâzem ki dâm-ı turraya üftâdeyem
- 5 Sîne-çâk-i dest-i şevk olsam Neşâtîveş n'ola
Nakd-ı cân ber-kef hadeng-i gamzeye âmâdeyem

-84-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Sevdâ-yı tîg-ı gamzeñ ile sîne-çâküñem
Öldür beni ki teşne-i zevk-i helâküñem
- 2 Gördükde düşmemek seni mümkün mi pâyuña
Güstâhî-i mahabbet ile şerm-nâküñem
- 3 Olsam 'aceb mi zîb-dih-i çeşm-i aftâb
Nahlüñden aña sâye düşen şûre hâküñem
- 4 Pâkize-meşrebem ki safâ-yı derûn ile
Mir'ât-ı tâb-dâde-i ruhsâr-ı pâküñem
- 5 Virmez keder baña hatar-ı reh-güzâr-ı 'ışk
Ser-bâz-ı gussa 'âşık-ı bî-vehm ü bâküñem
- 6 Olsam 'aceb mi hem çü Neşâtî şehid-i 'ışk
Sevdâ-yı tîg-ı gamzeñ ile sîne-çâküñem

83/5a. olsam kelimesi D'de yoktur.

84/1b. helaküñem: helâküm Ü.

84/2a. gördükde: gördükce Ü, M, D, E, Yk.

84/3b. şûre: şu'le Ü; şûr D.

84/5a.Yk'da yoktur.

84/5a. Bu mısra M, T nüshalarında yoktur. 84/5a. Ü, M, T, C, E ile sayfa kenârında şöyledir:

Bilmez hücum-ı gamla Neşâtî keder nedür. N'de: bilmem.

84/5b. Bu mısra M, T nüshalarında mahlas beytinin "b" mısraıdır.

84/5b. vehm ü: vehm-i D.

84/6.beyit M, T, C, N, E, Yk nüshalarında yoktur. Ü, Yk'da makta beyti şöyledir:

Bilmez hücum-ı gam ile Neşâtî keder nedür

Ser-bâz-ı gussa 'âşık-ı bî-vehm ü bâküñem

-85-

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1 Şevk-yâb olmasa dâ'im dil-i bî-kine-i câm
Böyle pür-tâb-ı safâ olmaz idi sîne-i câm
- 2 Gösterür miydi niçe ‘âlemi çeşm-i câna
Dil-i ‘âşık gibi sâf olmasa âyîne-i câm
- 3 Biñ gedâyı *Cem*-i vakt itmez idi bir demde
Pür-zer-i sürh-i safâ olmasa gencîne-i câm
- 4 Keşf-i râz itmez idi aña sebû olmasa ger
Devr-i *Cemden* berü tâ hem-dem-i dîrîne-i câm
- 5 Meclise şi‘r-i Neşâtî gibi virmezdi safâ
Şevk-yâb olmasa dâ'im dil-i bî-kîne-i câm

-86-

Mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

- 1 Dil-i sûzânımı şem‘-i ruh-ı cânâne tapşurdum
Mahabbet nârına yanmaga bir pervâne tapşurdum
- 2 Seg-i kûyına cismüm üstühâmı ber-güzâr itdüm
Bi-hamdi’llâh vefâ tumârını yârâne tapşurdum
- 3 Kitâb -ı ‘ışkî temâm itmege üstâd arardı dil
Bu gün vardum anı bir tıfl-ı ebced-hâna tapşurdum
- 4 Göñül murgın ruhın gülzârına feryâda irgürdüm
Gülistâna yine bir bülbül-i mestâne tapşurdum

85/5a. şi‘r-i Neşâtî: tab‘-ı Neşâtî Ü, D.

85/5b. dâ'im: dâyim M, H1, H2, E.

86. gazel Sadettin Nüzhet Ergun, s.124'ten alınmıştır.

- 5 Neşâtî kaküli sevdâsı ile oldı âvâre
Varup çâh-ı zekan nâm anı bir zindâna tapşurdum

HARFÜ'N-NUN

-87-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

[42b]

- 1 Gamze bî-dâd u nigh bilmez mürüvvet neydügin
Bir bilür yok ol iki hûn-rîz âfet neydügin
- 2 Hâl-i pür-derdin nice 'arz eylesin 'âşık saña
Gösterür mi gamzeler bir lahza ruhsat neydügin
- 3 Âşinâ-yı 'ıškuña dâ'im neden bîgânelik
Gamzeñe göster meded âyîn-i ülfet neydügin
- 4 Nakş-ı cevri safha-i hâtırdan eylerdün tırâş
Bilseñ iy meh-ru eger resm-i mahabbet neydügin
- 5 Böyle küstahâne düşmezdi Neşâtî pâyuña
Bilse ger ol gamze-i hûn-rîz-i âfet neydügin

-88-

Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- 1 Câme-i sürh ile bir gül-i ra'nâsın sen
Zîver-i gülşen-i cân özge temâşâsın sen

---

87. gazel M, T, N, H2 nüshalarında yoktur.

87/1a. gamze D, H1: gamze-i Ü.

87/3a. dâ'im: her dem H1.

87/4a. Nakş: Harf Yk.

88. gazel M, T, N, H1, H2, Yk nüshalarında yoktur.

- 2 Dilde tâkat mı kalur nâz ile itseñ nagamât
Hüsñ ile hem gül ü hem bülbül-i gûyâsın sen
- 3 Olmasun mı saña biñ cân ile Cibrîl ‘âşık
Bu letâfetle ki bir hoş dil-ârâsın sen
- 4 Milket-i sabrı harâb eyledi âhir gamzeñ
Bü’l-‘aceb fitne gârib âfet-i dünyâsın sen
- 5 Sihri endîşe Neşâtî saña mahsûs ancak
[43a] Kilk-i i‘câz ile sûretger-i ma‘nâsın sen

-89-

Mef’ûlü/mefâ‘îlü/mefâ‘îlü/fe‘ûlün

- 1 Her gâh ki yâd-ı ruh-ı cânân iderin ben
Künc-i gamı bir demde gülistân iderin ben
- 2 Bir dem mi geçer dîdelerüm olmaya pür-hûn
Râz-ı dili bilmem nice pinhân iderin ben
- 3 Bu âteş-i hasret ki dil ü sînede vardur
Bir lahzada biñ ‘âlemi sûzân iderin ben
- 4 Bu âh-ı pey-ender-pey eger böyle kalursa
Bir gün felegüñ çarhını vîrân ederin ben
- 5 Ragbet mi var erbâb-ı dile şimdi Neşâtî
Bihûde hemân da‘vî-i ‘irfân iderin ben

-90-

Mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

- 1 Gider mi ‘âşikuñ gam hâtır-ı endûhgîninden
Husûsâ cevır-mu‘tâd ola yâr-ı nâzenîninden
- 2 Dil ol pervâne-i germ-ülfet-i sûz-ı mahabbetdür
Olur biñ şem‘ peydâ gâhî âh-ı âteşininden
- 3 Nihân her kûşe-i çeşminde biñ âşûb ile fitne
Hazer ol gamze-i şûhuñ hazer iy dil kemîninden
- 4 Nice mestâne feryâd itmesün gülşende bülbüller
Çıkarmış yine her bir gonçe bir câm âstîninden
- 5 Safâ-yı dehri gördük seyr-i bâg itdük Neşâtîveş
Dil-i pür-dâg-ı lâleyle gülün çîn-i cebîninden

-91-

Müfte‘ilün/mefâ‘ilün/müfte‘ilün/mefâ‘ilün

- 1 Bezm-i çemende eylemiş sûseni lâl u bî-zebân
Gonçe-i lâleyi iden nergis-i bâga sürmedân
- 2 Dilleri geh hâmûş u geh bülbül-i bâg-ı şevk iden
Nergis-i sürmedâr ile gonçe-i la‘l-ı gül-ruhân
- 3 Şâh-ı ümîde atılan var ise seng-i sürmedür
Kesdi figânı mürğ-i dil havf ile olmasun demân
- 4 Fikr ider bu vâdî-i şerme hayâl-i beste-dem
Olsa hâmûş ‘aceb degül ‘acz ile kilik-i ter-zebân

90/1b. yâr-ı nâzenîninden: dâ‘im yâr-ı nâzenîninden T, C.

91/1a. lâl u bî-zebân: lâl bî-zebân Ü,M; lâle bî-zebân Yk.

91/2a. ider: iden D.

91/3b. demân: zamân D; zebân H1.

91/4a.fikr: fikri M, T, C./ Fikr ider bu vâdî-i şerme hayâl-ı beste-dem N./sürme: sürme-i H1.

[43b]

- 5 Şâhid-i nazmumı görüp câme-i sürme-reng ile
Olsa Neşâtîya n'ola lâl *Kemâl-ı Isfahân*

-92-

Müfte' ilün/mefâ' ilün/müfte' ilün/mefâ' ilün

- 1 Hecr ile yâre nâme-i şekvâ-tırâz degmesün
Gûş-ı rakîbe tek hemân dildeki râz degmesün
- 2 İtse hırâm o şûh olur dâmen-i nâz der-miyân
Cilvegeh-i safâda tâ gerd-i niyâz degmesün
- 3 Sâlik-i râh-ı vahdet ol bâg-ı bihişti kıl fidâ
Pây-ı dile sakın sakın hâr-ı mecâz degmesün
- 4 El-hazer iy sipihr-i dûn cevri ko tâ ki sakfuña
Nâvek-i âh-ı 'âşık-ı çerh-güdâz degmesün
- 5 Meclis-i gamda aındurur perde-bîrûn nevâların
Gûş-ı dile Neşâtîyâ nagme-i sâz degmesün

-93-

Fâ' ilâtün/fâ' ilâtün/fâ' ilâtün/fâ' ilün

- 1 Dil-esîrân-ı gamuñ âzâdî-i cân görmesün
Haste-i bî-tâb-ı 'ışkuñ rûy-ı dermân görmesün
- 2 El-hazer besdür gubâr-ı hâtır rûy-ı güle
Nergis-i şehlâyı bülbül dîde-hayrân görmesün

91/5. beyit ile 4.beyit M, T, C, N, H2, E nüshalarında yer değiştirmiştir.

92. gazel M, T, C, N nüshalarında yoktur.

92/2a. Der-miyân: ber-zede Yk.

93. gazel M, T, C, N, Yk nüshalarında yoktur.

- 3 Seng-i cevr-endâz olup işkeste eyler ‘âkıbet
Bezm-i ‘âlemde felek bir câmı gerdân görmesün
- 4 Sünbülü tercih ider bülbül çemende güllere
Zülfüñi ruhsârûñ üstinde perîşân görmesün
- 5 Sîneden bî-zevk kopmuşdur Neşâtî bu gazel
Harf-gûyân tuymasun müşkil-pesendân görmesün

-94-

Fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Çâk-rîz-i ceyb-i cândur yine zahm-ı nâgehân
Tîg-ı ebrûdur kırâb-ı vesme olsa her zamân
- 2 Dir gören dñnbâl-ı ebrûsında hâl-i dil-keşin
Müncemid olmuş serinde tîgınuñ bir katre kan
- 3 Eylemiş her bir müjem fevvâre-i hûn-ı ciger
Dîdeden ol kim dili hûn-âb idüp itmiş revân
- [44a]
- 4 Kârı eşk-i germ ü âh-ı serd olandur var ise
Germ ü serdiyle bu dehrüñ puhte-dil bî-ımtihân
- 5 Her sözüñ olmuş Neşâtî lezzet-i ma‘nâyile
Mâye-bahş-ı şevk-i dil hâlet-fezâ-yı zevk-i cân

94/1a. Ü nüshasında "yine" kelimesi yoktur.

94/1b. kırâb: be-dest Yk.

94/2b. serinde: serinden N.

94/3a. fevvâre: havvâre Ü.

94/3b. dîdeden: dîdede Ü.

94/4b. germ ü: germ-i Ü.

-95-

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1 Mutrıb alsun eline bezm-i safâda çengin
Rûy-ı sâkîde yine seyr idelüm mey rengin
- 2 Nagamât itse seher bülbül-i şûrîde nesîm
Gösterür dâ’ire-i gülde sabâ âhengin
- 3 İtmiş ol seng ile câm-ı dil-i Şîrini şikest
Gösteren *Kûhkene* kûh-ı mahabbet sengin
- 4 İy musavvir anı var cânda süveydâda ara
Resm-i hâl-i lebinüñ ister iseñ nîrengin
- 5 Perde-i şerm-i şafak düşmez idi rûyından
Görse meh câmımızuñ meyle Neşâtî rengin

-96-

Fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Dil niyâz itmekde dilber nâz bilmez neydügin
Nev-zuhûr-ı ‘işvedür dem-sâz bilmez neydügin
- 2 Bezm-i gamda dil ki dâ’im zevk-yâb-ı nâledür
Nagme-i hâlet-fezâ-yı sâz bilmez neydügin
- 3 Keşf-i râz itmekde dil dâ’im nigâh-ı şûhına
İhtîrâz-ı gamze-i gammâz bilmez neydügin
- 4 Cünbiş-i dâmân-ı nâzın güllerin seyr itmeyen
Sûz-ı bülbül şu‘le-i âvâz bilmez neydügin

95/2a. seher: n'ola T, N, E/ bülbül-i şûrîde: bülbüle şevk ile Yk.

95/3b. kûh-ı M, D, N, H1, H2, E: göre Ü.

95/4a. cânda: cân-ı D.

95/5b. câmımızuñ: câmümüzü Ü, D /rengin: zengin C.

96/4a. Bâg-ı hüsnünde gül-i nâzükterin seyr itmeyen H1.

5 Âteşin lehceyle şî'r-i âbdârum görmeyen
Tarz-ı sihr ü şîve-i i'câz bilmez neydügin

6 Olmayan nakş-ı hayâlümle Neşâtî âşinâ
Resm-i kilik-i 'Örfî-i Şîrâz bilmez neydügin

-97.*

Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

1 Bahâr irdi yine bâga her âvâre ayak bassun
Misâl-i cû düşüp sahrâya vü kühsâra ayak bassun

2 Sebû-yı gonçe ber-dûş-ı nihâl-i tâzedür şimdi
Sürâhî der-bâgal sâkî de refîtare ayak bassun

3 Ser-i şâdî-i dünyâyı şikest itmek nedür seyr it
Hele *Ferhâd*-ı dil kûh-ı gam-ı yâre ayak bassun

4 Gelür pâ-yı dile ferş-i gül-i ra'nâ gibi nâzük
Gerekse seng-i ser-tîze gerek hâre ayak bassun

5 Gehi galtân olup gâhî serin pa eylesün 'âşık
Hemân n'eyleirse itsün kûy-ı dil-dâre ayak bassun

6 Neşâtî hâk-i pâyın almak istermiş sâbâ yâruñ
Sakın aldanmasun ol şûh-ı meh-pâre ayak bassun

4a. nâzın: nâzdan Ü/ güllerin: güllerüñ Ü, M.

96/5b. sihr: şî'r Yk.

97. gazel İstanbul Üniv.Ktp.(İbnülemin Mahmut Kemal İnal yazmaları)3444(30a) 'dan alınmıştır.

HARFÜ'L-VAV

-98-

Mef'ûlü/fâ'ilâtün/mef'ûlü/fâ'ilâtün

[44b]

- 1 Dil çâk çâk-1 gamze 'âlem harâb-1 ebrû
Böyle kalur mı dâ'im bu pîç ü tâb-1 ebrû
- 2 Sad el-hazer ki salmış dünyâya gamze âşûb
Mestâne elde 'uryân tîg-1 'itâb-1 ebrû
- 3 Emvâc-1 bahr-1 hayret dilde olur mı sâkîn
Bâ'is nedür bu cevre ney ki cevâb-1 ebrû
- 4 Pâmâl-i 'ışka dâ'im zülfi tevâzu' üzre
Ser-ber-firâz-1 nahvet ammâ cenâb-1 ebrû
- 5 Olmuş hilâle perde gûyâ ki pençe-i mihr
Destin hayâdan itmiş dilber nikâb-1 ebrû
- 6 Çîn-i cebîn ki eyler tahrîk-i nâz u 'işve
Kâbil mi dür Neşâtî dillerde tâb-1 ebrû

-99-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Çâk oldı hâr-1 ye's ile dâmân-1 ârzû
Hayfâ açılmadı gül-i bustân-1 ârzû

98/1b. N'de 1b, 2b'ile: E'de 1b; 3b ile, yer değiştirmiştir.

98/2. beyit H1'de yoktur; 2 ile 3.beyit M, T, N, E nüshalarında yer değiştirmiştir.

2a. dünyâya gamze âşûb: gamze-i cihâna âşûb Ü.

98/2b. elde: dilde N.

2 ve 4.beyitler D nüshasında yer değiştirmiştir.

98/6a. nâz u: nâza Ü.

99.gazel M, C, N, H1, H2 nüshasında yoktur.

- 2 Dest-i ümîd beste vü bâzû-yı dil şikest
Kaldı derûnda ‘ukde-i pinhân-ı ârzû
- 3 Bâd-ı muhâlif olmada her kûşeden vezân
Bî-şu‘le oldı şem‘-i fîrûzân-ı ârzû
- 4 Tâb-ı temûz-ı ye’s ile mâhv oldı ‘âkıbet
Mânend-i katre bahr-ı firâvân-ı ârzû
- 5 Olmaz Neşâtî şâhid-i ümmîd rû-nümâ
Sâf olmayınca âyîne-i câm-ı ârzû

-100-

Mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

- 1 Dime gerdân olan bezm-i safâda câm-ı meydür bu
Gül-i her dem bahâr-ı gülşen-i bî-zahm-ı deydür bu
- 2 Ne mey bir kîmyâ-yı bü'l-‘aceb kim sîmi hâk eyler
Aristo-yı hîred derkinde hayrân turfa şeydür bu
- 3 Gider mi zulmet-i gam dîdeden bî-sâgâr u sahbâ
Çerâg -ı şu‘le-bahş-ı meclis-i *Dârâ* vü *Keydür* bu
- 4 Göñül ben derd ile dögdükce sînem sen figân eyle
Münâsib bezm-i hâs-ı ‘ışka özge deff ü neydür bu
[45a]
- 5 ‘Aceb mi olsa her vâdîde hâmem katre-zen dâ‘im
Neşâtî gibi reh-dân-ı hüner pür-kerde peydür bu

99/ 2b. ‘ukde-i: ‘ukde Ü.

100/2a. sîmi: sîne H1.

100/3b. "meclis" kelimesi M, T, C, N, H1, H2, E, Yk nüshalarında vardır.

-101-*

Fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Yok kârârı cüst ü cû-yı yâr ide bî-çâre su
Var ise bencileyin ‘âşık durur dîdâre su
- 2 Ben za‘îfi kûy-ı yâre ileden eşküm dürür
Nite kim berg-i hazânı iledür gül-zâre su
- 3 Devr-i hüsnünde yaşum günden güne efzûn olur
Kim bahâr eyyâmı olsa artar iy meh-pâre su
- 4 Hañçerüñden dil safâlar kesb ider câna senüñ
Hoş gelür gâyet harâretlü olan bîmâre su
- 5 ‘Ârızuñ göñlüme geldükce figân itsem n’ola
Nâleler peydâ olur tokındıgınca nâre su
- 6 Dostum dîdâruñı bir kerre gör hoşdur meger
Cüst ü cû eyler yine gördüm diyü bî-çâre su
- 7 Gâh ki hod-bîn olur ol meh-likâ-yı bî-nâzir
Gösterür ‘aksini beñzer are merrât are su
- 8 Katı göñline nigârüñ hiç te’sîr eylemez
Âteş-i âhumdan alur gerçi seng-i hâre su
- 9 Sûz-ı sînem artuk olur gözlerüm dökdükçe yaş
İy Neşâtî söyünür gerçi dökilse nâre su

HARFU'L-HÂ'

-102-

Mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün/mefâ'îlün

- 1 Degül hâl-ı siyeh taraf-ı leb-i mey-gûn-ı dilberde
O bir hâbb-ı ferahdur cevher-i cân ile perverde
- 2 Devâ-yı derd-i dil kim hokka-i la'lindedür yârûñ
Şifâ ümmîd idüp bî-çâre 'âşık düşmesün derde
- 3 Dimâg-ı cân u dil reşk-i Hotendür yâd-ı zülfîyle
Sâbâ gördüñ mi insâf it bu lutfî müşg-i ezferde
- 4 Gezer bî-çâre 'âşık herze-gerd-i râh-ı 'ışk olmuş
Hayâl-i hattı hâtırda hevâ-yı kâküli serde
- 5 Nice mümkün Neşâtî seyr-i didâr eylemek 'âşık
Hücûm-ı girye mâni' dūd-ı dil hod dâ'imâ perde

-103-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Hatt-ı rûyuñ başladı yir yir nümâyân olmaga
Fitneler çok kalmadı gâretger-i cân olmaga
- 2 Seyr-i şem'istân-ı hüsnüñ eylemezdi dil heves
Olmasa pervâneveş âmâde sûzân olmaga
- 3 Tîr-i bâran itmede her bir müjeñ sad hışm ile
Başlasa gamzeñ 'aceb mi hançer-efşân olmaga

102/3 ve 4.beyitler H1'de yer değiştirmiştir.

102/3a. yâd-ı zülfîyle: yâd-ı la'liyle Ü.

102/3b. sabâ: şehâ N/ müşg-i ezferde: müşg ü 'anberde N.

102/5b. hod: çü N.

103.gazel M, T, C, N, H1, H2, Yk nüshalarında yoktur.

- 4 Germden *Kaysuñ* murâdı gûsfendân olmaga
Cân atardı şevk ile bî-çâre kurbân olmaga
- 5 Behre-yâb -ı feyz -i ‘irfânem ki hep ol feyzdür
Şi‘rûme bâ‘is Neşâtî reşk-i yârân olmaga

-104-

Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Geçdi dil bezm-i safâdan câm-ı sahbâdan bile
Zevk-i gülgeşt-i çemenden verd-i ra‘nâdan bile
- 2 Düşdi tab‘a ol kadar zevk-i fenâ kim cân u dil
Geçdi dilberden degül dünyâ vü ‘ukbâdan bile
[45a]
- 3 Oldı dil bir mertebe müstagnî-i bezm-i cihân
Câm-ı Hızırî çekmeye dest-i *Mesîhadan* bile
- 4 Şu‘le-i âhıyla rûşen-hânedür dil eylemez
Ârzû-yı rûşenî mehden süreyyâdan bile
- 5 Geldi âhir tâb‘a istignâ Neşâtî ‘ışkdan
Geçdi vasl-ı yârdan zevk-i temaşâdan bile

-105-

Fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilâtün/fe‘ilün

- 1 İrdi hengâm-ı safâ fasl-ı bahâr oldı yine
Devr-i gül mevsim-i feryâd-ı hezâr oldı yine

103/5b. yârân: bâzân En.

104/2b. Geçdi dünyâdan degül hâlât-ı ‘ukbâdan bile (nüsha), M, C, E.

Geçdi dünyâdan degül hâlât-ı sahbâdan bile N.

105/1b. devr: vakt Ü/ Mevsim-i gül devr-i feryâd-ı hezâr oldı yine C; Devr-i gül mevsim-i feryâd-ı hezâr oldı yine N.

- 2 Âteşin câme ile şâhid-i gül gülşende
Hân mân-sûz-ı dil-i bülbül-i zâr oldu yine
- 3 Çeşmine tâ ki çeke sürme-i nâzın nergis
Bâgda cûy-ı çemen âyînedâr oldu yine
- 4 Nergisün gonçeye seyr it nigerânın bî-bâk
Şâh-ı gül hışm ile hancer-keş-i hâr oldu yine
- 5 Bülbül-i tab'-ı Neşâtî n'ola olsa pür-şevk
İrdi hengâm-ı safâ fasl-ı bahâr oldu yine

-106-

Fe' ilâtün/fe' ilâtün/fe' ilâtün/fe' ilün

- 1 Gamze mahmûr-ı mey-i nâz u nigh mestâne
Şevk-i dil tâzelenür olsa o şeh mestâne
- 2 Nigh-i şühı ider zühdi siyeh-mest-i cünûn
Olsa gâhî ol iki çeşm-i siyeh mestâne
- 3 Dil-harâb olmamaga çâre mi var kim olmuş
Şevk-i la'lıyla giribân u küleh mestâne
- 4 Tolanurmuş yine dil gird-i zenahdânında
El-hazer olmasun üftâde-i çeh mestâne

105/3a. tâ ki: çünkü C.

106/2. beyit D nüshasında şöyledir:

Ol iki âfete ancak katı zîbâ yaraşur
Gâh mahmûr-ı mey-i nâz ola geh mestâne

106/3 ve 4. Beyitler Yk'da yer değiştirmiştir. 3a. Yalñuz gamze-i fettânı degül mest ü harâb D.

106/3b. giribân u küleh M, T: giribân küleh En.

106/4a. tolanurmuş: tolaşurmuş M, T, N, H1, H2, Yk; dolaşurmuş C,E.

106/4b. el-hazer olmasun: olmasun el-hazer N.

4.beyit D de şöyledir:

'Arz-ı hâle yine bir vech ile ruhsat mı virür
Ne kadar olsa ger ol çeşm-i siyeh mestâne

- 5 Dil-i Mirrîhi Neşâtî gibi eyler lertzân
İtse gâhî gazâb-âlûde nigh mestâne

-107-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 'Aşıkuñ kim 'ışk ile dîvâne dirler göñline
Şevk-i la'l-i yâr ile mestâne dirler göñline
[46a]
- 2 Mahrem ol bir bezm-i şevk-efzâya kim erbâbınuñ
'İşk ile hem şem' ü hem pervâne dirler göñline
- 3 Cur'asın nüş eyleyen nâkıs olur lâbüd tamâm
'Ârifüñ işkeste bir peymâne dirler göñline
- 4 Çâk-sâzî-i mahabbet safvetüñ eyler ziyâd
'Aşıkuñ hem âyîne hem şâne dirler göñline
- 5 Feyz -i te'sir-i safâdur kim Neşâtî 'âşıkuñ
Hem kadeh hem bâde hem meyhâne dirler göñline

-108-

Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- 1 Gamze mahmûr-ı mey-i nâz u nigh mestâne
Şevk-i dil tâzelenür olsa o şeh mestâne
- 2 Ol iki âfete el-hak katı zîbâ yaraşur
Gâh mahmûr-ı mey-i nâz ola geh mestâne

106/5.beyit D de şöyledir:

Kime açsun dil-i bî-çâre Neşâtî derdin

Gamze mahmûr-ı mey-i nâz u nigh mestâne

107. gazel M, T, Yk nüshalarında yoktur.

108. gazel M, T nüshalarında yoktur. Bu gazelin matlaı 106.gazelin de matlardır. Diğer dört beyit farklıdır.

108/1a. gamze: gamze'i :Ü./ nâz u: nâz H2.

- 3 Yalıñuz gamze-i fettânı degül mest ü harâb
Şevk-i la'lıyla girîbân ü küleh mestâne
- 4 'Arz -i hâle yine bir vech ile ruhsat mı virür
Ne kadar olsa ger ol çeşm-i siyeh mestâne
- 5 Kime açsun dil-i bî-çâre Neşâtî derdin
Gamze mahmûr-ı mey-i nâz u nigh mestâne

-109-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Bir dilde k'ola fikr-i hat-ı yâr nühüfte
Olsa n'ola sad mahzen-i esrâr nühüfte
- 2 Çâk olmamaga çâre mi var sîne-i bülbül
Dâmân-ı gül-i terde niçe hâr nühüfte
- 3 Olsa n'ola her bir hamı târecger-i Çîn
Zülfünde niçe nâfe-i Tâtar nühüfte
- 4 Gör sübha-i zühhâd-ı ri-yâ-pîşeyi k'anda
Sâlûsî-i sad rişte-i zünnâr nühüfte
- 5 Gözden ki aka hûn-ı ciger böyle Neşâtî
Mümkin mi ola sînede esrâr nühüfte

-110-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

[46b]

- 1 Gâhî ki gelüp bezme ol yâr güşâde
Meclisde olur sad dil-i gam-hâr güşâde
- 2 Seyr it beden-i nâzükini çâk-i kabâdan
Mestâne o şeh düğme-i zer-târ güşâde
- 3 Çöz bend-i ser-i zülfini iy şâne ki olsun
Dillerde olan 'ukde-i efkâr güşâde
- 4 Gör lutfını sâkî-i safâ-bahş-ı bahârûñ
Bir câm ile olmuş gül-i gülzâr güşâde
- 5 Olsa yâraşur bülbül-i pür-şevk Neşâtî
Olmakda yine gül gibi dil-dâr güşâde

-111-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'îlü/fâ'ilün

- 1 Gözler döyer mi bakmaga ol mâh-pâreye
Ruhsat da virse gamzeleri ger nezâreye
- 2 Düzdîde bir nigâh ile itmez mi iltifât
Bir rûy-ı lutf yok mı dil-i bî-sitâreye

---

110. gazelin matlaı M, C, N, H1, H2 nüshaları ile Ü nüshasında sayfa kenârında şu şekildedir:

Bülbüller öter şevk ile ezhâr güşâde
Peymâne be-kef olsa n'ola yâr güşâde

110. gazelin beyit sıralaması M, T, C nüshalarında şöyledir:4, 2, 3; N'de ise 2.beyitten itibaren 4, 2, 3, 5; H1'de 1, 2, 4, 3, 5; H2, E'de ise 1, 4, 2, 3, 5. şeklindedir.

110/2b. zer-târ: zünnâr D.

110/ 4b. gül-i: gül ü E.

111/1a. gözler : diller M, T, N, H1, H2, E/ döyer mi: toyar mı D, E.

111/2a. mi: -di N.

111/2b. lutf : latîf D.

- 3 Güلزâr-ı gamda tâze nihâl-i belâ olur
Geldükce târi sîne-i pür-dâg u yâreye
- 4 Diller kalurdu keşmekeş-i zülf-i yâr ile
Ger girmeseydi bâd-ı sâbâ gâhî areye
- 5 Böyle kalur mı cevri ile dilber Neşâtiyâ
Rahm eylemez mi ‘âşık-i bî-sabr u çâreye

-112-

Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/Fâ‘ilâtün/fâ‘ilün

- 1 Çâk çâk ol ‘ışk ile hûn-âb gelsün çeşmüñe
La‘lini yat it dür-i na-yâb gelsün çeşmüñe
- 2 Bâg-ı hüsnüñ geh gülün seyr eyle gâhî sünbülün
Tâbiş-i ruh turra-i pür-tâb gelsün çeşmüñe
- 3 Zîr-i zülfinden nigâh it ‘ârız-ı pür-tâbına
Nîm- şebde pertev-i mehtâb gelsün çeşmüñe
- 4 Leblerin seyr it temâşâ kıl ruh-ı hoy-kerdesin
Geh ‘arak gâhî şarâb-ı nâb gelsün çeşmüñe
- 5 Olma dil-hâli Neşâtî âb u tâb-ı ‘ışkdan
[47a] Mihr-i ruhsâr ile dâ’im âb gelsün çeşmüñe

111/3a. belâ: pür-belâ H1.

111/4b. girmeseydi: girmeyeydi M, H1, H2.

112/1a. çâk çâk ol: çâk-ı hâkdür Ü.

112/3a. zülfinden: zülfinde Ü/ nigâh it: gâh it Ü.

112/4a. hoy: cûy Ü.

112/5a. tâb-ı ‘ışkdan: tâb-ı ‘ışkından Ü.

-113-

Mef'ûlü /fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Dil nevk-i tîz-hare düşer jâle olsa da
Âgûş tavr-ı âha döner hâle olsa da
- 2 Ya dâg -ı sîne ya ciger-i çâk çâkdür
Dil hisse-yâb-ı seyr-i gül ü lâle olsa da
- 3 Efsürdegî-i gamla olur müncemid çü yah
Bâde gelûda âteş-i seyyâle olsa da
- 4 Gelmez ferâg-ı girye yine her bün-i müjem
Laht-ı cigerle tûde-i pergâle olsa da
- 5 Hâtır Neşâtîya o kadar bî-dimâg kim
Yok istimâ'a tâb-ı ney-i nâle olsa da

-114-

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/Mefâ'ilün/fe'ilâtün

- 1 Neler çeker gönül ol serv-kad kenâre gelince
Miyân-ı nâzüki âgûş-ı intizâre gelince
- 2 Ne derdler çeker 'âşık çıkınca hat o dü ruhdan
Zamân gerek iki 'îd evvel bahâra gelince
- 3 Döner o mürdeye gûyâ ki tâze cân bula nâgeh
Hayâl-i la'li dil-i müstmend-i zâre gelince

113/2a. çâk çâkdür: çâk-ı hâkdür:Ü.

113/2b. dil: der Ü, Yk; Der hisse-yab-ı gül ü lale olsa da H1.

113/5b. Yok: Bu Ü.

114/2a. Çıkınca o dü ruhdan: çıkınca hattı o dü ruhdan T,C; dürçden D; çıkınca hat o ruhdan N; çıkınca hat o dü ruhdan M, H1, H2, E.

114/3a. tâze cân bula nâgeh: tâze cân bula Ü; tâze cân bulur H1.

114/3b. dil: ol Ü.

- 4 Ne silleler yiye çevgân-ı ‘ışkdan dil-i ‘âşık
Bu hâlgâhda çün gûy rûy-ı tâze gelince
- 5 Reh-i mahabbeti tayy itdi *Kuhken* ki Neşâtî
Tahammül eylemeyüp kaldı kûhsâre gelince

-115-

Mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün/mefâ‘îlün

- 1 O şeh kim hüsn ile ‘âlemde mezkûr oldı gitdükce
Meh-i Ken‘ân gibi mümtâz u meşhûr oldı gitdükce
- 2 Çeker geh tîg-i bî-dâdın dile geh hancer-i nâzın
Nigâh-ı fitne-cûyü pür-şer ü şûr oldı gitdükce
- 3 Şikest eyler nigâh-ı mesti bulsa sâgar-ı mihri
O şûh-ı fitne-cû hüsnîyle magrûr oldı gitdükce
- 4 Göñül kim çâk çâk-i tîg -ı âteş-tâb-ı hasretdür
Hadeng-i cevri ile pür-zahm-ı nâsûr oldı gitdükce
[47b]
- 5 Kenâr ümmîdin itdükce Neşâtî lücce-i gamdan
Misâl-i mevc-i vâ-pes hû yine dûr oldı gitdükce

114/4a. çevgân: cûyân D,

114/4b. tâze: kâre M, N, H1, H2; yâre E.

114/5a. reh-i mahabbeti: rûy-ı mahabbeti Ü./Kûhken ki: Kûhkenle M, D, N, E.

115. gazelin matları M,T, C, N, H1, H2, E, Yk nüshalarında şöyledir:

Göñül kim meclis-i cânânenen dûr oldı gitdükce

Misâl-i cur‘a-i mey pest ü mehcûr oldı gitdükce

115/2b. pür şer ü şûr: pür u şûr Ü.

115/5b. mevc-i vâ-pes: mev-i âteş H1, Yk..

-116-

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 Olursa mazhar-ı nur-ı şühûd pervâne
İder safâyile mâhv-ı vücûd pervâne
- 2 Alup tamâm vüzû‘ eşk-i şem‘ ile her şeb
İder hezâr rükû‘ u sücûd pervâne
- 3 Safâ-yı ‘ışk ile şeb-zindedârdur ne ‘aceb
İderse ‘âlem-i nûra su‘ûd pervâne
- 4 Hemîşe peyrev-i işrâkiyân-ı hikmetdür
‘Aceb mi bilmse güft ü şünûd pervâne
- 5 Tamâm ‘ışk ile hem-meşreb-i Neşâtîdür
Ne kayd-ı bûd bilür ne ne-bûd pervâne

-117-

Mef‘ülü/fâ‘ilâtü/mefâ‘ilü/fâ‘ilün

- 1 Gelmiş girişme gamze-i mahmûr bir yire
Cem‘ oldı dilde mestî-i sad şûr bir yire
- 2 Bak ruhlarıyla hattına i‘câz-ı hüsni gör
Cem‘ oldı subh ile şeb-i deycûr bir yire
- 3 Çevgân idince turraların bâd-ı şevk ile
Çün gûy geldi biñ dil-i mehcûr bir yire
- 4 Gül-berg-i rûyı haclet ile jâle-rîz olur
Çeşmümde gelse sad dür-i menşûr bir yire

116/1b. safâyile: safâ ile E.

116/2b. rükû‘ u sücûd: rükû‘ sücûd Ü.

- 5 Virmez sarîr-i hâme safâsın Neşâtîya
Gelse nevâ-yı nây ile tanbûr bir yire

-118-

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 ‘Âceb mi dîde-i terden akârsa cû tâze
Cefâya başladı ol şûh-ı kine-cû tâze
- 2 Olurdı bâr-ı visâli resîde olmasa ger
O nev-nihâl-i çemenzâre ârzû tâze
- 3 Açılsa gül gibi sâkî dem-i bahâr olsa
Çekilse meclise bâde sebû sebû tâze
- [48a]
- 4 Göñül ki ma’îl-i mihrâb-ı ebrûvanuñdur
Sirişk-i çeşmüm ile eylesün vüzû’ tâze
- 5 Yine bir âfete dil virmese Neşâtî-i zâr
Cihâna ‘ışk ile düşmezdi güft ü-gû tâze

-119-

Mef‘ûlü/mefâ‘îlü/mefâ‘îlü/fe‘ûlün

- 1 Ruhsârûñ eyâ gonçe-dehen kâkûl içinde
Bir gül gibidür kim açılır sünbül içinde
- 2 Sandum ki çıkâr mihr-i cihân-tâb şafakdan
Gördükde şehâ ‘aks-i ‘izârûñ mül içinde
- 3 Sal gerdenu me zülf-i girîh-gîrûñi câna
Bir bende-i nâçizüñ olayum gül içinde

118/5a. Neşâtî-i zâr: Neşâtî Ü; Neşâtî eger D.

119. gazel M, T, Yk nüshalarında yoktur.

- 4 Şevk-i lebûne hâke düşen dâne-i eşküm
Beñzer dür-i nâ-yâba ki yatur kül içinde
- 5 Bir gonçeye dil bâğlayamaz oldu Neşâtî
Sen lâle-ruhı seyr ideli şengül içinde

-120-

Fe' ilâtün/fe' ilâtün/fe' ilâtün/fe' ilün

- 1 Her şeb ü subh olup mu' cize-fen peymâne
Gösterür geh gül-i ter gâh semen peymâne
- 2 Geh saçar cur'a-i mey gâhî 'arak hâki ider
Reşk-i vâdî-i Bedehşân ü 'Aden peymâne
- 3 Nûr-ı hurşîd ile tâbende olan mâha döner
Bâde-i nâb ile pür olsa kaçan peymâne
- 4 Pür olup bâde ile yine tehî olsa olur
Geh çeh-i Nahşeb ü geh çâh-ı zekan peymâne
- 5 Dâ'im el üzre tutar mıydı Neşâtî rindân
Olmasa şevk-fiken gussa-şiken peymâne

-121-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Sensiz meze yok bâğda ahbâb da olsa
Her gül tolu bir câm-ı mey-i nâb da olsa
- 2 Müjgânların eyler yine her fitneyi icrâ
Mestâne gözün nâz ile der-hâb da olsa

120. gazel M, T, H2 nüshalarında yoktur.

120/3a.ile: ki E.

121/2a. fitneyi: fitnei C./ icrâ: peydâ Ü.

[48b]

- 3 Bâglar ser-i râhın yine âdâb-ı mahabbet
Dil pâyuña yüz sürmek için âb da olsa
- 4 Kâbil mi kaçılmak yine bâr-ı sitemden
'Âşık ne kadar derd ile bî-tâb da olsa
- 5 Kâsır mı degüldür yine vasfuñda Neşâtî
Her bir sözi bir gevher-i nâ-yâb da olsa

-122-

Fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlâtün/fe'îlün

- 1 Gitdüñ ammâ ki koduñ hasret ile cânı bile
İstemem sensüz olan sohbet-i yârânı bile
- 2 Devr-i meclis baña girdâb-ı belâdur sensüz
Mey-i zehr-âb-ı sitem sâgâr-ı gerdânı bile
- 3 Bâga sensiz bakâmam çeşmüme âteş görünür
Gül-i handânı degül serv-i hırâmânı bile
- 4 Sîneden derd ile bir âh ideyin kim dönsün
'Aksîne çarh-ı felek mihr-i dırahşânı bile
- 5 Hâr-ı firkatle Neşâtî-i hazînüñ va hayf
Dâmen-i ülfeti çâk oldu girîbânı bile

121/5a. kâsır mı degüldür: hâzır mı degüldür H1; kâsır degüldür H2.

121/5b. gevher: cevher T.

122/1b. sohbet-i: sohbeti M, C; meclis-i H2.

122/2b. meyi: mey-i Ü.

122/4a. sîneden: sînedede D/ ideyin kim: ideyüm ki C, N.

122/4b. mihr-i: mihri N.

-123-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Mey rîhte biñ pâre yatur câm şikeste
Olsa n'ola rindân-ı mey-âşâm şikeste
- 2 Erbâb-ı harâbât yatur künc-i elemde
Mahmûr-ı keder derd ile endâm şikeste
- 3 Esbâb-ı tarab cümle perîşân u mükedder
Def sille-hor-ı gussa vü ney-i kâm şikeste
- 4 İtmiş yine gör dest-i kazâ ferşini yâkût
Meyhâne yatur gerçi der ü bâm şikeste
- 5 Zâhid ayagı yir mi basar şimdi Neşâtî
Mey rîhte biñ pâre yatur câm şikeste

-124-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Dîde-i 'ibretle bak ol dil-sitanuñ nakşına
Ey dem-â-dem eyleyen inkâr cânuñ nakşına
[49a]
- 2 'Âlemi gözden geçür hem-dîde ol hurşîd ile
Olma dil-beste yine ammâ cihânuñ nakşına
- 3 Ser-nigûn bir çâh-ı pür-hûn olduğın bilmez gibi
Dil viren reng-i şafakla âsmânuñ nakşına

123/2a. erbâb: esbâb (nüsha)

123/3a. tarab: vera' Ü.

123/3b. sille-hor-ı: sille-hor u N.

123/4. beyit C nüshasında yoktur./4b.bâm: câm H1.

124/1a. dil-sitânuñ: dâstanuñ Ü.

- 4 Sünbülü dūd-ı kebūd ü verdi ahker-pâredür
Çeşm-i hayretle nâzâr kıl gülsitânuñ nakşına
- 5 Resm-i şâdiden Neşâtî bir eser kalmış mı gör
Sen de insâf eyle bak şimdi cihânuñ nakşına

HARFÜ'L-YÂ

-125-

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- 1 Olursa şâne ile keşmekeş ziyâde dahı
Ne fitneler kopa gör zülf-i dil-rübâda dahı
- 2 Çeker mi çarh-ı sitemger cefâdan el hergiz
Temâm kişt-i dili virmeyince bâde dahı
- 3 Bisât-ı meclisi tayy itdi sâkî-i devrân
İrişmedin elimüz sâgar-ı murâda dahı
- 4 Figân ki oldı hazân-ı kederle pejmürde
Henüz gonçe-i dil olmadın güşâde dahı
- 5 Gam-ı humâr ile olduk Neşâtîya bî-tâb
Miyân-ı meclise gelmez mi câm-ı bâde dahı

-126-

Mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün/mefâ'ilün

- 1 Bahâr irdi yine ezhârı açdı bâd-ı nev-rûzî
'Aceb mi ger açılsa bülbülüñ de baht-ı firûzı

124/4a. kebūd u verdi ahker-pâredür: kebūd-ı sūz u ahker-pâredür H1.

124/5b. cihânuñ: zamânuñ Ü.

125/1a. olursa: iderse H1.

126. gazel M, T, Yk nüshalarında yoktur.

- 2 Kızârmış rûy-ı gül çâk eylemiş gonçe girîbânın
N'ola nergis de alsa destine câm-ı zer-endûzı
- 3 Derûn-ı lâleyi pür-dâg iderken nâlesi girmez
Yine gûş-ı güle bülbüllerüñ feryâd-ı dil-sûzı
- 4 Fürûzân olmada fânûs-ı alı lâlenüñ yir yir
Nice mümkün çemende şimdi fark itmek şeb ü rûzı
- 5 Safâ-bahş oldı her kûşe yine tab'-ı Neşâtîveş
[49b] Zihî ser-sebzi-i 'âlem hoşa eyyâm-ı pîrûzi

-127-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Giryе kim mesti-dîh-i endîşedür her katresi
Meyle pür reşk-âver-i sad şîşedür her katresi
- 2 Bî-sütûn-ı hecri ben bir eşk ile itdüm tebâh
Bâ'is-i şermendegî-i tîşedür her katresi
- 3 Vasf-ı hâlûñ kim yazâr levh-i beyâna kilik-i ter
Dâg-ı sad üstâd-ı sâhir-pîşedür her katresi
- 4 Hâmem ol mîzâb-ı gülzâr-ı sühandur kim benüm
Âb-yâr-ı nahl-ı hikmet-rîşedür her katresi
- 5 Bâde-i nazm-ı Neşâtî kim şarâb-ı feyzdür
Âb-ı rûy-ı şâhid-i endîşedür her katresi

127/2a. virdüm tebâh : virdüm fenâ M, T, C, (nüsha),N ,H1, H ; virdüm hebâYk.
2b ve 4b Yk'da yer değiştirmiş.3. beyit ile 4. Beyit Yk'da yer değiştirmiş.
127/3ve 4.beyitler M, T, C, H1, H2 nüshalarında yer değiştirmiştir.

-128-

Mef'ûlü/mefâ'îlü/mefâ'îlü/fe'ûlün

- 1 Çeşmüñde nümâyân olalı şûriş-i mestî
Fülk-i dile saldı nıgehüñ bîm-i şikesti
- 2 Tengî-i dehânuñla kelâmuñda hüveydâ
Sırr-ı sühan-ı nistî vü ma'nî-i hestî
- 3 Pâmâluñ olan diller ider kesb-i bülendi
Zülfüñ ki düşüp hâke ola zîver-i pestî
- 4 Feryâd o kâfir ki salup tâbiş-i rûyın
Düşdi dile meyl-i rûşenî-i mihr-perestî
- 5 Tut zemzeme-i nâye Neşâtî gibi gûşuñ
Gör hâlet-i keyfiyyet-i esrâr-ı elesti

-129-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Dûzah-aşâm-ı gamuñ kim şu'ledür peymânesi
Çâk-rîz-i ceyb-i cândur nâle-i mestânesi
- 2 Bir şarâbuñ mestidür ol gamze-i pür- 'işve kim
Fitnedür hıdmet-güdâz-ı kûşe-i meyhânesi
- 3 Bâğı gördüm güller açmış bülbüle gûş-ı kâbül
Diñlenürmiş 'âşıkuñ da gâh olur efsânesi

128/1b.fülk: mülk M, Ü.

128/2a.Tengî-i dehanuñla kelâmuñda hüveydâ M, T, C, (nüsha), N, E: Tengî-i dehânuñla sözüñden dile zahir Ü

128/3b. Zülfüñ ki düşüp hake ola ziver-i pestî: Zülfün olur bâdeyile ârâyiş-i pesti Ü/pesti: hesti H1, (nüsha); Zülfüñ olur bâdeyile ârâyiş-i pesti D.

128/4b. rûşenî-i mihr-perestî: rûşen-i M, N, H1, E/mihr-perestî: heves perestî H2.

- 4 Hûn-ı eşkinden boyanmış tâb salmış gonçalar
Bülbülün fânûs-ı ale döndü şimdi lânesi

[50a]

- 5 Dil-harâb-ı 'ışkdur ammâ Neşâtîveş yine
Gencden hâli degül her kûşe-i vîrânesi

-130-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Gerçi ser-mestân-ı 'ışkuñ hâk-i rehdür her biri
Kuhl-ı zîb-efzâ-yı çeşm-i mihr ü mehdur her biri
- 2 Şu'le-i âhıyla şâm-ı gamda erbâb-ı fenâ
Şem'-i bezm-ârâ gibi zerrîn-külehdür her biri
- 3 Külhen-i 'ışkuñ temâşâ eyle her bir kûşesin
Kim niçe *Behlül*-ı vaktâ hâbgehdür her biri
- 4 Bakma zühhâduñ riyâ-âlûd reng-i zühdine
Hırka-i sâlûs der-ber dil-siyehdür her biri
- 5 Hâk-i pâ-yı ehl-i 'ışk ol kim Neşâtî anlaruñ
Hem gedâ hem tahtgâh-ı dilde şehdür her biri

-131-

Fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilâtün/fâ'ilün

- 1 Bâde kim hâlet-fezâ-yı sînedür her cur'ası
Âfet-i zühd-i şeb-i âzînedür her cur'ası
- 2 Rind iseñ hâk-i der-i meyhâne ol kim bâdenüñ
Feyz -bahş-ı hâlet-i dîrînedür her cur'ası

129/4a. gonçalar: goncalar M, T, C.

130/1b. mehdür N: mâhdur Ü.

130/4b. der-ber: der-hem H1.

- 3 İç o meyden kim idüp gerd-i riyâdan şüst ü şû
Reng-bahş-ı hırka-i peşmînedür her cur'ası
- 4 Sun o sahbâdan ki sâkî ma'den-i yâkût olup
Gevher-i zîbende-i gencînedür her cur'ası
- 5 Mestüz ol meyden Neşâtî kim olup gülgüne-sâz
Zîb-i ruhsâr-ı şeb-i âzînedür her cur'ası

-132-

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- 1 Hurûş-ı meyden eser yok hum-ı şarâb tehî
Kedû şikeste vü peymâne çün hâbâb tehî
- 2 Ne serde neşve-i bâde ne elde peymâne
Derûn-ı mey-kede çün kâse-i rebâb tehî
- 3 Şafak degül meyini eylemiş kazâ rizân
Şikeste sâgar-ı meh câm-ı âftâb tehî
- [50b]
- 4 Safâdan ağlamaz oldu dü çeşm-i mey-hâre
'Aceb 'aceb ki ola şîşe-i gül-âb tehî
- 5 İşitmez oldu Neşâtî gönül terâne-i şevk
Sadâ-yı zenzemeden şimdi nüh kıbâb tehî

-133-

Mefâ'ilün/fe'ilâtün/mefâ'ilün/fe'ilün

- 1 'Aceb mi gamze-i kâfir-nihâd-ı fettânı
Olursa bâ'is-i âşûbî-i müselmânî

131/3a. şüst ü şû: şüst şû C.

131/5a. Sensiz ol meyden Neşâtî kim olup gül-güne-sâz C./ kim: ki Ü.

132/2a. neşve-i bâde: neş'e-i bâde M./ peymâne: câm-ı safâ C.

132/3a. Şafak degül görinen eylemiş kazâ rizân E.

132/5a. şevk: 'ışk E.

133/1b. âşûbî-i: âşûbı Ü.

- 2 Şeb-i siyehde meh-i hâledâra ta'n eyler
Siyâh câme ile gerden ü girîbânı
- 3 Döner o verde k'ola hâr ile hırâşîde
Düşince 'arızına 'aks-i nevk-i müjgânı
- 4 Nigâhı lutf ile ruhsat-nümâ-yı nezzâre
Nemek-feşân-ı tebessüm dü la'l-ı handâmı
- 5 Neşâtîyâ yine elmâs-pâre-her beytüñ
Dil-i hasûda yiter tâze zahm-ı pinhânî

-134-

Mef'ûlü/fâ'ilâtü/mefâ'ilü/fâ'ilün

- 1 Mecnûn ki tahtgâh-ı mahabbetde şâh idi
Bâl-ı tuyûr farkına perr-i külâh idi
- 2 Mecnûn ki kasdı küçe-i Leylâyı gezmeden
Nüzhetgeh-i hakîkate bir gizlü râh idi
- 3 Mecnûn ki rûşenâlıgına zulmet-i gamuñ
Leylâ didükce şu'le-i âhı güvâh idi
- 4 Mecnûn ki nîm-sîr idi seyr-i cemâlden
Hep mâni'-i nezâre olan dûd-ı âh idi
- 5 Mecnûn ki vahş u tayr ile itmişdi üns-i tâm
Sahrâ o nâ-murâda sitemden penâh idi

133/4a. nigâhı: nigâh-ı Ü.

133/5b.dil-i: diye H1.

134/2a. gezmeden: gezmede H1

134/2b. Nüzhetgeh-i hakîkate gizlü rah idi (nüsha) Ü.

134/3a. rûşenâlıgına: rûşenâyî H1.

134. gazelde mahlas kullanılmamıştır

-135-

Mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün/mefâ‘ilün

- 1 Göñül ‘arz itse hâlin sen şeh-i hûbâne olmaz mı
Düşüp geh pâyuña geh küşe-i dâmâne olmaz mı
  - 2 Yiter mecrûh-ı tîg -i gamze olduk gonçe-i la‘lûñ
Nemek-rîz-i tebessüm olsa zahm-ı câne olmaz mı
- [51a]
- 3 O tâb-ı hüsn ile gel bezmi teşrîf eyle de seyr it
Sebûlar şem‘üne sâgar gibi pervâne olmaz mı
  - 4 Göñül kim ‘ârız -ı pür-tâbuña âyînedür dâ‘im
O müşgin turraya müjgân-ı çeşmüm şâne olmaz mı
  - 5 Bulup tenhâ seni bir gün Neşâtî reh-güzâruñda
Biraz ahvâlini ‘arz itse güstâhâne olmaz mı

-136-

Mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

- 1 Tahammül itmeye şayed göñül niyâza dahı
Henüz başladı ol tıfl-ı şûh nâza dahı
- 2 Keder-pezîr ola câyiz ki båd-ı ahuñdan
Nesîm-i hasreti bilmez o nahl-ı tâze dahı
- 3 Degül mahâll-i şikâyet ko ‘arz -ı hâli yiter
Zamân var iy dil-i şûrîde keşf-i râza dahı
- 4 Nevâ-yı nâle n'ola virse hâb-ı nâza keder
Henüz olmadı hu-kerde zevk-i sâza dahı

- 5 Hakikat illerin añmaz mısın Neşâtî hîç
Nedür bu zevk-i 'azîmet reh-i mecâza dahı
- 6 Dilüñ ki bâdesi hunâbe-i mahabbetdür
Enîn-i nâlesi minnet mi kor niyâza dahı

-137-

Fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilâtün/fe'ilün

- 1 Bî-tekellüf açılır şevk ile efsânesini
Dahı bilmez gibi dil gamze-i cânânesini
- 2 Meclis-i 'işvede gelmez gözine neşve-i nâz
Hûn-ı 'uşşâk ile pür itmese peymânesini
- 3 Eylemiş bād-ı sâba zülfini yâruñ der-hem
Dil-i 'uşşâk ile gör keşmekeş-i şânesini
- 4 Eyledüñ dâhil-i zencîr-keşân-ı 'ışkuñ
Gerden-i zühde takup subha-i sad-dânesini
- 5 Yâd-ı çeşmüñle Neşâtî gibi olmazdı harâb
Kudsiyân görmese ger şîve-i mestânesini

136/5b. 'azîmet: mahabbet Yk.

6.beyit Yk'dan alındı.

137.gazel M'de yoktur.

RUBÂ'İYYÂT

-1-

[56a] Bir âyîne kim olmaya pür-tâb u cilâ
 'Aks eyleyemez anda nükûş-ı eşyâ
 Mir'ât-ı dil ammâ ne kadar sâf olsa
 Eşkâl-i süver anda olur nâ-peydâ

-2-

Oldum o kadar 'ışk ile dem-beste vü lâl
 Yok derdümi bir vech ile takrîre mecâl
 Saldum dili bir lücce-i pür-hayerete kim
 Emvâcı ider gârkaların istikbâl

-3-

[56b] Düşdükce gehi pâyna dâmânından
 Pürsişler ider gâyet-i ihsânından
 Nâzük o kadar ol iki pâ kim dâ'im
 Âzürde olur sâye-i dâmânından

-4-

Eyvây ki geçdi dem-i seyr-i gülşen
 Bülbül gam ile oldu esîr-i şîven
 Gör şiddet-i sermâyı gülşende yine
 Hep zîr-zemîne girdi ezhâr-ı çemen

1a. Kim: ki Yk/ pür-tâb u cilâ: pür-tâb-ı cilâ C, N, H2.

2c. dili: dilümi C./hayrete: hasrete M, T, N, H1, H2.

3. Numaralı rubai M, Yk'da yoktur.

4b. esîr-i: esîri H1.

4c. sermâyi: sermâyi ki M, H1, H2, Yk.

-5-

İy sâz-kun-ı hâtır-ı ‘uşşâk-ı hazîn
 V’ey şuhî-i meserretle nezâket-âyîn
 Kurbânuñ olam lutf ile cân-ı zâra
 Telhî-i gam-ı gurbeti etdîn şîrîn

-6-

Görmüş sıfrâsâ beni ol şûh-ı cihân
 Olsa demidür hûn-ı dil dîdeden revân
 Çok kalmadı dil olmaga hasret-zede âh
 Az kaldı meded çıkmaga cân bî-cânân

-7-

[57a] Tâ key bu dürûg ‘âşîka iy bî-insâf
 Çâk böyle neden va‘de-i teşrîfe hilâf
 Zahm-ı dile hergiz komaduñ bir merhem
 İy şûh-ı sitemger ko be insâf insâf

-8-

Dil haste vü ten derd ile bî-tâb u nizâr
 Cân hancer-i âzâr ile mecrûh u figâr
 Yok çâre halâsa lücce-i mihnetden
 İtsem ne kadar mevc gibi ‘azm-i kenâr

---

5 numaralı rubai Yk’dan alındı.

6. rubai M, T nüshalarında yoktur.

7d. sitemger: cefâ-cû D./ ko be C, H1, H2: ko aya Ü; koya M, T, D; bu ne Yk

8a. bî-tâb u nizâr: bî-tâb-ı nizâr C, H1.

-9-

Bir dil ki çeke firkat ile hecr-i medîd
 Şâd olmaz o dil olsa nice 'îyd-be-dîd
 Bî-yâr olıcak 'âşık olur mı dil-şâd
 Gelmiş turalum bir yire nevrûz ile 'îd

-10-

'Işk ehli odur ki bakmayup dünyâya
 Efzûn ola şevki 'âlem-i ma'nâya
 Sevdâ-yı vatanla turmayup bir yirde
 Çün katre-i ebr 'azm ide deryâya

-11-

Feryâd ki ol 'işveger-i cevr-âyîn
 Âşûb-ı cihân olmada bâ-hançer-i kîn
 [57b] Çin eylese ebrûsını gâhî eyler
 Her bir girîh-i nâzda biñ fitne kemîn

-12-

Nezzâre-i hüsnünde ki medhûşuz biz
 Hayretle ser-efgende vü bî-hûşuz biz
 Olsak ne kadar 'ışk ile sad pâre çü gül
 Çün gonçe-dehen beste vü hâmûşuz biz

---

9. rubai M, T, C, D, Yk nüshalarında yoktur.

10c. vatanla M, T, H1, H2: vatan Ü; mahabbetle Yk.

11b. bâ: yâ D.

11d. nâzım: nâzda H2/ girih-i nâzım: girihinde H1/kemîn : mekîn D.

12b. hayretle: hasretle Ü.

12c. çü gül: gönül Ü.

12d. beste vü: beste-i C.

-13-

‘Âşık sakınur reşk-i dil ü cânından
 Hâk-i kademin dîde-i giryânından
 Nâzûk ol kadar ol iki pâ kim dâ'im
 Azürde olur sâye-i dâmânından

-14-

İy şâh-ı felek-kevkebe-i mihr-gulâm
 Nâkıs kuluñam mâh-sıfat gerçi müdâm
 Esbâb tenezzülde terakkîde ma'âş
 Noksânuma bakmazsañ işüm oldı tamâm

-15-

Olmaz eser-i sûz-ı dil-i bed-mestân
 Şemşîr degül münâsib-i bî-destân
 Gelmekde zuhûrât zebâna şimdi
 Hep sâmi'a hûş-ı dürûg u destân

-16-

‘Işk oldı şarâbı kadeh-i sâdemüzüñ
 Cem ayagı topragıdur bâdemüzüñ
 Mişvâr-ı mey-i sâfuña kim kayd-ı humâr
 Olmaz kederi meşreb-i âzâdemüzüñ

13c. nâzûk: bârik Yk/ ol : o C, N, H1 ,H2.

13. rubai D de yoktur.

14, 15 ve 16.rubailer H1'den alındı.

KIT'ALAR

1*

El virmedi mekkâre-i dünyâ diyü iy dil
Cem' eylememiş meclis-i 'âlem kurulal'dan
Âvâre olup eyleme izhar-ı telâşî
'İrfan ile bir yirde Hudâ 'akl-ı ma'âşî

2**

Bâreka'llâh zihî şerh-i letâfet-güster
Ki virür dikkat-i ma'nâsı dil ü rûha gıdâ
Yâraşur levh-i mehe kâtib-i dîvân-ı felek
Hâme-i şa'sa'a-i mihr ile itse imlâ

---

* Bu kıt'a Mevlana Müzesi Ktp.2095 (30b) nolu mecmuadan alınmıştır.

**Bu kıt'a,Üniversite Ktp.T.y.3636(la)'dan alınmıştır.

TARİHLER

-1-

BERÂY-I YEŒİ KAL‘A

[57b]

- 1 Minnet Allaha sa‘âdetle vezîr-i a‘zam
Eyleyüp cânib-i küffâra yine kasd-ı gazâ
- 2 Kıldı bir kal‘asını hâk ile yeksân devrûñ
Ne deri kaldı ne dîvârı idüp cümle hebâ
- 3 Düşdi bu feth ile bir şevk heme ‘âleme kim
Olmada zühre yine çeng be-kef nagme-serâ
- 4 Tutdı nâr-ı şafaka dâ’iresin mâh-ı felek
Câ-be-câ yandı degül anda kelefler peydâ
- 5 Çâr dîvârı düşüp hâke didüm târîhin
Kâfirûñ aldı Yeñi kal‘asın Ahmed Paşa

-2-

BERÂY-I KAL‘A-İ YANOVA

- 1 Hamdüli’llâh irişüp peyk-i hâber
Müjde-i feth ile ‘âlem toldı
- 2 Hâtıra geldi bir a‘lâ târîh
Sındı kâfir Yanova feth oldu (H.1068)

-3-

- 1 Emr-i Hak ile Sitanbulda olan kış bu sene
Belki dünyâ duralı olmadı bu resme şitâ
- 2 Üsküdâr ile Sitanbul arası toñdı kâmu
Rûy-ı deryâyı gören kimse sanurdı sahrâ
- 3 Bunı kim gördi ki deryâ yüzünüñ üstinde
Kâra yir gibi niçe kimse gezer bî-pervâ
- 4 Müncemid oldı sogukdan nefesi insânuñ
Nice mâhlûkı helâk eyledi berd ü sermâ
- 5 Lafzan u ma‘nen aña didi Neşâtî târîh
Be meded toñdı sogukdan biñ otuzda deryâ

-4-

- 1 Kıldı bu çeşme-i hoş-tarh-ı dil-ârâyı binâ
Niyyet-i hayr ile bir âsaf-ı pâkize-güher
- 2 Mustafâ ism kerem-pîşe vezir-i zî-şân
Olsa der-bânı sezâdur vüzerâ-yı Sencer
- 3 Câ-be-câ çeşme ile Edrineye virdi şeref
Oldı bu zîver ile cümleden ammâ berter
- 4 Tarh-i zîbâsına dil-beste revân-ı Mâni
Safvet-i âb-ı letâfet -fiken-i nûr-ı bâsâr
- 5 Olsa bir böyle eger çeşmeye mâlik hergiz
‘Âlemi gezmez idi hayret ile İskender
- 6 Seyr iden Edrineyi şimdi bihişt oldı sanur
Olsa târîhi nola çeşme-i âb-ı kevser

-5-

- 1 Ummasun dehrden kimse vefâ
Kimse dünyadan ummaz âfet ola
- 2 Tatalum mülke pâdişâh olasin
Yine yarın ki soñı rihlet ola
- 3 Dâye-i pâdişâh olan Havvâ
Soñ nefesde aña hidâyet ola
- 4 Hûr u gılmân ile olup me'nûs
Âbı kevser turagı cennet ola
- 5 Dedi anuñ Neşâtî târîhini
Dâye-i pâdişâha rahmet ola sene 1064

MERHÛM NEŞÂTÎ EFENDİNÜN BA‘Zİ METÂLİ‘İDÜR

1

‘Uşşâk nâzâr-kerde-i çeşm-i siyeh ile
İy âfet-i cânım nigeş eyle nigeş eyle

2

Eylemezdi çeşmi nâz ehli niyâza neylesün
Virmesün ruhsat nigâh-ı cân-güdâza neylesün

Çeşmine kalsa pür-âşûb eylemezdi ‘âlemi
Nev-hevesdür gamzesi icrâ-yı nâza n’eylesün

3

Düşürmek olmadı bir kerre ol şûh-ı gül-endâmı
Bu hammâmuñ egerçi kim Çukur Hammâmıdır nâmı

Farsça Gazel

گر یار چنین شرح جفا کار نباشد
همچو دگران در پی آزار نباشد

هر گل که کند جلوه بر اطراف چمنها
بی روی تو دیده بجز خار نباشد

یار ب که شود زود گرفتار غم عشق
هر شوخ که باعاشق خود یار نباشد

وی شوخ جفا پیشه بعالم نتوان یافت
یک سینه که آن تیغ تو افکار نباشد

بیرون مرو از میکده عشق نشاطی
جای تو به از خانه خمار نباشد

ŞEHRENGİZ

Fe‘ilâtün/mefâ‘ilün/fe‘ilün

[51b]

- 1 Gel gel iy kilik-i ‘anberîn-sîmâ
Hâl-pîrâ-yı çihre-i ma‘nâ
- 2 Gel gel iy peyk-i vâdî-i i‘câz
Ser kadem-kerde-i râh-ı sad râz
- 3 Gel gel iy bâg-bân-ı gülşen-i cân
Nâvdânuñdan eyle âb ı revân
- 4 Ney gibi eyle ‘ışkdan âgâz
Demidür eyle nagmeñi şehnâz
- 5 Gel senüñle güher-feşân olalum
Medh-i hûbânda hem-zebân olalum
- 6 Evvelâ bir ser-âmedüñ bî-bâk
Vasf-ı hüsünde olalum çâlâk
- 7 Nazmumuzla cihânı mest idelüm
Dil-i ‘uşşâkı mey-perest idelüm
- 8 İsmiñi eyleyüp bu resm ile bâz
İdelüm ehl-i ‘ışkı vâkıf-ı râz
- 9 Hüsn ile âftâb-ı çarh-ı safâ
Nâm ile *Hañcı-zâde*-i yektâ
- 10 ‘Âlem-ârâ şehenşeh-i hûbân
Zîr-dest-âver-i memâlik-i ân

Şehrengiz Ü, D, Rodos ve Sadettin Nüzhet nüshalarında vardır. Bu üç nüsha karşılaştırılmıştır.

5a. -feşân: -nişân Ü.

9b. Hancı: Çancı Ü.

10a.-âver-i: âver ü D.R.

- 11 Bâreka'llah zihî fûrûg-ı cemâl
Hâbbeza dil-rübâ-yı ferruh-fâl
- 12 Hüsn ile ser-efrâz-ı bî-hemtâ
Nâz ile hod müselle-i yektâ
- 13 Nedür ol kim nigâh-ı düzdîde
Ser-be-ser şîve-i pesendîde
- 14 Lebi hüsn-i edâda reşk-i nebât
Belki şermende-sâz-ı âb-ı hayât
- 15 Serde destâr-ı kec levendâne
Gözde sahbâ-yı nâz mestâne
- [52a]
- 16 Dir idüm yok nazîri bî-pervâ
Olmasa ger *Emîr*-i hoş-sîmâ
- 17 Ne *Emîr* âfet-i dil ü cândur
Nâzenîn-i nev-hân-ı devrândur
- 18 Servi eyler çemende bî-ârâm
Serde destâr-ı sebz ile o hırâm
- 19 Çeşmi ser-mest-i câm-ı istîgna
Nigeh-i dil-firîbi hûş-rübâ
- 20 Çeşminüñ 'akl u hûş bîmârı
Zülfinüñ cân u dil giriftârı
- 21 Âh mestâne ol nigâh nedür
Serde ol kakül-i siyâh nedür
- 22 İtse gîsûların ham-ender-ham
Piç ü tâba düşer dil-i 'âlem

13a. ol kim nigah: ol nigah En.R.

16a. bî- pervâ: yok pervâ D.

17b. Nev-hân: nev-cevân D.R.

- 23 Serde ol kakül-i mu'anberden
Cümle 'uşşâk çıkdı hep serden
- 24 Gerçi hüsn ile dil-ârâdur
Okçı-zâde cevân-ı ra'nâdur
- 25 Nedür ol âfetüñ de etvârı
Fart-ı 'işveyle lutf-ı güftârı
- 26 Çeşmi meyhâne-i girişme vü nâz
Gamze-i şûhı mest-i hûş-güdâz
- 27 Nedür ol kadd ü kâmet ol reftâr
O levendâne tarz ile destâr
- 28 Cebhe-i pâki mihr-i pür-enver
Kaşları nev-hilâl-i zib-âver
- 29 Ol iki ebrûvan-ı hûn-efşân
Dest-i kudretle bir keşîde kemân
- 30 Müjeler hod çü hancer-i âzâr
Her biri bir hadeng-i sîne-güdâz
- [52b]
- 31 Çarh-ı hüsne bu mihr-i tâbândur
Yagcı-zâde meh-i dirahşândur
- 32 Nâzük ol deñlü kadd ü reftarı
Kudsiyân cân ile griftârı
- 33 Nedür ol gamze ile çeşm-i siyâh
Cân virür gâhî Hızra itse nigâh
- 34 Nedür ol ebrûvân-ı zîb-efzâ
Ki ider reşk kadd-i mâhı dü-tâ

25b. lutf-ı: lutf u D.

32a. kadd ü: kadd-ı D.

- 35 Cümle endâmı nâzük ü dil-keş
Mihr-i tâbende-rûy u hem mehveş
- 36 Hâl-ı ruhsârı reşk-i müşg-i Hoten
Nigeh-i dil-firîbi şûr-efgen
- 37 Gamzesi ol ki tîr-i nâz be-kef
Sîne-i kudsiyândur aña hedef
- 38 Bu gül-i gülşen-i melâhatdur
Veznci gonçe-i letâfetdür
- 39 İsmi hubân-ı şehr içinde Hasan
Kendi fart-ı cemâl ile ahsen
- 40 Cümleden dil-firîb ü hoş-demdür
Şîve-i nâz ile müsellemdür
- 41 Nedür ol nâz ile o hoş reftâr
O nezâketle şîve-i güftâr
- 42 Lutf ile la'li gelse güftâre
Rûh-bahş olur 'âşık-ı zâre
- 43 Hâl-ı ruhsârı hâbetü's-sevdâ
Hokka-i la'li bir dür-i yektâ
- 44 Serde ya turra-i mu'anberdür
Yâ letâfetle müşg-i ezferdür
- 45 Bu letâfetle bir perî-sîmâ
Dü birâder dü dil-ber-i ra'nâ
- [53a]
- 46 Hüsn ile dil-rübâ-yı şûh ü besîm
İsm ile *Mustafâ* vü *İbrâhîm*

35b.rûy u esâs: rûy D

37a. ol ki: ol Ü.R..

40a. dil-firîb ü: dil-firîb-i Ü, R.

- 47 Olmış ol dü birâder-i hoşter
Bir nihâl üzre iki gonçe-i ter
- 48 Biri reşk-âver-i meh-i pür-nûr
Birisi pençe-gîr-i pençe-i hûr
- 49 Biri sad nâz ile hümâ-pervâz
Biri perî-şîve dilber-i mümtâz
- 50 Terk idüp âhir ol iki âfet
Dil-i ‘uşşâkı kıldı bî-tâkat
- 51 Gerçi oldu nihân nazarlardan
Lîk gitmez hayâli dillerden
- 52 Hüsn-i sâbun-fürûşu yad idelüm
Dil-i ‘uşşâk-ı zârı şâd idelüm
- 53 Ol ki bir âfet-i sehi-kaddür
Dilberân içre ismi *Ahmeddür*
- 54 Böyle bir hoş dil-nevâz olmaz
Nagme-perdâz-ı bezm-i nâz olmaz
- 55 Nagme-senc olsa ger olur gûyâ
Gül-i bülbül-nümâ-yı bezm-i safâ
- 56 Hem mü’eddeb vücûh ile her dem
Hem yine şûh-tab‘-ı dil-hurrem
- 57 Bâdeden olsa ruhları pür-tâb
Dil-i ‘âşıkda kor mı tâkat tâb

48b. pençe: subha D.

50a. idüp ol: terk idüp âhir ol D.

50b.tâkat: kâmet Ü,R.

50b. kıldı: kaldı D

54b. nagme-perdâz-ı: nagme pervâne Ü.

56a. hem D,R: her Ü.

- 58 Rûyî kim şem-i meclis-ârâdur
Perteve-endâz-ı bezm-i dünyâdur
- 59 Gamzesi kahramân-ı şûr u fiten
Rüstemânî nigâhı merd-efgen
- 60 Bu letâfetle bir perî-ruhsâr
[53b] Olmaz ammâ ki *Hâcî* da inkâr
- 61 Nâzenîn âfet-i perî-peyker
‘İşveger dil-rübâ-yı ferruh-fer
- 62 Çeşm-i mahmûrî nergis-i şehlâ
Ruh-ı pür-tâbı lâle-i hamrâ
- 63 Nedür ol gerden-i safâ-güster
Nedür ol dest ü pây ile ruhlar
- 64 Gerçi bir âfet-i perîveşdür
Lîk gâyetle âh serkeşdür
- 65 Fitne çeşminden ihtîrâz eyler
Nigehi rûzgâra nâz eyler
- 66 Gamzesi fart-ı hışm ile hûn-rîz
Tîr-i müjgânı cevri ile ser-tîz
- 67 Bu sitemger hemîşe bî-pervâ
Tünd-hulıkda âfet-i dünyâ
- 68 Fart-ı ‘işveyle lîk *İbrâhim*
Sâhib-i hüsn-i hulk u tâb‘-ı selîm
- 69 Hoş-kıyâfet ‘aceb perî-rûdur
Meh-cebîn ü hilâl-ebrûdur

58a. Rûyî kim şem‘-i meclis-ârâdur: Rûy be-hatm-ı meclis-ârâdur Ü.R.

64b. serkeşdür: sirişikdür Ü.

65b. nâz: nâr Ü.

69a. kıyâfet: kıyâmet D.

69b. meh-cebîn ü: meh-cebîn-i D.

- 70 Şem‘-i ruhsârı kim fûrûzândur
Rûşenî-bahş-ı hâne-i cândur
- 71 Hem-çü ‘anberîndür o hâl anda
Revnağ-efzâ o reng-i al anda
- 72 N’ola dâ’im o hâl-i ‘anberveş
Micmer-i cânı kılsa pür-âteş
- 73 Kaddi serv-i çemen-tırâz-ı safâ
Perveriş-yâb-ı âb-ı istîgnâ
- 74 Dest ü pâ nâzûk ü dehân nâzûk
Sîne tâbende mû-miyân nâzûk
- 75 N’ola olsa *Halîl*-i şûh-ı besîm
[54a] Peyrev-i medh-i hüsn-i İbrâhîm
- 76 Kaddine kâmeti berâberdür
İsmine ismi dahı hem-berdür
- 77 Nev- zuhûr âfet-i perî-peyker
Dil-ber-i şîvekâr-ı ferruh-fer
- 78 Ruhı âyînedâr-ı tûtî-i cân
Leb-i şekker-feşânı kut-ı revân
- 79 Nedür ol âhûvâne çeşm-i siyâh
Ki ider ‘aklı bir niğehle tebâh
- 80 Leb-i ‘İsi-beyânı rûh-efzâ
Zülf-i ‘anber-şemîmi hûş-rübâ

71a. ‘anberîndür: ‘anber dürür D.

75a. şûh-ı: şûh u D, R..

78b. leb-i: lebi D.

80a. leb-i: lebi D.

- 81 Görse *Leylâ* o zülf-i şeb-gûmı
Cân u dilden olurdu mecnûnı
- 82 Serv ise bâg -ı nâza kadd-ı *Halîl*
Verd-i ra'nâ degül mi *İsma'îl*
- 83 Gülşen-i hüsne ruhları gül-i al
Kaddı mehzûn-hırâm-ı tâze-nihâl
- 84 Nedür ol kadd ü kâmet ol endâm
Fart-ı işveyle nâzükane hırâm
- 85 Dehen-i tengi nokta-i mevhûm
Cevher-i ferd gibi nâ-maksûm
- 86 Şevk-i 'îd-i visâli dest-efşân
Keş-i cân u dili ider kurbân
- 87 Bu letâfetle mâh-ı şehr-âşûb
Yûsuf-ı Mısr-ı nâzdur Ya'kûb
- 88 Nice *Ya'kûb* Yusuf-ı sâni
Çarh-i hüsnüñ meh-i dirahşâmı
- 89 *Yûsuf-ı* hüsn iken o şehr-âşûb
İsmi olmak garîbdür *Ya'kûb*
- [54b]
- 90 Aña *Ya'kûb-ı* cân pür-gamdür
Ki firâkıyla dîde pür-nemdür
- 91 Kaddine serv-i bâg üftâde
Ruhına verd-i al dil-dâde
- 92 Kıldı sad nâz ile o kadd ü hırâm
Cûy-ı bâgı çemende bî-ârâm

85b. cevher-i ferd: cevher-i hod Ü.

89a. *Yûsuf-ı* hüsn iken: *Yûsuf-ı* hüsnde iken: Ü,R.

- 93 Gonçelar bezm-i bâgda bî-bâk
Şevk-i la‘lıyla hep girîbân-çâk
- 94 Gerçi bu şîvekâr-ı hoş-demdür
Lîk *Mâhmud* şûh-ı ‘âlemdür
- 95 Şem‘-i pür-tâbı bezm-i devrânuñ
Nev gül-i nâzı gülşen-i cânuñ
- 96 Böyle bir âteşîn-cemâl olmaz
Böyle bir pâk verd-i al olmaz
- 97 Ruh-ı pür-tâbı gülşen-i cândur
La‘l-i rengîni verd-i handândur
- 98 Hüsn ile mâh-peyker-i ‘âlem
Nâz ile şîvekâr-ı ferruh-dem
- 99 Nola ‘uşşâkdan o şûh-ı cihân
İtse gâhî cemâlini pinhân
- 100 Mâhdur ol cemâl-i ‘âlem-tâb
Mâh itmez mi gâhî ebr nikâb
- 101 N’ola olsa bu nazm-ı şehrengiz
Medh-i *Bayram* ile neşât-âmiz
- 102 Nice Bayram hüsn ile mümtâz
Nâz ile dil-ber-i hümâ-pervâz
- 103 Kaşları nev-hilâl-i zîb-efzâ
Sâyim-i hecre vaslı ‘îd-i safâ
- 104 Nedür âheste nâz ile o hırâm
Ki ider seyri cânı bî-ârâm
- [55a]
- 105 Ruh-ı pür-tâbı verd-i ra‘nâdur
Kadd-i mevzûnı serv-i bâlâdur

- 106 Nâz ile gelse kaddi reftâre
Lerze-endâz olur dil-i zâre
- 107 Leyle-i kadr zülf-i dil-suzı
‘İyd-i behcet cemâl-i bihrûzı
- 108 Medh-i hubân çü irdi pâyane
Düşdi nev ârzû dil ü câne
- 109 Çâk idüp şevk ile girîbânım
Çıka eflâke âh u efgânım
- 110 ‘Arz -ı hâl eyleyem be-sad zârî
Akıdup eşk-i çeşm-i hûn-bârı
- 111 O şeh-i hüsne kim odur bî-bâk
Âteş-endâz-ı hırmen-i idrâk
- 112 Varayın hâk-i pâyine giryân
Diyeyin iy şehenşeh-i hûbân
- 113 Şeh-levendâ perîveşâ sad dâd
Cevr ü bî-dâd-ı gamzedden feryâd
- 114 Komadı dilde tâb u tâkat âh
Nice tâkat nigâha ruhsat âh
- 115 Ki ider gökde câm-ı mâh-ı şikest
Çîn-i ebrûñ ile olup hem-dest
- 116 Geh girişmeyle bir olup bî-bâk
Sîne-i kudsiyânı eyler çâk
- 117 Böyle ruhsat neden o gaddâre
Fitne-cû âfet-i sitemkâre

108b. nev: nevâ Ü, R.

110a.zârî: râzî Ü, R.

- 118 Söyle lutf it meded helâk oldum
Tîg-i cevri ile çâk çâk oldum
- 119 Yok günâhum be-hâkk-ı ‘ışk illâ
Medh-i hubânı eyledüm imlâ
- 120 Fi’l-hâkîka ‘aceb kabâhatdür
Bu ki ancak cevâb-ı hayretdür
- 121 Lîk maksûdum iy şeh-i mümtâz
Sen idüñ sen be-hâkk-ı nâz ü niyâz
- 122 Gayrı rû-pûş idi murâd-ı derûn
Hep senüñçüdi medh-i gûn-â-gûn
- 123 Sen şehensâh-ı kişver-i cânsın
Hükm-fermâ-yı cümle hubânsın
- 124 Sensin el-hak be-fart-ı mâhbûbî
‘Alem-efrâz-ı kişver-i hûbî
- 125 Sensin ol pâdişâh-ı hüsn ü behâ
Kisrî-i tahtgâh-ı mihr ü vefâ
- 126 Milket-i hüsne kâkülüñ yek-ser
Virdi zencîr-i ‘adl ile zîver
- 127 Lutfdur cümle tarz u etvâruñ
Lutfdur ben fakîre hep kârüñ
- 128 Lutfdur cümle tarz-ı nâ-dîdeñ
Şâhidümdür nigâh-ı düzdîdeñ
- 129 Pes-i dîvârdan nedür o nigâh
Ne nigh rûh-bahş u cism-tebâh

124a. mahbûbî: mecnûnî D.

124b. hûbî: hûnî D.

125a. hüsn ü behâ: hüsn-i behâ Ü. R.

125b. mihr ü vefa: mihr ü mâh Ü.R.

127b. ben: men D.

- 130 Görse ger ol nigâh-ı pinhânı
Hızr u ‘Îsî be-zevk-i rûhânî
- 131 Birisi şevk ile olup kurbân
Cân fida ide biri dest-efşân
- 132 Yok kemâl-i keremle sende kusûr
Baht-ı beddûr beni iden mehcûr
- 133 Âh elinden ne çâre neyleyeyin
Oldı dil bî-sitâre neyleyeyin
- 134 Ben o küstâh bendeñem ki senüñ
Kaldum âzurde-tab‘ nâzuña senüñ
- 135 Ya‘ni ilhâh ile be-sad ibrâm
Dürr-i güftârüñ eyledüm ikdâm
- 136 Bu ne bî-hude vaz‘ -ı nâ-hoşdur
Ki gönül şerm ile pür-âteşdür
- 137 Beni öldür ki şerme yok tâkat
Eyle ‘uşşâka ser-be-ser gayret
- 138 Tevbe iy pâdişâh-ı bende-nevâz
Tevbe iy şeh-süvâr-ı ‘arsa-i nâz
[56a]
- 139 Kalmadı dilde şimdi bir ümmîd
Bu hicâb eyledi beni nevmîd
- 140 Dil ne ülfet ne bezm-i câm ister
Dest ber-sîne bir selâm ister
- 141 Gel Neşâtî yeter du‘â eyle
Fart-ı ihlâs ile senâ eyle

134b. Kaldum âzurde tab‘ nâze senüñ D.

- 142 Hüsni ile tâ ki dil-berân-ı cihân
Ola hayret-fezâ-yı dîde-i cân
- 143 Gül gibi tab‘-ı pâki şâd olsun
Lutfi hüsni gibi ziyâd olsun
- 144 Ser-i küyında cem‘ olup ‘uşşâk
Pür ola sıyt-ı ‘ışk ile âfâk

143a. tab‘-ı pâki: tab‘ı pâki Ü.